

ΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΑΝΤΙ

Περίοδος Β'
Τεύχος 618
Παρασκευή
11 Οκτωβρίου 1996
Δρχ. 500

έντευξη με τον
ωνσταντόπουλο:
λογές για τον ΣΥΝ
νται κάθε μέρα»

• ΜΕΣΑΝΑΤΟΛΙΚΟ
Αδιαλλαξία Ισραήλ
Ανοχή ΗΠΑ

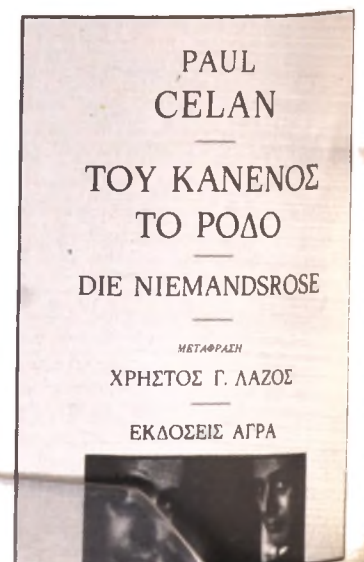
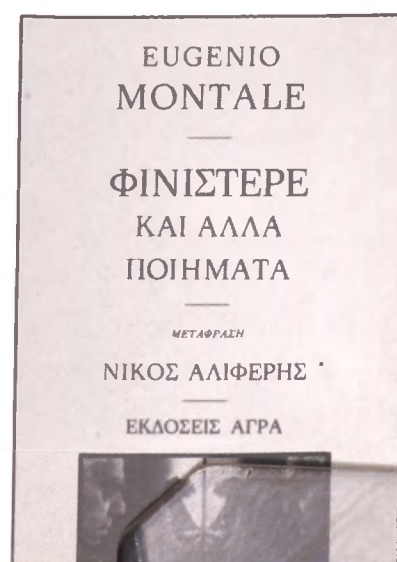
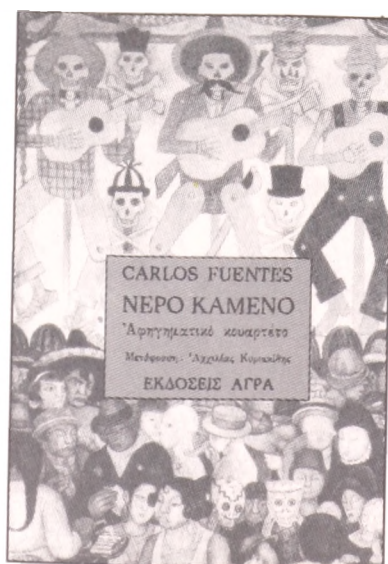
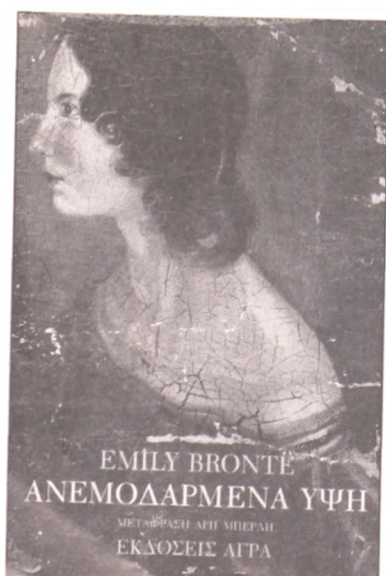
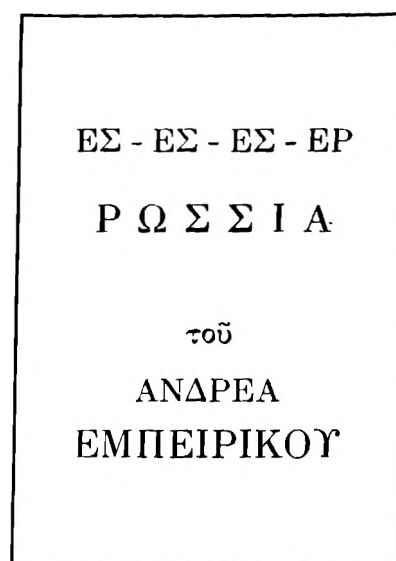
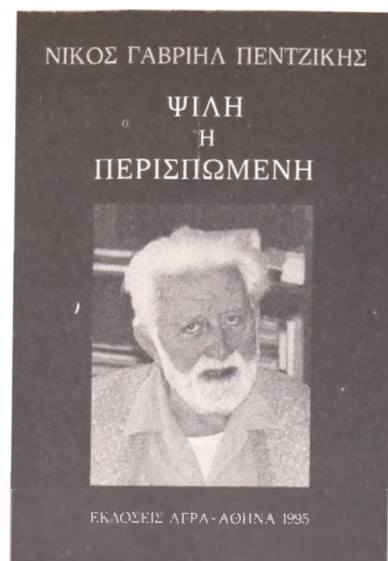
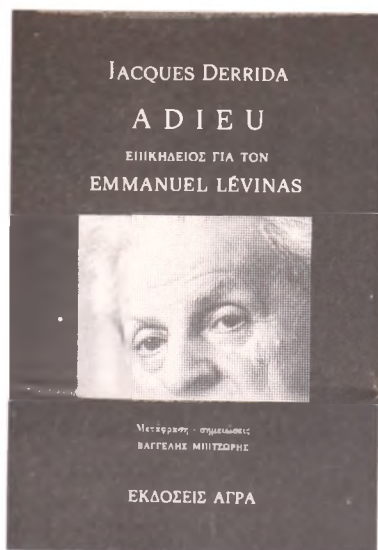
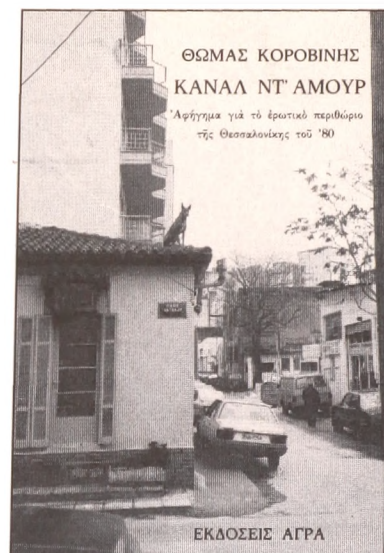
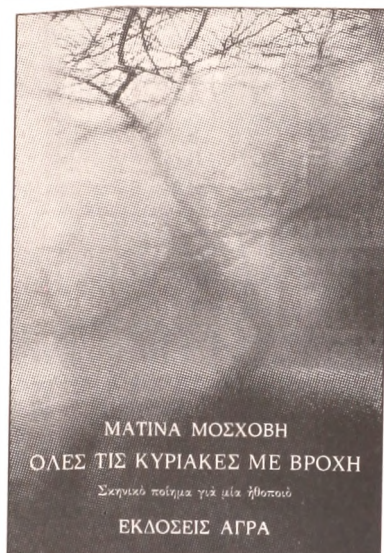
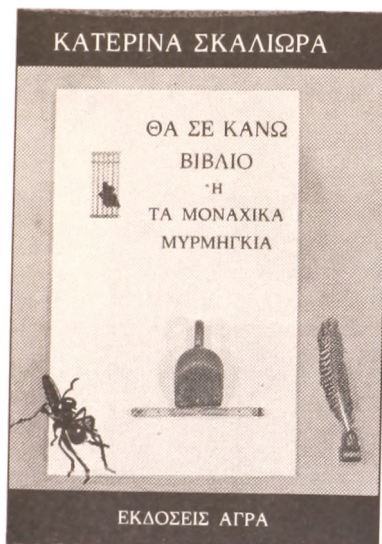
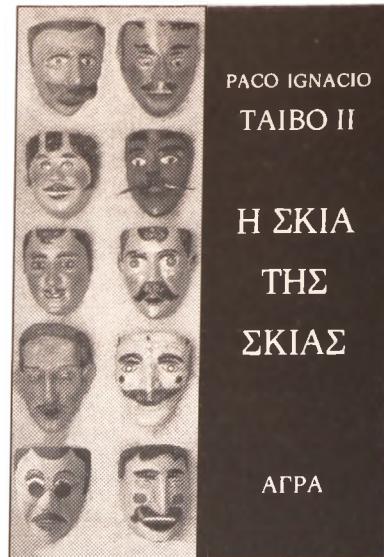
• Ο Άνταμ Μίχνικ για τη
ΒΙΣΛΑΒΑ ΣΥΜΠΟΡΣΚΑ
Νόμπελ λογοτεχνίας '90

ΜΠΟΥΛΑΝΤΟΖΑ ΣΤΗΝ ΚΟΜΜΑΤΙΚΗ ΣΥΜΦΙΛΙΩΣΗ!

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ

ΑΠΟ ΤΟ 1979

Περίοδος Β' · Έτος 23ο · Τεύχος 618
Παρασκευή 11 Οκτωβρίου 1996 · Δρχ. 500

**ΑΝΤΙ - ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ**

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα
τηλ. 72.32.713-72.32.819 FAX: 72.26.107
ANTI ON-LINE: <http://www.compulink.gr/anti>

E mail: anti@compulink.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

ΑΦΗΜΙΣΕΙΣ-ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ: Τασία Ρούμπου

ΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Δημήτρης Γκέκας

ΜΟΝΤΑΖ: Τασία Λεβόν

ΓΥΠΩΣΗ: ΛΙΘΟΤΥΠ Α.Ε. Ιασιίου 5, Περιστερί
τηλ. 57.22.201

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

ΠΙΚΟΥ: Εξαμ. 5.000 δρχ., Ετήσια 10.000 δρχ.,

3 Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 40.000 δρχ.

Φοιτητική ετήσια: 8.000 δρχ.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:

Εξαμ.: 38 δολ., Ετήσια: 75 δολ.,

ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:

Εξαμ. 44 δολ., ετήσια 88 δολ.

ΑΙΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: ΔΡΧ. 500,

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: ΔΡΧ. 1.000

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία

της Αθήνας: Περιοδικό ΑΝΤΙ,

για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

προ του βιβλίου - Α Πουλουκτσά και Σία Ε.Ε.

Ιωσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. (031) 285.857

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΕΛ. 14 ΝΙΚΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ: ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΟ ΑΝΤΙ

Ο πρόεδρος του Συνασπισμού μιλάει στον εκδότη του Αντί. «Οι εκλογές για τον ΣΥΝ γίνονται κάθε μέρα», δηλώνει.

ΣΕΛ. 20-28 ΜΠΟΥΛΑΝΤΟΖΑ ΣΤΗΝ ΚΟΜΜΑΤΙΚΗ ΣΥΜΦΙΛΙΩΣΗ!

Η κρίση στο κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης, μολονότι ο Μ.

Έβερτ επανεξελέγη στη θέση του προέδρου, βαθιάει. Το Αντί εξετάζει όλες της τις πλευρές. Γράφουν οι: Τάσος Παππάς, Σακελλάρης Σκουμπουρδής, Δημήτρης Ζώνις, Απόστολος Διαμαντής και Δημήτρης Σκάλκος.

ΣΕΛ. 29 ΟΛΙΒΕΡ ΣΤΟΟΥΝ, ΜΠΟΥΖΟΥΚΙ ΚΑΙ ΣΗΜΕΙΟΛΟΓΙΑ...

Αλλά βασικά για το life style - του Μάνου Στεφανίδη.

ΣΕΛ. 30 ΑΝΤΙΔΡΑ Η ΛΥΡΙΚΗ ΣΚΗΝΗ για τη νέα «όπερα Λαμπράκη».

Και ποιος είναι ο νέος προστάτης του συγκροτηματάρχη;

ΣΕΛ. 31 ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΚΟΥΤΟΠΟΝΗΡΙΕΣ Τους ψηφίσαμε! Για να

δούμε τι μας προτρέπει η τηλεόραση να ψηφίζουμε από τώρα και στο εξής - του Π. Πετρίδη.

ΣΕΛ. 57 ΒΙΣΛΑΒΑ ΣΥΜΠΟΡΣΚΑ Για τη βρεβευμένη με Νόμπελ

πολωνίδα ποιήτρια μερικά θερμά λόγια από τον Άνταμ Μίχνικ.

ΤΟ ΕΞΩΦΥΛΛΟ ΜΑΣ: Ως γνωστόν, ο Μιλτιάδης Έβερτ, ως δήμαρχος της Αθήνας, έστησε στην πλατεία Κλαυθμώνος το ανοσιούργημα που ονομάζεται «Μνημείο Εθνικής Συμφιλίωσης». Από το αρχείο μας, ανασύραμε φωτογραφία εκείνης της εποχής για το σημερινό μας εξώφυλλο. Οι συνειρμοί, προφανείς.

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Ρευστότητα, σελ. 4

ΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑ

Γιώργος Φιλδισάκος, σελ. 5

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΕΠΤΑΗΜΕΡΟ

Αντήνωρ, σελ. 6

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ

Σχόλια, σελ. 8

ΟΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΤΕΣ

Κώστας Κουφογιώργος, σελ. 25

ΟΝΕΙΡΑ

Παύλος Μεθενίτης, σελ. 32

ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΚΗΝΗ

Κόσμος, σελ. 33

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

Επιστολές, σελ. 46

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ

Πολιτισμός, σελ. 52

ΑΓΡΙΑ-ΗΜΕΡΑ

Παν. Ιωαννίδης, σελ. 62

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΤΙΚΗ

σελ. 63

ΚΑΙ ΤΑ ΛΟΙΠΑ

Κώστας Ακρίβος, σελ. 66

ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑ

Η ΟΡΚΩΜΟΣΙΑ των βουλευτών, η εκλογή του Προεδρείου της Βουλής, η ανάγνωση των προγραμματικών δηλώσεων της κυβέρνησης και η συζήτηση που ακολουθεί, σηματοδοτούν μια φυσιολογική εξέλιξη στην πολιτική ζωή. Έχουν όμως άραγε έτσι τα πράγματα;

Η ΕΚΛΟΓΗ του προεδρείου της Βουλής κατέδειξε ήδη εξελίξεις που εκκολάπτονται στα αναπαυτικά έδρανα του κοινοβουλίου. Και από τα δύο κόμματα υπήρξαν βουβές διαμαρτυρίες υπό τη μορφή λευκών ψηφοδελτίων.

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ θέμα του δεκαήμερου ήταν βεβαίως η κρίση στη Νέα Δημοκρατία, κρίση που δεν θεραπεύτηκε με την επανεκλογή Έβερτ. Η κρίση στο κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης προχωρά και βαθαίνει.

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ξεκίνησε και ουδείς της προσφέρει περίοδο χάριτος. Ο ίδιος ο κ. Σημίτης το ανεγνώρισε.

ΣΤΑ ΑΡΙΣΤΕΡΑ της κυβέρνησης υπάρχει μια ομάδα κομμάτων (ΚΚΕ, ΣΥΝ και ΔΗΚΚΙ) που είναι αποφασισμένα να δηλώσουν την ταυτότητά τους και να ασκήσουν προγραμματική αντιπολίτευση σφυροκοπώντας καθημερινά τις πολιτικές του ΠΑΣΟΚ.

ΤΑ ΜΕΓΑΛΑ προβλήματα της χώρας, η οικονομία, η δημόσια διοίκηση, η παιδεία, οι ελλείψεις στην κοινωνία απαιτούν τολμηρές και αποφασιστικές λύσεις. Όμως το «παλαιό-νέο» ΠΑΣΟΚ του κ. Σημίτη είναι εγκλωβισμένο από τις ποικίλες αμαρτίες του παρελθόντος και όσα αυτές κουβαλούν στη «νέα εποχή».

ΟΜΩΣ πολλά και μεγάλα είναι τα προβλήματα στην εξωτερική πολιτική της χώρας. Οι σχέσεις με την Τουρκία, το Κυπριακό, το Σκοπιανό είναι τα «αγκάθια» που θα ταλανίσουν την κυβέρνηση. Οι προκλήσεις είναι επίσης μεγάλες: ο συντονισμός με τις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τα ανοίγματα της χώρας μας δυνητικά ανοίγουν τους ορίζοντες προς την Μέση Ανατολή και τα Βαλκάνια.

ΟΙ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ενυπάρχουν με τις ευκαιρίες. Αλλά οι δυσκολίες συντείνουν μαζί με τις πολιτικές αβεβαιότητες στη δημιουργία ενός ρευστού πολιτικού κλίματος που θα επηρεάζει όλες τις εκφάνσεις της κοινωνικής ζωής.

ΠΙΣΤΕΥΟΥΜΕ ότι η ρευστότητα αυτή δεν σημαίνει αυτονόητα δυσπραγία. Αφορά κυρίως τις πολιτικές ισορροπίες μεταξύ των υπαρχόντων κομματικών σχηματισμών. Αλλά η νέα εποχή προσφέρει τις δυνατότητες για νέα ανοίγματα της ελληνικής κοινωνίας. Ο παλαιοκομματισμός, ο δικομματισμός, ο νεποτισμός είναι δυνατόν να πάρουν τέλος.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΟΨΗ αυτή η ρευστότητα είναι ίσως επιθυμητή. Δύσκολη βεβαίως για τους εφησυχασμένους, για τους βολεμένους στα γνωστά, οικεία σχήματα. Αλλά επιτέλους σημαίνει και απαλλαγή από το παλιό και φθαρμένο.

Η ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑ λοιπόν ίσως να μας επιφυλάσσει ελπίδες επιθυμητών εξελίξεων.

αντί

ΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ

ΚΥΡΙΕ ΠΡΟΕΔΡΕ, ΕΧΟΥΜΕ
ΕΝΑ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΑΚΙ ΚΑΠΟΝ
ΕΝΑ ΤΡΙΣ...

ΤΟ ΑΝΕΜΕΝΑ...
ΕΙΜΑΙ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΜΕΝΟΣ!

ΠΡΕΠΕΙ ΟΛΟΙ ΜΑΣ ΕΝ ΟΨΕΙ ΤΗΣ
ΣΥΓΚΛΙΣΗΣ ΝΑ ΥΠΟΒΛΗΘΟΥΜΕ ΣΕ ΘΥΣΙΕΣ ΓΙΑ
ΝΑ ΜΗΝ ΠΕΡΙΘΕΡΙΟΠΟΙΗΘΟΥΜΕ ΩΣ ΧΩΡΑ! ΤΟ
ΣΤΟΙΧΗΜΑ ΕΙΝΑΙ ΜΕΓΑΛΟ! ΜΕ ΚΟΙΝΗ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ
ΤΑ ΠΑΝΤΑ ΕΙΝΑΙ ΔΥΝΑΤΑ!

ΑΣ ΑΡΧΙΣΟΥΜΕ ΑΠΟ ΤΟ
ΜΙΣΘΟ ΣΟΥ ΠΟΥ ΤΟΝ ΕΧΟΥΜΕ
ΚΑΙ ΠΡΟΧΕΙΡΟ...

ΠΑΛΙ ΕΓΩ;
ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ
ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΟΣ!;

ΟΧΙ, ΡΕΦΕΝΕΣ!...

Ποιοι θα πληρώσουν το «μάρμαρο»;

ΟΙ «ΕΧΟΝΤΕΣ και κατέχοντες», λοιπόν, (οι «έχοντες τας ουσίας», κατά την ξενοφώντεια ρήση...) θα πρέπει να πληρώσουν και αυτοί, για να έχουμε μια Ελλάδα ισχυρή, εκσυγχρονιστική, κοινωνικά δίκαιη – μια Ελλάδα απαλλαγμένη, επιτέλους, από τα άγχη, τις καθυστερήσεις, τις εκκρεμότητες, τις λαθεμένες επιλογές του παρελθόντος...

Η ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΙΚΗ δήλωση (το μεσημέρι της περασμένης Τρίτης, στην Κοινοβουλευτική Ομάδα του ΠΑΣΟΚ), ανησύχησε, προς στιγμή, τους έχοντες, ευέχοντες, κατέχοντες... Ιδιαίτερα η περικοπή εκείνη που έλεγε ότι «δεν θα διστάσει η κυβέρνηση να λάβει τις σωστές και αναγκαίες αποφάσεις, ακόμα κι αν ισχυρές ομάδες ασκήσουν πιέσεις»... Προτού διαρρεύσει, όμως, το πρώτο εικοσιτετράωρο, η ανησυχία των «ισχυρών ομάδων» αμβλύθηκε, καθώς έγινε σαφές ότι τον «εκσυγχρονισμό της χώρας» θα πληρώσουν (με φορολογικές επιβαρύνσεις), όχι μόνο τα υψηλά εισοδήματα, αλλά και τα μεσαία, ακόμα και τα μικρά εισοδήματα των 2-3 εκατομμυρίων το χρόνο. [Για τα τελευταία αυτά ισχύει, βέβαια, το «ουκ αν λάβοις παρά του μη έχοντος». Όμως η κυβέρνηση σκέφθηκε ότι και από τους χαμηλόμισθους κάτι μπορείς να «λάβεις», με την κατάργηση ορισμένων φοροαπαλλαγών!]

ΩΣΤΟΣΟ, περισσότερα στοιχεία, για το «ποιοι –και σε ποια έκταση– θα πληρώσουν το μάρμαρο», η στήλη αδυνατεί να δώσει, αφού γράφεται το βράδυ της Τετάρτης, πριν, δηλαδή, από την ανάγνωση των προγραμματικών δηλώσεων της κυβέρνησης (χθες Πέμπτη). Από τις δηλώσεις Σημίτη, όμως, στην Κοινοβουλευτική Ομάδα του ΠΑΣΟΚ, προκύπτουν δύο άλ-

λα ενδιαφέροντα στοιχεία:

Π ρ ώ τ ο, η πρόθεση της κυβέρνησης να επιδιώξει «καθοριστικές κοινωνικές συμμαχίες», μέσα από «συστηματικό κοινωνικό διάλογο στο φως της ημέρας»... Απαντώντας, μάλιστα, στον Συνασπισμό, ο κ. Σημίτης αισθάνθηκε την ανάγκη να υπομνήσει ότι «κανείς δεν νομιμοποιείται να αυτοπροσδιορίζεται ως ιδιοκτήτης κοινωνικών χώρων». [Στη συνέντευξή του στον Χρ. Παπουτσάκη, στο τεύχος αυτό του Αντί, ο Νίκος Κωνσταντόπουλος δηλώνει: «Δεν θεωρώ ότι κανένα κόμμα είναι ιδιοκτήτης κανενός κοινωνικού και ιδεολογικού ή πολιτικού χώρου. Εμείς διεκδικούμε ισότιμα τη στήριξή μας, απευθυνόμενοι σε όλη την ελληνική κοινωνία»].

Δ ε ύ τ ε ρ ο, η πεποίθηση της σημερινής ηγεσίας του ΠΑΣΟΚ ότι ξεπέρασε τους εσωτερικούς της κραδασμούς (σε αντίθεση με τη συνεχιζόμενη κρίση στρατηγικής, φυσιογνωμίας και ταυτότητας της Νέας Δημοκρατίας) και ότι, αυτή τη στιγμή, υπάρχει ένα «πλειοψηφικό κοινωνικό ρεύμα του δημοκρατικού σοσιαλισμού», το οποίο «διεισδύσε – και διεισδύει και προς τα αριστερά και προς τα δεξιά, αλλάζοντας την πολιτική γεωγραφία της χώρας».

ΠΡΙΝ ΑΛΕΚΤΟΡΑ ΦΩΝΗΣΑΙ...

ΑΥΤΑ ΔΗΛΩΣΕ ο κ. Σημίτης. Και προτού αλέκτορα φωνήσαι τρεις, το ΠΑΣΟΚ υπέστη ένα πρώτο πλήγμα, κατά την ψηφοφορία για την εκλογή του νέου προέδρου της Βουλής, του Απ. Κακλαμάνη. Φυσικά, κατά την κυβέρνηση, οι 10 αρνητικές ψήφοι, που καταγράφηκαν κατά την πρώτη ψηφοφορία (αφού χρειάστηκε και δεύτερη...) είχαν, κατά βάση, προσωπικά κίνητρα

Όμως, δεν παύουν να δημιουργούν ποικίλο πρόβλημα για την κυβέρνηση, παρόντες της οποίας διερωτώνται αν, μεταξύ των «αρνητών» συγκαταλέγονται και ποιοι από «εκείνους με τους οποίους αν μετρήθηκε ο κ. Σημίτης, για την ηγεσία του κινήματος». (Και ο νοών νοείτω!)

ΚΑΤΑ ΤΑ ΑΛΛΑ, ο πρωθυπουργός, μιλώντας στην κοινοβουλευτική ομάδα του ΠΑΣΟΚ, αναφέρθηκε πέντε φορές στο όρο «συναίνεση», υπογραμμίζοντας, μεταξύ άλλων: «Απλώνουμε χέρι διάλογου με όλα τα κόμματα... Επιδιώκουμε τη μέγιστη δυνατή συναίνεση στη λήψη των αποφάσεών μας». Όμως, περί αλλαγής του ισχύοντος (ληστρικού) εκλογικού νόμου, λέει καμία!

ΤΑ ΣΥΜΒΑΙΝΟΝΤΑ ΣΤΗ Ν.Δ.

ΣΤΟ ΜΕΤΑΞΥ, η κρίση στα εσωτερικά της Νέας Δημοκρατίας ολοένα βαθύνει. Ο πρόεδρος της, Μ. Έβερτ, έσπευσε να χαρακτηρίσει «ανοησίες» όσα λέγονται για το «προσωρινότητάς» του στην ηγεσία του κόμματος, ενώ διάχυτη ήταν η αίσθηση κατά τη διαδικασία της πρόσφατης εκλογής του, ότι τον τελικό λόγο (στην ουσία την «κύρωση» της επανεκλογής του) θα είχε το συνέδριο.

Η «ΚΥΡΩΣΗ» αυτή, εκ των πραγμάτων έχει και πάλι τεθεί. Τόσο από την απόφαση των «τριών» (Σουφλιά, Μάνο, Ντ. Μπακογιάννη) να συνεχίσουν να λειτουργούν ως συγκροτημένη ομάδα, όσο και από τη δήλωση Κώστα Καραμανλή, ότι θα διακηρύξει την ηγεσία του κόμματος, στο επόμενο συνέδριο. Από την άλλη, όμως, ενδείξεις πείθουν ότι οι «τρεις» θα κινούνται, από δω και μπρος, ως «θεσμοθετη-

ος», μέσα στη Ν.Δ. ο οποίος –εν-
θα διαφοροποιείται από την επί-
χρημη Έβερετ.

ΥΧΗΜΑ, με το κόμμα της αξιωμα-
τιπολίτευσης, είναι ότι, παρά την
του βουλευτή Μιχάλη Λιάπη, να
ούν τα αίτια της ήττας της Ν.Δ., στις
της 22ας Σεπτεμβρίου, το θέμα
ηκε, ως... μη «ώριμο»! (Τόσο ο
εδρος Γιάννης Βαρβιτσιώτης, όσο
ρών πρόεδρος της Βουλής, Αθ.
ης, δεν δέχθηκαν να ηγηθούν ad
ροπής...). Και, όμως, μόλις πριν
χρόνο, η Ν.Δ. βρισκόταν πέντε μο-
τροστά από το ΠΑΣΟΚ, σύμφωνα
τε δημοσκοπήσεις.

ΚΟΥΕΤΑΙ ότι ο τελευταίος που
τη σύσταση της επιτροπής αυτής,
διος ο κ. Έβερετ. Αλλά και αν υπο-
είναι είναι «μόνιμος» –και όχι
ινός»– αρχηγός, το πρώτο πράγ-
α έκανε κάθε υπεύθυνος αρχηγός
να περιμένει τη σύγκληση του συ-
– είναι την αυτοκριτική του: *Εδώ
ε, εκεί δεν λαθέψαμε, η υποσχε-
είχε απήχηση, η πατριδοκαπηλεία*

ΕΡΟΜΕΝΟΣ στα συμβαίνοντα στη
μοκρατία, ο κ. Σημίτης υπήρξε ιδι-
αυστηρός: *«Η ελληνική κοινωνία
εν θα επιτρέψει να μεταβληθούν οι
ανταγωνισμοί της Ν.Δ. σε παράγο-
ητής όξυνσης της πολιτικής ζωής».*
ειδοποίηση» έχει τη θέση της,
Λόνον που κάποιοι πολιτικοί αντί-
ου σημερινού πρωθυπουργού, θα
καν, επίσης, να του θυμίσουν το τι
αυτός ο τόπος από τους «ανταγω-
» εντός του ΠΑΣΟΚ. Θυμάται, μή-
Σημίτης πώς ο καλός, ΠΑΣΟΚικός
ύπος είχε «χαιρετίσει» την παραί-
υ, τον Νοέμβριο του 1987; *«Ο
εκτέλεσε τον Σημίτη» – «Ο Σημί-
τρέξε», κ.ά. Ποιο είναι το όριο,
νάμεσα στην «τεχνητή όξυνση της
ς ζωής» και την προσπάθεια τριών
ων βουλευτών (είτε λέγονται Ση-
γκαλος-Αυγερινός-Βάσω Παπαν-
Σουφλιάς-Μάνος-Ντόρα Μπακο-
να δώσουν μια άλλη προοπτική,
«ταυτότητα» στο κόμμα τους;*

Α ΚΑΙ ΔΟΥΒΛΙΝΟ

στο Δεκαπενθέμερο που επισκο-
ίχαμε και τα δυο ταξίδια του πρω-
ού, το πρώτο στην Κύπρο, το δεύ-
Δουβλίνο, στο πλαίσιο της έκτα-
λόδου κορυφής της Ευρωπαϊκής
Και ως προς την επίσκεψη στη

Λευκωσία, κυρίαρχο θέμα ήταν, φαίνεται,
η επικείμενη αμερικανική πρωτοβουλία
και η επανέναρξη των διακοινοτικών συ-
νομιλιών.

ΟΠΩΣ διαγράφονται σήμερα τα πράγ-
ματα, την αμερικανική πρωτοβουλία –η
οποία αναμένεται να εκδηλωθεί μετά τις
αμερικανικές εκλογές, ακριβέστερα αρ-
χές '97– αποδέχονται, κατ' αρχήν, τόσο η
Λευκωσία, όσο και η Αθήνα (παρά τη δια-
φορετικότητα προσεγγίσεων Γλ. Κληρίδη
και Κ. Σημίτη). Το ίδιο μπορεί να λεχθεί
και για την επανέναρξη του διαλόγου Γλ.
Κληρίδη - Ρ. Ντενκτάς, ο οποίος –αν οι
σχετικές πληροφορίες είναι ακριβείς– το-
ποθετείται με το τέλος της Διακυβερνητι-
κής. Προϋπόθεση, ωστόσο, για την επανέ-
ναρξη του διακοινοτικού διαλόγου, θεω-
ρείται –κατά τη διατύπωση Σημίτη– «η
ύπαρξη ενός ελαχίστου κοινού εδάφους
μεταξύ των απόψεων των δύο πλευρών».
(Σχετικά αναφέρεται ότι η ελληνοκυπρια-
κή πλευρά θέτει εννέα όρους – ενιαίο
κράτος, μερική επιστροφή των προσφύ-
γων, κ.ά.)

ΕΝΑ ΑΠΟ τα βασικά θέματα που απα-
σχόλησαν, επίσης, τις συνομιλίες Κληρίδη-
Σημίτη, ήταν η ένταξη της Κύπρου στην
Ευρωπαϊκή Ένωση – ένταξη η οποία
«μπορεί να λειτουργήσει ως καταλύτης για
την εξεύρεση μιας δίκαιης λύσης στο Κυ-
πριακό». Ωστόσο, η ελληνική πλευρά επι-
μένει ότι «η λύση του Κυπριακού δεν απο-
τελεί προϋπόθεση για την ένταξη της Κύ-
πρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση». Μπορεί

να επιτευχθεί αυτό; Μπορεί η Ελλάδα, ως
πλήρες μέλος της Ε.Ε., να «μπλοκάρει», λό-
γου χάρη, τη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής
Ένωσης, εφόσον, στη διεύρυνση αυτή, δεν
θα περιληφθεί η Κύπρος; Τα πράγματα
δεν είναι καθόλου εύκολα, καθώς, σε επί-
πεδο «διευθυντηρίου» της Ε.Ε. έχει τεθεί
το θέμα της «ευελιξίας» (ή της ενισχυμένης
συνεργασίας) και υπάρχει κοινή παραδο-
χή, ότι «οι χώρες μέλη δεν προχωρούν πά-
ντα με την ίδια ταχύτητα». Η όποια «ευελι-
ξία», όμως, δεν σημαίνει ότι η νέα Συνθή-
κη (το βελτιωμένο Μάαστριχτ...) πρέπει
να περιλάβει ρυθμίσεις που, στην ουσία,
«θα αποδιοργανώνουν την Ένωση»... Αυ-
τό, τουλάχιστον, υποστηρίζει η ελληνική
πλευρά. Και απόκειται στις ικανότητες και
τον συντονισμό προσπαθειών εκείνων των
χωρών-μελών που τα συμφέροντά τους συ-
μπίπτουν με τα δικά μας, να βρουν λύσεις
που να κατοχυρώνουν τόσο την αρχή της
θεσμικής ισορροπίας της Ευρωπαϊκής
Ένωσης, όσο και την ισοτιμία των κρατών-
μελών της.

ΟΛΑ ΤΑ παραπάνω μπορεί να θεωρη-
θούν «ψιλά γράμματα» ή επεξεργασίες
που λίγοι τις κατανοούν. Όμως, το «θέμα»,
τόσο για τη Λευκωσία, όσο και για την
Αθήνα, παραμένει ένα: Πώς να πείσουν
ότι το κυπριακό πρόβλημα είναι και ευρω-
παϊκό πρόβλημα, πώς να πείσουν ότι, πέρα
από την πρωτοβουλία των ΗΠΑ, πρέπει να
υπάρξει και ευρωπαϊκή πρωτοβουλία.

ANTHΩP

Γνωρίστε τον Ελληνικό Πολιτισμό
με τις Εκδόσεις Ποιότητας

ΠΑΠΑΔΗΜΑ
που τιμούν τα ελληνικά γράμματα
και συμβάλλουν στην ανάπτυξη
των κλασικών σπουδών και της παιδείας
στην πατρίδα μας

Κάθε βιβλίο μας είναι το πολυτιμότερο
και χρησιμότερο δώρο

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΔΗΜΑ. Ιπποκράτους 8, Αθήνα, τηλ. 36.27.318

«ΟΥΚ ΕΑ ΜΕ ΚΑΘΕΥΔΕΙΝ ΤΟ ΤΟΥ ΜΙΛΤΙΑΔΟΥ ΤΡΟΠΑΙΟΝ»

Αποτυχία – ανάληψη ευθυνών – παραίτηση. Μπορεί το βάρος αυτής της αλληλουχίας να είναι για πολλούς δυσβάσταχτο, αλλά ως έννοιες είναι ευθείες και κατανοητές. Εκείνη την αποφράδα Κυριακή, η δήλωση παραίτησης Έβερτ με όλο της το συγκινησιακό φορτίο είχε θετικότατο αντίκτυπο σε όλους, ανεξαρτήτως πολιτικών πεποιθήσεων – και βέβαια ουδείς αποτόλμησε σχόλιο γραμματολογικής υφής ή έκφραση επιφύλαξης για ενδεχόμενη παρερμηνεία. Οι εξελίξεις, ωστόσο, δείχνουν ότι πρόκειται μάλλον για έναν ακόμα εβέρτειο χειρισμό της ελληνικής και λιγότερο για εμμονή των εκλεκτών εκλεκτόρων.

Στέλιος Π. Καφαντάρης

ΟΧΙ ΧΟΥΝΤΙΚΟΣ! ΚΟΣΚΩΤΑΝΘΡΩΠΟΣ

Σε σχόλιο του προηγούμενου τεύχους, αναφερόμενοι στον καθηγητή κ. Μεταξά, τον χαρακτηρίζαμε «γνωστό για το χουντικό του παρελθόν». Λάθος. Στην περίοδο της χούντας, ο κ. Καθηγητής δίδασκε στην Aix-en-Provence και ήταν «γνωστός» ως δεξιός. Ο κ. Μεταξάς άλλα έπραξε, όταν επέστρεψε στην Ελλάδα. Έγινε γραμματοκομιστής του Κοσκωτά προς το Μένιο. Όχι λοιπόν χουντικός. Απλώς κοσκωτάνθρωπος ο κ. Καθηγητής... Χ.Ν.

ΑΥΤΗ Η «ΦΑΝΤΑΧΤΕΡΗ ΦΤΗΝΕΙΑ» ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Το μεγαλύτερο ίσως πλεονέκτημα της κυβέρνησης Σημίτη, είναι τα εσωτερικά προβλήματα, η κρίση ταυτότητας της Ν.Δ.: κοντεύει να σχηματισθεί επιτροπή βοήθειας να την υποστηλώσει για να μην απειληθεί το όπως είναι πολιτικό σύστημα – κι αφού έχασε αμήχανα παραχωρώντας τη διαχείριση ενός μάλλον ανιαρού και τεχνοκρατούμενου κόσμου που έδειχνε ιδεολογικοπολιτικά να της ανήκει.

Όμως, εκείνο που θα συναντήσει εντονότερα και απειλητικότερα μπροστά της, είναι μάλλον μια κοινωνική αντιπολίτευση απρόθυμη έως και οργισμένη να δεχθεί τα σκληρά μέτρα που απαιτεί η σύγκλιση με την Ευρώπη: την ώρα που την Ευρώπη σαρώνει η «δημοσιονομική πειθαρχία» που απειλεί όχι μόνο το ευρωπαϊκό μεταπολεμικό κράτος πρόνοιας, αλλά εδώ τον ακόπως ξένοιαστο στον ελληνικό τρόπο ζωής (ήδη αρχίζει να διαλύει τα σχολεία και ίσως γρήγορα και τα νοσοκομεία του πολυύμνητου κάποτε ΕΣΥ).

Ποτέ δεν είναι καλή η ώρα που πρέπει να πληρώσεις τα δανεικά – ή να πάψουν να σου χαϊδεύουν ιδιοτελώς και εκ του πονηρού τ' αυτιά. Το χειρότερο είναι όταν δεν μπορείς να κάνεις τίποτα μ' αυτή την ανερχόμενη τάξη επενδυτών σε κρατικά ομόλογα – κάτι όπως αυτό που αποκαλούσαμε παλιά μάλλον περιφρονητικά ραντιέρηδες κι αν τώρα πρέπει να φορολογηθεί μπορεί και να τινάξει το Δημόσιο στον αέρα.

Τι είναι το Δημόσιο: πρώτα απ' όλα αυτό το πράγμα που μας βοηθά να καταλάβουμε και να διατηρήσουμε την εξουσία – και δεν διστάζει ούτε στον επίσημο καθαγιασμό της τοκογλυφίας. Είναι δηλαδή ένας τρόπος να εξαγοράζουμε και να υποτάσσουμε συνειδήσεις – κι ακόμη ευκολότερα, αν αυτές έχουν παλιά υποφέρει. Είναι σαν να λέμε: δίνεις χρήμα χωρίς παραγωγή κι αυτό θα 'ρθει κάποτε να σε εκδικηθεί, έστω κι αν το χειρίζεται ο μειδιών Γιάννος Παπαντωνίου.

Ωραία, εδώ έχουμε το «παλαιό-νέο» ΠΑΣΟΚ που, ξεκινώντας από ριζοσπαστικούς τριτοκοσμι-

κούς ερωτισμούς, καταλήγει λόγω μεταλλαγμένης αναγκαιότητας στις νοοτροπίες δημοσιονομικής πειθαρχίας του Μάαστριχτ.

Παρά τις συγγένειες, δεν είναι ακριβώς όπως το New Labour του Βρετανού Τόνι Μπλαιρ. Αυτός μπορεί να 'χει μια σαγήνη (οξφορδιανή πάντως) όπως ο Ανδρέας, αλλά λέγει πως «αφεντικά και εργάτες ανήκουν στην ίδια ομάδα».

Λοιπόν; Μήπως «γίναμε όλοι συντηρητικοί», αλλά χρειαζόμαστε και μια σοσιαλίζουσα ρητορική – ώστε να μην ξεχνάμε και τη νεότητά μας εις το κατώφλι του 21ου αιώνα;

Ποιοι θα μπορέσουν ν' αντισταθούν και με ποιον τρόπο; (Διότι οι «μεγάλοι αριθμοί» των μεσαίων στρωμάτων δεν μπορούν να ξεφύγουν από τους αριθμούς της οικονομίας, καθορίζοντας κάθε φορά το πού θα γείρει η εξουσία).

Οι μεσαίες τάξεις ως ραχοκοκκαλιά της κοινωνίας μας: όταν νιώθουν πως απειλούνται οι ίδιες τα παιδιά τους, ευκολότερα τρέχουν να υποταχθούν παρά να εξεγερθούν.

Δεν θέλουν να διακινδυνεύσουν τίποτα, άλλωστε ο τρέχων πολιτισμός δεν τους το επιτρέπει. Ιδίως όταν έφθασαν εκεί με παραδειγματική ευκολία και μέσω κομματικών μηχανισμών (ακόμη και με ιδέες που τώρα δεν πιστεύουν πια).

Ας πάρουμε πρόχειρα ένα παράδειγμα κοινωνικής ανόδου: λες, π.χ., «όταν ακούω τη λέξη αξιοκρατία τραβάω πιστόλι». Όχι ότι φταίει σε τίποτα η λέξη, αλλά ο τρόπος που την εκκένωσαν από το νόημά της, που την αναιρούν 5 λεπτά αφού την πρόφεραν. Είναι κι αυτός ένας τρόπος αντίληψης και άσκησης της εξουσίας κι επίσης ένας τρόπος να «αξιολογηθείς» στο πλαίσιο μιας περιέργης, ίσως και απάνθρωπης ελευθερίας της αγοράς.

Καμιά αξία με κριτική διάθεση δεν μπορεί να αναγνωρισθεί – ή θα αισθανθεί εκτός κλίματος.

Διότι θα σου πουν: δεν ανήκεις εδώ ή εκεί και επάση περιπτώσει, δεν ανήκεις σ' αυτή τη «φανταχτερή φτήνεια / που θα επιζήσει απ' τις ημέρες μας».

Δημ. Κρίστος

ΜΕΤΡΟ ΚΑΙ «ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΛΑΜΠΡΑΚΗ»

Στις 2 Οκτωβρίου, Τα Νέα «οργίστηκαν» σε πρωτοσέλιδο, για το σταμάτημα του Μετρό της Αθήνας, που γίνεται γιατί δεν καταβάλλαμε στους Κουτόφραγκους εργολάβους το... ευτελές ποσό των 172 δις. δρχ. που μας ζητούν σαν «πανω-

προίκι». Είναι δεδομένο, ωστόσο, ότι οι εργολάβοι του Μετρό δεν έχουν ακόμη εγείρει οικονομικές αξιώσεις ούτε στο Αττικό Μετρό ούτε στον αρμόδιο υπουργό. Τα συμπεράσματα για το πρωτοσέλιδο των Νέων είναι προφανή. Επειδή δεν πιστεύουμε

ότι οι άνθρωποι εξυπηρετούν συμφέροντα, απλώς δεν ξέρουν τη δουλειά τους και πέφτουν θύματα της οποιας πονηρής «διαρροής» πληροφοριών. Και τα άλλα, πρεσβεύουμε την «έγκυρη» πληροφόρηση!

ΑΝΤΙΜΙΛΙΤΑΡΙΣΤΙΚΕΣ ΦΩΝΕΣ

ιαμαρτυρίες για την άρνηση του ελληνικού κράτους να κατοχυρώσει το δικαίωμα στην ίση στράτευση ακούστηκαν για άλλη μια φορά στη δημερίδα που διοργάνωσε ο Σύνδεσμος Ελλήνων Συνειδητών τις περασμένες Δευτέρα Τρίτη στην Αθήνα. Παρ' όλη τη μικρή συμμετοχή πολιτών, φορέων και δημοσιογράφων, καθήκαν σημαντικές θεωρητικές και πρακτικές θέσεις για την επίλυση του προβλήματος των αρνούντων στράτευση.

Η Ελλάδα συνεχίζει να είναι η μοναδική ευρωπαϊκή χώρα όπου οι αντιρρησίες συνείδησης φυλάσσονται, στερούνται συνήθως των πολιτικών δικαιωμάτων τους, τους απαγορεύεται να βγουν από τη χώρα κ.λπ. Η θεσμοποίηση της εναλλακτικής υπηρεσίας, που θα αποτελούσε ένα πρώτο βήμα στην κατοχύρωση των αντιρρησιών, αναβάλλεται συνεχώς από το υπ. Άμυνας. Οι αποφάσεις του Ενωτικού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και τα ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου καταδικάζουν το ελληνικό κράτος για παραβίαση διεθνών συμβάσεων δεν πτοούν τις εκάστοτε κυβερνήσεις. Οι έλληνες συνταγματολόγοι επανειλημμένα τονίζουν ότι το σύνταγμα δεν ελέγχει κώλυμα στην κατοχύρωση των αντιρρησιών συνείδησης. Η δεύτερη από τις τρεις βασικές αρχές του συντάγματος ορίζει ότι «ο σεβασμός της προσωπικότητας της αξίας του ανθρώπου αποτελεί πρωταρχική υποχρέωση της πολιτείας».

Εκτιμάται λοιπόν πίσω από το νομικό προκάλυμμα, δήθεν απαγορευτικό για την αποποινικοποίηση της άρνησης στράτευσης; Η συντήρηση υποχρεωτικών κοινωνικών δομών. Κάτι σαν πατριό-θηρησκεία-οικογένεια, που εξυπηρετούν την ένταξη των πολιτών σε συγκεκριμένες λογικές και συγκεκριμένους κανόνες ζωής. Περίτρανη απόδειξη, η διστακτικότητα με την οποία το κράτος χειρίζεται το διαχωρισμό Εκκλησίας και Κράτους. Ή ακόμα, η επίλυση των διαφορών μας με τα γειτονικά κράτη μέσα από έναν διαρκή ανταγωνισμό για την αγορά των πιο εκσυγχρονισμένων οπλικών συστημάτων. Όπως ακριβώς επιβάλλει η ακμάζουσα βιομηχανία όπλων.

Αρνούμενοι αυτό το κοινωνικό πλαίσιο, οι υπερασπιστές του δικαιώματος στην άρνηση στράτευσης συμβάλλουν στην συνειδητοποίηση του αυτεξούσιου του πολίτη. Αναζητούν λύσεις στα υπαρκτά κοινωνικά προβλήματα, στην καθημερινή καταπίεση και παραβίαση των δικαιωμάτων του ανθρώπου χωρίς να περιμένουν τον ενδεχόμενο εχθρό του διπλανού κράτους. Επωμίζονται την ευθύνη για μια κοινωνία χωρίς στρατούς, για μια άμυνα που θα στηρίζεται στην «κοινωνική αλληλεγγύη και τη συνεργασία», όπως τόνισε ο **Θανάσης Μακρής** στην ομιλία του. Όσο ουτοπικές και αν φαντάζουν σήμερα για μερικούς οι προσδοκίες των αντιρρησιών, ο προβληματισμός του κινήματός τους συμβάλλει αποφασιστικά στη συνειδητοποίηση των ελευθεριών μας και στη δυνατότητά μας για κοινωνική παρέμβαση.

Λ.Κ.

ΡΕΑ ΚΩΣΤΑ ΚΑΙ ΕΥ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ευρύτατη δημοσιότητα προσέλαβε η υπόθεση της Ρέας Κώστα, που ανατρέπει το (προσώρας;) νόθο μωρό του (;) Ζάρκο Πάσπαλιε. Φυσικά με πρωτοβουλία της κυρίας Κώστα ξεκίνησε η ιστορία, αλλά τώρα το πράγμα ξεπέρασε το μέγεθός της και σίγουρα θα της χρειαστεί για καιρό κάποια ψυχολογική υποστήριξη. Άμαθη η Ρέα, δεν γνώριζε ότι αν μπλέξεις με τις ύαινες, που κυνηγούν λαβράκια της ζούγκλας, τελικά πας καλιά σου... Οι αρμόδιοι δημοσιογράφοι, μόλις είδαν ότι στην υπόθεση παίζει κορυφαίο όνομα της δημοσιότητας, κράτησαν το κελεπούρι για πρώτη είδηση επί πολλές μέρες.

Ποιος να την προλάβει, να την προιδεάσει, να μην την πάθει σαν τον ατυχή γεροντάκο από τους τηλεμπάτσους... Υπάρχει ακόμα κάποιο μαζικό κοινό, που θεωρεί τιμή του να ξεκατινιάζεται από τους δημοσιογράφους. Αντίσταση στη γενικευμένη αυτή εξαθλίωση προσφέρθηκε να κάνει και δια νόμου ο νέος υπουργός Δικαιοσύνης Ευάγγελος Γιαννόπουλος. Ατύχησε, όμως, να στείλει να συλλάβουν τους τρεις δημοσιογράφους του ΣΚΑΪ, όταν ένωσε πως έπεσε προσωπικά θύμα της ξεσαλωμένης δημοσιογραφικής αυθαιρεσίας, ο γραφικός υπουργός, ο τόσα χρόνια φυσικός τους σύμμαχος. Τώρα άντε να συμμαζέψει τις κραυγές εναντίον του (και από την ΕΣΗΕΑ, που ξυπνάει μόνο σε θέματα αμυντικά της συντεχνίας), για την αυτόφωρη δίκωξη...

Σ.Χ.

EXIT POLLS

Πάλιωσε πια το θέμα, αλλά αξίζει ο κόπος. Θα προσέξατε ότι κατά την εκλογή προέδρου της Ν.Δ., εκεί που δεν είχαμε exit polls, τελικά βρέθηκε η λύση για την ευρυθυμία της έγκαιρης ενημέρωσής μας. Υπήρχαν μέσα στην αίθουσα, όπου και η καταμέτρηση των ψηφοδελτίων, κάποιοι εθελοντές συνεργάτες των «μεγαλοδημοσιογράφων» που περίμεναν απ' έξω. Και δεν ήταν άλλοι, από τους βουλευτές εκλέκτορες (τους άλλους εκλέκτορες δεν τους ήξεραν). Τώρα, αν σκεφτεί κανείς τι ζόρι τραβούσαν οι βουλευτές, μεσ' στη βαριά σκοτούρα τους, να δίνουνε ραπόρτο με τα κινητά, κάθε τρία λεπτά, για το τι βγάζει η κάλπη, ως ψάξει το τι δουλείες ασκούνται μεταξύ πολιτικών και δημοσιογράφων. Ιδίως λίγο καιρό μετά από εκλογές, οπότε και χρειάζοταν ευνοήτως ο ένας τον άλλο («εγώ σου δίνω απόρρητες πληροφορίες και συ με προβάλλεις αρκούντως στο κοινό σου»). Έτσι όλα πήγαν καλά για την έγκυρη και έγκαιρη ενημέρωσή μας. Κι αν έλειψαν τα exit polls, βρέθηκαν τα exit m(ember) p(arliament) polls... **Σ.Σ.**

ΑΝΤΙΠΟΛΙΤΕΥΣΗ FOR EVERT ΚΑΙ ΟΛΙΓΑ ΠΕΡΙ ΤΥΡΟΥ

Την παγκόσμια ημέρα των ζώων, οι εκλέκτορες της Ν.Δ. επανεξέλεξαν τον παραιτηθέντα κ. Έβερετ, κάνοντας ένα ανέλπιστο δώρο στο ΠΑΣΟΚ. Η ρέντα του **Κ. Σημίτη** συνεχίζεται. Είναι πάντως θλιβερό για το κόμμα της πεφωτισμένης δεξιάς να αναβιώνουν μέθοδοι και νοοτροπίες του '60 και να κατισχύουν ποικίλοι Μπάλιοι και Μπαλιόπαιδα. Αναφερόμαι χαρακτηριστικά ότι ο τέως και νυν πρόεδρος του κόμματος ελέγχει ακόμη τη λεγόμενη «μαφία» του Δήμου Αθηναίων, ότι δηλαδή έχει παντρέψει αρμονικά τις μπουλντόζες με τις σκουπιδιάρες. Απ' την άλλη πλευρά, παρά τις διακηρύξεις του για «πάταξη της εσωστρέφειας» —άλλο λάθος κ. **Βασιλάκη**, «εξωστρέφεια» έπρεπε να πει, εφόσον ο καθένας βγαίνει δημοσίως και λέει ότι του καπνίζει—, παραμένει αρχηγός υπό προθεσμία και, βέβαια, ανίσχυρος να προβάλλει πειστικό αντιπολιτευτικό λόγο. Οι λαϊκίζουσες κοινοτοπίες του κ. Έβερετ στη Βουλή και οι εθνικιστικές κορώνες του είναι αδύνατον να πλήξουν το ΠΑΣΟΚ ιδιαίτερα όταν έχει παροπλισθεί ο κ. **Στ. Μάνος**, ο μόνος που δύναται ν' ασκήσει αξιόπιστη κριτική εκεί ακριβώς που πονάει η κυβέρνηση: στην οικονομία.

Κι εδώ έγκειται το πρόβλημα: Ο τόπος χρειάζεται ουσιαστική αντιπολίτευση ώστε ν' αναχαιτισθεί η κεκτημένη —λόγω συνεχούς άσκησης της εξουσίας— αλαζονεία του κυβερνώντος κόμματος. Τα εσωτερικά προβλήματα, η ιδεολογική αμηχανία, ο παρωχημένος πολιτικός λόγος και η δραματική συρρίκνωση της άλλοτε κραταιάς και πολυσυλλεκτικής Ν.Δ. σ' ένα παλαιοδεξιό κόμμα την καθιστά αναξιόπιστο, δηλαδή εύκολο αντίπαλο. Κι όμως, ο τόπος χρειάζεται ισχυρή αντιπολίτευση όχι μόνο για να καταγγεληθεί ο δικομματισμός και οι εξ αυτού εκπορευόμενες πελατειακές σχέσεις πολιτικών σχημάτων και ψηφοφόρων, αλλά κυρίως για να κατατεθούν θετικές αντιπροτάσεις, για να ελεγχθεί αποτελεσματικά η μηχανή της εξουσίας. Σήμερα το ΠΑΣΟΚ καλείται ν' αντα-

ποδώσει τη στήριξη που εισέπραξε προεκλογικά από το αρραγές εσωτερικό μέτωπο του διαπλεκόμενου κεφαλαίου προσφέροντας οιονεί μονοπωλιακές αντιπαροχές.

Το ΠΑΣΟΚ έχοντας αποκτήσει πλήρως την αποστολή των μεσαίων στρωμάτων —ουσιαστικά πρόκειται για τάξη αλλά για ευκαιριακή «συννομιδωση»— και έχοντας καταλάβει τον ζωτικό χώρο του παρασιτικού νεοπλουτισμού ο οποίος παραδοσιακά ανήκε στη Ν.Δ., μπορεί να ρυθμίζει κατά το δοκούν και αυθαίρετα τους κανόνες του παιχνιδιού.

Άρα, εκ των πραγμάτων, το ρόλο της ουσιαστικής αξιωματικής αντιπολίτευσης καλείται να παίξει η Αριστερά, κρατώντας σαφείς αποστάσεις από τα λογής παράκεντρα εξουσίας που εδώ και χρόνια συγκυβερνούν αδιατάρακτα, και έχοντας εγκαίρως καταγγείλει τον εκπονητικό ρόλο των διαπλεκομένων, μπορεί να χαλάσει επ' ωφελεία του τόπου την ισχύουσα συνταγή της συγκάλυψης και της αποσιώπησης. Ιδιαίτερα μεγάλες είναι οι ευθύνες του Συνασπισμού, κυρίως γιατί οι ψηφοφόροι του περιμένουν απ' αυτόν σύγχρονη πολιτική επιχειρηματολογία και σφαιρική αντιμετώπιση των προβλημάτων. Η παρουσία του Συνασπισμού στη Βουλή έχει το χαρακτήρα του νέου, του αδιάφθορου και του ριζοσπαστικού. Οι ευρωπαϊκές του επιλογές, οι προτάσεις του για εθνικά θέματα και την άσκηση εξωτερικής πολιτικής, οι πρωτοβουλίες του για την κοινωνία, την παιδεία και τον πολιτισμό τον καθιστούν αξιόπιστη μηχανή για την παραγωγή ιδεολογίας. Αρκεί να μη στερήσει σε μικροκομματικές σπέκουλες γιατί δεν είναι μικρό κόμμα. Το ΠΑΣΟΚ ψάχνει αυτή τη στιγμή ένα δεκανίκι για να διαμοιράσει τις ευθύνες και να παρουσιάσει ένα άλλοθι ιδεολογικής συμπόρευσης. Κατά τ' άλλα οι πολιτικές πρακτικές παραμένουν αναλλοίωτες. Ιδού το τυρί, ιδού και η φάκα. Αλήθεια, πόσο γάτα θ' αποδειχθεί ο Συνασπισμός;

Μάνος Στεφανίδης

«ΕΝΑΣ ΜΠΑΛΑΝΤΕΡ

Τώρα που το κλίμα ευφορίας στον ΣΥΝ αρχίζει να καταλαγιάζει, μερικά από τα ηγετικά στελέχη του προβληματίζονται, για να επιλέξουν μεταξύ δυο στρατηγικών. Η **πρώτη στρατηγική επιλογή** αναφέρεται στις διεργασίες στην Ευρωπαϊκή Αριστερά μετά την ήττα της κομμουνιστικής πτέρυγας

της και αφορά τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα, καθώς και τα πρώην ανανεωτικά κομμουνιστικά κόμματα. Οι αναζητήσεις της σύγχρονης ευρωπαϊκής Κεντροαριστεράς δοκιμάζονται ήδη στην Ιταλία με το Συνασπισμό της Ελιάς, ενώ στη Γαλλία οι κομμουνιστές του **Ρομπέρ Υ** αναζητούν τη συνεργασία

με τους σοσιαλιστές.

Ο ΣΥΝ καλείται να απαντήσει εάν θα γίνει ο καταλύτης για τη μόρφωση ενός πολιτικού σχήματος για τον προοδευτικό εκσυγχρονισμό της χώρας, βάσει του οποίου θα συσπειρωθούν ευρύτερες κοινωνικές και πολιτικές δυνάμεις, ή να αποτελέσει ένα νέο Συνασπισμό εξουσίας.

ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΙΣ

Παρακολουθήστε την διαδρομή μιας ιστορίας στις τρεις φωτογραφίες:

• Στην πρώτη, μια ομάδα νέων από εκείνους που εξόρμησαν από πέρυσι το χειμώνα και στόλισαν με γκράφιτι τα άχαρα πανώ του Μετρό με τις ζωηρές συνθέσεις τους. Μέσα στη χειμωνιάτικη παγωνιά και τις πρώτες ανοιξιάτικες ημέρες, τα σπρέϊ δούλεψαν και γέμισαν με χρώμα την Ομόνοια, την Πανόρμου, το Γκάζι, το Μοναστηράκι, το περίφραγμα του Δρομέα στο Χίλτον...

• Ύστερα, ήρθαν οι βάνδαλοι αφισοκολλητές που διαλαλούσαν τα αγαθά των σπουδών στα ΙΕΚ, τους τραγουδιστές στα σκυλάδικα και όλα εκείνα που συναντούμε στην πόλη μας. Κόλλησαν πάνω στα γράφιτι τις αφισούλες, τη μια πάνω στην άλλη, και έφυγαν...

• Στο τέλος ήρθε η «εξουσία». Δηλαδή, το Μετρό. Ξύπνησε αφού πρώτα μας είχε φλομώσει με τα άχαρα πανώ του και, ξεκινώντας από τα Σύνταγμα, τοποθέτησε τα νέα πανώ του με τις χρωματιστές λουρίδες (αλήθεια πού το «ελληνικόν» στα χρώματα που διάλεξαν;). Και ως εδώ, το κακό ήταν μικρό. Αλλά τοποθέτησαν οι αθεόφοβοι και «κάδρα» μέσα στα οποία διαφήμιζαν την Ελλάδα και σκόρπισαν και μερικούς γλάρους και δελφίνια πάνω στα πολύχρωμα πανώ. Όλο το κιτς στα μεγαλεία του!...

• • •

Δεν νομίζετε πως φάνηκε καθαρά από την αντιπαράθεση πόσο η νεανική κουλτούρα έχει μεγαλύτερη αξία και διάρκεια;

Ω

ΤΟ ΘΑΥΜΑ

Γεμίσαμε αριστερούς. Ας τους συγκρατήσει κάποιος... Είναι προφανές. Κινδυνεύει το έθνος. Αριστεροί στη Ν.Δ., αριστεροί στο ΔΗΚΚΙ και τι να πει κανείς για τους αριστερούς στα δεξιοαριστερούτσικα του ΠΑΣΟΚ.

Τι να πω ο τάλας. Αρκεί η αριστερή Αριστερά να μην αναφωνήσει ζαλισμένη: Δεξιότερα Κουροπάτκιν. (Λέγε με Πασχαλίδη)!

Μ. Στεφανίδης

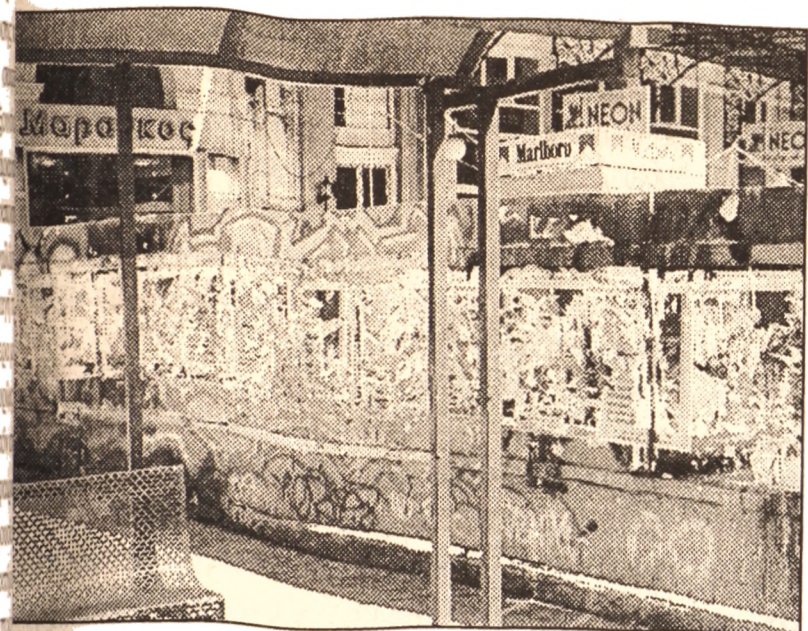
ΑΝ ΣΟΥ ΤΥΧΕΙ ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ...

Η ιστορία της διαμάχης Γιαννόπουλου-ΣΚΑΪ έχει πολλές πτυχές για να εξετάσει κανείς.

Αναφέρουμε τη μία: τον πρότερο «έντιμο βίο» της κάθε πλευράς στη «μάχη της ενημέρωσης». Στον ένα πόλο βρέθηκε ο γνωστός ΣΚΑΪ, στον άλλο ο πασίγνωστος Γιαννόπουλος του πάλαι ποτέ Καναλιού 29 - και πρόσφατα Καναλιού 5 και πάει λέγοντας...

Εκ των υστέρων, γεννιέται μια απορία: «Καλά, ο σημερινός πρωθυπουργός, ο εκσυγχρονιστής πρωθυπουργός, τι τον θέλει τον Γιαννόπουλο;» Απορία αφελής. Απλούστατα, το θέλει επειδή ο εκτός κυβερνήσεως Ευάγγελος θα τον ξεφωνίζει σε καθημερινή βάση. Είτε από το Κανάλι 5 είτε από το κανάλι του ΣΚΑΪ. Όπως άλλοτε...

Χ.Ν.

ΤΟ ΕΠΙΛΟΓΕΣ»

Για την επιτυχία του εγχειρίσματος; Η δυσκολία του ΠΑΣΟΚ ξελιχθεί σε ένα σύγχρονο δημοκρατικό κόμμα, καθώς γελλόμενοι την Κεντροαριστερά εμφανίζονται εγκλωβισμένες πολιτικές του παρελθόντος.

Προτερη στρατηγική επιλογή

αναφέρεται στις εξ αριστερών του ΠΑΣΟΚ δυνάμεις και στοχεύει στη συγκρότηση του «αριστερού πόλου». Επιδίωξη αυτού του πόλου, να καρπωθεί τη λαϊκή δυσανεμία, αλλά να παραμείνει σ' αυτή τη φάση ένα κίνημα διαμαρτυρίας.

Κορυφαία στελέχη στην Κου-

μουνδούρου, τα οποία εργάζονται προς αυτή την κατεύθυνση, «αθροίζουν» τους βουλευτές του ΣΥΝ, του ΚΚΕ και του ΔΗΚΚΙ και σημειώνουν ότι οι 30 βουλευτές της «Αριστεράς» αποτελούν έκφραση της «λαϊκής δυσφορίας».

Γιώργος Γερόπουλος

ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΑΘΗΝΑΙ

Αποκαρδιωτική ήταν η πρόσφατη έκτακτη σύνοδος κορυφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο Δουβλίνο. Οι ηγέτες των 15 χωρών απέφυγαν να συζητήσουν επί της ουσίας. Η Σύνοδος, φαίνεται, έγινε μόνο για το θεαθήναι. Φανερά αμήχανοι οι ευρωπαίοι ηγέτες περιμένουν τις εκλογές στη Βρετανία, ελπίζοντας ότι θα επαληθευθούν οι προβλέψεις που θέλουν τους Εργατικούς να κερδίζουν. Είναι προφανές ότι η Ε.Ε. έχει επενδύσει σ' αυτές τις εκλογές, καθώς ο Τόνι Μπлайρ δείχνει πιο «υποχωρητικός» σε θεμελιώδη ζητήματα που απασχολούν ήδη τη Διακυβερνητική Διάσκεψη. «Με τις πράξεις μας πρέπει να μεταβάλουμε το πλαίσιο συνύπαρξής μας», είχε γράψει πριν από περίπου 40 χρόνια ο Ζαν Μοννέ. «Είναι ανάγκη η Ε.Ε. να αποκτήσει μια πολιτική στέγη, ώστε να μπορέσει να προστατεύσει τα συμφέροντά της και να αναλάβει τις υποχρεώσεις της», έγραφε πρόσφατα ο Ζακ Ντελόρ, υπογραμμίζοντας ότι αυτή την ανάγκη έπρεπε να είχε ήδη καλύψει η Συνθήκη του Μάαστριχτ. Όλες οι αναλύσεις συμφωνούν σήμερα ότι η σύνθετη φύση της Συνθήκης του Μάαστριχτ δεν μπόρεσε να αποφύγει τις ανεπάρκειες που οδήγησαν ακόμη και σε παρανοήσεις. Το ερώτημα είναι αν η Διακυβερνητική θα μπορέσει να θέσει στόχους που να ικανοποιούν τις απαιτήσεις μιας σύγχρονης κοινωνίας των πολιτών, προβάλλοντας μια ευρωπαϊκή ιδέα ικανή να εμπνεύσει.

Σ.Ν.

ΕΚΛΕΙΠΟΥΣΙΝ

Ο Κ.Θ. Δημαράς έγραψε για τον Γρηγόριο Κωνσταντά πως «θέλησε ως το τέλος να μείνει υπερήφανος, ανεξάρτητος, άνθρωπος που τιμά αλλά δεν μπορεί να τιμηθεί». Πως, δηλαδή, αυτός ήταν το δικό μας μέτρο στη ζωή – τουλάχιστον για τη ζωή που πρέπει να θέλουμε.

Την ίδια ακριβώς φράση θέλω να πω για τον Θεοχάρη Ρέντη, που κράτησε μέσα του και φύλαξε στα 71 χρόνια της δικής του ζωής ό,τι πολύτιμο του είχε παραδώσει η ωραία γενιά των Ελλήνων, που πίστεψαν στην καταγωγή τους και στην αξία τους. Απόγονος –τελευταίος ίσως– γνωστής, από τα πρώιμα ακόμη χρόνια της Τουρκοκρατίας, οικογένειας της Κορινθίας, ο Θεοχάρης Ρέντης έφερε στην πολιτική την ευαισθησία και τη γενναιότητα που θα απαιτούσε απ' αυτόν η κληρονομιά του προγόνου – του Φιλικού Θεοχάρη Ρέντη. Ο ίδιος έρχεται από τα χρόνια εκείνα όπου η πολιτική έθελγε τους ικανότερους, τους καλύτερους.

Ο Θ. Ρέντης πίστεψε πως δεν μπήκε στην πολιτική για να υποκύπτει και να κρύβεται, για να υπολογίζει και να περιμένει. Πίστεψε πως μπήκε για να δώσει, όχι για να πάρει. Στην κορυφαία στιγμή του, τον Ιούλιο του '65, αρνήθηκε το προφανές και το εύκολο και από την πρώτη ώρα μπήκε στη φωτιά. Ποτέ δεν κατηγορήθηκε από κανέναν, ποτέ δεν άφησε την παραμι-

κρή σκιά, απ' όπου και αν πέφτι – το θλιβερό σημερινό αυτονόητο Υπουργός στις κυβερνήσεις Κιρκιμώκου και Στεφανόπουλου – αργότερα στις μεταπολιτευτικές κυβερνήσεις του Καραμανλή και του Μητσοτάκη, ο Ρέντης άφησε στην ευτελισμένη πια πολιτική μας ζωή μια αύρα αξιοπρέπειας και παιδείας.

Σε συνέντευξή του, που μου έδωσε λίγο πριν πεθάνει τον περασμένο Ιούλιο, μου είπε: «Ποτέ μπορούσα να ανεχθώ το φάσμα

του βουλευτή, τη μετατροπή του Κοινοβουλίου σε λαχό. Στη θέση μου αυτή έμεινα πάντα απολύτως στός». Έγραφα λοιπόν αυτό το σημείωμα εις μνήμην ενός πολιτικού που απεχθανόταν να τον αποκαλούν υπουργό – ήθελε να τον αποκαλούν βουλευτή και θεωρούσε μεγίστη τιμή.

Ο Γρηγόριος Κωνσταντάς, ξαναγύρισε και πέθανε μόνος και ήρεμος, στον τόπο που γεννήθηκε, στη Μηλιά του Πηλίου, διαβάζοντας και διδάσκοντας. Ο Δημαράς εύστοχα αναρωτήθηκε: «Ποιος ερχόταν να τον αντικαταστήσει;» Ο Θεοχάρης Ρέντης απαντήθηκε την Παρασκευή 4 Οκτωβρίου 1996 και επέμεινε στην ιδιαίτερη πατρίδα του, στο Μελίσι Κορινθίας: «Είθε όμως να είχε το Έθνος και άλλους τοιούτους κοινωφελείς άνδρες, οι οποίοι εκλείπουν καθ' ύλην απ' ένας ένας».

Απόστολος Διαμαντίδης

ΠΡΟΣ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΗ Ο ΚΑΛΑΜΠΟΚΑΣ;

Μια εξαετία περίπου μετά τη δολοφονία του καθηγητή Νίκου Τεμπονέρα, τον Ιανουάριο του '91 κατά τη διάρκεια του «άγριου χειμώνα» της παιδείας, ο Γιάννης Καλαμπόκας –πρώην πρόεδρος της ΟΝΝΕΔ Αχαΐας και δράστης του εγκλήματος– βρίσκεται πολύ κοντά στην αποφυλάκιση.

Ύστερα από τις τελευταίες εξελίξεις κατά τη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας στην τρίτη δίκη του Γ. Καλαμπόκα –στην πρώτη δίκη στο Εφετείο Βόλου καταδικάστηκε σε ισόβια και στη δεύτερη από το Εφετείο Λάρισας σε κάθειρξη 17 ετών και 3 μηνών–, οι συνήγοροι πολιτικής αγωγής αποχώρησαν, με τη χήρα Αθηνά Τεμπονέρα να εναποθέτει τις ευθύνες στους δικαστές, τονίζοντάς τους: «Για μένα η δικαίωση του συζύγου μου βρίσκεται στην αγάπη του κόσμου και στος χρέος μου να διαπαιδαγωγήσω τα παιδιά μου στα ιδανικά του πατέρα τους, ευθύνες τις οποίες αναλαμβάνω. Τις άλλες τις έχετε εσείς στα χέρια σας, κύριοι δικαστές». Το ερώτημα πάνω στο

οποίο εναποθέτει τις ελπίδες του για αποφυλάκιση ο Καλαμπόκας, και πρέπει ν' απαντηθεί από το δικαστήριο, είναι εάν «η δολοφονία του Νίκου Τεμπονέρα από τον καταδικασθέντα Γιάννη Καλαμπόκα κρίθηκε σε κατάσταση ψυχικής ηρεμίας ή ψυχικής βραχυμηνίας». Σε περίπτωση που η πλειοψηφία των δικαστικών δικαστών και ενόρκων κάνει δεκτό τον ισχυρισμό της υπεράσπισης του κατηγορούμενου Γ. Καλαμπόκα σκότωσε τον Τεμπονέρα ευρισκόμενος σε βρασμό ψυχικής ορμής, τότε η ανώτατη ποινή θείας που μπορεί να επιβληθεί είναι τα 12 χρόνια. Καθηγητές μέσης εκπαίδευσης, σπουδαστές και φοιτητές, αλλά και εκπαιδευτικοί φορείς, όπως το περιοδικό Αντιτετράδια της Εκπαίδευσης, καλούν τις μεθοδεύσεις αποφυλάκισης του Γιάννη Καλαμπόκα, προμηνύοντας μεγάλο κύμα αντιδράσεων αν το δικαστήριο αποφασίσει να του χαρίσει την ελευθερία, μειώνοντας κι άλλο την ήδη μειωμένη ποινή του.

νημέρωση

Άγγελος Γιαννόπουλος
κι απλώς ο υπουργός
διοσύνης. Στις δύσκο-
λες που περνούν τα
χει αποδειχθεί πολλές
ο άνθρωπος που έχει
το παραπάνω τις επι-
διαφημίσεις σε πολλά
– και ιδιαίτερα στον
τις δύσκολες μέρες.
Πενπώς, ένα μεγάλο δι-
στην οργή, όταν το κα-
αγκάλιασε συνεχίζει
δίδει μια είδηση (ότι,
φισε λευκό στη Βουλή,
κεια της ψηφοφορίας
εκλογή προέδρου του
), παρ' ότι ο ίδιος τη
ει αρμοδίως. Απ' την
ως, μέχρι την άφιξη
ένως του εισαγγελέα η
τη είναι μεγάλη. Και αν
ισαγγελέα ευθύνεται ο
ς, τότε μάλλον δικαι-
να μη διασκεδάζουμε
αφικό τηλεοπτικό μαϊ-
λλά να επαγρυπνούμε
προστατεύσουμε τα
μπορεί να υπερβαίνει
ου. Αυτά τα ολίγα, κα-
στερα και χωρίς παρε-

δυνη για τα δημοσιο-
ήθη, ωστόσο, είναι
ραφή» του ΣΚΑΪ. Πε-
αν οι οξείς τόνοι σε κα-
ούς ρυθμούς, όταν το
του σταθμού έχει
σει να «συνθλίψει»
πρόσωπο που θεωρεί
τρατεύεται τις πολιτι-
πιλογές. Το ύφος του
φαίνεται ότι τείνει να
αυρίαρχο ύφος του τη-
ύ σταθμού ιδιοκτη-
φούζου – και μάλιστα,
απουσία του αρχιτε-
της βαναυσότητας.
ία παιδιά.

• Κουίζ: Ποιος εκδότης-διευ-
θυντής μεγάλης κυριακάτικης
εφημερίδας αποφάσισε (με τις
ευλογίες του υψηλού προϊστα-
μένου του) να σώσει την... ψυχή
του και ετοιμάζεται να αναλάβει
τη διοίκηση του Αγίου
Όρους; Δεν θα σας το μαρτυ-
ρήσουμε – απλώς, επειδή Θεός
και Μαμμωνάς στις μέρες μας
πάνε πακέτο, θα επισημάνουμε
ότι ίσως δεν είναι άσχετη η σω-
τηρία της ψυχής του εν λόγω
προσώπου με την κυκλοφορία
CD από τον εκδοτικό οργανι-
σμό στον οποίο εργάζεται με
θέμα ακριβώς τα κειμήλια και
την ιστορία του Όρους. Κι αν
αντιτάξει κανείς ότι η αγορά
των CD-Rom είναι μικρή, θα
απαντήσουμε: «Ποιος σας είπε
ότι η έκδοση απευθύνεται στην
ελεύθερη αγορά;».

• Μετά την έκδοση του *Αγγε-
λιοφόρου* και τη σταθεροποίη-
σή του, στην εκδοτική αγορά
της Θεσσαλονίκης, ο **Χρήστος
Λαμπράκης** φαίνεται ότι έκανε
ένα ακόμα βήμα, που τον καθι-
στά σχεδόν μονοπώλιο στην
πρωτεύουσα της Βόρειας Ελλά-
δας. Οι φήμες λένε ότι αγόρασε
και τη *Μακεδονία*, ιδιοκτησίας
μέχρι πρόσφατα της **Κατερίνας
Βελλίδη**, και ήδη δημοσιογρα-
φικό επιτελείο ετοιμάζεται για
την επανέκδοσή της. Χάρη σ'
αυτή την κίνηση, μάλιστα, φαί-
νεται ότι κατέφερε ισχυρό χτύ-
πημα στο συγκρότημα Αλαφού-
ζου, που δραστηριοποιούνταν
για την έκδοση αντίστοιχου δι-
κού του ημερήσιου φύλλου στη
Θεσσαλονίκη. Αχ, αυτός ο
άγριος ανταγωνισμός των συ-
γκροτημάτων...

• Στο μεταξύ, μετά την επιτυχία
του περιοδικού *Μετρό*, ιδιαίτε-
ρα στις νεανικές ηλικίες, το εκ-

δοτικό του επιτελείο ετοιμάζε-
ται για την έκδοση ενός νέου
μηνιαίου περιοδικού, φωτο-
γραφικού – κάτι σαν το *Life* της
Ελλάδας. Ωτακουστές μας με-
τέφεραν ότι στέλεχος της *Καθη-
μερινής*, που θα συμμετάσχει
στο εγχείρημα, έλεγε πως θα εί-
ναι φτηνή έκδοση, αφού στη
βάση της θα χρησιμοποιείται το
πλούσιο φωτογραφικό υλικό
που έρχεται καθημερινά στην
εφημερίδα από τα συμβαλλόμε-
να μαζί της διεθνή ειδησεογρα-
φικά πρακτορεία και τώρα μέ-
νει ανεκμετάλλευτο. Όλα κα-
λά, μόνο που στο φτηνό κρέας...

• Κυκλοφορεί τη Δευτέρα η
Εξουσία, του συγκροτήματος
Ανδρουλιδάκη. Αναμένομεν.

• Οι εκλογές τελείωσαν και οι
κουπονομαχίες ξαναρχίζουν,
στον αμήχανο ημερήσιο Τύπο.
Ός αυτή τη στιγμή, τον νέο γύ-
ρο φαίνεται να κερδίζουν *Τα
Νέα* – που πουλάνε (ναι, που-
λάνε – όλες σχεδόν οι προσφο-
ρές, πλέον, είναι προσφορές-
«μαϊμούδες», ένα είδος μαζι-
κού εμπορίου) χαλιά. Κι η *Απο-
γευματινή*, που από την προη-
γούμενη Δευτέρα έβαλε κου-
πόνι για αυτόματο μεταφρα-
στή, πέρασε κυκλοφοριακά στη
δεύτερη θέση. Για μια ακόμα
χρονιά, ο Τύπος συνεχίζει να
την κάνει λαχείο – κι όποιος
επωφεληθεί.

• Σε ηλικία 64 χρόνων πέθανε
ο **Μιχάλης Ζούβελος**, έπειτα
από σύντομη ασθένεια. Επί-
τροπος στρατιωτικής δικαιοσύ-
νης, έγινε γνωστός όταν, το
1975, διορίστηκε επίτροπος
στη δίκη των βασανιστών. Δύο
χρόνια αργότερα παραιτήθηκε
από τη στρατιωτική δικαιοσύ-
νη. Από το 1977 αρθρογραφεί
τακτικά σε εφημερίδες. Συνε-
-

γιάστηκε με το *Βήμα* και τα
Νέα, από το 1986 ως το 1990
ήταν αρθρογράφος της *Πρώτης*
και, έκτοτε, συνέχιζε να αρ-
θρογραφεί στον *Ελεύθερο Τύ-
πο*. Ήταν μαχητικός και θαρ-
ραλέος.

• Τα όρια της δεοντολογίας
που παραβιάζονται συνεχώς
αλλά και τον ανταγωνισμό στο
χώρο του Τύπου και τις υπερ-
βολές του υποτίθεται ότι έχει
στόχο ένα νομοσχέδιο για τον
Τύπο (κυρίως για τα ηλεκτρο-
νικά ΜΜΕ) που επιχειρεί να
επιβάλει ο ισπανός πρωθυ-
πουργός **Αθνάρ**. Σύμφωνα με
τις διακηρυγμένες προθέσεις
του, το νομοσχέδιο θα απαγο-
ρεύει την παρουσίαση απο-
κλειστικών ειδήσεων, και τη
διοχέτευσή του σε όλα τα
ΜΜΕ. Οι δημοσιογραφικές
ενώσεις στην Ισπανία έχουν
θορυβηθεί και βρίσκονται επί
ποδός πολέμου. Σωστά διαβλέ-
πουν ότι, στο όνομα των υπερ-
βολών του ανταγωνισμού, ξε-
προβάλλει το φάσμα της λογο-
κρισίας. Κι αν έχουν εμπειρίες
οι ισπανοί δημοσιογράφοι από
τους μηχανισμούς της λογοκρι-
σίας.

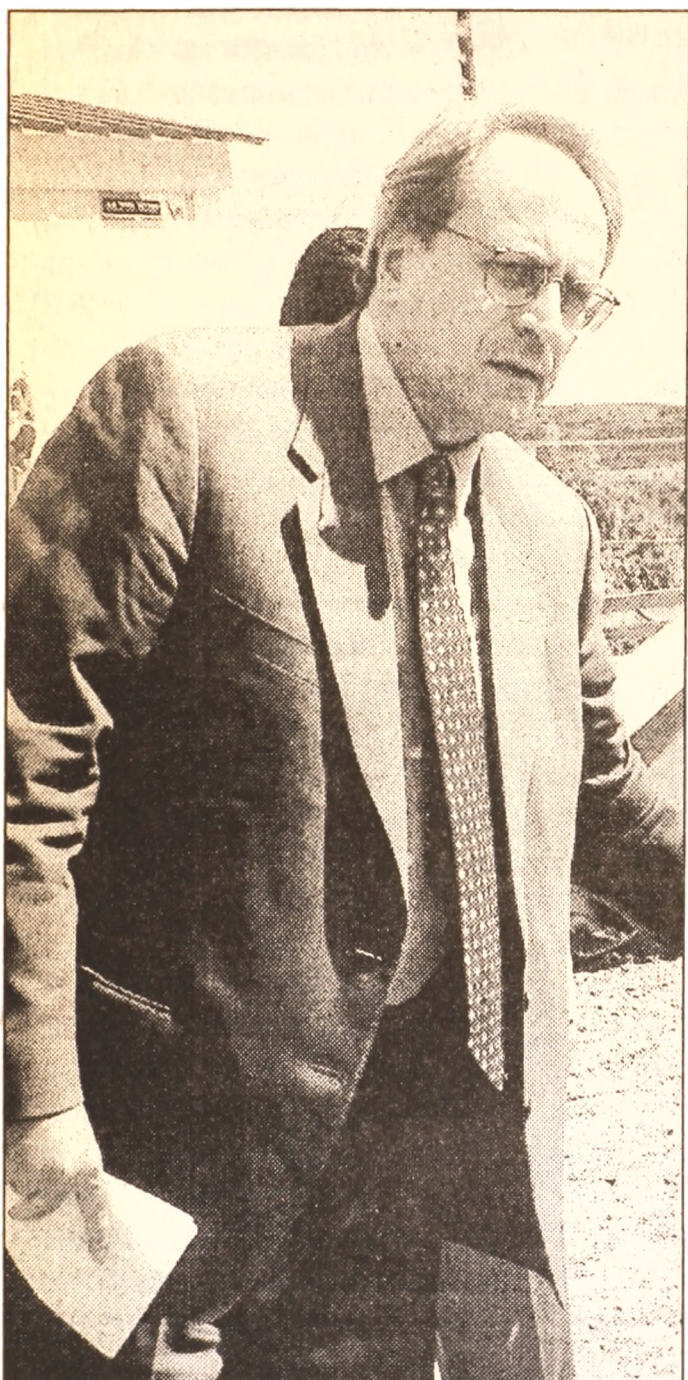
• Για πρώτη φορά, κυκλοφορεί
στην ελληνική αγορά ένα μηνι-
αίο περιοδικό που απευθύνεται
σε ισπανόφωνους και ισπανό-
γλωσσους. Έχει τίτλο *El Sol de
Atena*, το πρώτο τεύχος του πα-
ρουσιάστηκε σε συνέντευξη
Τύπου πριν από μερικές μέρες
και εκδότης του είναι ο **Θεόδω-
ρος Μπενάκης**. Στους συνερ-
γάτες του περιοδικού συγκατα-
λέγεται και ο «δικός μας», **Βί-
κτωρ Ιβάνοβιτς**. Καλή επιτυχία.

• Για τις «ελληνικές προσλαμ-
βάνουσες της Τουρκίας» και
τις «τουρκικές προσλαμβά-
νουσες της Ελλάδας», θα μιλή-
σουν ο Τούρκος δημοσιογρά-
φος **Μεχμέτ Αλή Μπιράντ** και
ο έλληνας συνάδελφός του
Γιάννης Καρτάλης. Η εκδή-
λωση θα πραγματοποιηθεί στο
Ινστιτούτο Γκαίτε, Ομήρου 14-
16 τη Δευτέρα 21 Οκτωβρίου
στις 7.30 μ.μ. Την πρωτοβου-
λία για την εκδήλωση έχει η
Ελληνική Εταιρεία Πολιτικής
Επιστήμης.

«Οι εκλογές για τον ΣΥΝ

Συνέντευξη του προέδρου του

Ο πρόεδρος του Συνασπισμού Νίκος Κωνσταντόπουλος είναι παλιός φίλος του περιοδικού. Οι αναγνώστες του Αντί θα θυμούνται ότι ήταν ο δικηγόρος υπεράσπισης του περιοδικού στις πολλές και ποικίλες δίκες του. Έτσι μια συνέντευξη-συζήτηση μαζί του δεν είναι για μας μία προσιτή δημοσιογραφική δουλειά. Μπαίνει κανείς στον πειρασμό να πιάσει άλλες κουβέντες. Αποφάσισα να είμαι «επιθετικός» από την αρχή ώστε να βγάλουμε τον προβληματισμό που αναζητά ο κόσμος αυτή τη στιγμή.

• **Θ' αρχίσω λοιπόν από τα άσχημα. Θέλω απάντησή σου για το σχόλιο του προηγούμενου τεύχους του Αντί με τίτλο «Νομιμοποιήστε τον!». Βέβαια την Τρίτη (8/10) το βράδυ δύο άλλα στελέχη του ΣΥΝ, ο Γιάννης Κακουλίδης και ο Αλέκος Αλαβάνος βρέθηκαν στο Κανάλι 5 και συζητούσαν.**

— Νομίζω ότι και το σχόλιο ήταν άδικο και η κριτική από πλευράς πολιτικής δεν αντιμετώπισε συγκεκριμένα πράγματα. Όταν ο ΣΥΝ τούτη την ώρα δίνει μάχη με άνισους όρους για να ανοίξει δρόμους επικοινωνίας με όλο τον κόσμο, δεν προσδιορίζεται από τίποτε άλλο παρά μονάχα από εκείνο που λέει, από τον τρόπο που το λέει κι από το περιεχόμενο των πολιτικών του θέσεων. Η κριτική βεβαίως έχει την ουσία της όταν θέτει θετικά και ουσιαστικά σημεία που πρέπει κανείς να λαβαίνει υπόψη του στον τρόπο της πολιτικής συμπεριφοράς. Το σχόλιο ήταν ένα σχόλιο αναδρομών που δεν αφορούσαν ούτε τη δική μου συμμετοχή ούτε τη δική μου παρουσία. Θέλω να επισημάνω πως το πλαίσιο αναφοράς μέσα στο οποίο ασκείται η κριτική πρέπει να έχει σχέση με αυτό που πράγματι γίνεται. Η συμμετοχή μου στην προεκλογική περίοδο δεν άφησε προς τα έξω δυνατότητα να αμφισβητηθεί και η ευθύνη και η συνέπεια και η ουσία της πολιτικής μου στάσης.

• **Μάλιστα. Κάποτε θα ήθελα να κουβεντιάσουμε για τα ΜΜΕ.**

— Είναι ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα και στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Αλλοιώνουν την πολιτική αυτονομία των δημοκρατικών λειτουργιών. Όλοι έχουμε επίγνωση αυτού του ζητήματος, αλλά ταυτόχρονα όλοι διαπιστώνουμε ότι δεν υπάρχουν θεσμοί οι οποίοι να επιβάλουν πραγματικό έλεγχο. Ήμουν ο πρώτος που επεσήμανα ότι και οι καινούργιες προσεγγίσεις που γίνανε από πλευράς νομοθετικών ρυθμίσεων ήταν ατελείς και ανεφάρμοστες. Σήμερα διαπιστώνουμε αυτή την πραγματικότητα και για μια ακόμα φορά η πολιτική ζωή του τόπου είναι ανοχύρωτη στην πιεστική δράση όλων αυτών των μηχανισμών, οι οποίοι επηρεάζουν, όχι μονάχα από πλευράς διαμόρφωσης εικόνων και δεδομένων, αλλά και από πλευράς κριτηρίων και σκοπιμοτή-

των, τη λήψη των αποφάσεων. Οι μηχανισμοί πια έχουν τη δυνατότητα να δρουν χωρίς να υπάρχουν αντίστοιχοι πολιτικοί και νομικοί ελέγχου. Και σήμερα το πρόβλημα της Ελλάδας δεν είναι να το επισημαίνεις και να ταγγέλλεις ως φαινόμενο. Το πρόβλημα είναι πολιτική θέληση και τόλμη να υπάρξουν πραγματικά πολιτικών θεσμών μέσα από τους οποίους ασκείται ο κοινωνικός και δημοκρατικός έλεγχος.

ΤΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΤΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ

• **Ας πάμε στα τρέχοντα. Θεωρείς ότι το εκλογικό αποτέλεσμα ξεκαθάρισε κάπως το πολιτικό πλαίσιο; Τώρα έχουμε από τη μια μεριά την Αριστερά να εκπροσωπείται από τις δύο τάσεις, το ΚΚΕ και τον ΣΥΝ και μάλιστα με ανεβασμένα ποσοστά. Απ' την άλλη το ΠΑΣΟΚ διέφυγαν πολλοί αριστεροί, και μάλιστα πολλούς απ' αυτούς φαίνεται ότι τους απείλησε ο ΣΥΝ. Από την άλλη, είναι η φανερή κρίση της Τρίτης, με την εκλογή Καραμανλή είχαμε το φαινόμενο των διαρροών. Νομίζω ότι ένα κενό κενό ρευστό κυκλοφορεί...** Θεωρείς ότι υπάρχει κενό για αποσαφήνιση του πολιτικού τοπίου;

— Είναι μια καινούργια περίοδος, που κυριαρχείται από έντονη ρευστότητα. Αυτή η ρευστότητα δεν είναι το ακίνητο τέλμα της στασιμότητας, είναι μια κοχλάζουσα ρευστότητα. Η περίοδος στην οποία έχουμε μπει δεν είναι υστερόφημη της μεταπολιτευτικής εποχής, είναι η μήτρα των καινούργιων διεργασιών. Τα γεγονότα θα επιβεβαιώσουν, οι εξελίξεις θα 'ναι πάρα πολύ έντονα. Δεν στεύω ότι έχει αρχίσει το δρόμο της διαδοχής για την αλλαγή του πολιτικού σκηνικού (πρόεδρος) που θα οδηγήσει και στην αλλαγή των πολιτικών συσχετισμών. Τούτη την ώρα το πρόβλημα δεν είναι να στριμώξουμε και να χωρέσουμε αυτή την καινούργια περίοδο στα δεδομένα του παρελθόντος. Δεν είναι δηλαδή το πρόβλημα να κλείσουμε τριόμαστε διαρκώς με το χτες και για το χτες να εξελίξεις που έχουν πάρει το δρόμο τους. Το πρόβλημα είναι η πλευράς πολιτικής ανάλυσης ξεπερνούν το χτες και αναφοράς της μεταπολιτευτικής περιόδου. Και αυτά που συνέβησαν στη Βουλή κατά

ίνονται κάθε μέρα»

! Ν. Κωνσταντόπουλου στον εκδότη του ΑΝΤΙ

του Προέδρου είναι χαρακτηριστικά. Τα λα κόμματα δεν έχουν ενιαία εσωτερική γραμμή. Δεν έχουν απλώς προσωπικές θέσεις ούτε αντιπαραθέσεις γύρω από τη χρήση της εξουσίας. Εκδηλώνονται σαφώς διαφορετικές αντιλήψεις. Πιστεύω, λοιπόν, ο χώρος της Αριστεράς αυτές οι εξελίξεις να έχουν μεγάλη σημασία και πρέπει να αναλυθούν ξανά για να λυθούν λογαριασμοί του παρελθόντος, οι οποίοι έχουν μείνει ανοιχτοί αλ- λες για να διαμορφωθούν οι προϋποθέ- ρσεις για να δώσουν τη δυνατότητα σε μία σύγ- μοκρατική Αριστερά, σε μια ευρύτερη Αριστερά να συνυπάρξει μαζί με τα άλλα κόμματα της εποχής και μαζί με τα μεγάλα κι- νηματα των πολιτών γύρω από την ποιότητα της ζωής, από τα δικαιώματά τους, από την υπε- ραγωγή της οικολογικής τους ευαισθησίας και άλλων τομέων ζωής και εργασίας τους.

Είπαμε όμως τώρα να έρθουμε στον ΣΥΝ, στη γενική συνέλευση. Ο Παπαδημούλης είπε το βράδυ της εκλογής των εκλογών μετά την έκδοση των απο- ραφών είπε ότι «γνωρίζουμε πως πολλοί μας έχουν πείσει». Πιστεύεις, ότι αυτό είναι η διαπίστωση;

Ναι, της ανανεωτικής, της δημοκρατικής, έχει έναν μικρό συμπαγή κόσμο κι ένα καλύτερο «περιφερόμενο», που άλλοτε ΚΑΝΟΚ, ψηφίζει ΚΚΕ, ψηφίζει άκυρο, λευ- κώνει να ψηφίσει κτλ. Έχετε επίγνωση στον χαρακτήρα της ψήφισής του σε αυτές τις εκλογές βέβαια θεωρείς σωστή αυτή τη διαπί- ρσταση;

Πιστεύω ότι ήταν μια εκλογική και πολιτι- κή διαδικασία. Κανείς όμως δεν επαναπαύεται και κανείς δεν σταματά γιατί δεν υπάρχει κανείς που να μπορεί να δώσει απαντήσεις, μόνιμη και διαρκή αυτή την διαδικασία εκλογών για τον ΣΥΝ δεν γίνονται κά- τί διαφορετικά χρόνια. Οι εκλογές για το ΣΥΝ γίνονται κάθε μέρα. Κάθε μέρα κερδίζει ή χάνει τη χρήση του πολίτη. Σαφώς υπάρχει γύρω από τον ΣΥΝ ένα πολιτικό κεφάλαιο προσδοκίας και είναι δεδομένο ότι ο ΣΥΝ τούτη τη στιγμή κινείται με αυστηρότερο τρόπο από ό,τι κινούνται οι άλλες κομμάτων. Αυτό δεν είναι

ενοχλητικό, νομίζω ότι είναι δημιουργικό στοι- χείο. Πρέπει να έχουμε όλοι επίγνωση του γεγο- νός ότι οι πολίτες που ενίσχυσαν τον ΣΥΝ τού- την την ώρα προσδοκούν πολύ περισσότερα απ' όσα και μεις οι ίδιοι περιμένουμε από τον ΣΥΝ.

Είναι λοιπόν αναγκαίο, πρώτον να βρούμε πολι- τικές λειτουργίες μέσα από τις οποίες θα δημι- ουργήσουμε δεσμούς εμπιστοσύνης με αυτό τον κόσμο έτσι ώστε αυτή τη συμπάθεια, την προ- σέγγιση, την εκτίμηση, την προσδοκία, να τη με- τατρέψουμε διαρκώς και σε πολιτική στήριξη· δεύτερον, πρέπει οργανωτικά και πολιτικά να

θήκες που έχουν διαμορφωθεί. Έχει τελειώσει προ πολλού η μεταπολίτευση από πλευράς δυνα- μικής και δεδομένων. Όλοι οι άλλοι επιχειρούν να ζήσουν με τα αποθέματα της πολιτικής τους με- ταπολιτευτικής διαδρομής. Ο χώρος του ΣΥΝ, ο ευρύτερος χώρος και ό,τι αντιπροσωπεύει έχει ένα αίσθημα πολλαπλής δικαίωσης. Σε αυτή την περίοδο πρωτοπόρησε. Και σε αναζητήσεις και σε συγκρούσεις και στη συνεπή επιδίωξη μιας πραγματικής ανανέωσης. Δεν μπόρεσε να έχει πιο νωρίς και πιο ουσιαστικά αποτελέσματα πολι- τικά, ακριβώς γιατί λειτούργησε το πολιτικό σύ-

«Η περίοδος στην οποία έχουμε μπει
δεν είναι υστερόγραφο της μεταπολιτευτικής εποχής·
είναι η μήτρα καινούργιων διεργασιών.»

ανασυνταχθούμε σε τέτοιο σημείο ώστε να πα- ράγονται ιδέες, να κρίνονται ιδέες, και να δικαιώ- νεται κάθε μέρα στη συνείδηση του πολίτη αυτό που θέλουμε. Να είναι δηλαδή ο ΣΥΝ η νέα επιλο- γή. Η νέα επιλογή που μέσα σ' αυτήν την και- νούργια περίοδο κάτω από καινούργιες συνθή- κες και διαφορετικά δεδομένα μπορεί να αποτε- λέσει δύναμη για την αλλαγή των συσχετισμών και του σκηνικού, του τρόπου διακυβέρνησης και των πολιτικών του.

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΣΥΝ ΓΙΑ ΤΗ ΘΡΑΚΗ

• Σχετικό μ' αυτά είναι και το ποσοστό των ψήφων στη Ροδόπη. Πιστεύεις ότι αυτές οι ψήφοι έχουν το χαρακτήρα μονιμότητας;

— Καταρχήν ο ΣΥΝ άντεξε ακριβώς γιατί είναι ένας χώρος που έχει δοκιμαστεί. Έχει πολιτική αντοχή και η επιλογή αυτού του χώρου σημαίνει στάση ζωής. Πολιτική και συνειδησιακή επιλογή. Δεν είναι ένας ευκαιριακός χώρος, δεν είναι ούτε χώρος σε αναμονή ούτε χώρος υπό προθεσμία. Η επίμονη και συστηματική πολιτική και κοινωνι- κή προσπάθεια ολοένα και περισσότερο κερδι- ζουν την αναγνώριση του κόσμου μέσα στις συν-

στημα συντριπτικά με αποτέλεσμα να μην αφήσει τα πραγματικά περιθώρια που υπήρχαν στην ελ- ληνική κοινωνία. Ο ΣΥΝΑ-ΣΠΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΟΔΟΥ έχει δύο στόχους: Ο ένας είναι να καλύψει και να δικαιώσει, να εκφράσει και να οργανώσει από πλευράς ιδεών και πολιτικών θέ- σεων, όλον αυτόν τον ευρύτερο χώρο της σύγ- χρονης δημοκρατικής Αριστεράς των κοινωνικών κινημάτων και της οικολογίας· από την άλλη, να διαμορφώσει δεσμούς εμπιστοσύνης μεταξύ κοι- νωνίας και πολιτικής, μεταξύ πολίτη και ΣΥΝ.

Δεν θεωρώ ότι οι πολίτες είναι ιδιοκτησία του οι- ουδήποτε κόμματος ακόμη κι όταν το επιλέγουν ενόψει εκλογών. Όπως επίσης θεωρώ ότι κανένα κόμμα δεν είναι ιδιοκτήτης κανενός κοινωνικού και ιδεολογικού ή πολιτικού χώρου. Εμείς διεκδι- κούμε ισότιμα τη στήριξη μας απευθυνόμενοι σε όλη την ελληνική κοινωνία. Ειδικότερα στη Ροδό- πη, η εκλογή βουλευτή και το μεγάλο ποσοστό που πήρε ο ΣΥΝ δεν είναι ευκαιριακό, δεν είναι της στιγμής αλλά είναι η δικαίωση και η ολοκλή- ρωση μιας εντελώς διαφορετικής πολιτικής για τα προβλήματα της Θράκης, η οποία με συνέπεια υπηρετήθηκε, και όταν τα δύο μεγάλα κόμματα

επέλεξαν διαφορετική τακτική στην εκλογική αναμέτρηση και όταν η Άγκυρα ενίσχυε μορφές πολιτικής έκφρασης της μειονότητας με ανεξάρτητο κόμμα.

Οι δικοί μας υποψήφιοι στη Ροδόπη και την Ξάνθη κατέβαιναν με τα ψηφοδέλτια του ΣΥΝ και όταν από την πλευρά της Άγκυρας ή από την πλευρά των δύο μεγάλων κομμάτων προκρινόταν η ενίσχυση είτε ανεξάρτητου κόμματος της μειονότητας και ανεξαρτήτων υποψηφίων είτε υποψηφίων της μειονότητας, οι οποίοι κατέβαιναν με τα ψηφοδέλτια των δύο μεγάλων κομμάτων. Ο βουλευτής του ΣΥΝ, ο Μουσταφά της Ροδόπης έχει μια θητεία στο χώρο της Αριστεράς με συνέπεια και καθαρότητα και για τα κρίσιμα θέματα τα οποία απασχολούν την εξωτερική μας πολιτική.

Θα έλεγα επίσης ότι στη Ροδόπη και την Ξάνθη, σ' όλη τη Θράκη, η πολιτική του ΣΥΝ ήταν διακριτή ευθύς εξ αρχής. Εμείς λέγαμε και λέμε ότι το πρόβλημα της Θράκης είναι πρόβλημα ανάπτυξης, ότι η ανάπτυξη είναι για όλους, ότι τα προβλήματα ανάπτυξης και κοινωνικής πολιτικής είναι προβλήματα όλων που πρέπει να αντιμετωπισθούν χωρίς διακρίσεις καταγωγής, θρησκευματος ή πολιτιστικής ιδιαιτερότητας. Πρέπει εκεί να

και βρίσκουν διάφορες περιπτώσεις ή παραδείγματα και στιγματίζουν είτε τον Πρόεδρο του κόμματος αλλά και τα στέλεχη ή τους βουλευτές. Πώς θα αποτινάξετε από τη μια μεριά όλη αυτή τη μιζέρια του παρελθόντος και πώς θα αναπτυχθείτε οργανωτικά; Τι σκέψεις, τι ιδέες υπάρχουν αυτή τη στιγμή;

— Καταρχάς να επισημάνω ότι έχει δικαίωμα ο κόσμος του ΣΥΝ να εκδηλώσει τη χαρά του και να εκφράσει την ικανοποίησή του γι' αυτή την εκλογική και πολιτική επιτυχία. Είναι μια δικαίωση ύστερα από μια μακρά και οδυνηρή πορεία δοκιμασίας.

Δεύτερον, γιατί αυτή την επιτυχία πολλοί έσπευσαν να την εμποδίσουν και να διαμορφώσουν ένα κλίμα πριν από τις εκλογές δυσπιστίας και αμφισβήτησης.

Τρίτον, γιατί σ' αυτή τη διαδικασία της χαράς μετέχει και με έναν έντονο τρόπο, πέρα από τον κόσμο του ΣΥΝ και η ευρύτερη κοινωνία. Και είναι ένα σημαντικό πολιτικό στοιχείο. Την επιτυχία του ΣΥΝ τη χάρηκε ο κόσμος. Είναι χαρακτηριστικό αυτό που λέγεται κατ' επανάληψη: «Πέντε στην κάλη, δέκα στη καρδιά». Που αυτό σημαίνει πρόσθετη δέσμευση. Έχουμε τη δυνατότητα να μην κλειστούμε, να μην περιχαρακωθούμε.

Προς την κατεύθυνση αυτή είναι αναγκαία συμβολή όλου του κόσμου ο οποίος πονάει και διαφέρεται και αγωνιά για την τύχη της σύγχρονης δημοκρατικής Αριστεράς των κοινωνικών νημάτων και της οικολογίας. Δεν πειράζει το γεγονός ότι για τον ΣΥΝ είναι με μεγαλύτερη απρόβλεπτα οι απαιτήσεις του κόσμου, την ίδια εποχή που στα άλλα κόμματα χαρίζονται με περιεργία απλοχεριά πολιτικές προκλήσεις και πολιτικές ασυνέπειες που γίνονται. Αυτό απεναντίας εμβαλλεται, γιατί ο χώρος του ΣΥΝ πρέπει να έχει διαφορετικά κριτήρια ευθύνης και συνέπειας. Εκείνο που επίσης μας απασχολεί είναι η κοινοβουλευτική μας παρουσία να μην είναι απλή περαίωση των κοινοβουλευτικών καθηκόντων της κριτικής και του κοινοβουλευτικού ελέγχου. Αλλά και μέσα στη Βουλή να υπάρξει πολιτική λειτουργία και οργάνωση τέτοια η οποία να μπορεί έκφραση σε διαφορετικές πολιτικές προτάσεις και παρεμβάσεις. Τούτη την ώρα χρειάζονται ουσιαστικές και ριζοσπαστικές πρωτοβουλίες. Ένα άλλο δείγμα γραφής.

Η οργάνωση που προσπαθούμε να δώσουμε στην κοινοβουλευτική μας δουλειά, σε συνδυασμό και με την οργάνωση της πολιτικής λειτουργίας του κόμματος, στοχεύει στην εξασφάλιση επιτελικών ομάδων στήριξης από ειδικούς που σχετίζονται με κάθε χώρο αντίστοιχων κοινωνικών, ιδεολογικών και πολιτικών προβλημάτων. Απευθύνουμε έκκληση και πρόσκληση προς όλους εκείνους οι οποίοι μπορούν πραγματικά να συμβάλουν προκειμένου από πλευράς πολιτικού κοινού ουσίας και πολιτικής θεωρίας να συντελεστεί ανανέωση.

• **Στην Κ.Ο. πώς θα κατανεμηθούν οι αρμοδιότητες; Π.χ. κάτι αντίστοιχο με την «σκιώδη κυβέρνηση». Φυσικά ο ΣΥΝ δεν είναι αξιωματική αντιπρόταση, αρμοδιότητες όμως ειδικές θα κατανεμηθούν;**

— Ήδη στην Κ.Ο. και οι βουλευτές κατανομούνται κατά αντίστοιχους χώρους λειτουργίας της βέρνησης, υπουργεία ή ευρύτερους τομείς δημοσίου. Πέραν των βουλευτών, εκείνο οποίο μας ενδιαφέρει είναι να οργανώσουμε τα ματα δουλειάς, επιτελεία ειδικών που θα μπορούν αντίστοιχους τομείς του δημοσίου και της κυβερνητικής ευθύνης.

Πέραν του κυβερνητικού και δημοσίου υπάρχουν και άλλοι τομείς που έχουν σχέση με τα πραγματικά προβλήματα του τόπου. Αυτοί οι τομείς είναι εκείνοι οι οποίοι αναφέρονται με τα ματα ανασύνταξης της κοινωνίας, πνευματική και πολιτιστικής δημιουργίας, τομείς που ανήκουν στη θέση της χώρας στο διεθνές πεδίο των Ευρώπης και του ευρύτερου χώρου. Εμείς οι οποίοι έχουμε σχέση με κριτική των πραγμάτων σήμερα και τις θεωρητικές επεξεργασίες που σπάζουν στο χώρο της ευρύτερης Αριστεράς όλη την Ευρώπη σήμερα.

«Η εκλογή βουλευτή και το υψηλό ποσοστό του ΣΥΝ

στη Ροδόπη είναι η δικαίωση μιας εντελώς διαφορετικής

πολιτικής για τη Θράκη, η οποία υπηρετήθηκε με συνέπεια.»

προωθείται ουσιαστικά πολιτική συνύπαρξης και να μην χρησιμοποιείται η μειονότητα ούτε σαν διαθέσιμο υλικό για εκλογική πελατεία ούτε σαν χώρος για σχέδια έντασης και εχθρότητας.

ΤΟ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

• **Έχουμε λοιπόν τώρα τον ΣΥΝ, με εκπροσώπηση στη Βουλή, κάτι που όλοι εμείς που στηρίξαμε τον ΣΥΝ το περιμέναμε και μας χαροποίησε. Γίνονται όμως πολλά γλέντια αυτό τον καιρό τόσο που φοβάμαι ότι πάει να γίνει κόμμα δημοσίων σχέσεων κι όχι κόμμα εργασίας. Έχετε σκεφθεί καθόλου τα οργανωτικά προβλήματα. Έρχονται στον ΣΥΝ νέοι, έρχεται ένας νέος κόσμος. Πώς θα δεθεί ολος αυτός ο κόσμος με το κόμμα σας και πώς θα υπάρξει μια μεγαλύτερη ανάπτυξη του κομματικού μηχανισμού;**

Υπάρχουν σκέψεις για μια λ.χ. «σκιώδη κυβέρνηση», να υπάρχουν αρμοδιότητες στην κοινοβουλευτική ομάδα, να υπάρξουν επιτροπές με θέματα εξειδίκευσης, πώς θα γίνει η οργάνωση των γραφείων των βουλευτών; Πώς θα τα αντιμετωπίσετε όλα αυτά; Ξέρεις τώρα πως είναι ο κόσμος επικριτικός, κάτι του μυρίζει, κάτι δεν του αρέσει

Ούτε επίσης να καθυστερήσουμε ασχολούμενοι διαρκώς με τα δικά μας. Σήμερα λοιπόν εκείνο το οποίο επιβάλλεται είναι πρώτον, να εξακολουθήσουμε αυτήν την επικοινωνία με το ελληνικό λαό, σε ανοιχτή γραμμή με την κοινωνία γύρω από τα πραγματικά προβλήματα. Μέσα σ' αυτή την ανοιχτή επικοινωνία, την πρόσωπο με πρόσωπο επικοινωνία διαμορφώνονται οι καινούργιοι δεσμοί εμπιστοσύνης και αξιοπιστίας. Δεύτερον, ουσιαστικά να αντιμετωπίσουμε το πρόβλημα της εσωτερικής οργάνωσης και της εσωτερικής πολιτικής λειτουργίας. Σήμερα λοιπόν και στην τελευταία ΚΠΕ που έγινε με τη συμμετοχή των νομαρχιακών επιτροπών αλλά και των υποψηφίων των ψηφοδελτίων των εκλογών, επισημάνθηκε —υπάρχει η ανάγκη, και την έχουμε προσδιορίσει ως άμεσης προτεραιότητας— σε ειδική ΚΠΕ να ασχοληθούμε με οργανωτικές και καταστατικές αλλαγές που είναι επιβεβλημένες. Να εξασφαλίσουμε ουσιαστική πολιτική λειτουργία στο εσωτερικό του ΣΥΝ έτσι ώστε να μην υπάρχει ως κόμμα κινητοποιήσεων ούτε ως κόμμα στελεχών με εσωστρεφείς διαδικασίες ούτε ως απλός εκλογικός μηχανικός.

παθούμε λοιπόν πραγματικά να διαμορ-
με σε κάθε αντίστοιχο τομέα ενδιαφέρο-
ν προβλημάτων επιτελικές ομάδες, τμή-
ναιάς σε σχέση τόσο με τις εσωτερικές
γίες του κόμματος όσο και με την κοινο-
τική δουλειά.

**Υπό αστείο βεβαίως να περιμένει κανείς
ρες να γίνουν όλα αλλά αυτά. Τουλάχιστον
δη διατυπωθεί σε σκέψεις; Μπορείς να
εις κάποιον συγκεκριμένο τομέα όπου λ.χ.
εί μια ομάδα;**

α τα υπουργεία, με την ευθύνη βουλευ-
γκροτούνται ετούτη την ώρα επιτελεία
ς. Στο εσωτερικό του ΣΥΝ
ν τμήματα δουλειάς όπως
μήμα Οικονομικής Πολιτικής,
α Ευρωπαϊκής Πολιτικής, το
ιεθνών Σχέσεων, το τμήμα Πο-
το τμήμα Ισότητας, το τμήμα
ς, Οικολογίας, Υγείας, Ανθρω-
καιωμάτων.

ι δηλ. τα οποία παράγουν ιδέ-
ψεις, επεξεργάζονται πολιτι-
τροωθούν αντίστοιχες αντιλή-
ήθελα να επισημάνω στο ση-
ό ότι σε ορισμένους τομείς η
γή αυτής της δουλειάς φάνη-
έχρι σήμερα πορεία του ΣΥΝ,
στις εκλογές. Στον τομέα της
κής πολιτικής, στον τομέα της
ίας των δικαιωμάτων και της
ας, στον τομέα των θεσμικών
και των πολιτικών μεταρρυθ-
πον τομέα της κοινωνικής πο-
αι της οικονομικής πολιτικής,
επεξεργασίες που δεν είναι
υσες και συνηθισμένες αντι-
κού χαρακτήρα πολιτικές

ς οι δυνατότητες του ΣΥΝ εί-
η μεγαλύτερες και αυτό έχει να κάνει με
οργάνωση δική μας και με αξιοποίηση
κοινωνικού και πνευματικού δυναμικού
χει διαθέσιμο ετούτη την ώρα. Είναι σο-
βλήμα που πρέπει να μας απασχολή-
αυτό το διαθέσιμο δυναμικό μπορεί να
εί όχι με τη νοοτροπία της κομματικής
αλλά με τη διαδικασία της πολιτικής
λειτουργίας.

ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΟΙ

**Κ «ευελπιστεί» ή θέλει να οργανώσει ένα
νέδριο για τα προβλήματα της Αριστε-
ν ότι θα κληθεί ο Μπλαιρ, ο Γκονζάλες
τ'Αλέμα. Ο ΣΥΝ, απέναντι σε τέτοιου εί-
κλήσεις τι θα κάνει; Θα σέρνεται; Γιατί
πιγμή υπάρχει μια απίσχυνση του ΣΥΝ
ούμενους. Οι λόγοι είναι πολλοί. Ένα
διανοομένων έχει κουρασθεί και έχει**

**φύγει από το χώρο. Είναι ένας χώρος πάντως
όπου η ανανεωτική Αριστερά είχε πάντα μια προ-
νομιακή παρουσία. Τι ετοιμάζετε στα θέματα Πο-
λιτισμού και Παιδείας;**

— Στα τμήματα που σου είπα προηγουμένως
υπάρχει και ένα τμήμα που έχει κάνει πολύ σημα-
ντική δουλειά, το τμήμα Παιδείας. Εμείς λοιπόν
πιστεύουμε ότι είναι ώριμες οι συνθήκες για ένα
μεγάλο κίνημα μεταρρυθμιστικό στην παιδεία, το
οποίο θα δώσει έκφραση και στο πολιτικό κριτή-
ριο που κυριαρχεί στην ελληνική νεολαία. Η νεο-
λαία αμφισβητεί με πολύ μεγάλες απαιτήσεις, η
στάση της δεν είναι απολιτική. Απεναντίας είναι,

τούτη την ώρα, με κοινωνικό κριτήριο πρωτοπο-
ριακή στάση και νομίζω ότι έχει αρχίσει και στο
χώρο της νεολαίας μια οδυνηρή αναζήτηση τρό-
πων πολιτικής έκφρασης και δράσης. Θέλουμε
λοιπόν να δώσουμε έμφαση σε αυτά τα προβλή-
ματα της νεολαίας και της παιδείας και επεξερ-
γαζόμαστε τις προϋποθέσεις με την ανάπτυξη
πρωτοβουλιών που θα δώσουν την έκφραση
ενός τέτοιου κινήματος. Όπως επίσης θεωρούμε
ότι ένας από τους άμεσους στόχους είναι η ανα-
σύνταξη της κοινωνίας. Μια μεγάλη πρωτοβου-
λία δηλ. πνευματικής και πολιτιστικής δημιουρ-
γίας. Δεν συμφωνώ ότι ο χώρος της ευρύτερης
Αριστεράς έχει αποδεκατισθεί από διανοοόμε-
νους. Εκείνοι οι οποίοι ψάχνουν για προσωπικά
άλλοθι της δικιάς τους ασυνέπειας δεν προσδιο-
ρίζουν το χώρο. Θα έλεγα ότι για πολλούς από
αυτούς είναι ορατές οι αιτίες, ότι «η σωτηρία της
ψυχής», που λέει και το τραγούδι, «είναι πολύ με-

γάλο πράγμα». Όποιος δεν αντέχει την κόπωση,
την προσαρμογή δεν μπορεί να την ανάγει σε
κριτήριο προσδιορισμού ενός ευρύτερου χώρου.
Οι κοσμικοκοινωνικές συναναστροφές με την
εξουσία και τον περίγυρο της εξουσίας δεν αφο-
ρούν τον ΣΥΝ. Ούτε με αφορούν αυτές οι διαθε-
σιμότητες πνευματικών ανθρώπων οι οποίοι με-
τατρέπονται σε ακολούθους της εκάστοτε εξου-
σίας. Εκείνο το οποίο εμάς μας αφορά είναι οι
ζωντανές δυνάμεις της διανοήσης, οι ζωντανές
δυνάμεις του πολιτισμού. τούτη την ώρα να συ-
νεισφέρουν με τον προβληματισμό τους και για
την ανασύνταξη της κοινωνίας αλλά και για την
αναζωογόνηση της πολιτικής ζωής
του τόπου. Η επανασύνδεση της πολι-
τικής με τον πολιτισμό είναι καίριο ζή-
τημα. Οι πνευματικοί άνθρωποι δεν
χρειάζονται ούτε κυβερνητική ούτε
κομματική καθοδήγηση.

Αρχές Νοεμβρίου σχεδιάζουμε να
συγκαλέσουμε μια οργανωμένη συνά-
ντηση εργασίας –και γι' αυτό δεν το
κάναμε προεκλογικά– με ανθρώπους
των γραμμάτων, των τεχνών, με αν-
θρώπους του πολιτισμού. Να ανταλ-
λάξουμε απόψεις και να προωθήσου-
με πρωτοβουλίες οι οποίες δεν θα εί-
ναι εξαντλημένες στο κέντρο της
πρωτεύουσας αλλά θα έχουν και μια
περιφερειακή αξιοποίηση στην υπό-
λοιπη Ελλάδα. Να αναπτύξουμε πρω-
τοβουλίες γύρω από αυτά τα κρίσιμα
θέματα ανασύνταξης της κοινωνίας,
αναζωογόνηση της πολιτικής, σύνδε-
ση του πολιτισμού με τη σημερινή πο-
λιτική πραγματικότητα, αντιμετώπιση
των σύγχρονων προβλημάτων θεω-
ρίας και ιδεολογίας που μπαίνουν με
πολύ μεγάλη πιεστικότητα για τη δη-
μοκρατική Αριστερά και τα κοινωνικά
κινήματα.

«ΑΡΙΣΤΕΡΟΣ ΠΟΛΟΣ» Ή «ΚΕΝΤΡΟΑΡΙΣΤΕΡΑ»;

• **Αλλά ας έρθουμε πάλι στην πολιτική. Ήθελα να
σε ρωτήσω για τη φιλολογία που έχει αναπτυχθεί
για έναν «αριστερό πόλο». Ποια είναι η στρατηγι-
κή σκόπευση του ΣΥΝ; Και μιλώ για τον «αριστερό
πόλο» γιατί υπάρχουν συγκεκριμένα στελέχη του
ΣΥΝ που αναφέρονται σ' αυτόν. Είναι μήπως ένα
«άνοιγμα» στο ΚΚΕ και το ΔΗΚΚΙ; Τι υπάρχει πίσω
από αυτήν την ιστορία;**

— Ο ΣΥΝ τούτη την ώρα εκτιμά ότι ανοίγεται μια
πολύ μεγάλη δυνατότητα για την ανανέωση της
πολιτικής ζωής του τόπου, την αλλαγή των συ-
σχετισμών. Εκείνο που μας ενδιαφέρει να πούμε
με πολύ σαφή τρόπο είναι ότι συνεχίζουμε στην
ίδια γραμμή που και προεκλογικά πορευτήκαμε.
Δεν είμαστε ένας χώρος ο οποίος διαχέεται προς

κάποιον άλλο μεγαλύτερο ούτε είμαστε ένας χώρος που προστίθεται και αθροίζεται προς κάποια άλλα σχήματα. Πιστεύω ότι δεν είναι στατική υπόθεση οι καινούργιες πολιτικές συνθήκες που διαμορφώνονται. Μέσα και έξω από τη Βουλή βεβαίως υπάρχει ευρύτατο πεδίο κοινής δράσης και κοινών πρωτοβουλιών με κοινωνικές και πολιτικές δυνάμεις προκειμένου να προωθηθούν προγραμματικές επιδιώξεις προτεραιότητας σε κρίσιμους τομείς. Εκείνο το οποίο απασχολεί τον ΣΥΝ είναι να λειτουργήσει ως το πολιτικό στοιχείο που μέσα σε αυτές τις συνθήκες είναι σε θέση να διαφοροποιήσει το πολιτικό σκηνικό. Πράγματι, μετά τις εκλογές του Σεπτεμβρίου ο ΣΥΝ είναι το πολιτικό μέγεθος που μπορεί να διαφοροποιήσει το πολιτικό σκηνικό. Είναι ο πολιτικός φορέας που μπορεί να ασκήσει αριστερή προγραμματική αντιπολίτευση και έχει τη δυνατότητα αξιοποιώντας σωστά την παρουσία του και δράση του να διαμορφώσει καταλυτικές συνθήκες όχι μόνο στο χώρο των πολιτικών συσχετισμών αλλά και στο χώρο της κοινωνικής και πολιτικής Αριστεράς.

• **Μήπως είναι υπερβολικά αισιόδοξη αυτή η ανάπτυξη των δυνατοτήτων του ΣΥΝ; Ένα 5% του εκλογικού σώματος έχει και διαθέτει μόνο το 3% των βουλευτών.**

— Νομίζω ότι ο στόχος μας δεν πρέπει να είναι σώνει και καλά πώς θα κρατήσουμε ως ιδιοκτήτες φιλάργυροι ενός 5%. Ο στόχος μας πρέπει να είναι πώς θα διευρύνουμε αυτή τη δυνατότητα, γιατί ούτε το 5% είναι δεδομένο αλλά ούτε ο διαρκής περιορισμός των δυνατοτήτων του ΣΥΝ είναι επίσης αναπόφευκτος. Έχει δυνατότητες ο ΣΥΝ για μεγαλύτερα πράγματα. Βεβαίως έχει και μεγάλους κινδύνους που μπορούν να οδηγήσουν στα χειρότερα.

• **Δεν μου απάντησες όμως συγκεκριμένα για τον «αριστερό πόλο».**

— Νομίζω ότι και τα δύο σχήματα που ακούγονται τούτην την ώρα από πλευράς πολιτικών αναλύσεων, είτε της «κεντροαριστεράς» είτε του «αριστερού πόλου», είναι σχήματα τα οποία προσπαθούν να ερμηνεύσουν μια καινούργια πραγματικότητα στατικά με τα δεδομένα του παρελθόντος. Εκείνο που χρειάζεται περισσότερο από όλα ο κόσμος είναι οι σύγχρονες πολιτικές απαντήσεις και οι μεγάλες πολιτικές πρωτοβουλίες που θα απελευθερώνουν την πολιτική ζωή του τόπου, αλλά και τον καινούργιο δυναμισμό που υπάρχει.

Δεν απασχολεί σήμερα τον κόσμο σε ποιο πακέτο θα πάει, αν θα πάει στο πακέτο της «κεντροαριστεράς» ή στο πακέτο του «αριστερού πόλου». Σήμερα είμαστε στο 2000. Εκείνο που έχει σημασία είναι ότι από αυτές τις εκλογές ενισχύθηκε η αριστερή αντιπολίτευση στην κυβερνητική πολιτική. Δηλ. ενισχύθηκε η άρνηση της ελληνικής κοινωνίας να στηρίξει μια πολιτική κυβερνητική η

οποία ολοένα και περισσότερο υιοθετεί επιλογές και προτάσεις συντηρητικής ή δεξιάς στροφής.

• **Εάν δούμε τι είναι σήμερα το μόρφωμα του ΣΥΝ, μέσα από μια δαιδαλώδη πορεία, είναι η συνέχεια του παλιότερου ενιαίου ΣΥΝ, η συνέχεια της ΕΑΡ, του ΚΚΕσ., της Σοσιαλιστικής Πορείας... Αν το δούμε από απόσταση χρόνου ο χώρος αυτός διέτρεξε μια «εποποιία» για τη διατήρησή του. Ο χώρος αυτός έχει κάνει κάποια στρατηγικά λάθη. Πώς θα δείτε το ΚΚΕ; Παλιά η ΕΑΡ ή το ΚΚΕσ. προσπαθούσε να βρει και να προβάλει την «ειδοποιό διαφορά» με το ΚΚΕ. Υπάρχει προβληματισμός για τις σχέσεις με το ΚΚΕ; Το ΚΚΕ σας γυρνά βέβαια την πλάτη αλλά αυτός δεν είναι λόγος για να μην διαμορφώσετε εσείς μια πολιτική απέναντί του.**

— Καταρχήν θα έλεγα ότι πράγματι είναι μια μεγάλης πολιτικής σημασίας διαδρομή που συνεχίζει ο ΣΥΝ και εκφράζει τις δυνάμεις που πάλεψαν σε όλα τα σχήματα και πολιτικούς χώρους της μεταπολίτευσης. Και στο ΚΚΕ και στο ΚΚΕσ. και στην ΕΑΡ και στο ΠΑΣΟΚ και σε σχήματα της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς και στο χώρο των ανένταχτων, σε όλο αυτό τον ανοιχτό κοινωνικό χώρο της ευρύτερης Αριστεράς. Γι' αυτό και είναι ανάγκη, έχοντας επίγνωση αυτής της ιστορικής διαδρομής αλλά και της ιστορικότητας των στιγμών που περνάμε, να επισημάνουμε μια πολιτική προτεραιότητα: ότι πρέπει να πορευτούμε κάνοντας έναν δυναμικό και διορατικό πολιτικό σχεδιασμό. Δεν μπορεί να πορευτούμε διαρκώς ασχολούμενοι με τα εμπειρικά δεδομένα της προηγούμενης διαδρομής μας. Σήμερα έχοντας αυτή την εκλογική και πολιτική επιτυχία ο ΣΥΝ

καταιγισμό των γεγονότων και των προβλημάτων κανείς δεν μπορεί να μείνει δεδομένος ή στατικός. Άρα ο ΣΥΝ και προς το ΚΚΕ και προς το ΠΑΣΟΚ και προς το ΔΗΚΚΙ και προς όλους τους άλλους εκφράζονται και δεν εντάσσονται στα υπάρχοντα κόμματα, κυρίως προς τους νέους ψηφοφόρους πρέπει να είναι φορέας προτάσεων, πρωτοβουλιών διαλόγου και κοινών προσπάθειών.

• **Προς τη μεριά του ΠΑΣΟΚ τι γίνεται; Είναι αυτή η συζήτηση, κι εσύ επίμονα και προεκλογικά και μετεκλογικά αναφέρεσαι στο ΣΥΝ σαν αυτόν τον χώρο. Πώς βλέπεις τη σύγχυση;**
— Δεν υπάρχει περιθώριο για συγχύσεις. Επικρίθηκε και προεκλογικά να καλλιεργηθεί.

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑ

• **Το μέλι της εξουσίας δεν θα δελεάσει σπλιναρισμένους ανθρώπους του ΣΥΝ; Δεν είναι μερικοί έτοιμοι γι' αυτό;**

— Δεν υπάρχει περιθώριο τέτοιων συγχύσεων. Προεκλογικά επιχειρήθηκε προς δύο κατευθύνσεις. Η μία ήταν να καλλιεργηθεί ένα νεφέλωμα τέτοιας εικόνας. Η άλλη κατεύθυνση ήταν να επιβεβαιωθεί ο ρόλος ύπαρξης του ΣΥΝ και να βεβαιωθεί ότι η ενίσχυση του ΣΥΝ περίπου σημαίνει και ενίσχυση της ΝΔ. Αυτά στην πορεία διαπιστώθηκαν με τον πιο σημαντικό τρόπο. Κανείς δεν μπορεί να παραπλανηθεί. Παραπλανώντας όσους είναι έτοιμοι από καιρό να πουν το «Ναι» της συνθηκολόγησης και της προσαρμογής ακριβώς για λόγους προσωπικών τους επιδιώξεων. Δικαίωμά τους αλλά και δικαίωμά μας να κρίνω τέτοιες συμπεριφορές προσαρμοσμένες

«Η Αριστερά που αντιπροσωπεύει ο ΣΥΝ είναι η Αριστερά των αντιστάσεων και των πρωτοβουλιών. Δεν είναι η Αριστερά των νομιμοποιητικών συμπεριφορών για την εκάστοτε εξουσία.»

οφείλει να σχεδιάσει με διορατικό τρόπο την πολιτική του στρατηγική που θα του επιτρέψει να περάσει μέσα από τις καινούργιες συνθήκες προς τη διεκδίκηση του ρόλου, ο οποίος και πρέπει να αντιπροσωπεύει και να εκφράζει μια συλλογική φιλοδοξία. Γιατί κανένα κόμμα και κανέναν χώρο δεν μπορούν να υπάρξουν χωρίς να έχουν συγκεκριμένες συλλογικές φιλοδοξίες για το ρόλο τους στην πολιτική πραγματικότητα.

Για το δεύτερο ζήτημα της ερώτησης, θέλω να πω ότι πρέπει ο ΣΥΝ να γίνει φορέας πρωτοβουλιών διαλόγου προς όλους, να απευθύνεται ανοιχτά στην ελληνική κοινωνία, να αναζητά μορφές συνεργασιών με κοινωνικές και πολιτικές δυνάμεις σε επιμέρους θέματα. Γιατί πιστεύω ότι οι εξελίξεις θα είναι ραγδαίες και μέσα σε αυτό τον

• **Προσωπικών εκτιμήσεων ή προσωπικών συμφερόντων και συμφερόντων;**

— Αυτό λέω. Προσωπικών μέτρων. Εκείνο που διαφέρει τούτην την ώρα είναι να απαντήσω σε ένα κρίσιμο ερώτημα: Στην Ελλάδα του 2000, στην Βουλή, στην πολιτική του 2000 που κρινόμαστε προβλήματα που θα καθορίσουν την πορεία της χώρας, στο 21ο αιώνα, πρέπει να υπάρχει η χρονή δημοκρατική Αριστερά των κοινωνικών ημεμάτων και της οικολογίας; Πρέπει να υπάρχει και αυτόνομο πολιτικό μέγεθος που δρα και επηρεάζει μέσα από την ανοιχτή πολιτική δράση το κοινωνικό και πολιτικό γίγνεσθαι τις θεωρητικές αναζητήσεις και τον κοινωνικό προβληματισμό και την ανόρθωση της χώρας και την ανασύνταξη της κοινωνίας και την ανα-

υ δημόσιου βίου.

πτεύω ότι πρέπει να υπάρχει. Καμία λογισίας δεν μπορεί να καταργήσει την αυτον κοινωνικών και μαζικών χώρων. Οι πάτες δημαγωγίες ηγεμονικών αντιλήψεωντό την ερμηνεία των πολιτικών φαινομέαφορούν την Αριστερά είναι αναχρονιναί ιστορικά εκτεθειμένες από όλες τις. Η Αριστερά που αντιπροσωπεύει ο ΣΥΝιστερά των αντιστάσεων και της αμφιης. Η Αριστερά των πρωτοβουλιών καιεμβάσεων. Δεν είναι η Αριστερά των νοητικών συμπεριφορών για την εκάστοτε

ΔΙΑΠΛΕΚΟΜΕΝΑ;

ουμε τώρα στα διαπλεκόμενα. Στη διάρεκλογών η αναφορά από τον ΣΥΝ στα διανα ήταν πολύ περιορισμένη. Θα αναφερίο περιπτώσεις. Η μία είναι η επίθεση στοτον Γιαννόπουλο. Ο υπουργός Δικαιοσύεμβαίνει στα ΜΜΕ και εξακολουθεί να παστη θέση του. Αυτό δεν το έκανε ούτε οΟ Μένιος κατέθεσε μήνυση κατά του ΑΝΤΙφού παραιτήθηκε από υπουργός Δικαιοεύτερον οι βαρόνοι των μέσων ενημέρωη πραγματική εξουσία, δηλ. δεν είναι ούΑΣΟΚ ούτε η ΝΔ. Πίσω από αυτούς είναιπλεγμα εργολάβων, μεγάλων οικονομικώνόντων που συνδέονται ή ταυτίζονται μεους των ΜΜΕ και αυτοί χονδρικά αποφαπροαποφασίζουν. Πάρε για παράδειγμαρότημα Λαμπράκη και εκείνη την ιστορίαρας. Με μια σειρά από παράνομες ενέρμε υποστήριξη και της ΝΔ και του ΠΑΣΟΚάκης καταστρέφει το Πάρκο Ελευθερίας.ει ο ΣΥΝ στη Βουλή μεθαύριο;

έχει εγκαίρως επισημάνει το πρόβλημα.θυμίσω ότι όταν για πρώτη φορά βγήκακαι ζητούσαμε θεσμικές αλλαγές, έτσι κατοχυρώνεται ο αποτελεσματικός πολινοβουλευτικός και κοινωνικός έλεγχος,ηθήκαμε ως θεσμολάγνοι. Να θυμίσωην περίοδο που πολλοί μας ειρωνευόκαι μας χλεύαζαν γιατί δίναμε μεγάληστην ανάγκη νέων θεσμών και στην ανάπτελεσματικότερων διαδικασιών μέσαοποιες να ασκείται ο συγκεκριμένος

ο ενιαίος ΣΥΝ είχε συναποδεχθεί και συψει το περίφημο νομοσχέδιο για τα ΜΜΕξεχνάτε αυτό!

υτόχρονα είχε επιμένει και είχε διαμορφιδιοτηλεοπτικό συμβούλιο ως ανεξάρτηη μορφή ελέγχου το οποίο στη συνέχειακαι το ΠΑΣΟΚ από το 1990 μέχρι σήμεραρεψαν σε αποδυναμωμένο όργανο. Άρατο πρόβλημα είναι να υπάρξουν οι καιμορφές ελέγχου.

Όταν έγινε ο τελευταίος νόμος, ο οποίος πέρασε μάλιστα με την εισήγηση του προέδρου της Βουλής τότε με τη διαδικασία του κατεπείγοντος σε θερινό τμήμα και θεωρήθηκε ως νόμος που εξασφαλίζει τον έλεγχο το 1995, εμείς πάλι βγήκαμε και είπαμε ότι ο νόμος είναι ανεφάρμοστος: είναι για τα μάτια του κόσμου και δεν θα διορθώσει σε τίποτα το φαινόμενο. Εκείνο που μας αφορά εμάς δεν είναι η δημαγωγία γύρω από το πρόβλημα, γιατί όλοι αυτοί οι δεσμοί εξουσίας και οικονομικών συμφερόντων αναπτύσσονται με κύρια ευθύνη των εκάστοτε κυβερνήσεων. Οι εκάστοτε κυβερνήσεις ξέρουν με ποιους, πώς και γιατί κάθε φορά διαμορφώνουν αυτό το ευρύτερο πεδίο των συναλλαγών. Εκείνο λοιπόν που χρειάζεται είναι να υπάρξουν αποφασιστικοί

«Δεν μπορεί να πορευτούμε διαρκώς ασχολούμενοι με τα εμπειρικά δεδομένα της προηγούμενης διαδρομής μας.»

έλεγχοι. Εμείς έχουμε καταθέσει από το 1992 και στη συνέχεια το 1995 δέσμη μέτρων που αντιμετωπίζει αυτό το συγκεκριμένο πρόβλημα: αλλαγή του νομικού και πολιτικού πλαισίου για τα έργα, τις προμήθειες και τις συμβάσεις του Δημοσίου: ανάγκη διαρκούς κοινοβουλευτικής επιτροπής με κοινωνική συμμετοχή εκπροσώπων αντιπροσωπευτικών οργανώσεων για την παρακολούθηση των μεγάλων έργων: διακομματική εποπτεία με συμμετοχή κοινωνικών εκπροσώπων για τη διαχείριση του πακέτου Ντελέρ και των αντίστοιχων χρηματοδοτήσεων: νέα ανεξάρτητη διοικητική αρχή η οποία θα ελέγχει πριν από τις υπογραφές, τις αντίστοιχες συμβάσεις και τις αντίστοιχες προμήθειες του ευρύτερου δημόσιου τομέα: τέλος, συγκεκριμένη αλλαγή του νομοθετικού πλαισίου για τον έλεγχο των ΜΜΕ. Σε επιμέρους ζητήματα που κατά καιρούς έχουν προκύψει έχουμε ασκήσει κριτική και έλεγχο και εκείνο το οποίο θα κάνουμε εμείς μέσα στη Βουλή, ασκώντας τον κοινοβουλευτικό μας έλεγχο είναι: Θα ζητήσουμε κατάθεση εγγράφων και λεπτομερή έλεγχο του ποιες είναι οι συμβάσεις που έχουν υπογραφεί κατά Υπουργείο, ποια είναι η ροή των χρηματοδοτήσεων, ποιο είναι το συγκεκριμένο πρόγραμμα που κάθε φορά έχει ανατεθεί και σε ποιον αλλά και πώς παρακολουθείται η υλοποίησή του. Γιατί πράγματι σήμερα γύρω από τα προγράμματα αναπτύσσεται μια πολύ μεγάλη δοσοληψία συμφερόντων. Σε κρίσιμα υπουργεία.

• Τα μεγάλα έργα νοσούν. Εσείς το έχετε ήδη καταγγείλει. Αλλά τώρα μέσα στη νέα Βουλή προτίθεσθε να αναλάβετε κάποια πρωτοβουλία για το Μετρό, τα Σπάτα, την Εγνατία, τα Κοινοτικά Προγράμματα κ.λπ.;

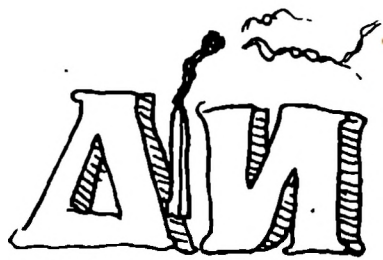
— Στα μεγάλα έργα εμφανίζεται μόνιμη πολιτική, νομική και διαχειριστική παθολογία. Το νομικό

και πολιτικό πλαίσιο δεν εξασφαλίζει τη διαφάνεια, δεν κατοχυρώνει το δημόσιο συμφέρον, δεν αξιοποιεί τους πόρους, σπαταλάει χρήμα και χρόνο, διαμορφώνει πεδία και δεσμούς συναλλαγής συμφερόντων. Τρέφει τον κυβερνητικό παραγοντισμό. Το νομικό και πολιτικό πλαίσιο πρέπει να αλλάξει. Είναι διάτρητο, διαβρωμένο, αναξιόπιστο και αναποτελεσματικό. Πρέπει να αλλάξει. Όπως, επίσης, πρέπει να υπάρξουν νέοι θεσμοί ελέγχου και παρακολούθησης των αρχών προμηθειών των κοινοτικών προγραμμάτων και του πακέτου Ντελέρ. Ποτέ δεν έπαψε πίσω από τα ταμεία του κράτους ο χορός των επιρροών, της δύναμης και των συμφερόντων. Το έλλειμμα είναι τραγικό από πλευράς φερεγγυότητας και αποτελεσματικότητας. Δεν υπάρχει ουσιαστικός

έλεγχος. Δεν υπάρχει υγιής ανταγωνισμός. Η κατάσταση γίνεται ακόμα πιο νοσηρή με τα κοινοτικά προγράμματα και τα κονδύλια του Β' πακέτου Ντελέρ. Η νοσηρή κατάσταση που επικράτησε στη διαχείριση του Α' πακέτου και άλλων κοινοτικών πόρων άφησε πίσω την τραγική έλλειψη υποδομών ανάπτυξης και κοινωνικής προστασίας, αλλά και προκλητικό πλεόνασμα διαφθοράς, παραλογισμού και πελατειακών συμφερόντων. Η έλλειψη πολιτικής τόλμης φάνηκε και στην περίοδο 1993-1996. Ενώ στις προγραμματικές δηλώσεις ανακοινώθηκε η θέσπιση νέου νομικού πλαισίου για τα έργα, το νομοσχέδιο που καταρτίστηκε αποσύρθηκε από την διαρκή επιτροπή και ξεχάστηκε. Ούτε η σημερινή κυβέρνηση το μνημονεύει. Ο ΣΥΝ επιμένει ότι πρωταρχική προτεραιότητα νέα θεσμική κατοχύρωση και ρύθμιση του ευρύτερου τομέα προμηθειών, συμβάσεων, έργων κοινοτικών πόρων.

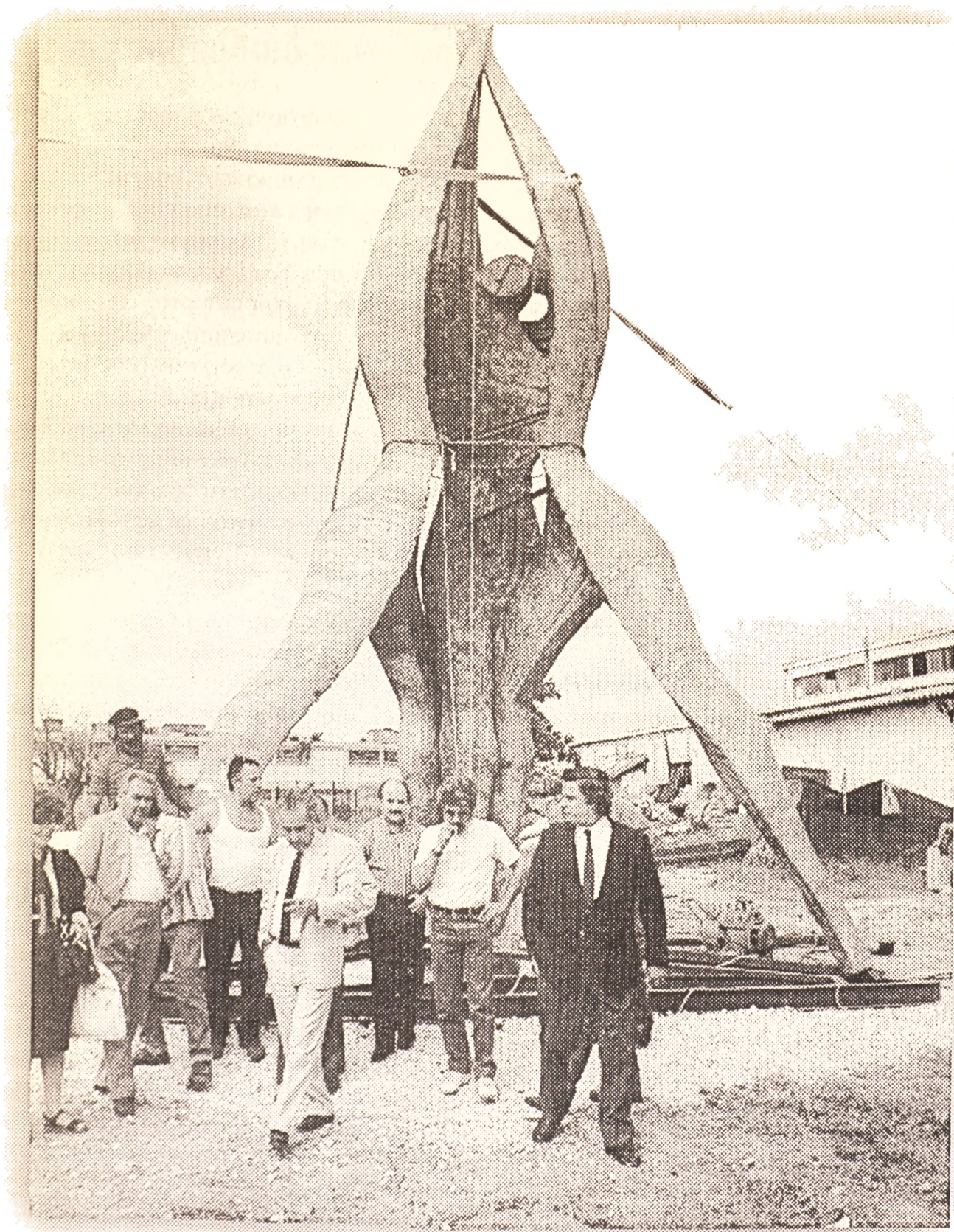
• Κλείνοντας θα ήθελα να μας πεις δύο λόγια για την προσωπική σου σχέση με την ιστορική Αριστερά.

— Η κοινωνική και πολιτική μου διαδρομή διαμόρφωσε και την ιδεολογική και την υπαρξιακή μου συγκρότηση. Δεν περπάτησα στην τύχη τους δρόμους της ζωής μου. Ούτε τους επέλεξα στα τυφλά ή από ευκολία ή από ανάγκη. Η πολιτική δράση δεν διεκπεραιώνει δεδομένα. Διαμορφώνει και πραγματώνει την ύπαρξη του καθενός. Και νιώθω πως η μήτρα των κοινωνικών και των μαζικών κινημάτων δεν παύει ποτέ να δημιουργεί και να πραγματοποιεί μέσα στον κόσμο εξελίξεις. Τα συναισθήματα και οι εσωτερικές φωνές, η πολιτική επιλογή και η κοινωνική συνείδηση αποτελούν κατακτήσεις, διαδικασίες κατεργασίας, σμιλεύουν την ύπαρξη. Εξαρτάται πώς κι από πού κοιτάζει ο καθένας. Από έξω ή με τη μέσα ματιά.

Μπουλντόζα στην κομματική συμφιλίωση!

του Τάσου Παππά

Οταν, το βράδυ των εκλογών, ο Μιτιάδης Έβερετ υπέβαλε την παραίτηση του αναλαμβάνοντας την ευθύνη για την ήττα, πολλοί μιλούσαν για «πράξη ευθύνης», «έντιμη αποχώρηση» και για «κίνηση ευαισθησίας». Οι τότε τολμήσαν να ισχυριστούν ότι πρόκειται για υπολογισμένη ενέργεια που, μάλιστα, σ' αυτή διάστηκε αρκετές μέρες πριν από τις εκλογές και προεξοφλούσαν ότι και πάλι ο Έβερετ θα έθετε υποψηφιότητα, αντιμετωπίζοντας με χλευαστικά σχόλια. Σε μια εβδομάδα, όμως, επιβεβαιώθηκαν πανηγυρικά. Ο αρχηγός της Ν.Δ., αφού υποδέχτηκε για κάποιες ώρες τον πολιτικό που αναζητεί συναινετικές λύσεις για την ηγεσία, ώστε να ασχοληθεί απερίσπαστος με το ιδιωτικό βίο του, αφού έριξε στην κυκλοφορία και «έκαψε» συνειδητά τα πρόσκαιρα που θα μπορούσαν να παίξουν αυτόν τον ρόλο (**Βαρβιτσιώτης**) εμφανίστηκε εκ νέου ως ο άνθρωπος που αναγκάζεται να διατάξει τις δυνάμεις του για να βγει η Ν.Δ. από το αδιέξοδο. Ο ταρτουφισμός σ' όλη τη μεγαλοπρέπειά του.

ΕΒΕΡΤ: «ΕΝΕΡΓΟΥΜΕΝΟ» ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΙΑΠΛΕΚΟΜΕΝΩΝ

Ο Μ. Έβερετ, σ' όλη τη διάρκεια της πολιτικής ζωής του, ήταν ένα ενεργούμενο. Στην αρχή της καριέρας του, των διαπλεκόμενων (που τόσο θορυβωδώς και υπερεκτονικά πλεονάζουσα υποκρισία «πολέμησε» στην προεκλογική περίοδο), τα οποία πληροφόρησε για του φτιάξουν την εικόνα του αριστοκρατικού φασιστικού πολιτικού, αυτού που τάχα αρνείται να παίρνει αποφάσεις κόντρα στα τεστημένα συμφέροντα (εξ ου και το πολιτικό προσωνύμιό που τον ακολουθεί: «μπουλντόζας»). Στη συνέχεια της καριέρας

ίς ομάδας η οποία, υπό την υψηλή γηση του «εθνάρχη», τον προετοίμα οδόστρωμα προκειμένου να σα- τον **Κ. Μητσοτάκη**, τη θυγατέρα τους οπαδούς τους. Η εντολή που βει ο κ. Έβερτ –γιατί περί αυτού αι– είναι «*ποτέ ξανά το κόμμα στα ου Μητσοτάκη*». Ο πρώην πρωθυ- και η **Ντ. Μπακογιάννη** θεωρού- α σώματα στη Ν.Δ. και πρέπει πά- α να εκβληθούν, ακόμη κι αν αυτή ίρηση στοιχίσει στο κόμμα. Η κα- ική ομάδα έχει οδηγηθεί στην η ότι, για τα επόμενα τέσσερα το πολιτικό παιχνίδι θα παίζεται όρους που θα επιβάλει ο Κ. Σημί- ιαλε λοιπόν στόχο την αποψίλωση .. από τους παρείσακτους. Δεν θα ι να συγκρουστεί με όσους υπονο- το έργο της, έστω κι αν το τίμημα αιμορραγία στελεχών και οπαδών. ιζει ότι η φάση της εκκαθάρισης κληρωθεί πριν από τις επόμενες ; και θα υπάρξει χρόνος για την κρότηση του κόμματος, έτσι ώστε, ως της τετραετίας, η Ν.Δ. με νέο να είναι σε θέση να δώσει τη μάχη ριες προϋποθέσεις επιτυχίας. όμως από την επιθετικότητα που θα ει η καραμανλική ομάδα προς τους τακικούς», θα έχουμε και εκστρα- ιλίας προς τα στελέχη εκείνα που κρατούν αποστάσεις αρχηγού! ρέπει να αναμένουμε: παράξ συμ- κών χειρονομιών προς την πλευρά ά, σε μια προσπάθεια ο θεσσαλός ός να αποκοπεί από την επιρροή άκη, αξιοποίηση του **Δ. Αβραμό-** ο οποίος θεωρείται κεφάλαιο για τηρητική παράταξη καθώς και ιτα προς τον **Α. Σαμαρά** για να επα- στο κόμμα που τον ανέδειξε. Τις ουλίες αυτές δεν θα αναλάβει απο- ώς ο Μ. Έβερτ, μια και ελάχιστοι μπιστοσύνη στις πολιτικές ικανότη- Αυτός θα χρεωθεί με τη «βρόμικη », δηλαδή με την απόπειρα εξόντω- πλέον δύστροπων εκ των αιρετι- συναινετικές κινήσεις θα κάνουν γότερο πολωμένα και περισσότερο ιτικά στελέχη, όπως είναι ο Γ. Βαρ- ης, ο **Στ. Δήμας**, ο **Κ. Καραμανλής**. είρημα είναι εξαιρετικά δύσκολο ήτη την ώρα, στο πλευρό του νικητή ώνεται το πιο καθυστερημένο πο- ά και το πιο ακραίο πολιτικά τμήμα λεχικού δυναμικού της παράταξης. αι εύκολο να «χτίσει» συμμαχίες ποιώντας για υλικό τους **Ανδρεου-**

λάκο, Μανωλάκο, Παπαδόγκονα, Μιχαλο- λιάκο, Καμμένο και διάφορους άλλους αστέρες της πούρας εθnikοφροσύνης και του χυδαίου λαϊκισμού. Τα πράγματα μ' αυτούς είναι τόσο τραγικά που καταντούν φαρσικά. Είναι χαρακτηριστική της ποιό- τητας του πολιτικού λόγου τους η κριτική που ασκούν σ' όσους αμφισβητούν την πρωτοκαθεδρία Έβερτ. Ο Α. Ανδρεουλά- κος αφόρισε τον Γ. Σουφλιά ως κεντροαρι- στερά(!) και άλλοι «ανακάλυψαν» στο πα- ρελθόν της κ. Μπακογιάννη φιλοκομμουνι- στικές προτιμήσεις. Με τους βασιλικούς και τους ακροδεξιούς στην πρώτη γραμμή του αγώνα, το κόμμα της Ν.Δ. δεν μπορεί παρά να περιμένει τη συρρίκνωσή του.

ΤΟ ΠΑΣΟΚ ΑΝΗΣΥΧΕΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ!

Την ίδια στιγμή, στο ΠΑΣΟΚ, αντί να χαι- ρονται με τα προβλήματα και τις δυσκολίες της Ν.Δ., μάλλον έχουν κυριευθεί από σκε- πτικισμό. Ξέρουν ότι για κάμποσους μήνες δεν θα έχουν αντιπολίτευση από τα δεξιά τους, ανησυχούν όμως για την ενότητα της συντηρητικής παράταξης! Επανεμφανί- στηκε θεαματικά στο προσκήνιο η περι- βόητη θεωρία των «συγκοινωνούντων δο- χείων». Όσοι την ενστερνίζονται πιστεύ- ουν ότι ταιριάζει γάντι στην τρέχουσα συ- γκυρία. Σύμφωνα λοιπόν μ' αυτή τη συλλο- γιστική, η σταθερότητα του πολιτικού συ- στήματος εξαρτάται από τη συνοχή των δύο βασικότερων πόλων του. Η απρόσκοπτη λειτουργία του πολιτικού συστήματος συν- δέεται άρρηκτα με την ομαλή εναλλαγή στην εξουσία των δύο κομμάτων εξουσίας. Μια κρίση στρατηγικής στο ένα θα επηρε- άσει αυτομάτως και το άλλο, με τελική συ- νέπεια την αποσάθρωση του υπάρχοντος μοντέλου εξουσίας.

Το φόβο αυτό εκφράζει ο υπουργός Πολι- τισμού **Εν. Βενιζέλος** στη συνέντευξη που έδωσε στον Ν. Χατζηνικολάου στο *Έθνος* (7 Οκτωβρίου). Μιλώντας για την κρίση στη Ν.Δ. ο κ. Βενιζέλος υπογραμμίζει: «*Μπορεί συγκυριακά να είναι θετικό για την κυβέρνηση, αλλά προκαλεί μια διαρ- θρωτική ανισορροπία στο κομματικό μας σύστημα. Έχω πει κατ' επανάληψιν ότι το ΠΑΣΟΚ δεν έχει καμία μισαλλοδοξία απέναντι στην άλλη μεγάλη πολιτική οικογένεια, τη συντηρητική, που εκφράζεται από τη Ν.Δ. Εγώ είμαι οπαδός της συνοχής και της ομαλής εσωτερικής λειτουργίας των πο- λιτικών κομμάτων. Υπό την έννοια αυτή θέ- λω να ελπίζω ότι θα βρει, και εύχομαι να βρει, η Ν.Δ. το δρόμο της*».

Στο ίδιο κλίμα κινείται και ο **Μ. Γκίβαλος** στο άρθρο του στην *Εξόρμηση*, μόνο που

αυτός θεωρεί ότι τα πράγματα δεν είναι τό- σο αθώα όσο φαίνονται. Ενοχοποιεί κά- ποιες σκοτεινές δυνάμεις που απεργάζο- νται σχέδια κατακερματισμού του πολιτι- κού σκηνικού: «*Οι στρατηγικές διάσπασης των κομμάτων δεν έχουν τεθεί στην επόμε- νη περίοδο. Κι ίσως μια ενδεχόμενη διά- σπαση αποτελέσει προείκασμα γενικότε- ρων εξελίξεων που θα περιλάβουν και άλλα κόμματα στο πολιτικό μας σύστημα*».

ΔΕΞΑΜΕΝΕΣ ΥΠΟΔΟΧΗΣ ΔΥΣΑΡΕΣΤΗΜΕΝΩΝ

Είναι φανερό πως τα δύο στελέχη του ΠΑΣΟΚ φοβούνται, για την ακρίβεια, τρέ- μουν στην ιδέα πως οι δύσκολα αποκρυ- πτόμενες αποσχιστικές τάσεις στο εσωτε- ρικό της Ν.Δ. θα βρουν μιμητές και στο ΠΑΣΟΚ. Παρά το γεγονός ότι οι αντισημι- τικές δυνάμεις είναι σήμερα αποδιοργα- νωμένες εξαιτίας των συνεχών ηττών που υπέστησαν, ουδείς μπορεί να αποκλείσει το ενδεχόμενο αναστήλωσής τους, αν η πο- λιτική τής κυβέρνησης στον οικονομικό το- μέα εξακολουθήσει να πορεύεται στον αντιδημοφιλή δρόμο της λιτότητας. Επι- προσθέτως ήδη υπάρχουν δύο δεξαμενές υποδοχής δυσारेστημένων ψηφοφόρων και στελεχών, ο ΣΥΝ και το ΔΗΚΚΙ. Και τα δύο κόμματα μπορούν κάτω απ' ορισμέ- νες συνθήκες να μετατραπούν σε χώρους «θαλπωρής» για αγανακτισμένους πολίτες και φιλόδοξους πολιτευτές.

Πρέπει όμως να πούμε ότι το ΠΑΣΟΚ έχει έναντι της Ν.Δ. δύο συγκριτικά πλεο- νεκτήματα. Πρώτον, κατέχει την εξουσία άρα διαθέτει τους μηχανισμούς εκλογίκευ- σης των διαφορών και, δεύτερον, ο ιδρυτής του δεν βρίσκεται πια στη ζωή. Έτσι δεν μπορεί να γίνει σημείο αναφοράς για πά- σης φύσεως γκρίνιες και κριτικές διαθέ- σεις. Αντιθέτως η Ν.Δ. είναι μακριά από την κυβέρνηση και δεν προβλέπεται να την καταλάβει τουλάχιστον μέσα στα επόμενα τέσσερα χρόνια, ενώ και ο Κ. Καραμανλής ζει και ο Κ. Μητσοτάκης δεν έχει παραιτη- θεί των ηγεμονικών βλέψεων του. Αυτοί οι δύο, που είναι ουσιαστικώς οι βασικοί αντίπαλοι στο ριγκ της Ν.Δ., δεν πρόκειται να αφήσουν να διεξαχθεί ένας καθαρός ιδεολογικός αγώνας. Ο ένας πασχίζει να αποτρέψει την επιστροφή Μητσοτάκη και ο άλλος κάνει τα πάντα για να δει την κόρη του στο τιμόνι της Ν.Δ. και δι' αυτής τον εαυτό του σε πρωταγωνιστικό ρόλο. Οι κα- ντρίλιες των χαρισματικών ηγετών, που δεν εννοούν να καταλάβουν ότι ο πολιτικός κύ- κλος τους έκλεισε, μπορεί να προκαλέσουν αθεράπευτη βλάβη στο κομματικό οικοδό- μημα...

Καθαρό έκτακτο συνέδριο

του Σακελλάρη Σκουμπουρδή

«Νιώθω μέσα μου ένα μεγάλο άδειο κενό...». Κάπου στην ταινία του *Πόλεμος και Ειρήνη*, Γούντυ Άλλεν έκανε χρήση αυτού του υπερβολικού όρου, για την αυτοψυχανάλυσή του. Νομίζουμε ότι τώρα ταιριάζει στην περίπτωση της κρίσης στη Νέα Δημοκρατία. Ένα τέτοιο «μεγάλο άδειο κενό» έχει δημιουργηθεί από τις πρόσφατες εξελίξεις περί την επανεκλογή του κ. Έβερετ και στην αξιωματική αντιπολίτευση, αλλά και γενικότερα στο πολιτικό μας σύστημα. Ονασειάδα, εκλογή πρώθυπουργού Σημίτη, εκλογή προέδρου ΠΑΣΟΚ Σημίτη, εκλογές '96. Και τώρα το κενό στη Ν.Δ., συμπληρώνει την περιπέτεια του απροσδιόριστου συστήματος ουσιωδών ανακατατάξεων στη δημόσια ζωή μας, με γενικότερο τίτλο: «Το αργό τέλος του Παπανδρεϊσμού».

Ο κ. Έβερετ (από τους τελευταίους, ελπίζουμε, Παπανδρεϊστές της εποχής, ενώ επιμένουμε ότι το καλύτερο σύντομο ανέκδοτο εξακολουθεί να είναι: «ο Καραμανλικός Έβερετ») εξεμείνεται και αυτός από τις εξελίξεις, όπως σιγά σιγά και κάθε άλλο Παπανδρεϊκό στοιχείο (προεδρικοί στο ΠΑΣΟΚ, Σαμαράς κ.λπ.). Επιβεβαιώνεται τώρα, αυτό που λίγοι είχαν εξαρχής εκτιμήσει, ότι η πράξη («γενναιότητα») της παραίτησής του δεν ήταν παρά ένα τέχνασμα, για να αποφύγει την κακήν-κακώς ταπεινωτική καθαίρεσή του μετά την εκλογική ήττα. Και αφού υπερεκτίμησε τις δυνατότητές του, στη συνέχεια προσπάθησε το αδύνατον: να ξαναγίνει ηγέτης της συντηρητικής παράταξης. Ο κοινός νους λέει πως αν πας το αμάξι σου σε έναν μηχανικό για σέρβις και σου το χαλάσει, την επόμενη φορά απλώς αλλάζεις μηχανικό. Έτσι έχασε και τα αβγά και τα καλάθια, αναγκασζόμενος τώρα να βγει από το παιγνίδι ακόμα πιο ταπεινωμένος. Αφού δεν επέδειξε τη σύνεση να «κάτσει» ασφαλώς πάνω στην παραίτηση, που θα τον έριχνε στα μαλακά, ώστε ενδεχομένως να μπορέσει να επανακάμψει πολύ αργότερα στην ηγεσία...

ΤΟ ΑΔΙΕΞΟΔΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΚΤΑΚΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Μετά τη μεθόδευση της επανεκλογής του, οι δηλώσεις Κώστα Καραμανλή, οι «εκδη-

λώσεις» των νεοδημοκρατικών οργανώσεων της Κρήτης και η προχτεσινή άρνηση στήριξής του από πλευράς Σουφλιά, δεν είναι προκρίματα της κρίσης, ακολουθήματά της είναι. Ο κ. Έβερετ έχει τελειώσει, όσο και αν φωνάζει ότι είναι ανοησίες τα περί μεταβατικότητάς του. Τώρα, αν δεν επιδείξει τη λυτρωτική γι' αυτόν ευθιξία και αν δεν παραιτηθεί αμέσως, θα έχει τη χαρά (;) να παραμείνει πρόεδρος το πολύ ως το ραντεβού του συνεδρίου, όπου τον περιμένουν όλοι αραχτοί με την καραμπίνα στο χέρι, φθείροντας όμως δραματικά το κόμμα του...

Σπανίως συμβαίνει κάτι τέτοιο, αλλά είναι φαίνεται χαρακτηριστικό του μεταβατικού καιρού που ζούμε. Όπως και στο κρίσιμο συνέδριο του ΠΑΣΟΚ, έτσι και τώρα η εκλογή προέδρου της Ν.Δ. κέντρισε εξαιρετικά το ενδιαφέρον της κοινής γνώμης, που διαισθάνεται τα σημαντικά διακυβεύματα της εποχής. Της οποίας κοινής γνώμης το κέφι, για εκσυγχρονισμό σε όλα τα πεδία του πολιτικού χάρτη (όλους πλέον, ισχυρούς και ανίσχυρους, τους συμφέρει ο γενικευμένος εκσυγχρονισμός), έγινε μεν στην περίπτωση της εκλογής Σημίτη, δεν έγινε όμως στην περίπτωση της μη εκλογής Σουφλιά. Σημειωθήτω, ότι τον κ. Σουφλιά τον ήθελαν ακόμα και οι περισσότεροι πασοκτζήδες, αν και ήξεραν ότι θα ήταν δύσκολος

αντίπαλος, αφού πλέον γίνεται κατανοητό πως μακροπρόθεσμα η αναβάθμιση του τοπίου και της δημοκρατικής ζωής όλους, μα όλους, τους συμφέρει...

Ίσως αποδείχθηκε ότι το ΠΑΣΟΚ σήμερα είναι πιο δημοκρατικό κόμμα από τη Ν.Δ. οποια μετά την επανεκλογή Έβερετ και ηττοποιήθηκε και περιέπεσε σε Κατάσταση Πολιορκίας (Γ. Τζαννετάκος, Αυγή). Εξεβερτισμός τους να γίνει τέλειος. Αφού υπό το κράτος της εσωκομματικής αριθμητικής των μηχανισμών, αγνόησε κοινωνική δυναμική, αντίθετα από το ΠΑΣΟΚ που απέφυγε να «αυτοκτονήσει» τώρα, πώς η αξιωματική αντιπολίτευση ασκήσει τον θεσμικό της ρόλο, ως λυτρωτικό συνέδριο; Η απάντηση σημειώνεται στη συνεχή εικόνα του κ. Έβερετ: κάνει δηλώσεις στις κάμερες, εμφανίζεται βεβηλημένος, αμήχανος, με ακίνητο χιόνι χαμόγελο και καταϊδρωμένους, σε αυτές τις δημόσιες εμφανίσεις μετά την εκλογή του. Δεν μπορεί πλέον να εμφανιστεί σεβασμό ως σοβαρός, πειστικός και πιστός ηγέτης της αντιπολίτευσης.

Τώρα η λύση για τη Ν.Δ. είναι μονόδρομος: Να παραδεχθεί ο κ. Έβερετ τη «μεταβατικότητά» του και να εξαγγείλει έκτακτο συνέδριο, λυτρωτικό και γι' αυτό και για την παράταξή του, μέσα στο οποίο να εξιλεωθεί για όσα δυσάρεστα προέκυ-

πυνοχή της Ν.Δ., εγγυώμενος πραγμα-
δημοκρατικές προσυνεδριακές δια-
ς, αποσύροντας τους μηχανισμούς
ών» του κ. Μπάλλιου. Έτσι ώστε,
αυτό το έκτακτο συνέδριο τόπος
ατικής συγκρουσιακής σύνθεσης,
αποδώσει την οποιαδήποτε, ενωτι-

(με ευθύνη
συνεδρίου)
διέξοδο,
ένα όραμα
στρατηγική
ηγέτη (Κ.
ινλή, ή Γ.
ί, ή και Ντ.
γιάννη), εί-
Λια καθαρή
ρήσιμη ακό-

ια όλες τις άλλες παρατάξεις, αλλά
τη δημοκρατία συνολικά.

στολογίες και σαβουρολογίες των
των των σώου διείδαν ότι η Ν.Δ.
μικό πρόβλημα φυσιογνωμίας. Πι-
ε πως το πρόβλημα είναι πρόσκαι-
οφείλεται στη συγκυριακή και μη
σύγκριση του τραγικά ολίγου κ.
απέναντι στον κ. Σημίτη. Αυτό το
ευνοεί προκλητικά το ΠΑΣΟΚ, που
δεν ξεκαθάρισε τους λογαριασμούς
απανδρεϊκά του στοιχεία, γι' αυτό
η χαιρέται για την επανεκλογή του
γού Μιλτιάδη... Ενώ το μη δομικό
μα της Ν.Δ. είναι η αλλοπρόσαλλη
ατικοσυγκεντρωτική «στρατηγική»
του τύπου «Μαρξισμός-Λενινι-
κέψη Μιλτιάδη Έβερτ», που συρ-
ε ιδεολογικά, πολιτικά και κοινωνι-
όμμα του, το οποίο με άλλον ηγέτη
θα μπορούσε κάλλιστα να ανα-
Σκεφτείτε π.χ. τη δυναμική που θα
ε να αναδείξει ο Γ. Σουφλιάς με
πρόσεκτη άποψη που εκδήλωσε
Ι. Χατζηνικολάου, την παραμονή
γής προέδρου Ν.Δ.): «Δεν χαρίζου-
ΙΑΣΟΚ την κοινωνική ευαισθησία,
είς την βλέπουμε να υλοποιείται με
η και όχι με τους δανεισμούς του
ώρα τους πληρώνουν οι ασθενέ-
... Κάτι τέτοιο, που θα προβλημάτι-
κεντρώους ψηφοφόρους, ο κ.
ουδόλως θα μπορούσε να το πει πει-

ΛΟΓΙΚΗ ΑΠΑΤΗ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ

ενδιαφέρον, έστω και κατόπιν εορ-
ώς κατάφερε την επανεκλογή του ο
θεσμίαν πρόεδρος της Ν.Δ. Πώς
κατάφερε να επανέλθει στο προ-

σκήνιο, γελοιοποιώντας το κόμμα του, που
λίγες μέρες μετά την εκλογή προέδρου ξα-
ναχρειάζεται επειγόντως νέο πρόεδρο και
ώρα ψάχνεται προς άρσιν του «Μιλτώνει-
ου» Άγους.

Δύο παγίδες, συνδεόμενες μεταξύ τους,
έστησε λοιπόν το επιτελείο του, στις οποίες
τσίμπησαν πολλοί και ποι-
κιλώνυμοι εκλέκτορες.

Η πρώτη ήταν η επίκλη-
ση του «ξένου» σώματος.
Ο κ. Μητσοτάκης (ίσως
όχι αδίκως) δεν χαιρεί της
καθολικής συμπαθείας
των Ελλήνων. Αυτό όμως
δεν συνιστά πολιτικό λό-
γο, ώστε να συσπειρώνο-
νται εναντίον του «ξένου»

σώματος κάποιοι που διατείνονται ότι εί-
ναι οι γνήσιοι κληρονόμοι του κόμματος.
Αυτή η άποψη, εκτός από πολιτικά βλακώ-
δης, είναι και ανακριβής. Γιατί γνήσιος κα-
ραμανλικός θα μπορούσε να είναι όχι κά-
ποιος που απλώς δηλώνει καραμανλικός,
αλλά κάποιος που πιστεύει στη λογική των
κομμάτων πολιτικής ενότητας (που επέβα-
λε μεταπολιτευτικά ο Καραμανλής), επί τη
βάσει έργων και όχι λόγων. Και προφανώς,
ο καραμανλικός της ιστορίας μας ήταν ο
Σουφλιάς και όχι ο Παπανδρεϊκός Έβερτ
και οι ποικιλώνυμοι συν αυτώ και αυτή
ακριβώς ήταν και η θηριώδης ουσιώδης πο-
λιτική διαφορά τους
(ιδεολογική δεν
υπάρχει). Ασχέτως
αν ο Σουφλιάς έχα-
σε, από την αδυνα-
μία των εκλεκτόρων
(που ετσίμπησαν
για καλά στη φιλο-
λογία περί ξένου σώματος) να αντιληφθούν
αυτό το πράγμα. Ότι η εκλογή Σουφλιά δεν
σήμαινε επικράτηση του ξένου σώματος,
αλλά, σύμφωνα με το κριτήριο που θα
έπρεπε να έχουν ως καραμανλικοί, εσήμαι-
νε πολιτική ενότητα μεταξύ των διαφορετι-
κών ιδεολογικά Σουφλιά, Μάνου, Μπακο-
γιάννη, με στόχο την ανάσωση της Ν.Δ.
από τη γελοιότητα. Αυτό το τελευταίο
ώφειλε να είναι το μείζον για τους ασύνε-
τους «καραμανλικούς» και όχι το πώς «το
καραμανλικό κόμμα μας θα μείνει σε
μας»... Τώρα οι μωρές «καραμανλικές»
παρθένες (Βαρβιτσιώτης, Τσαλδάρης, Κε-
φαλογιάννης, κ.λπ.) λούζονται το αδιέξοδο
μαζί με τον πρωταγωνιστή του, τον κ.
Έβερτ...

Η δεύτερη παγίδα ήταν η ασυνομολόγη-
τη επισήμως μπλόφα ορισμένων εξ αυτών,

που έλεγε «ψηφίζουμε Έβερτ, για να
βγάλουμε Κωστάκη στο συνέδριο!». Μα
τότε για ποιον λόγο δεν έβγαζαν απευθεί-
ας τον Κ. Καραμανλή από τώρα; Επειδή
τάχα τώρα το ξένο σώμα είχε υπέρ του
τους συσχετισμούς; Αστεία πράγματα και
ουδόλως καραμανλικά, θα πρέπει τώρα
να κάνουν τους προαναφερθέντες «βαρό-
νους» να ντρέπονται. Γιατί είναι τώρα συ-
νυπεύθυνοι για τη γελοιοποίηση του κόμ-
ματός τους και για το διχαστικό κλίμα και
στη βάση, που αυτοί επέβαλαν με τη συ-
ναισθηματικού τύπου (ου μην και παπαν-
δρεϊκού, θυμίζοντας συμπεριφορές αντι-
δεξιών ανακλαστικών) βλακώδη θεωρία
του ξένου σώματος, βάσει του αντι-μητσο-
τακικού συνδρόμου.

Και όλα αυτά αποδεικνύουν πόσο αυτο-
κτονικό ήταν αυτό το σαφώς διχαστικό
αντικαραμανλικό παιγνίδι τους, σε αντίθε-
ση με την υγιέστατη παρέμβαση του κ. Σου-
φλιά, που έτσι και εκλεγόταν, αυτομάτως
και χωρίς το παραμικρό κατασταλτικό μέ-
τρο, θα έστελνε στη γωνία όλους τους πα-
πανδρεϊστές της Ν.Δ., είτε «καραμανλι-
κούς» είτε «μητσοτακικούς», και θα έδινε
ενωτική και εκσυγχρονιστική προοπτική
στο κόμμα του, προς όφελος και της ίδιας
της χώρας.

Κατά τα άλλα εμείς επιμένουμε: Απο-
κλείεται να διασπασθεί η Ν.Δ. εφόσον
σταθεροποιήθηκε το νέο ΠΑΣΟΚ υπό τον

**Πελιδνό λοιπόν το ενδεχόμενο
της διάσπασης στη Ν.Δ. Εκτός εάν
κάνει παιγνίδι ο κ. Σημίτης, που αυτή
την στιγμή κρατάει στα χέρια του την
τύχη του δικομματισμού.**

Σημίτη, αποτελώντας
πλέον αντίπαλο αποτρε-
πτικό δέος. Η διάσπαση
Ανδριανόπουλου δεν εί-
ναι βιώσιμη (ο ίδιος πι-
στεύει πως είναι) και
αποτελεί μοχλό πίεσης
προς αποεβερτοποίηση

στο συνέδριο, οπότε λογικά εν συνεχεία
θα επανέλθει στη Ν.Δ. ο αποσκιρτήσας. Ο
μόνος που έχει το κύρος, για να κάνει την
αξιοπρεπώς βιώσιμη διασπαστική ζημιά
στη Ν.Δ. είναι ο κ. Μητσοτάκης. Αποκλεί-
εται όμως να την κάνει, αφού τώρα πια
εμφανώς αγωνίζεται με νύχια και με δό-
ντια για την υστεροφημία του και (θα τα
καταφέρει;) για να ξεκολλήσει από πάνω
του τη ρετσινιά του αποστάτη. Πώς λοιπόν
να τραβήξει για δεύτερη αποστασία; Εύ-
κολο το βλέπει κανείς να θέλει να αυτο-
κτονήσει; Πελιδνό λοιπόν το ενδεχόμενο
της διάσπασης στη Ν.Δ. Εκτός εάν κάνει
παιγνίδι ο κ. Σημίτης, που αυτή τη στιγμή
κρατάει στα χέρια του την τύχη του δικομ-
ματισμού... Ανάλυση επ' αυτού επιτρέψτε
μας να σας παρουσιάσουμε στο επόμενο
τεύχος.

Από την αμφισβήτηση στη συρρίκνωση

του Δημήτρη Ζώνιου

Το πολιτικό αδιέξοδο στο οποίο έχει περιέλθει η Ν.Δ., είναι συνακόλουθη παρενέργεια της ιδεολογικής κρίσης που αντιμετωπίζει και δεν οφείλεται στα πρόσωπα που ηγούνται κάθε φορά του κόμματος. Οι «προσωπικές διαφορές» μεταξύ κορυφαίων παραγόντων της αποτελούν απλώς τη βιτρίνα του προβλήματος.

Στα είκοσι δύο χρόνια παρουσίας της στην πολιτική σκηνή η Ν.Δ. γνώρισε δύο φορές το φαινόμενο της απόσχισης (στελέχη της που αποχώρησαν ίδρυσαν τη ΔΗΑΝΑ και την ΠΟΛΑΝ). Στο ίδιο διάστημα, από το πηδάλιό της πέρασαν πέντε αρχηγοί. Με εξαίρεση τον δημιουργό της **Κωνσταντίνο Καραμανλή**, οι διαδικασίες για την αντικατάσταση των προέδρων της ξεκινούσαν πάντοτε, ύστερα από κάθε ήττα σε εκλογικές αναμετρήσεις. Παρακολουθώντας από πολύ κοντά την ιστορική πορεία της, ο ανηψιός και συνονόματος του πρώην προέδρου της δημοκρατίας **Κώστας Καραμανλής** σχολίασε, πολύ εύστοχα, ότι η Ν.Δ. «λειτουργεί σαν ομάδα, που έπειτα από κάθε αποτυχία απολύει τον προπονητή και υπόσχεται στους οπαδούς το επόμενο πρωτάθλημα». Γεγονός είναι πάντως, ότι στο κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης δεν έγινε ποτέ σοβαρή και σε βάθος αποτίμηση των εκλογικών αποτελεσμάτων. Από το 1980 κι έπειτα, όλοι οι αρχηγοί, συμπεριλαμβανομένου του **Γ. Ράλλη**, απέδωσαν και αποδίδουν τα αίτια της κακοδαιμονίας της Ν.Δ., στη σκληρή εσωκομματική υπονόμευσή τους από τους διαδόχους τους. Οι καταγγελίες τους, με όσες αποκαλυπτικές λεπτομέρειες και αν συνοδεύονται, δεν προσφέρουν στην παράταξη τη διέξοδο που αναζητά για να ξεφύγει από τη σημερινή κατάσταση. Γιατί το ζητούμενο δεν είναι ποιος θα νέμεται την κομματική εξουσία.

Συνθήματα που ακούστηκαν από συγκεντρωθέντες έξω από τα κεντρικά γραφεία της Ν.Δ. (Ρηγίλλης) κατά τη διάρκεια της επανεκλογής του Μ. Έβερτ στην αρχηγία του κόμματος (5-10-1996)

«ΕΒΕΡΤΙΚΟΙ» ΟΠΑΔΟΙ

Όχι σε κόμμα νεοφιλελευθέρων
Τον Έβερτ θέλουν οι εργαζόμενοι
Το ΠΑΣΟΚ ψηφίζει Σουφλιά
Έξω οι Τσάτσοι του Μητσοτάκη
Σουφλιάς σημαίνει Ντόρα περιμένει
Έβερτ - Έβερτ
(Προς Μητσοτάκη)
Δεν σε θέλει ο λαός
πάρ' την κόρη σου και εμπρός

«ΜΗΤΣΟΤΑΚΙΚΟΙ» ΟΠΑΔΟΙ

Ο λαός ζητά τον Γιώργο τον Σουφλιά
Το ΠΑΣΟΚ είναι εδώ ενωμένο δυνατό
Έβερτ σημαίνει δεξιά
Καρδίτσα - Καρδίτσα
(Προς Έβερτ)
Δεν σε θέλει ο λαός
πάρ' τον Μπάλιο* σου και εμπρός

* (Ν. Μπάλιος: διευθυντής του Πολιτικού Γραφείου του Έβερτ)

Αυτή την ώρα, η Ν.Δ. αντιμετωπίζει σοβαρό πρόβλημα έλλειψης ψυχικής συνοχής, όχι μόνο σε επίπεδο κορυφής αλλά και στη βάση της. Δεν έχει αποσαφηνισμένη ιδεολογική ταυτότητα και ξεκάθαρες προγραμματικές θέσεις. Εμφανίζει σημαντικό έλλειμμα εσωκομματικής δημοκρατίας.

Οι δύο χρόνιοι αντίπαλοι **Κ. Μητσοτάκης** και **Μ. Έβερτ**, έχουν διχάσει τους οπαδούς του κόμματος. Επιστήθιοι βουλευτές της μίας και της άλλης πλευράς, όταν βρίσκονται αντιμέτωποι, δεν ανταλλάσσουν ούτε μία τυπική «καλημέρα».

Η αμφιταλάντευση των στελεχών ανάμεσα στη νεοφιλελεύθερη και τη λαϊκή δεξιά, επιτείνει την ιδεολογική σύγχυση και δίνει την ευκαιρία στο ΠΑΣΟΚ να λεηλατεί τα ιδεολογικά συνθήματα και τους ψηφοφόρους της συντηρητικής παράταξης.

Ο Μ. Έβερτ δεν κατάφερε να προστατεύσει πολιτικά τον ιδεολογικό χώρο της, αλλά ούτε και «να αναδείξει σε τι διαφέρει η Ν.Δ. από το κυβερνών κόμμα».

Ο προκάτοχός του, **Κ. Μητσοτάκης**, τον κατηγορεί εμμέσως ότι με τη στάση του διώχνει οπαδούς. Αποφεύγει ωστόσο, να

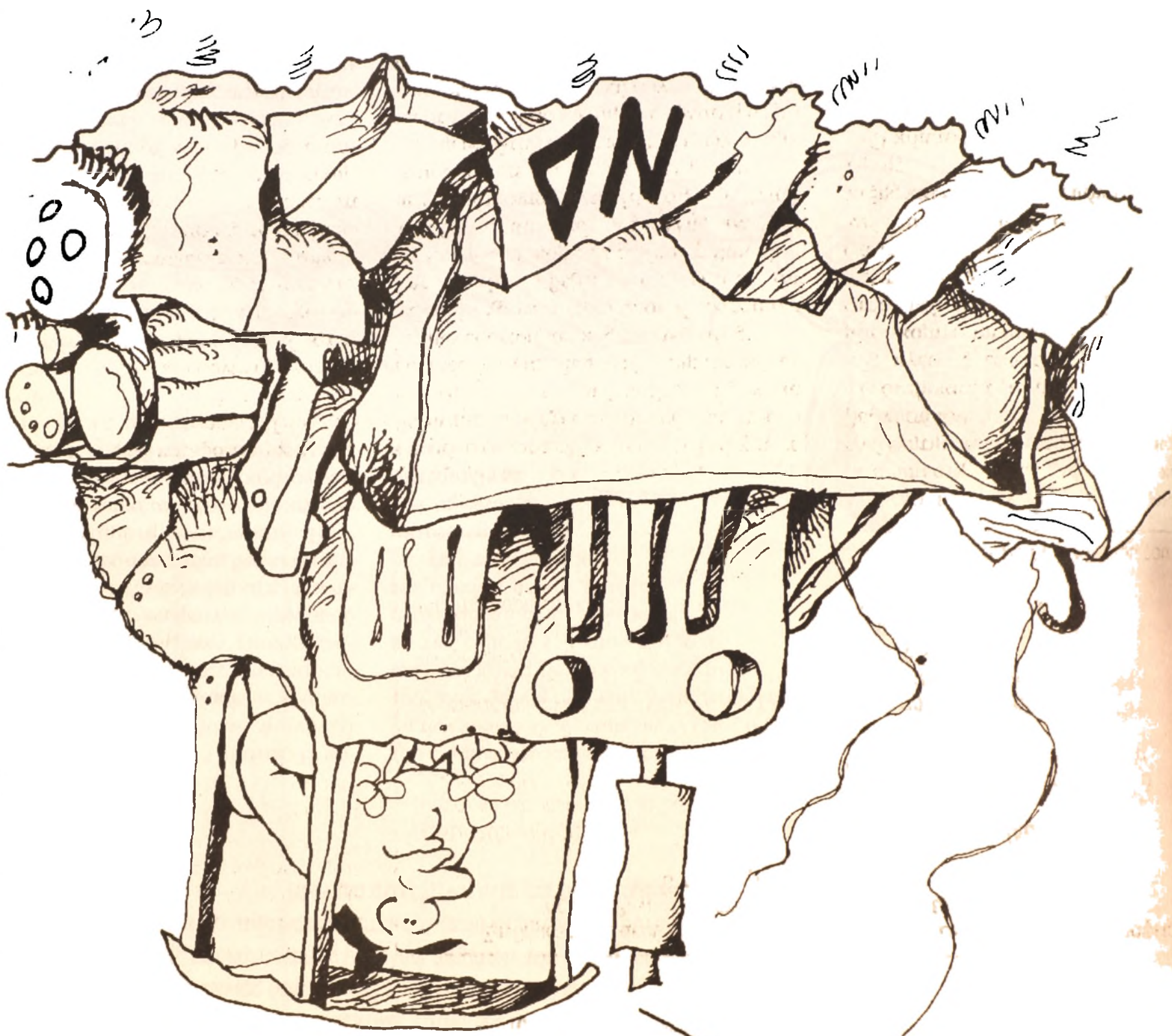
αναφερθεί στην αφαίμαξη ψηφοφόρων που υπέστη η Ν.Δ. λόγω της κοινωνικά ανάλγητης πολιτικής που εφάρμοσε η βέρνησή του.

Η διαδικασία για την εκλογή της κομματικής ηγεσίας επανέφερε στην επιφάνεια μία ακόμη αδυναμία της Ν.Δ.: την απουσία στοιχειώδους δημοκρατικής λειτουργίας.

Ο πρώην πρωθυπουργός **Γ. Ράλλης** τόνισε ότι είναι λάθος ο αρχηγός να μην αναγκάζεται από το μαζικό συνέδριο της πλειοψηφίας και να εκλέγεται μόνο από 193 στελέχη της.

«Ο κόμπος έφτασε στο χτένι» και ίσως μοναδική λύση που απέμεινε στο κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης είναι να τεθούν όλα τα θέματα επί τάπητος στο επόμενο συνέδριο. Να εκλεγεί οριστικά πρόεδρος, να προσδιοριστεί το ιδεολογικό και πολιτικό στίγμα και να εκσυγχρονιστούν οι καταστατικές δομές του. Αν η επόμενη του συνεδρίου παρατηρηθεί και πάλι φαινόμενα διχασμού και αμφισβήτησης, τότε δύο δρόμοι υπάρχουν: ένας οδηγεί στην συρρίκνωση και στην διάσπαση.

KD9610

ΕΙΣ ΝΑ
ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΩ
ΤΟ ΚΟΜΜΑ
ΗΘΕΛΑ...

ΑΠΛΑ ΜΟΥ ΦΥΓΕ
ΑΙΤΟ ΤΟ ΓΚΑΖΙ...

Οι Εκούχρονισ...

Η τελευταία ευκαιρία

του Απόστολου Διαμαντή

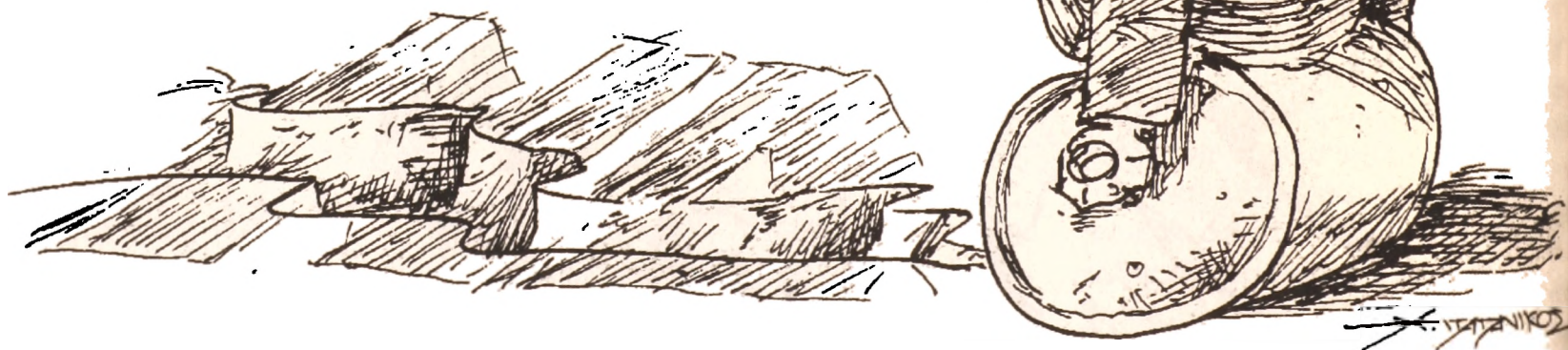
Το 1981 οι πολιτικές δυνάμεις που, κυριολεκτικά, έστησαν στα πόδια του το μεταπολεμικό ελληνικό κράτος, ηττήθηκαν. Και ηττήθηκαν δια της ανασυγκρότησης της κοινωνίας ήταν αποτέλεσμα εμφυλίου πολέμου, δηλαδή αποτέλεσμα κοινωνικών αποκλεισμών. Το ΠΑΣΟΚ ανέλαβε το έργο της κοινωνικής αποκατάστασης μεγάλων τμημάτων του πληθυσμού, που έλαβαν έτσι αυτό που τους είχαν στερήσει οι έκτακτες περιστάσεις του μετεμφυλιακού κλίματος – τη δυνατότητα άσκησης πολιτικής εξουσίας.

Ήταν μια στρατηγική ήττα για τις λεγόμενες συντηρητικές δυνάμεις.

Πέρασαν από τότε 15 χρόνια. Η πολιτική λύση που δόθηκε ήταν πάλι δέσμια των φαντασμάτων του παρελθόντος, και η απαίτηση για κοινωνικό και πολιτικό εκσυγχρονισμό, δέσμια του πρωτοφανούς λαϊκισμού που είχε εισαγάγει στην πολιτική η οικογένεια Παπανδρέου, ήδη από τη δεκαετία του '60. Τα αποτελέσματα είναι γνωστά. Πλήρης επικράτηση των πελατειακών σχέσεων, αποκρουστικό κομματικό κράτος και ακύρωση ουσιαστικά της δυνατότητας δημοκρατικής λειτουργίας των θεσμών. Η προσπάθεια ήταν ήδη υπονομευμένη από το στοιχείο της εκδίκευσης. Η «δεξιά» έπρεπε να πληρώσει.

Το αποκορύφωμα αυτής της πορείας ήταν το απίστευτο σκηνικό διάλυσης και σκανδάλων που έφερε, στα τέλη του '80, η παπανδρεϊκή νοσοτροπία. Τότε οι ηττημένοι του 1981 είχαν ένα μεγάλο πλεονέκτημα. Αποτίναξαν τις ιδεολογικές δεσμεύσεις του παρελθόντος, διείδυσαν με τις εύστοχες κινήσεις Μητσοτάκη στον ευρύτερο κεντροδεξιό χώρο και έδωσαν την εντύπωση πως αυτοί πλέον θα αναλάμβαναν το έργο του εκσυγχρονισμού, την αποδυνάμωση

του κομματικού κράτους και την αναδιάταξη των πολιτικών δυνάμεων. Ο ίδιος ο Μητσοτάκης ήταν η εγγύηση. Με καταβολές από την παλιά βενιζελική παράταξη, με την εμμονή του στον πολιτικό ρεαλισμό και με τις πολύ καλές του σχέσεις με την αριστερά – από την εποχή του αντιδικτατορικού αγώνα – ο Μητσοτάκης ήταν

το κατάλληλο πρόσωπο για να ηγηθεί της προσπάθειας, που είχε σαν βασικό στόχο τον ξεπερασμένο πια λαϊκισμό και την εναρμόνιση της πολιτικής ζωής με τα νέα ευρωπαϊκά πολιτικά δεδομένα.

Η προσπάθεια απέτυχε. Το τεράστιο πλέγμα οικονομικών και πολιτικών συμφερόντων που είχε δημιουργήσει ο Παπανδρεϊσμός ήταν πολύ συνεκτικό, για να καταρρεύσει εν μία νυκτί. Το ΠΑΣΟΚ ήταν πλέον καθεστώς και οι νεόπλουτοι της

εξουσίας του αρκετά ισχυροί, για να επτρέψουν μια άνευ όρων παράδοση. Ο Μητσοτάκης, παρά τις απέλπιδες προσπάθειές του, δεν κατάφερε να οδηγήσει μέχρι τους την κούρσα της σύγκρουσης με τη κομματική και κρατική γραφειοκρατία, δείχνοντας ταυτόχρονα μια υπερβολική μονή σε λύσεις ισορροπίας και αποφεύγοντας τα αναγκαία τολμηρά βήματα. Καταφερε όμως να ανανεώσει τη Νέα Δημοκρατία, να τη βγάλει από τις αγκυλώσεις

δοσιακής «δεξιάς» και να της δώσει οφίλ ενός σύγχρονου φιλελεύθερου ιτος. Και το κατάφερε για έναν απλό Διότι συντηρητική παράταξη ήταν το ΠΑΣΟΚ. Αυτό προσπαθούσε να ήσει εν ζωή τα κατεστημένα συμφέ- της κρατικής γραφειοκρατίας, αυτό ιοποιούσε μια εντελώς αντιδραστική κή γλώσσα. Το πρόσφατο κεντρικό ροεκλογικό σύνθημα ήταν άλλωστε λυπτικό: «Σιγουριά, όχι περιπέτεια». η κλασική φράση κάθε συντηρητικού ιτος. Η πολιτική του επιβίωση επίσης, ιέχρι σήμερα απολύτως εξαρτημένη ην επιβίωση των παραδοσιακών δια- μών του εμφυλίου, από τον διαχωρι- προοδευτικός/αντιδραστικός, που ιναι πια ψευδής, είναι φενάκη. ορίσουμε όμως πάλι λίγο πίσω. Μετά αραίτηση Μητσοτάκη, ενεφανίσθη α ο Έβερετ. Αφελής πολέμιος της κυ- σής του, ακραιφνής καραμανλικός για, αλλά πολύ μακριά από την πολι- ογική του Καραμανλή, ο οποίος ιε το πολιτικό πρόβλημα της παράτα- ην στη δυνατότητα διεύρυνσής της α αριστερά της. Ο Έβερετ ήταν εμφα- ικριά από τη λογική αυτή και ταυτό- ο πολύ πλησιέστερα στη λογική των φύσεως συμφερόντων που διαπλέ- με το κράτος. Ήταν το αγαπημένο αυτών που ήθελαν να ξεμπερδέψουν η απρόβλεπτο και ισχυρό Μητσοτάκη ην επίσης απρόβλεπτο και ισχυρό α. Το σκηνικό λοιπόν στήθηκε. Σημί- βερτ ήταν το απολύτως προβλέψιμο ικειτο όμως για αναχρονισμό. Διότι η κοινωνικά συντηρητική παράτα- αδή το ΠΑΣΟΚ, βρήκε στον Σημίτη λυ καλή διέξοδο, η κεντρώα όμως φι- ιερη παράταξη έπαθε πολιτισμικό Έβερετ, παρά τον φυσικό αυθορμη- ον, δεν ήταν ποτέ δυνατό να εμπνεύ- οβαρό και μετρημένο κοινό του ευ- ην φιλελεύθερου χώρου. Ο συντηρη- ην '50 δεν ήταν δυνατό να επιστρέ- ο το παράθυρο. Και φυσικό ήταν, τη ιμένη προσπάθεια εκσυγχρονισμού η αναλάβει πάλι το ανανεωμένο ζ, υπό τον Σημίτη. η του Σημίτη έφερε στην επιφάνεια ιρώτημα. Επιστροφή της Ν.Δ. στις ης ή άνοιγμα του κόμματος στον ευ- ιροδεξιό χώρο; Το ερώτημα θα μπο- να τεθεί και διαφορετικά: Εμμονή αραδοσιακή λογική του «λαϊκού συ- ισμού» ή διαμόρφωση μιας επιθετι- λελεύθερης φυσιогνωμίας, η οποία

θα ενσωματώνει και τις σύγχρονες αντι- κρατικές ιδεολογικές τάσεις; Το πρόβλημα της ηγεσίας προκύπτει απ' αυτό ακριβώς το δίλημμα. Και η εκλογή Έβερετ σαφώς δεν έλυσε αυτό το πρόβλημα οριστικά. Τα συμ- φέροντα που κάποτε τον υποστήριξαν, για να διαδεχθεί τον ανεπιθύμητο τότε Μητσο- τάκη, τώρα μάλλον παίζουν νέο χαρτί. Το παιχνίδι είναι πάντα ανοιχτό και όσοι εν- διαφέρονται για το ζήτημα σαφώς και δεν επιθυμούν μια αδύναμη Ν.Δ. και έναν πα- ντοδύναμο Σημίτη. Επιθυμούν μια σοβαρή εναλλακτική λύση – αν και η παρουσία του Μητσοτάκη εμποδίζει μάλλον αυτό το πο- λύπλοκο πολιτικό πόκερ.

Η λογική όμως των μηχανισμών είναι συ- νήθως αυτόνομη. Είναι φανερό πως αν επι- κρατήσουν αμυντικά αντανakλαστικά και ο Έβερετ ελέγξει τελικώς τα πράγματα, τότε η Ν.Δ. θα συρρικνωθεί στον παραδοσιακό δεξιό χώρο, αφήνοντας κενό έναν τεράστιο πολιτικό χώρο, ο οποίος θα καλυφθεί ορι- στικά από το μεταμορφούμενο ΠΑΣΟΚ. Αυτό θα αναλάβει να πραγματοποιήσει τις απαραίτητες ρήξεις, με άγνωστο όμως απο- τέλεσμα (το ΠΑΣΟΚ δεν θα ξεπεράσει εύ- κολα τις δεσμεύσεις του με τα συμφέροντα της κρατικής γραφειοκρατίας). Αντίθετα, αν η επιλογή της ηγεσίας στο συνέδριο γί- νει με κριτήριο το επιθετικό άνοιγμα της Ν.Δ. προς το σαφώς πλειοψηφικό κοινωνι- κό ρεύμα του εκσυγχρονισμού, τότε θα ανακοπεί η προσπάθεια του ΠΑΣΟΚ για στρατηγική του επικράτηση στον ευρύ κε- ντροδεξιό χώρο. Είναι κυριολεκτικά η τε- λευταία ευκαιρία για τη Ν.Δ., ή τουλάχιστον για τη Ν.Δ. που ξέραμε μέχρι σήμερα.

Θα αποτολμήσουμε όμως μία πρόβλεψη. Η προσπάθεια του σαφώς αποδυναμωμέ- νου Κώστα Σημίτη δεν πρόκειται να έχει αίσιο τέλος. Θα αναλάβει το ρίσκο κάποι- ων επιμέρους συγκρούσεων με τα συμφέ- ροντα που τον ανέδειξαν και θα πληρώσει στο τέλος το τίμημα. Τα κοινωνικά στρώμα- τα που θα πληγούν από την πολιτική του, θα του αφαιρέσουν, έτι περαιτέρω, τη δυνατό- τητα ιδεολογικής και πολιτικής συνεννόη- σης προς τα αριστερά του, ενώ φαίνεται πως ο κεντρώος χώρος θα επανεύρει –μετά το διάλειμμα Έβερετ και με την εκλογή του κατάλληλου προσώπου στην ηγεσία του– τη δυνατότητα μιας σοβαρής ανανεωτικής προοπτικής. Το παιχνίδι θα κριθεί στον κα- θαρώς κεντροδεξιό χώρο και εκεί ο κ. Ση- μίτης είναι, προς το παρόν, επισκέπτης. Τα φαντάσματα του παρελθόντος θα απομα- κρυνθούν και ο πασοκικός συντηρητικός εκσυγχρονισμός θα αποδειχθεί ατελέσφο- ρος. Οι κινήσεις είναι πάλι φορσέ.

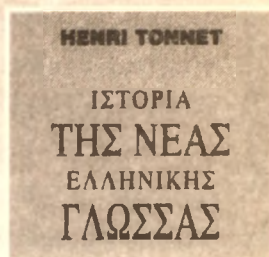
ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

Σειρά: (Νέα Ελληνική
και Ξένη Γραμματεία)

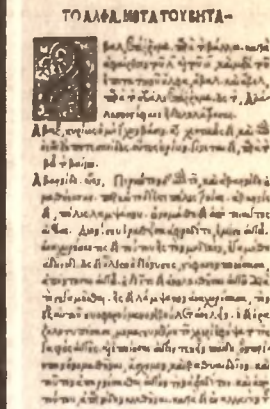
HENRI TONNET

Καθηγητής Πανεπιστημίου

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΠΑΔΗΜΑ

ΘΕΩΡΗΣΗ:
Χριστόφορος Χααραλαμπάκης
Καθηγητής Γλωσσολογίας
Με 217 σελίδες

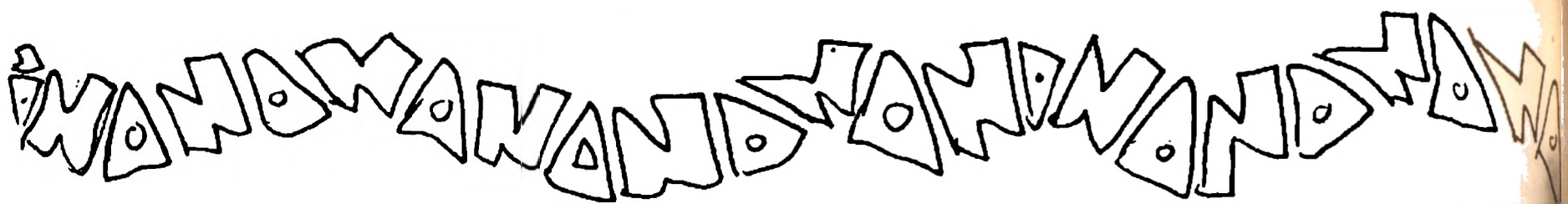

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΠΑΔΗΜΑ
Προσφορά στον Πολιτισμό
Ιπποκράτους 8 Αθήνα
Τηλ.: 36.27.318

Πριν το παρελθόν

του Δημήτρη Σκάλκου

Η πρόσφατη επικράτηση του κ. Μιλτιάδη Έβερτ επί του κ. Γ. Σουφλιά κατά τη διεκδίκηση της προεδρίας της Νέας Δημοκρατίας, έχει διττή πολιτική σημασία. Αφενός σημαίνει την επιβράβευση πολιτικών και πρακτικών που ελάχιστη σχέση έχουν με μια πραγματικά «πολιτική» διαδικασία διεκδίκησης της ηγεσίας ενός πολιτικού κόμματος. Τούτο συνέβη διότι οι τακτικισμοί, φατριασμοί και λοιποί βυζαντινισμοί υποψηφίων και εκλεκτόρων εξοβέλισαν κάθε στοιχείο ιδεολογικής αντιπαράθεσης σχετικά με την πολιτική φυσιογνωμία που θα επιθυμούσαν να προσδώσουν στο κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης.

Με άλλα λόγια, οι υποψήφιοι δεν διαφοροποιήθηκαν στη βάση συγκροτημένων πολιτικών, παρά μόνο στη βάση των ξεχωριστών προσωπικοτήτων τους. Όπως δήλωσε χαρακτηριστικά ο κ. Κ. Καραμανλής, «η αναμέτρηση έγινε με όρους πασαρέλας» και η πραγματικότητα δεν απέχει πολύ από τη δήλωση αυτή. Το γεγονός πως στα «καλλιστεία» της Νέας Δημοκρατίας δεν πήρε τον τίτλο η «ομορφότερη», σύμφωνα με το λαϊκό αίσθημα (βλέπε κομματική βάση), θα πρέπει να αποδοθεί μάλλον στα προσωπικά συμφέροντα των εκλεκτόρων, παρά στην περιέργη αίσθηση γούστου τους – αν και για αρκετούς από αυτούς ποτέ δεν μπορείς να ξέρεις...

Το σημαντικότερο, όμως, συμπέρασμα που συνάγεται από τα τεκταινόμενα στο χώρο της Νέας Δημοκρατίας είναι πως η παράταξη αυτή μοιάζει να έχει εξέλθει από την Ιστορία, καθώς οι πολιτικές διεργασίες στο εσωτερικό της έχουν χάσει κάθε έννοια ιστορικότητας, αδυνατώντας να ενσωματώσουν τα διδάγματα του παρελθό-

ντος στους προσανατολισμούς και στις επιλογές του παρόντος. Το πολιτικό προσωπικό του κόμματος φαίνεται να αγνοεί όχι μόνο τα σύγχρονα ιδεολογικά ρεύματα, αλλά και τις μεταβολές που έχουν συντελεσθεί στις δομές της ελληνικής κοινωνίας τα τελευταία χρόνια.

Η ΑΝΙΣΤΟΡΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΚΑΡΑΜΑΝΛΙΣΜΟΥ

Η επίκληση του «καραμανλισμού», ως βάσης νομιμοποίησης του πολιτικού λόγου στο χώρο της Νέας Δημοκρατίας, εκφράζει αυτήν ακριβώς την έλλειψη ιστορικότητας. Διότι αγνοείται το παρελθόν της φιλελεύθερης παράταξης, ο μεταπολιτευτικός καραμανλισμός –ήτοι ο ανοικτός και πολυσυλλεκτικός– και προκρίνεται η «προϊστορία» της Νέας Δημοκρατίας που βρίσκεται στο χώρο της πάλαι ποτέ ΕΡΕ. Ο παλαιοσυνηρητισμός αυτός ενός σημαντικού μέρους του πολιτικού προσωπικού της, όχι μόνο συρρικνώνει την παράταξη στερώντας της κάθε προοπτική μελλοντικής νίκης, αλλά και στερεί το πολιτικό σύστημα από την επιθυμητή αντιπαράθεση ιδεών, καθώς αδυνατεί να επεξεργασθεί έναν σύγχρονο πολιτικό λόγο, μία αξιόπιστη εναλλακτική πρόταση για την ελληνική κοινωνία. Απέναντι στη σοσιαλδημοκρατική πρόταση του κ. Κώστα Σημίτη, η ηγεσία της Νέας Δημοκρατίας υιοθετεί ένα πολιτικό λόγο που θυμίζει αδέξιο Ανδρέα Παπανδρέου, καθιστώντας έτσι χιλιάδες οπαδούς της φιλελεύθερης παράταξης δυνητικούς ψηφοφόρους του ΠΑΣΟΚ. Η «αριστερή» κριτική προς το ΠΑΣΟΚ ουσιαστικά αποτελεί έμμεση νομιμοποίηση των πολιτικών του, και του παρέχει σημαντικές δυνατότητες διείσδυσης στο χώρο της αξιωματι-

κής αντιπολίτευσης, ιδιαίτερα μετά την γή αλλά σταθερή μετεξέλιξη του ΠΑΣΟΚ σε μία δυτικού τύπου σοσιαλδημοκρατία.

Ακριβώς όπως ο Συνασπισμός της Ενωμένης Ιταλίας ανήλθε στην εξουσία, ο Μπ. Κλίντον βρίσκεται ένα βήμα πριν από την επανεκλογή του στις ΗΠΑ και οι Εργατικοί στη Βρετανία απλά περιμένουν τις ευκαιρίες για να κυβερνήσουν, έτσι και το ΠΑΣΟΚ αναμένεται να κυβερνήσει για πολλά χρόνια ακόμη στο βαθμό που η Νέα Δημοκρατία αρνείται πεισματικά να αντιπαράξει ένα εναλλακτικό «όραμα» απέναντί του. Για να το θέσουμε διαφορετικά, «για να κινήσει κανείς την αριστερά, πρέπει πρώτα να ξεφορτωθεί τη δεξιά». Φυσικά, κάτι τέτοιο προϋποθέτει ρήξεις στο χώρο της συνηρητικής παράταξης και σύγκρουση με κατεστημένες νοοτροπίες και ιδεολογίες. Όπως πολύ γλαφυρά παρατηρεί ο Γ. Σορμάν, «ο Ρήγκαν, η Θάτσερ, ο Σίμιον κατάφεραν τελικά να επικρατήσουν έναντι των σοσιαλδημοκρατών, αφού προηγουμένως έκαναν μια επανάσταση μέσα στο ίδιο τους το χώρο, και ξεφορτώθηκαν τους «καταβρεγμένους» κότες του φιλελευθερισμού για να χρησιμοποιήσουμε το βρετανικό ξιλόγιο. Έτσι κι αλλιώς, εκεί όπου η δεξιά δεν καταφέρει να πετύχει αυτή την εσωτερική ανανέωση, αναλαμβάνει η αριστερά να το κάνει κι επωφελείται από τη σπύλη του φιλελευθερισμού»...

Δυστυχώς, οι προβληματισμοί αυτοί αγγίζουν την ηγεσία της Νέας Δημοκρατίας που αρνείται να λάβει υπόψη της κοινωνικο-πολιτικό περιβάλλον και την εγκλωβισμένη στον μικρόκοσμό της επιθυμία να χαράζει πολιτική ανατρέχοντας «προς το παρελθόν» εποχή της.

Στόουν, μπουζούκι και σημειολογία

του Μάνου Στεφανίδη

«Γετο: Ξέρετε τι έκανε ο Έμπερτ το βράδυ του «θριάμβου» του; Είδε την ταινία *Αγάπη μου συρρίκνωσα τα παιδιά*. Από την άλλη πλευρά, ο ενιζέλος συναντήθηκε και υποσχέθηκε πάσαν κρατική αρωγή προς τον αμερικανό σκηνοθέτη Όλιβερ Στόουν, ο οποίος προτίθεται να γυρίσει τον *Μεγαλέξανδρο*.

υτό κι αν είναι είδηση! Η πτωχή Ελλάς ενισχύει τη μεγαλύτερη πολυεθνική παγκοσμίως στο χώρο του θεάματος, το Χόλλυγουντ, προκειμένου να εξασφαλίσει επιχειρήματα περί αιών της. Μεσολαβητής της συνάντησής ο Πέτρος Κωστόπουλος, ηγέτης της Α.Ρ.Ε.Ν. (Απολιτικό Ρεύμα Εορτών Νέων) και ένθερμος απολογητής του της πολιτικής. Γι' αυτές ακριβώς τις είχε προσκληθεί μετά τιμών από τα το βράδυ των εκλογών, ώστε να ισιώσει τα αποτελέσματα ομού μετά του κ. ουλου. Όπερ έδει δείξει. Αφού η πο- εξέπεσε στο επίπεδο του θεάματος, οδίκαια οι άνθρωποι της χαζοχαρού- σόου μπίζνες, οφείλουν να καταστούν τές της. Πάντως, ο ευφυής Κωστόπου- δί δεκαετία ήδη κολακεύοντας τον μι- τισμό και τη νεοπλουτίστικη αγραμ- ίνη μιας μερίδας νέων, πλούτισε προ- δίζοντας το φιλοσοφικό ιδεώδες «ό,τι ζ,τι πούμε κι όσο μας φωτογραφίσου- χότητα και μαγκιά, παχυλή άγνοια ρς, ιδού τα συστατικά της kitsch επιτυ- ι της δικαίωσης του «αγαπητικού της νύνης». Πρόκειται για μια συγκεκρι- οθεωρία μιας ακόμη πιο συγκεκριμέ- ιθητικής που αποθεώνεται κάθε βρά- ι σκυλάδικα και όπου ενώνει τους πές των βορείων προαστίων με τους δοφάγους των νοτίων.

μαίνεται ο λουλουδοπόλεμος των Βο- και των Νοτίων, ώστε να φανεί ποια ική συνομάδωση τα «έχει πιάσει» πιο ικμάζει και γίνεται ευρύτατα αποδε- ιας συγκεκριμένος τρόπος διασκέδα- ι ένα μπουζουκομόρφωμα μαζικής ύρας που έχει να κάνει με τα καψου- ουδα της μόδας. Είναι αυτά που τρο- ύν και αυτοεπαναλαμβανόμενα συ- ν τη «βιομηχανία» της νύχτας, τη μόνη νυσα και με ιλιγγιώδη κέρδη βιομηχα-

νία του τόπου. Εδώ έχουμε να κάνουμε μ' ένα μείζον κοινωνικό φαινόμενο. Η συντριπτική πλειοψηφία του πληθυσμού, ασχέτως οικονο- μικού επιπέδου, μόρφωσης ή κοινωνικής τά- ξης, «τη βρίσκει» και συμμετέχει μαζικά σ' αυτή την «ψυχαγωγική» υποκουλτούρα, σ' αυτή την ερζάτς έκφραση. Ένας ολόκληρος λαός «πονάει» από έρωτα. Κανένα άλλο πρό- βλημα δεν υπάρχει. Και τα τραγούδια αυτά, αναπαραγόμενα με βιομηχανικούς ρυθμούς, τείνουν να γίνουν τα πιο ευρέως αποδεκτά πολιτιστικά υποπροϊόντα του τόπου· ακόμη χειρότερα, ό,τι ενώνει και συνεγείρει τις πλέ- ον αντίθετες κοινωνικές ομάδες, τις πιο ασύμβατες κοινωνικές περιπτώσεις. Στην πραγματικότητα, το περιθώριο βασιλεύει και η αληθινή δημιουργία, όντας χωρίς κοινό, πε- ριθωριοποιείται. Στη δεκαετία του '60, το λε- γόμενο «λαϊκό» τραγούδι διατηρούσε στοι- χεία αυθεντικότητας πατώντας απ' τη μια στην παράδοση του ρεμπέτικου κι απ' την άλ- λη στις έντεχνες αναπροσαρμογές των Χατζι- δάκι - Θεοδωράκη. Εξέφραζε ακόμη –ασché- τως αισθητικών διαφωνιών– κάποια κοινωνι- κή δυναμική. Σήμερα, εκφράζει έναν μαζικό αυνανισμό και την ξεφτίλα της σκυλοϊδεολο- γίας. Και δεν μιλώ βέβαια για την Ελευθερία ή την Άλκηστη, τον Κραουνάκη ή τον Παπά- ζογλου. Αναφέρομαι στις πρωταγωνίστριες των κωστοπουλικών εντύπων –ο υπογραφό- μενος προσπάθησε για λίγο να περάσει σ' αυ- τά εικαστική άποψη· mea culpa– που προ- βάλλονται ως πρότυπα σε μια κοινωνία που δεν έχει καμιά αναστολή ως προς το να ανα- γορεύσει τον χαβαλέ σε αξία.

Εσχάτως πάλι, διαβάζουμε ότι επιχειρείται να συνδυασθεί το μπουζούκι με τον Μπαχ μέ- σω δισκογραφικών πειραμάτων και συναυ- λιών. Η εν λόγω ανοησία δεν αποτελεί μόνο αφέλεια αλλά και κουτοπονηριά. Αίφνης, όλο το τεράστιο μουσικό μας έλλειμμα υπερανα- πληρώ-νεται διά του μπουζουκομπάχ(αλου) υβριδίου. Άλλα, που θα 'λεγε και ο Ζαμπέτας.

Όπερ εστί μεθερμηνευόμενο ότι στο πλαίσιο της νεοελληνικής αισθητικής σύγχυσης δεν υπάρχουν κανόνες και φραγμοί. Όπως το θέ- λει η μεταμοντέρνα συνθήκη, όλα πάνε μ' όλα χωρίς εξορθολογιστικές διαδικασίες. Και υπεράνω όλων, οι αρχές του ευδαιμονισμού και της ήσσοнос προσπαθείας κυριαρχούν. Life style.

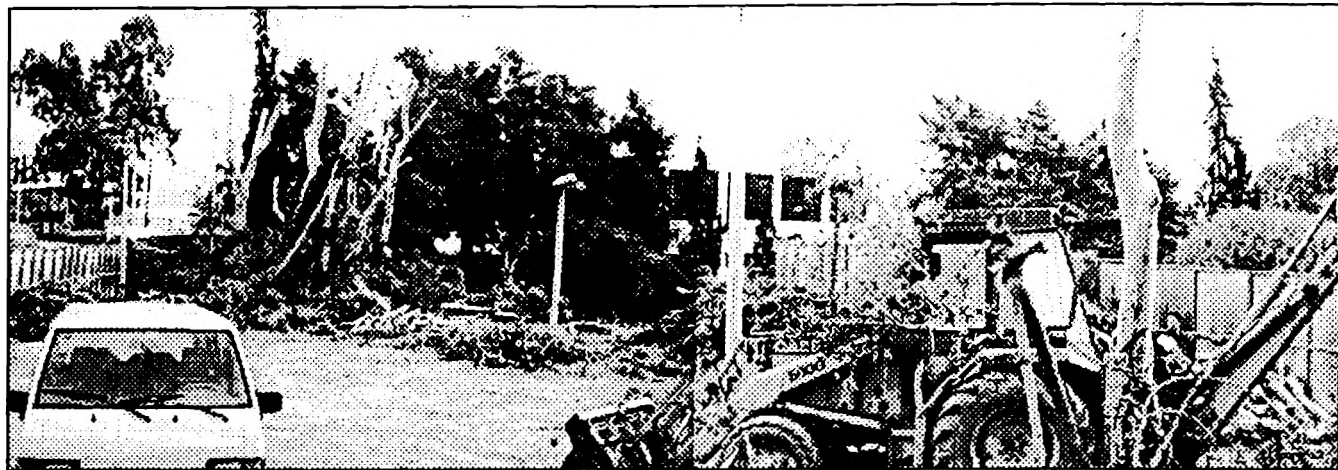
Κι όμως, το οικονομικό μπουμ είναι ante portas. Και τότε, η ανάγκη θα επαναϊερα- ρχήσει πολλές από τις σημερινές θέσφατες αξίες. Ολόκληρος αυτός ο πολιτισμός του δήθεν θα κλυδωνισθεί. Η εκλεκτική συγγέ- νεια ανάμεσα στο Μέγαρο και στο «Διογέ- νους Μέλαθρον» (Diogenis Pallas) δεν μπο- ρεί να ισχύει επ' άπειρον. Οι συμπατριώτες μας, μεθυσμένοι ακόμη από μια στρεβλή και χωρίς βάσεις ανάπτυξη, δεν υποψιάζονται πως ο παρασιτισμός δεν θα κρατήσει για πά- ντα ούτε πως όλα μπορούν να συνδυασθούν με όλα. Όπως, για παράδειγμα, οι εθνοκε- ντρικές μας ιδεοληψίες περί του προγόνου ημών Αλεξάνδρου και η εξαπλουστευτική αντίληψη του αμερικανικού ιστορικού σινε- μά. Απλά πράγματα τα οποία στηρίζονται μεν σε μια παιδεία. Κι όπως θα 'λεγε κι ο Π. Κονδύλης, οι Έλληνες, δέσμοι ακόμη ενός μυγιάγγιχτου εθνικισμού, εκποιούν τόσο σε επίπεδο κράτους όσο και σε επίπεδο πολι- τών αυτό που υποτίθεται ότι ολόψυχα υπε- ρασπίζον: τον τόπο τους. Κι αυτό γίνεται γιατί είμαστε δραματικά εξαρτημένοι από εσωτερικά και –κυρίως– εξωτερικά δάνεια και παρ' όλα αυτά καταναλώνουμε χωρίς να παράγουμε. Ένας άλλος λαός, ενημερωμέ- νος και ώριμος, θα έδινε σαν μια γροθιά τη μάχη για την οικονομική του και, άρα, την πολιτική του ανεξαρτησία. Εμείς είμαστε ακόμη δέσμοι της «καψουρο-διασκέδασης» και του αδιέξοδου ατομισμού.

Η παιδεία και ο πολιτισμός είναι τα μόνα αντίδοτα για τον κατήφορο. Αλλά ποιος μπο- ρεί να αναλάβει την ευθύνη τους;

Αντιδρά η Λυρική Σκηνή

του Ρεπόρτερ

Ο γενικός γραμματέας της Περιφέρειας Αττικής κ. Νικ. Μιχαλόπουλος αφού εξήντησε την προβλεπόμενη από το νόμο προθεσμία 60 ημερών απέρριψε την προσφυγή του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων κατά της υπ' αριθμόν 702/12.7.96 οικοδομικής αδείας που επιτρέπει στον κ. Χρ. Λαμπράκη να συνεχίζει ανενόχλητος τις εκσκαφές για τη θεμελίωση ενός τεράστιου οικοδομικού συγκροτήματος εκτάσεως 13 στρεμμάτων στο Πάρκο Ελευθερίας.

Ο κ. Μιχαλόπουλος, αφού άφησε να εκπνεύσει η προθεσμία ώστε να μην μπορεί να αναπεμφθεί το θέμα από τον Σύλλογο Αρχιτεκτόνων, συνέταξε ένα «σκεπτικό» (με αριθμό πρωτοκόλλου 1181 της 9.10.96) σύμφωνα με το οποίο αφού εκκρεμεί άλλη αίτηση ακυρώσεως περιοίκων στο Σ.τ.Ε, δεν μπορούσε να εκδώσει «δεσμευτική για το Σ.τ.Ε. απόφαση». Και όμως, η προσφυγή του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων ήταν πλήρως τεκμηριωμένη και στηριζόταν στην υπάρχουσα νομοθεσία και τα Π.Δ. Αυτά όλα ο κ. Γενικός τα παρέγραψε. Και κάτι ακόμα:

Πρέπει να σημειωθεί ότι η εισήγηση της Υπηρεσίας ήταν αντίθετη με όσα ο κ. Μιχαλόπουλος τελικώς υπέγραψε.

Η εισήγηση της Υπηρεσίας ήταν να γίνει δεκτή η προσφυγή του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων και να ακυρωθεί η οικοδομική άδεια που αφήνει τον κ. Χρ. Λαμπράκη να διαπράττει βανδαλισμούς στο Πάρκο Ελευθερίας.

Από την άλλη μεριά, το Σ.τ.Ε. καθυστερεί αδικαιολόγητα την έκδοση απόφασης προφανισζόμενο τη μη ύπαρξη εισηγητή. Η ου-

σία της υπόθεσης είναι βέβαια ότι όλοι συνδράμουν τον συγκροτηματάρχη Λαμπράκη να προχωρεί ακάθεκτος στην καταστροφή ενός ελεύθερου χώρου προκειμένου να υλοποιήσει το κέφι του για την κατασκευή της «Όπεράς του».

Το Αντί, που είχε αποκωλύψει την παράνομη και παράλογη «μεγαροκατασκευή» στο τχ. 610 της 19.7.96, είχε υποβάλει ερωτήματα στον υπουργό Τύπου κ. Δ. Ρέππα, στο Τεχνικό Επιμελητήριο, το ΥΠΠΟ και την Λυρική Σκηνή. Ο κ. Ρέππας με «προφορική ενημέρωση» μέσω της γραμματέως του μας πληροφόρησε ότι το θέμα είναι αρμοδιότητος Λαλιώτη (λες και ο κυβερνητικός εκπρόσωπος δεν υποχρεούται να ενημερώνει τον Τύπο για τις κυβερνητικές ενέργειες), ενώ ο κ. Κ. Λιάσκας, πρόεδρος του ΤΕΕ

Αγαπητέ Κύριε Διευθυντά,

Ιδού οι απαντήσεις του Δ.Σ. της Ε.Λ.Σ. στα συγκεκριμένα ερωτήματά σας.

1. Το συνεχώς αυξανόμενο ενδιαφέρον του κοινού για την όπερα την τελευταία εικοσαετία, τόσο στην Ελλάδα όσο και στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες, θα δικαιολογούσε απολύτως και δεύτερο, ίσως και τρίτο Λυρικό Θέατρο στο λεκανοπέδιο. Η ίδρυση νέων Λυρικών Θεάτρων σ' όλη τη χώρα είναι παλαιό αίτημα του καλλιτεχνικού χώρου.
2. Το αρμόδιο υπουργείο, το ΥΠ.ΠΟ., έχει την ευθύνη της πολιτιστικής πολιτικής του τόπου. Οι ιδιωτικές πρωτοβουλίες πρέπει να εντάσσονται στα πλαίσια αυτής της γενικότερης στρατηγικής.
3. Η Ε.Λ.Σ. δεν φοβάται την ευγενική άμιλλα με άλλα συναφή ιδρύματα. Αντίθετα, ο ανταγωνισμός μπορεί να βοηθήσει τη γενική άνοδο του καλλιτεχνικού επιπέδου. Αν βέβαια υπονοείτε πως το Κράτος θα μπορούσε να στρέψει το ενδιαφέρον του προς άλλους φορείς, υποβαθμίζοντας τον ιστορικό ρόλο της Ε.Λ.Σ., αυτό ασφαλώς θα μας έβρισκε όλους αντίθετους.

Με εκτίμηση
Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Δ.Σ.
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΟΣ

δεν έχει ευδοκήσει ούτε να απαντήσει σε επανειλημμένες οχλήσεις μας. Ο κ. Πρόεδρος θεωρεί φαίνεται ότι δεν υποχρεούται να απαντά σε γραπτά ερωτήματα του Τύπου!

Από το ΥΠΠΟ ακόμα περιμένουμε...

Όμως το Δ.Σ. της Εθνικής Λυρικής Σκηνής μετά από συνεδρίασή του έστειλε στη περιοδικό το γράμμα που δημοσιεύουμε στη σελίδα αυτή.

Μετά την ομόφωνη απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου της Αθήνας που αντιτίθεται στην σύσταση της «Όπερας Λαμπράκη», η απάντηση της Λυρικής Σκηνής είναι το πρόβλημα στις ουσιαστικές του διαστάσεις αφού:

- Επιστημαίνει ότι «οι ιδιωτικές πρωτοβουλίες» πρέπει να εντάσσονται στην πολιτιστική πολιτική που χαράζει το ΥΠΠΟ. Όμως οι «πρωτοβουλίες» του κ. Λαμπράκη δεν έχουν καμμία απολύτως προηγούμενη κάλυψη του ΥΠΠΟ.

- Η Λυρική Σκηνή φαίνεται αποφασισμένη να αντιταχθεί στην προσπάθεια υποβάθμισης της από οπουδήποτε κι αν προέρχεται αυτή μη απαρνούμενη τον ιστορικό της ρόλο.

Υ.Γ. Πληροφορίες του περιοδικού μένουν ως επικείμενη την αντικατάσταση του Δημοτικού Συμβουλίου της Λυρικής.

Τηλεοπτικές Κουτοπονηριές

του Παύλου Πετρίδη

ο ρόλος των τηλεοπτικών μέσων επιβεβαιώθηκε πανηγυρικά στη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου, καθώς και τη νύχτα της δημοσιοποίησης των εκλογικών αποτελεσμάτων. Όπως αναμενόταν, το πάνω χέρι είχαν τα ιδιωτικά κανάλια και σε μικρότερο ποσοστό η κρατική τηλεόραση.

Η επίμονη προβολή συγκεκριμένων προσώπων, ιδίως από τα μεγάλα κόμματα, επιβεβαίωσε τις σχέσεις εξάρτησης των πολιτικών με τους τηλεοπτικούς ιδιοκτήτες και κυρίαρχους του παιχνιδιού δημοσιοφους. Δεν εγκαλώ, φυσικά, την τηλεόραση ως θεσμό. Εγκαλώ τους τηλεοπτικούς οικοδεσπότες που, για μια ακόμη φορά, επιτέλεσαν παρελκυστικά το δημογραφικό λειτούργημα.

Αγωνία τους να μην ενοχλήσουν καν, ώστε να φανούν αρεστοί στους ιτικούς, ήταν έκδηλη. Οι ερωτήσεις, ά κανόνα κοινότοπες, για να μη στριτεύει κανείς. Οι αβρότητες έπαιρναν έδιναν καθώς και τα άχαρα (εκατέλεν) χαμόγελα. Η εντύπωση που απέσπινε στον τηλεθεατή ήταν πως όλα, λίγο-ύ, έβαιναν καλώς και, τελικά, θα νίσει ο ισχυρότερος. Δηλαδή: 1-2-Χ.

Εν τούτοις, οι πολιτικοί (ιδίως των αθύρων) αποδείχτηκαν ιδιαίτερα σθηείς απέναντι στους ρυθμιστές-δηιογράφους. Προσπάθησαν, με τη γά τους, να φανούν ευχάριστοι και ιτωμένοι όχι μόνο για το κοινό αλλά να εκμαιεύσουν καινούργια τηλεοή πρόσκληση. Έτσι και η πολιτική παραθύρων κύλησε ομαλά.

Κανείς δεν σκέφτηκε, αυτονόητα, να παραθέσει στους μονολόγους των ψηφίων ερωτήματα εκπορευόμενα προσωπικότητες και πρόσωπα ις πολιτικής. Μέσα από τις παραγωγές τάξεις, για παράδειγμα, τις επιστή-την καθημερινή εργασία και την τέ-Παρόμοιες επιλογές θα μπορούσαν γματικά να στριμώξουν τους λαλί-ους πολιτικούς, δια φωτίζοντας το ό. Γι' αυτό (ενδεικτικά) από τον καλ-χνικό χώρο συνήθεις καλεσμένοι οι «ανιματέρ» Κοντογιαννίδης, λάτος, Βόσσου κ.λπ., ώστε να μην κύψουν προβλήματα.

Οι «ανιματέρ» Κοντογιαννίδης, λάτος, Βόσσου κ.λπ., ώστε να μην κύψουν προβλήματα.

λά για όλους. Και τους πολιτικούς, αφού προβλήθηκαν χωρίς παρενοχλήσεις, και τους συντονιστές, που ανανέωσαν τις διασυνδέσεις με την πολιτική εξουσία, αλλά και τους καναλάρχες που εξυπηρέτησαν τους εκατέρωθεν ισχυρούς παίρνοντας, ως προκαταβολή, το πακέτο της διαφήμισης. Τα μακροπρόθεσμα γραμμάτια σίγουρα θα εξοφληθούν αργότερα. Έτσι (και πάλι) ο μόνος που δεν πήρε τίποτα είναι ο ελληνικός λαός.

Ο αλληθωρισμός προς την αμερικανική τηλεόραση έφερε, επίσης, τις παρενέργειές του. Ατυχείς «ίματζ-μέικερ», διαφημιστές, εκλογολόγοι και αναλυτές έκλειψαν την παράσταση. Κόντειψαν να προβλέψουν ακόμη και την ώρα που έτρωγαν οι πολίτες πριν ψηφίσουν. Δεν μας πληροφόρησαν, βέβαια, για το πώς χώνεψαν οι ψηφοφόροι το τελικό αποτέλεσμα. Είχαμε, μάλιστα, και την απαράδεκτη διαρροή του αποτελέσματος από το τρομερό παιδί του Σκάι, πριν κλείσουν οι κάλπες.

Όμως αυτά ανήκουν στο παρελθόν. Η σκυτάλη περνά τώρα στους τηλεοπτικούς αστέρες που μας ταλαιπωρούσαν προεκλογικά. Οι οποίοι, με αστρονομικές αμοιβές (αντί ενός κανονικού μισθού), αυτοαναγορεύτηκαν σε «σταρ», διαπραγματευόμενοι όπως οι προπονητές με τα επώνυμα κανάλια. Δυστυχώς, και φέτος επιβίωσαν οι περισσότεροι. Παρά τις προσωρινές απώλειες της κυρίας Στάη και του κυρίου Τράγκα, όλα θα εξελιχτούν ομαλά. Η κυρία Νικολούλη σίγουρα θα τους βρει δουλειά.

Νέα δεινά μας αναμένουν με τα τηλεοπτικά σήριαλ. Η Λάμψη караδοκεί, τα Χάλι-εντ πάνε κι έρχονται. Πρόσφατα είχαμε και την παλινόρθωση του «Σάκη του υδραυλικού», ιδιαίτερα χρήσιμου για τη διαπαιδαγώγηση της νεολαίας. Αλλά και οι πρωινοί καφέδες πάνε καλά ενώ τα χρυσά κουφέτα καλπάζουν. Ο κύριος Μαστοράκης έφτιαξε σχολή με τα αμερικανικά καπελάκια. Ο κύριος Μυ-

λωνάς εισέφερε το μαύρο γυαλί στη νύχτα. Καμιά ανησυχία λοιπόν. Όλα βαίνουν καλώς.

Για πολιτισμό, κουλτούρα γενικότερα, ιστορία κ.λπ. ούτε λόγος να γίνεται. Οι μετρητές απεφάνθησαν ότι είναι κλάδοι που μπορεί να οδηγήσουν σε τηλεοπτικό αφανισμό. Οφείλουμε όλοι να γνωρίζουμε πότε ξαναπαντρεύτηκε ο Τόλης, τίποτα όμως για τον Καβάφη, τον Σεφέρη, τον Ελύτη. Παρόμοια τύχη επιδαψιλεύτηκε σε όλους τους σύγχρονους δημιουργούς που ανέδειξαν την Ελλάδα στα διεθνή πολιτιστικά δρώμενα.

Οι δειλές πρωτοβουλίες της κρατικής τηλεόρασης δεν μπόρεσαν να μας βγάλουν απ' το τηλεοπτικό αδιέξοδο. Αναρωτιέμαι πραγματικά τι ετοιμάζουν αυτές οι χιλιάδες άνθρωποι στο μέγαρο της Αγίας Παρασκευής. Τι κομίζουν στον ελληνικό λαό που τους πληρώνει από το υστέρημά του. Τη στιγμή, μάλιστα, που σημαντικές επιμορφωτικές προτάσεις παραμένουν καταχωνιασμένες στα συρτάρια των υπευθύνων. Για να θυμίσω, επιπλέον, ότι ολόκληρες ιστορικές σειρές, επί κυβερνήσεως Μητσοτάκη, με σημαντικότερες συμμετοχές, κυνηγήθηκαν με ιδιαίτερη λύσσα.

Επαναλαμβάνω ότι δεν φταίει ο θεσμός της τηλεόρασης. Το αντίθετο. Φταίνε όσοι τον κακοποιούν ή τον εκμεταλλεύονται υποβαθμίζοντας τον έλληνα τηλεθεατή. Το περίφημο 2000, που όλοι επικαλούνται, είναι μπροστά μας. Φοβάμαι ότι δεν πάει άλλο με Μικρούτσικο, Κορομηλά, Μαστοράκη, Μπονάτσο κ.λπ. Υπάρχουν δυνάμεις με ακτινοβολία που μπορούν να προσφέρουν. Δεν εννοώ φυσικά την Άννα Μαρία Λογοθέτη. Η τηλεόραση έχει περάσει στη ζωή μας και μπορεί να προσφέρει πολλά. Τα ρεπορτάζ με την Παναγοπούλου και τη Χαρά Βεντούρη υποβαθμίζουν το θεσμό.

Ας περιφρουρήσουμε, λοιπόν, την τηλεόραση για μας και για τα παιδιά μας. Ο κόμπος έφτασε στο χτένι.

D.G. Chichester-Scott McDaniel,
Daredevil (1993).

ΕΙΧΑ ΤΗΝ ΑΙΣΘΗΣΗ ότι αυτό το παράξενο τραίνο ταξίδευε για ώρες σε υπόγειες σήραγγες, χωρίς να ανεβαίνει ποτέ στην επιφάνεια, χωρίς να σταματά ποτέ. Είχα απαυδήσει από το κατάφωτο έρημο εσωτερικό του βαγονιού, απ' την ίδια κι απαράλλακτη μαυρίλα που έκανε τα παράθυρα να καθρεφτίζουν συνεχώς το πρόσωπό μου, απ' τους ασταμάτητους κλυδωνισμούς και τον ορυμαγδό των μεταλλικών κρότων, απ' τις αποτυχημένες προσπάθειές μου να σταματήσω αυτή την τρελή πορεία τραβώντας την κόκκινη χειρολαβή κινδύνου, απ' τα πάντα.

Είχα απηυδήσει από το κατάφωτο έρημο εσωτερικό του βαγονιού, απ' την ίδια κι απαράλλακτη μαυρίλα.

Το τραίνο έκοβε ταχύτητα μόνο όταν έμπαινε σε σταθμό, αλλά και πάλι όλα ήταν αλλόκοτα, όλα ήταν λάθος, αφού κανείς σταθμός δεν έμοιαζε με τυπικό σταθμό υπογείου σιδηροδρόμου, με το «λευκό», κουρασμένο πλήθος των επιβατών, τα πλαστικά καθίσματα και τις διαφημιστικές αφίσες, κι έπειτα το τρένο ποτέ δεν σταματούσε τελείως, μόνο επιβράδυνε αρκετά για να δω καλά τις λεπτομέρειες του «σταθμού» κι ύστερα επιτάχυνε δαιμονιωδώς, για να ξαναβουτήξει εκκωφαντικά στο δυσοίωνα σκοτάδι της στοάς.

Μια παράξενη νάρκη με είχε καταλάβει και δεν μπορούσα να θυμηθώ τους προηγούμενους σταθμούς, εκτός απ' τον τελευταίο. Ήταν γεμάτος από πλήθος οπλισμένων αντρών με κλεμπίες και γενειάδες που ορχούνταν γύρω από κάτι κρεμασμένους, κραδαίνοντας τα καλασνίκωφ τους. Ιδιαίτερη εντύπωση μου έκαναν κάτι μπόγοι από ρούχα, βαλμένοι παράμερα, στο περιθώριο του ανταριασμένου πλήθους.

ώσπου κατάλαβα έκπληκτος πως οι μπόγοι ήταν γυναίκες κουκουλωμένες με πέπλα, που παρακολουθούσαν τα επινίκια των αντρών τους.

Μετά, όλους αυτούς τους κατάπие το σκοτάδι και το πρόσωπό μου ξαναφάνηκε ανέκφραστο και παγωμένο σαν μάσκα στα τζάμια. Δεν άντεχα να το βλέπω, έτσι στράφηκα προς το διάδρομο, κοιτώντας τις χειρολαβές να λικνίζονται ρυθμικά για ώρες, έτσι μου φάνηκε τουλάχιστον, ώσπου το τραίνο επιβράδυνε και πάλι. Αυτή τη φορά, γύρω μου, απλώνονταν μια απέραντη παραγκούπολη, που οι άκρες της χάνονταν στο σκοτάδι. Ο τενεκομαχαλός φωτιζόταν απ' τις εστίες μπροστά στις παράγκες, όπου οι ρακένδυτοι κάτοικοί της μαγείρευαν το φαγητό τους. Εκτεταμένες περιοχές καλύπτονταν από σωρούς σκουπιδιών, στους οποίους ολόκληρες οικογένειες μαζί με κοκαλιάρικα σκυλιά ψαχούλευαν για ό,τι χρήσιμο ή φαγώσιμο. Πότε πότε οι σκουπιδόλοφοι άναβαν μόνοι τους καταυγάζοντας αυτό το απίστευτο συνονθύλευμα ανθρώπων κι απορριμμάτων κι έστελναν μαζί με το φως τους και μιαν απίστευτη δυσωδία μέσα στο βαγόνι. Πού να βρισκόταν αυτή η παραγκούπολη, αναρωτήθηκα, αλλά δεν βασάνισα και πολύ το μυαλό μου: όλοι οι τενεκομαχαλάδες ίδιοι είναι, είτε στην Πόλη του Μεξικού, είτε στο Δελχί ή το Σοβέτο, όπως ίδιες είναι οι αρρώστιες που θερίζουν τους κατοίκους τους.

«Η στοά της Ιερουσαλήμ!», φώναξα. Και τότε άρχισαν οι εκατέρωθεν ριπές που θρυμμάτισαν τα παράθυρα.

Το τραίνο άφησε πάλι όλη αυτή τη βροχή πίσω του και εγώ δεν άντεξα άλλο. Άρχισα να βηματίζω σαν κατάδικος πάνω-κάτω στο διάδρομο κι όλα τα γιατί που στοιχίζονταν το μυαλό μου αντήχησαν δυνατά στα τοιχώματα του βαγονιού καλύπτοντας τη φασαρία. Γιατί ήμουν εγκλωβισμένος μέσα σ' αυτό το δαιμονικό τραίνο; Γιατί ήμουν υποχρεωμένος να παρακολουθώ από την ασφάλεια της ερημιάς μου όλη τη φθορά, τη βλακεία και το φανατισμό του πλανήτη. Γιατί δεν μπορώ να βγω στο φως και τον αέρα, έξω απ' αυτό το τούνελ που διαπερνούσε σαν συρίγγιο τη σάρκα της Γης, πεγαίνοντας με αρρωστημένη επιμέλεια από τη μια πληγή της στην άλλη;

Σταμάτησα να γρονθοκοπώ τα τζάμια και να κλωτσάω τα καθίσματα όταν το τραίνο έφτασε, και παραδόξως σταμάτησε στον επόμενο σταθμό. Επιτέλους, θα έβγαινε έξω, σκέφτηκα με λαχτάρα πίσω απ' τα κλειστές ακόμη πόρτες, ώσπου πρόσεξα πως αυτή η στοά κάτι μου θύμιζε. Αρχαία λιθοδομή, θολωτή, πολύ ενδιαφέροντα αρχιτεκτονικής, μόνο που κι απ' τις δύο πλευρές του τραίνου εκτείνονταν στρατιωτικοί οχυρώματα, σακιά με άμμο και σφυρμένα πλέγματα, πίσω απ' τα οποία πάνοπλοι φαντάροι σημάδευαν οι μεν τους δε, με μέτωπο ανάμεσα. Το αστέρι του Δαβίδ απ' τη μια και παλαιστινιακά κεφαλομάντηλα απ' την άλλη.

«Η στοά της Ιερουσαλήμ!», φώναξα. Και τότε άρχισαν οι εκατέρωθεν ριπές που θρυμμάτισαν τα παράθυρα ανατρίχωντάς με να βουτήξω στο πεδίο του διαδρόμου. Εδώ βρήκα να σταματήσει το τραίνο με μια αδιαφορία μου, γαμώτο, Εδώ:

ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΚΗΝΗ

Επιμέλεια: Σωτήρης Ντάλης

Μεσανατολικό: Ανοιχτή διαφωνία ΗΠΑ - Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η πρόσφατη συνάντηση κορυφής στην Ουάσιγκτον δεν άλλαξε τίποτα στα δεδομένα που υπάρχουν σήμερα στη Μέση Ανατολή.

Αν η απογοήτευση για τα αποτελέσματα της ημερίδας είναι διάχυτη, οι Αμερικανοί δηλώνουν ικανοποιημένοι από το γεγονός ότι κατάφεραν να πείσουν τον ισραηλινό πρωθυπουργό **Βενιαμίν Νετανιάχ** και τον παλαιστίνιο ηγέτη **Γιασέρ Αραφάτ** να δεχθούν, παραδέχονται όμως ότι η Μέση Ανατολή παραμένει σε κατάσταση «πυριτιδαπο-

λεως». Οι παλαιστίνιοι θεωρούν τη συνάντηση της Ουάσιγκτον ως οπισθοδρόμηση, καθώς ο ηγέτης τους **Αραφάτ** αναγκάστηκε να φύγει χωρίς να επιτύχει το κλείσιμο της επίμαχης σήραγγας στην Ιερουσαλήμ και χωρίς να εξασφαλίσει μια συγκεκριμένη ημερομηνία αποχώρησης των ισραηλινών στρατευμάτων από τη Χεβρώνα, κάτι που ο Αραφάτ είχε υποσχεθεί πριν από 6 μήνες. Επιπλέον, σημειώθηκε καμία πρόοδος στο θέμα της παλαιστινιίων εργαζομένων στο Ισραήλ. Στην άλλη πλευρά, ο ισραηλινός πρωθυπουργός **Νετανιάχ** φάνηκε ικανοποιημένος, δηλώνοντας ότι προέβη σε καμία υποχώρηση από τις αρχές του. Όμως, ορισμένες ισραηλινές εφημερίδες έγραψαν ότι, αν και δεν συμφωνήθηκε μια ημερομηνία για την αποχώρηση των ισραηλινών στρατευμάτων από τη Χεβρώνα, ο Νετανιάχ έδωσε στον **Κλίντον** μια ημερομηνία.

Η συνάντηση κορυφής της Ουάσιγκτον δεν πρό-
έβαλε τίποτα το θετικό στην κρίση που περνά αυτή η περιοχή. Αντίθετα, η ειρηνευτική διαδικασία αντιμετώπισε επιπλέον προβλήματα μετά και τον αποδοτικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τις εργασίες της συνόδου. Οι ευρωπαίοι ηγέτες δεν έχουν την ενόχλησή τους από την απόφαση της Ουάσιγκτον να εξαιρέσει την Ευρωπαϊκή Ένωση από την έκτακτη σύνοδο για το Μεσανατολικό. Το γεγονός αυτό ήλθε να ενισχύσει την ήδη υπάρχου-

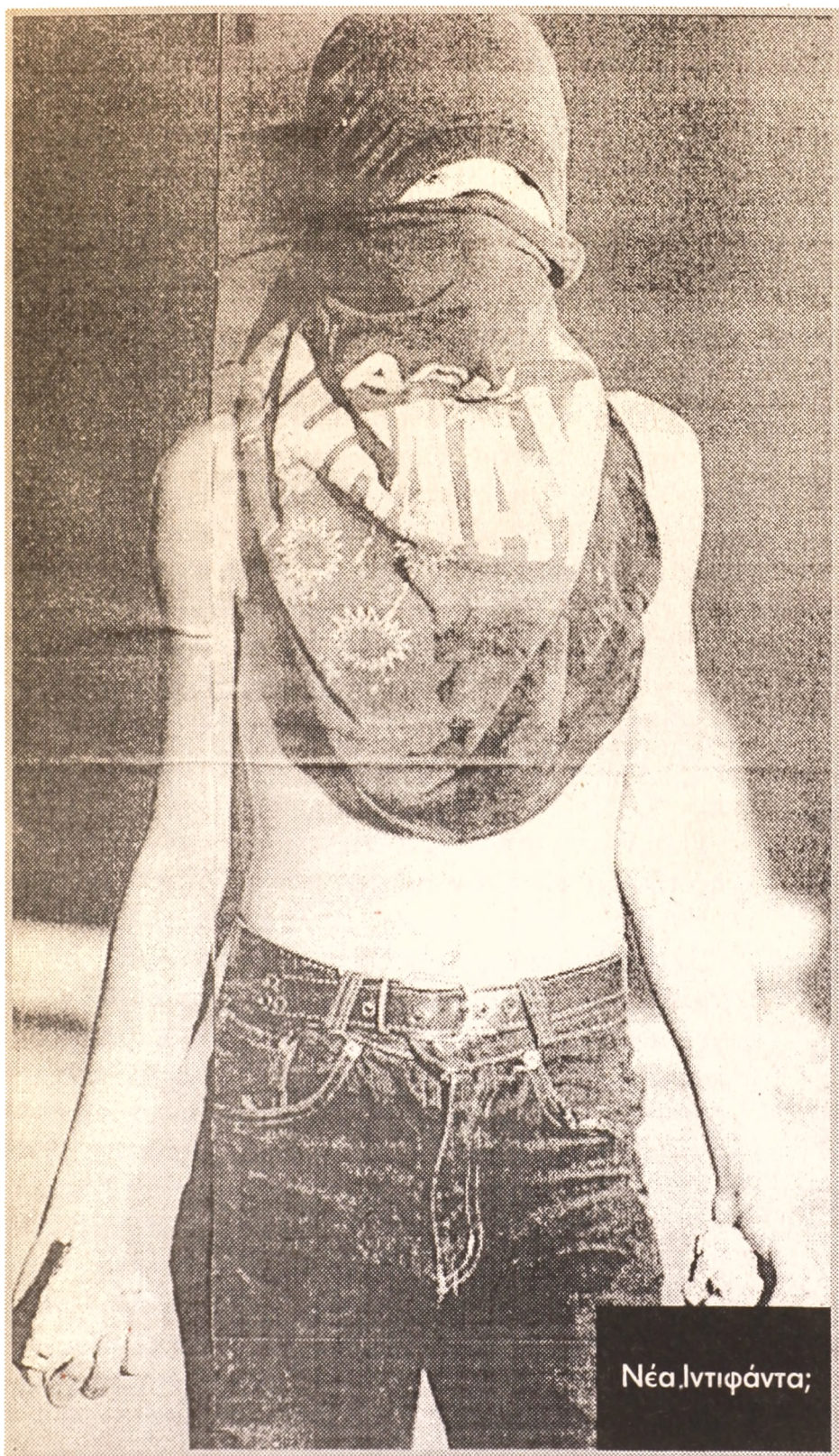
σα ανησυχία στις Βρυξέλλες σχετικά με την υποχωρητικότητα της κυβέρνησης Κλίντον έναντι της σκληροπυρηνικής κυβέρνησης Νετανιάχ και των πολιτικών επιλογών της, που έχουν θέσει σε σοβαρό κίνδυνο την ειρηνευτική διαδικασία στη Μέση Ανατολή. Την παρουσία ευρωπαϊκής αντιπροσωπείας στην Ουάσιγκτον είχε υποστηρίξει και ο αιγύπτιος πρόεδρος **Χόσνι Μουμπάρακ**, ο οποίος αρνήθηκε τελικά να μεταβεί στην Ουάσιγκτον. Ο αιγύπτιος ηγέτης, όπως και ο **Αραφάτ**, πίστευε ότι μια ευρωπαϊκή παρουσία θα δυσκόλευε τη θέση του Νετανιάχ σε βασικά θέματα, όπως είναι η αποχώρηση από τη Χεβρώνα και η σήραγγα στην Ανατ. Ιερουσαλήμ, το άνοιγμα της οποίας κοντά σ' ένα από τα ιερότερα ισλαμικά τεμένη προκάλεσε την οργή των Παλαιστινίων.

Η συνάντηση του Γιασέρ Αραφάτ –πριν τη σύνοδο της Ουάσιγκτον– με την κοινοτική τριόικα των υπουργών Εξωτερικών (Ιταλίας, Ιρλανδίας και Ολλανδίας) και η πρόσφατη επαφή του παλαιστίνιου ηγέτη με τον γάλλο πρόεδρο **Ζακ Σιράκ** φανερώνει την πρόθεση της Ευρώπης να δραστηριοποιηθεί, ώστε η κυβέρνηση Νετανιάχ να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της, όπως αυτές υπαγορεύονται από τη συμφωνία ειρήνης του Όσλο.

Στο πλαίσιο των νέων πρωτοβουλιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που είναι η κυριότερη πηγή βοήθειας προς τη Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας, το Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων της Ε.Ε. ενέκρινε αυτές τις μέρες πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να συμπεριληφθεί και η αυτόνομη παλαιστινιακή αρχή στη λεγόμενη συμφωνία Euro-med. Η συμφωνία αυτή αφορά τις εμπορικές σχέσεις της Ε.Ε. με τους Μεσογειακούς της εταίρους και θα επιτρέψει στις παλαιστινιακές αρχές να συγκεντρώνουν τα προς εξαγωγή προϊόντα τους στη Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας, κάνοντας χρήση της ετικέτας ενός και μόνο τόπου προέλευσης.

Η πρόσφατη
συνάντηση
κορυφής στην
Ουάσιγκτον δεν
άλλαξε τίποτα στα
δεδομένα που
υπάρχουν σή-
μερα στη Μέση
Ανατολή.

Αδιαλλαξία το Ισραήλ, ανοχή οι ΗΠΑ

Νέα Ιντιφάντα;

της Κατερίνας Καρύγιαννη

Η αραβο-ισραηλινή σύνοδος που συγκάλεσε στην Ουάσινγκτον ο πρόεδρος Κλίντον, ευνόησε τον ισραηλινό πρωθυπουργό, Βενιαμίν Νετανιάχου, που επί της ουσίας διεκδίκησε και πέτυχε επαναδιαπραγμάτευση κάποιων όρων της ειρηνευτικής συμφωνίας, αρχής γενομένης από το θέμα της αποχώρησης των ισραηλινών στρατευμάτων από τη Χεβρώνα.

σύνοδο που συγκάλεσε στον Λευκό Οίκο εσπευσμένα και υπό την πίεση των προεδρικών εκλογών. Κατά τα άλλα, δεν κατάφερε να συμβιβάσει τα ασυμβίβαστα, ούτε να ασκήσει πιέσεις στον ισραηλινό πρωθυπουργό που έφυγε από τις Ηνωμένες Πολιτείες με ένα καλό χαρτί στο χέρι.

Το άνοιγμα της αρχαιολογικής στοάς κάτω από τα ιερά τεμένη των μουσουλμάνων στην Ανατολική Ιερουσαλήμ, που

πυροδότησε σφοδρές συγκρούσεις μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων, δημιουργεί ένα προηγούμενο ισραηλινής κυριαρχίας στη διαφιλονικούμενη περιοχή, τη στιγμή που σύμφωνα με την υπογραφείσα ειρηνευτική συμφωνία το καθεστώς της Ανατολικής

Ιερουσαλήμ είναι υπό διαπραγμάτευση. Με την ίδια λογική, ο Νετανιάχου αρνήθηκε να δρομολογήσει την αποχώρηση των ισραηλινών στρατευμάτων από τη Χεβρώνα για να πάει στις Ηνωμένες Πολιτείες και να «αδειάσει», τελικά, διαπραγματεύσεις για ένα θέμα που έχει ήδη διευθετηθεί από την ειρηνευτική συμφωνία και το μόνο που μένει είναι εφαρμογή του. Στις Ηνωμένες Πολιτείες ο Νετανιάχου έπαιξε το χαρτί της αδιαλλαξίας και τελικά κέρδισε την επαναδιαπραγμάτευση κάποιων από τους όρους της συμφωνίας Ισραηλινών και Παλαιστινίων.

Οι συνομιλίες μεταξύ των δύο πλευρών που άρχισαν λίγες ημέρες αργότερα στη συνοριακή πέρασμα Ερέζ «δικαίωσαν» την πρακτική του ισραηλινού πρωθυπουργού. Μετά από πολύωρες συνομιλίες οι δύο πλευρές κατάφεραν να συμφωνήσουν μόνο στη δημιουργία διάφορων επιτροπών που θα εξετάσουν τα εκκρεμή ζητήματα, ανάμεσά τους και την αποχώρηση των Ισραηλινών από τη Χεβρώνα.

Η χειραψία **Αραφάτ-Νετανιάχου** στην Ουάσινγκτον, αν και μακριά από τις τηλεοπτικές κάμερες, είναι ίσως το μεγαλύτερο επίτευγμα που μπορεί να παρουσιάσει ο πρόεδρος **Κλίντον** μετά την αραβοϊσραηλινή

ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

ά τις πιέσεις του αμερικανού υπουργού Εξωτερικών, ο ισραηλινός πρωθυπουργός αρνήθηκε να ορίσει ημερομηνία για απομάκρυνση των στρατευμάτων και περιορίστηκε σε γενικόλογες υποσχέσεις. Όπως έγινε γνωστό από ισραηλινοματούχο, στις συνομιλίες οι Ισραηλινές διεκδίκησαν, μεταξύ των άλλων, επιμέτρα ασφαλείας στη Δυτική Όχθη: την ακρίβεια, δημιουργία ουδέτερων ζωνών όπου οι παλαιστίνιοι αστυνομικοί πορούν να κινούνται ελεύθερα, όχι να οπλοφορούν.

Ο Ισραήλ διεκδίκησε και πέτυχε να κρατήσει μακριά από αυτές τις συνομιλίες την παλαιστή Ένωση. Ο παλαιστίνιος ηγέτης Σιράν, πριν μεταβεί στην Ουάσινγκτον, δήλωσε ξεκάθαρα ότι οι Παλαιστίνιοι επιθυμούν την ευρωπαϊκή διαμεσολάβηση.

Είναι αλήθεια ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε με λίγη καθυστέρηση να προσκελίσει την οικονομική βοήθεια που προσφέρει στους Παλαιστίνιους με διαμεσολαβητικές πρωτοβουλίες. Λίγες ώρες από την έναρξη των συνομιλιών στο

Παρίσι, ο αμερικανός υπουργός Εξωτερικών Γουόρεν Κρίστοφερ και ο ισραηλινός υπουργός Εξωτερικών, Ντικ Σπρίγκ, επικύρωσαν σε αγώνα δρόμου μεταξύ Τελ Αβίβ και Γάζας για να προλάβουν τις διαμεσολαβήσεις με την ηγεσία των δύο πλευρών. Η αγωνιώδης προσπάθεια και των δύο ηγεσιών, αποκαλύπτει τους φόβους που έχουν για την πορεία ενός ειρηνευτικού διαλόγου. Η επιθυμία να έχει περιέλθει σε πλήρες αδιέξοδο με την άνοδο του Λικούντ στην εξουσία.

Η πηγή στο Ισραήλ έγινε γνωστό ότι ο πρόεδρος Κλίντον έχει δώσει περιθώριο 45 ημερών που υποτίθεται ότι ξεκίνησε στον Λευκό Οίκο. Από την πλευρά της η Ευρωπαϊκή Ένωση, σε μια προσπάθεια να αντιπαραβάλει την άρνηση του Ισραήλ να δεχτεί οποιαδήποτε της στις διαπραγματεύσεις, προβάλλεται να ορίσει ευρωπαϊό διαμεσολαβητή για το μεσανατολικό κατά το πρόβλεπο προφανώς του Καρλ Μπίλντ για το μεσανατολικό.

Αυτή τη φάση οι προκηρύξεις των μαχητών της Χαμάς για ιερό πόλεμο δεν βρήκαν σφοδρό έδαφος. Η σχετική ηρεμία που επικράτησε στην Ανατολική Ιερουσαλήμ και Δυτική Όχθη μετά το ταξίδι του παλαιστίνιου ηγέτη στον Λευκό Οίκο, δείχνει ότι ο Ισραήλ διατηρεί την αξιοπιστία του με-

ταξύ του παλαιστινιακού λαού και για την ώρα κερδίζει και μια μικρή πίστωση χρόνου. Το ερώτημα, βέβαια, είναι μέχρι πότε, δεδομένου ότι η αντοχή των Παλαιστινίων μπροστά στην αδιαλλαξία της ισραηλινής κυβέρνησης και στην αυξανόμενη οικονομική εξαθλίωση έχει φτάσει στα όριά της. Μια ακόμα πρόκληση, όπως αυτή με την αρχαιολογική στοά, αρκεί μάλλον για να προκαλέσει νέο αιματοκύλισμα στην περιοχή.

Οι Ισραηλινοί και κυρίως οι δυνάμεις ασφαλείας συνυπολογίζουν και μετρούν σοβαρά ότι μια νέα Ιντιφάντα δεν θα έχει καμιά σχέση με την πρώτη του '87-'93. Τότε οι Παλαιστίνιοι είχαν μόνο πέτρες, σήμερα έχουν όπλα και επιπλέον 30.000 πάνοπλους αστυνομικούς. Και όπως έδειξαν τα πρόσφατα αιματηρά επεισόδια στη Δυτική Όχθη, την κρίσιμη ώρα οι παλαιστίνιοι αστυνομικοί παρέβλεψαν τις άνωθεν εντολές και πολέμησαν στο πλευρό των παιδιών που πετούσαν πέτρες εναντίον των Ισραηλινών. Η πίεση από τις Ηνωμένες Πολιτείες θα αυξηθεί μετά τις εκλογές και θα προστεθεί στις πιέσεις που δέχεται ήδη η ισραηλινή κυβέρνηση στο εσωτερικό, όχι μόνο από την αντιπολίτευση αλλά απ' ό,τι φαίνεται και από τον πρόεδρο της χώρας. Ο Εζέρ Βάισμαν είχε ξεχωριστή συνάντηση την Τρίτη με το Γιάσερ Αραφάτ, γεγονός που δείχνει ότι διαφοροποιείται από την κυβερνητική στάση. Ο εβραϊκός λαός έχει χωριστεί στα δύο και ακροβατεί ανάμεσα στο Τείχος των Δακρύων, όπου φανατικοί Εβραίοι προσεύχονται διεκδικώντας κυριαρχία στην Ανατολική Ιερουσαλήμ και στον τόπο που δολοφονήθηκε ο Γιτζάκ Ράμπιν. Εκεί οι υποστηρικτές της ειρήνης αποκηρύσσουν το εθνικό μίσος. Αν το μίσος αυτό ριζώσει για τα καλά, ο σημερινός πρωθυπουργός του Ισραήλ θα είναι το επόμενο θύμα του.

Στον νέο γύρο συνομιλιών με τους Παλαιστίνιους, που στην ουσία αποτελούν οπισθοδρομηση και όχι ουσιαστικό διάλογο με προοπτική εξεύρεσης λύσης, ο Νετανιάχου φαίνεται να έχει το πάνω χέρι, αφού κατάφερε ούτε λίγο ούτε πολύ να επαναδιαπραγματευτεί τα συμφωνημένα. Η «επιτυχία» του αυτή δεν μπορεί παρά να έχει βραχυπρόθεσμα αποτελέσματα. Μακροπρόθεσμα θα είναι ίσως ο πρώτος που θα πληρώσει την άρνησή του να δει ρεαλιστικά την αρχή της ειρηνευτικής συμφωνίας: γη έναντι ειρήνης.

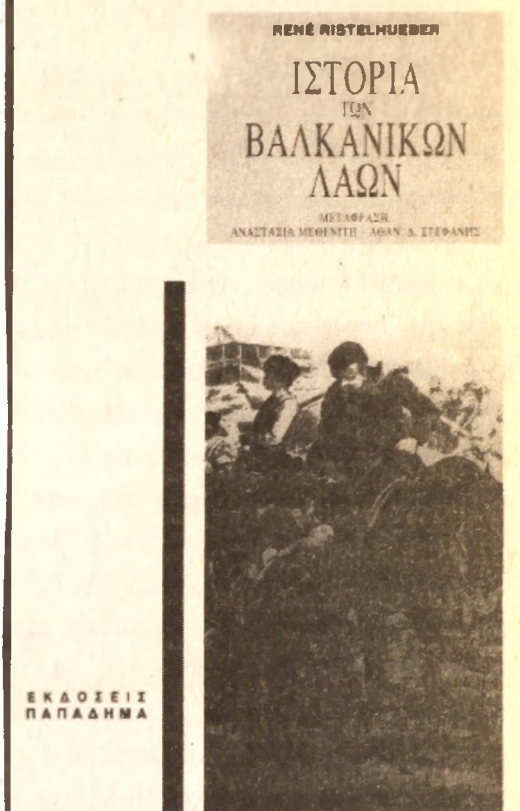
ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Σειρά: ΙΣΤΟΡΙΑ
(Αρχαία-Μεσαιωνική-Νεότερη)

RENÉ RISTELHUEBER

Ιστορικός συγγραφέας

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ ΛΑΩΝ

“ΑΝΑΛΥΕΤΑΙ ΜΕ ΣΑΦΗΝΕΙΑ ΚΑΙ
ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΤΗΤΑ Η ΠΟΡΕΙΑ
ΤΩΝ ΛΑΩΝ ΤΗΣ
ΒΑΛΚΑΝΙΚΗΣ”

537 σελίδες με χρονολογικούς πίνακες,
13 χάρτες, ευρετήριο λαών και προσώπων,
συμπληρωματική βιβλιογραφία

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΔΗΜ. Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΑ

Ιπποκράτους 8 Αθήνα
Τηλ.: 36.27.318

Νέα τάξη με όπλο το Κοράνι

της Ελένης Κολλιοπούλου

Με την επικράτηση των φανατικών σουνιτών Ταλιμπάν στο μεγαλύτερο τμήμα της χώρας και την κατάληψη της πρωτεύουσας Καμπούλ, το Αφγανιστάν επανέρχεται στο διεθνές προσκήνιο. Εκτός από τα χιλιάδες θύματα, ο πολύχρονος εμφύλιος πόλεμος μεταξύ φατριών Μουτζαχεντίν αποκαλύπτει τα σχέδια των γειτονικών κρατών αλλά και των ΗΠΑ που επιδιώκουν τον έλεγχο στην ευρύτερη περιοχή της κεντρικής Ασίας.

Η «θεία δίκη» που επιφύλαξαν να απονεύμουν οι «ορθόδοξοι» ισλαμιστές Ταλιμπάν στον πρώην αφγανό πρόεδρο **Νατζιμπουλάχ** και στον αδελφό του ήταν αμείλικτη. Με την εισβολή τους στην Καμπούλ, συνέλαβαν, σκότωσαν και κρέμασαν σε κεντρικό σημείο της πόλης τον τελευταίο εγκάθετο των σοβιετικών, τον «χασάπη της Καμπούλ», όπως τον αποκαλούν οι εχθροί του, και τον αδελφό του, πρώην πράκτορα της ασφάλειάς του. Ο Νατζιμπουλάχ κατηγορείται για τη δολοφονία χιλιάδων αφγανών στο διάστημα της προεδρίας του, από το 1987 έως το 1992. Μετά την απομάκρυνση του από την εξουσία κέρδισε την ανοχή του τροέδρου **Μπουρχαναντίν Ραμπανί** αλλά και την ασυλία που του παρείχε ο ΟΗΕ. Τόσο όμως πιο ανακουφισμένοι νιώθουν οι Αφγανοί μπροστά στο θέαμα των δύο κρεμασμένων πτωμάτων;

Τη υποδείωση των Μουτζαχεντίν εναντίον της σοβιετικής εισβολής στη δεκαετία του '80, διαδέχτηκε η διάσπασή τους σε εντιμαχόμενες ομάδες λίγο πριν την αποχώρηση των σοβιετικών, το 1989. Οι συζκορούσεις που εντάθηκαν τα τελευταία έσσερα χρόνια στοίχισαν την ζωή τουλάχιστον σε 30.000 πολίτες, σύμφωνα με υπολογισμούς διεθνών οργανώσεων. Η ερήνη της χώρας είναι ορατή. Στα νοτιοατολικά σύνορα το λαθρεμπόριο και τα αρρωτικά στηρίζουν την εξασθενημένη θνική οικονομία. Κλεμένα πολυτελή αυτοκίνητα από τη Δύση προορίζονται για το Ιακιστάν, ενώ μεγάλες ποσότητες παρα-

γωγής ηρωίνης τροφοδοτούν καθημερινά την ευρωπαϊκή αγορά ναρκωτικών¹.

Το κίνημα των Ταλιμπάν εμφανίστηκε πριν δύο χρόνια ευαγγελιζόμενο την επιβολή της τάξης στο Αφγανιστάν στο όνομα του κορανιού και της αυστηρής τήρησης των επιταγών του ισλαμικού νόμου. Ο υπερ-συντηρητικός πυρήνας του σχηματίστηκε από φοιτητές κορανικών σχολών του Αφγανιστάν και του Πακιστάν που έχουν σκοπό την αυστηρή εφαρμογή του ισλαμικού ποινικού νόμου, της σαρία, σε όλες τις πόλεις που έχουν καταλάβει από το 1994 μέχρι σήμερα. Η κλοπή τιμωρείται με ακρωτηριασμό και η μοιχεία με λιθοβολισμό. Απαγορεύεται η τηλεόραση, που χαρακτηρίζεται «το κουτί του διαβόλου», το βίντεο, κινηματογράφος, το θέατρο, τα τυχερά παιχνίδια. Η γενειάδα για τους άντρες και το τσαντόρ για τις γυναίκες είναι υποχρεωτικά.

Στην Καμπούλ, όπου οι κάτοικοι ως πιο μετριοπαθείς ισλαμιστές έχουν υιοθετήσει δυτικά πρότυπα, οι διαμαρτυρίες των ΜΚΟ στις απαγορεύσεις ήταν έντονες. Οι Ταλιμπάν απαγόρευσαν στις γυναίκες να πηγαίνουν στα σχολεία και στις δουλειές τους. Γρήγορα όμως αναγκάστηκαν να άρχισαν να γίνουν πιο επιεικείς, κυρίως μετά τις διεθνείς αντιδράσεις αλλά και το κοινωνικό αδιέξοδο που δημιουργήθηκε. Οι γυναίκες γιατροί απαγορεύεται πλέον να ασκούν το επάγγελμά τους, αλλά από την άλλη μεριά οι άνδρες δεν έχουν δικαίωμα να θεραπεύουν γυναίκες. Το εξαμελές συμβούλιο που αποτελεί την προσωρινή

κυβέρνηση της χώρας ανακοίνωσε ότι οι γυναίκες μπορούν να δουλεύουν στο σπίτι, ενώ για την μόρφωσή τους θα εκδώσει η κυβέρνηση ιδιαίτερο πρόγραμμα...

Οι Ταλιμπάν διαφέρουν από τα γνωστά «επαναστατικά» κινήματα των φονταμενταλιστών της Μ. Ανατολής. Οι περισσότερες πληροφορίες συγκλίνουν στην άποψη ότι υποστηρίζονται κυρίως από το καθεστώς του Πακιστάν αλλά και της Σαουδικής Αραβίας².

Η πρωθυπουργός **Μπενάζιρ Μπούτο** θέλει να ελέγξει τις εμπορικές διόδους προς το Τουρκμενιστάν και τις χώρες στην κεντρική Ασία. Επιπλέον θέλει να επιληφθεί της αφγανικής υπόθεσης, την οποία μέχρι τώρα χειρίζονταν οι πακιστανικές μυστικές υπηρεσίες που πρόσκεινται περισσότερο στην αντιπολίτευση. Η τελευταία φέρεται να έχει σχέσεις με τον «ισχυρό» αφγανό **Γκιουλμπουντίν Χεκαμπατάρ**, που είχε υποστηρίξει τον **Σαντάμ Χουσεΐν** στο Πόλεμο του Κόλπου, και ο οποίος είναι μαύρο πανί για την Ουάσιγκτον εξαιτίας των συνδέσμων του με την διεθνή τρομοκρατία των ισλαμιστών³. Ο Χεκαμπατάρ ηγείται του «Ισλαμικού κόμματος», το οποίο θεωρείται από τα πιο ισχυρά δομημένα πολιτικά κόμματα στο Αφγανιστάν και ακραία ριζοσπαστικό. Τελευταία σμάχησε με το κόμμα του Ραμπανί, την «Κοινωνία του Ισλάμ», που είναι το πιο δημοφιλές στη χώρα κυρίως στους Τανζίκους και στους Ουζμπέκους που κατοικούν στο βόρειο και κεντρικό τμήμα της χώρας.

...νος πολιτικός σχεδιασμός των Ταλιμπάν είναι η σαρία...

ΕΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΔΙΑΙΡΕΣΕΙΣ

Η πλειοψηφία των Αφγανών, περίπου το ανήκουν στη φυλή Παστούν και κυλούσαν την χώρα από το 1973 μέχρι το 1979. Προέρχονται από το νότιο τμήμα και ως από την πόλη Κανταχάρ, σημερινό ηγετίο των Ταλιμπάν, οι περισσότεροι τους οποίους είναι Παστούν και δεν χαν αντίρρηση ακόμα και για την επέκταση του έκπτωτου βασιλιά **Ζαχίρ Σαχ**, είναι εξόριστος στην Ρώμη από το 1973. Ο σημαντικός αρχηγός τους είναι ο **Μοχάμεντ**, που προσπαθεί να συγκεράσει τις τάξεις με τις πιο μετριοπαθείς τάσεις που ανήκουν μέσα στο κίνημα. Είχε πολεμήσει το 1979 εναντίον των σοβιετικών μέσω τις τάξεις του κόμματος του Ραμπανί. Μετά τη μαθητεία του στη Θεολογική Σχολή της πόλης Ουρουζγκάν, στο κέντρο της χώρας, συμμετείχε στη δημιουργία του κόμματος των Ταλιμπάν.

Το Κοράνι και με μηνύματα συμφιλίωσης οι Ταλιμπάν ξεκίνησαν από το νότιο άκρο του Αφγανιστάν και κατέλαβαν τον Μάρτιο του 1994 το Κανταχάρ και μετά έναν περίπου χρόνο την ιστορική πόλη Κανταχάρ κοντά στα ιρανικά σύνορα. Πριν μήνα, η κατάληψη της στρατηγικής πόλης Ζελαλαμπάντ (100 χλμ., ανατολικά της Καμπούλ), προανήγγειλε την εισβολή τους στην Καμπούλ.

Σήμερα ελέγχουν τους κυριότερους οδικούς άξονες προς το Πακιστάν και το Ιράν και ήδη προελαύνουν προς βορρά, στην κοιλάδα Πανσούρ, όπου έχει καταφύγει η κυβέρνηση του Ραμπανί προετοιμάζοντας την αντεπίθεσή της με τον πρώην εχθρό της και σημερινό της σύμμαχο Χεκματνάρ. Την περασμένη Τρίτη και ο ουζμπέκος πρώην κομμουνιστής στρατηγός, **Ρασίντ Ντοστάμ**, που ελέγχει τον δρόμο προς τις βόρειες επαρχίες του Αφγανιστάν, επιτέθηκε στους Ταλιμπάν, εκδηλώνοντας έτσι σαφώς την υποστήριξή στον Ραμπανί.

Μετά την καταγγελία του Ραμπανί στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ για υποκίνηση του κινήματος των Ταλιμπάν από το Πακιστάν, ορίστηκε ειδικός μεσολαβητής που αναζητεί συμβιβαστική λύση με τους Ταλιμπάν. Παράλληλα οι ΗΠΑ προσπαθούν να στηρίξουν τους νέους κυρίαρχους, ως αντίβαρο στους σιιτες του Ιράν που επιδιώκουν συνεχώς την ανάπτυξη του άξονα Τεχεράνης-Καμπούλ-Νέο Δελχί.

Η αλήθεια είναι ότι οι Ταλιμπάν εκτός από την σαρία δεν έχουν κανένα άλλο πολιτικό σχεδιασμό και δεν φαίνεται να σχετίζονται με τα υπόλοιπα «επαναστατικά» ισλαμικά κινήματα της Μέσης Ανατολής. Το περιοδικό *Time* αναφέρει ότι το μόνο που επιθυμούν σήμερα οι Αφγανοί είναι «ειρήνη και τάξη χωρίς να ενδιαφέρονται

για το ποιος θα είναι ο αρχηγός». Έτσι εμφανίζεται ένα νέο ελεύθερο πεδίο για επιβολή της νέας παγκόσμιας τάξης των ισχυρών του πλανήτη, που επιδιώκουν να ασκήσουν την επιρροή της στην περιοχή.

Από την άλλη μεριά το Πακιστάν, που επιδιώκει μια προνομιακή συμμαχία με τις ΗΠΑ, βιάζεται να ελέγξει την Καμπούλ, χώρα-κλειδί μεταξύ Μ. Ανατολής και Ασίας. Στις πλούσιες σε μεταλλεύματα, πετρέλαιο και φυσικό αέριο δημοκρατίες του Ουζμπεκιστάν, του Καζακιστάν και του Τατζικιστάν εστιάζεται το ενδιαφέρον του Πακιστάν που υπολείπεται σε ενεργειακούς πόρους. Εξάλλου απαραίτητος όρος για την κατασκευή των αγωγών πετρελαίου και φυσικού αερίου στην περιοχή, που σχεδιάζουν οι δυτικές εταιρίες, είναι η σταθεροποίηση του καθεστώτος στο Αφγανιστάν και η συνεργασία με το Πακιστάν, προνομιακή χώρα με διέξοδο στην θάλασσα. Στο μεταξύ, η Ρωσία βλέποντας αυτή την κινητικότητα, είναι έτοιμη να υπερασπιστεί τις πρώην σοβιετικές δημοκρατίες αλλά και την παραδοσιακή σύμμαχό της, την Ινδία, που κινδυνεύει από την αναβάθμιση του Πακιστάν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *The Economist* 21/09/96, σελ. 64.
2. *Libération* 28/09/96, σελ. 7, Événement du Jeudi 3-9/10/96, σελ. 50-52.
3. *Le Monde* 2/10/96, σελ. 11.
4. *Le Monde Diplomatique*, Απρ. 96.
5. *Time* 7/10/96.

ΜΙΑ ΧΡΗΣΙΜΗ ΕΚΔΟΣΗ

Το Ζήτημα των Σκοπίων

Επιμέλεια έκδοσης: Γ. Βαλινάκης - Σ. Ντάλης
Εισαγωγή: Ε. Κωφός
Πρόλογος: Θ. Κουλουμπής

Ένα εύχρηστο και περιεκτικό βοήθημα που συγκεντρώνει τα σημαντικότερα κείμενα της περιόδου 1990-1996: Από την ελληνική παράδοση του 1990 στη ΔΑΣΕ για το "Μακεδονικό" μέχρι το περίφημο "πακέτο Πινέιρο".

Μια απαραίτητη έκδοση για ερευνητές, δημοσιογράφους, διπλωμάτες, πολιτικούς αλλά και για όσους ενδιαφέρονται να παρακολουθήσουν τα γεγονότα της περιόδου 1990-1996.

Την έκδοση συμπληρώνει εκτενές χρονικό των εξελίξεων στο ζήτημα των Σκοπίων.

Εξάχρονη η νέα Γερμανία

του Σωτήρη Ντάλη

Με τίτλο *Ήθελα την ενότητα της Γερμανίας* κυκλοφόρησε αυτές τις μέρες η προσωπική μαρτυρία του καγκελάριου Χέλμουτ Κόλ που αναφέρεται στα γεγονότα της περιόδου 1989-1990. Η επιλογή της χρονικής στιγμής για την έκδοση του βιβλίου δεν ήταν καθόλου συμπτωματική, αφού στις 3 Οκτωβρίου συμπληρώθηκαν έξι χρόνια από την ενοποίηση της Γερμανίας.

Το βιβλίο αυτό είναι η απομαγνητοφώνηση μιας μακράς συνομιλίας του Χέλμουτ Κολ με δύο δημοσιογράφους της εφημερίδας *Μπιλντ* και, σύμφωνα με τα πρώτα σχόλια του περιοδικού *Σπίγκελ*, τα πιο σημαντικά σημεία είναι αυτά που αναφέρονται στην προσωπική σχέση του Χ. Κόλ με τον Μιχαήλ Γκορμπατσόφ και στον τρόπο με τον οποίο ο Χ. Κολ αιφνιδίασε τους πάντες στα τέλη Νοεμβρίου του 1989, στο ζήτημα της γερμανικής ενοποίησης.

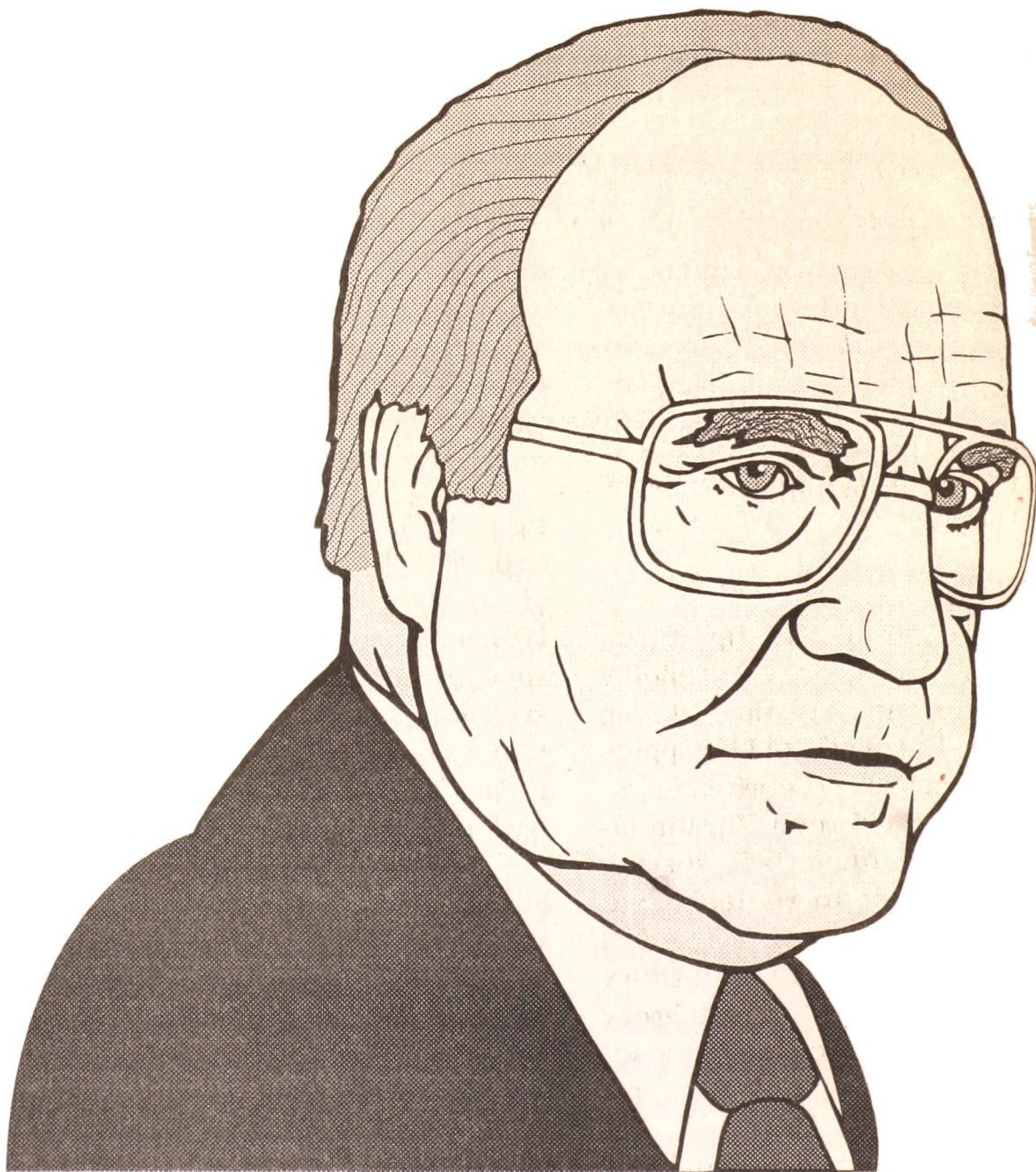
ΚΑΤΑΛΥΤΗΣ Ο ΓΚΟΡΜΠΑΤΣΟΦ

Ο Χ. Κολ θεωρεί την προσωπική φιλία του με τον πρώην πρόεδρο της Σοβιετικής Ένωσης, Μιχαήλ Γκορμπατσόφ, καθοριστική για τη μεταστροφή της Μόσχας στο ζήτημα της επανένωσης της χώρας. Μάλιστα μιλώντας για την επίσκεψη του Μ. Γκορμπατσόφ στη Βόννη το 1989, ο γερμανός καγκελάριος δίνει μια «λυρική» περιγραφή σχετικά με τον τρόπο, με τον οποίο «επείσθη» ο πρόεδρος της Σοβιετικής Ένωσης να συναινέσει στα σχέδια του: «Μόνο ο διερμηνέας ήταν μαζί μας όταν αρχίσαμε να κατεβαίνουμε προς τον Ρήνο... Ήταν οι ιδανικές συνθήκες για μια πολυάνοικτη και φιλική κουβέντα. Του έδειξα

το ποτάμι και του είπα: Κοιτάξτε το ποτάμι, που περνάει μπροστά μας. Συμβολίζει την ιστορία, δεν είναι κάτι το στατικό. Μπορεί κανείς να σηκώσει φράγματα στην κοίτη του... αλλά κάποια στιγμή θα ξεχειλίζει...

Θα αναζητήσει άλλο δρόμο για να φτάσει στη θάλασσα. Έτσι είναι και η γερμανική ενοποίηση»!.

Επίσης, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει και η εξιστόρηση του τρόπου με τον

ο Χ. Κολ αιφνιδίασε τους άλλους ευρωπαίους ηγέτες με τη σύνταξη του «Προγράμματος των δέκα σημείων», εγκαταλείποντας στα τέλη Νοεμβρίου του 1989 την ιδέα της συνομοσπονδίας μεταξύ της και Ανατολικής Γερμανίας. Το αρμόζον κλίμα που δημιούργησε αυτή του η γεια, περιγράφει ο ίδιος ο Χ. Κολ: «Σε τα χρόνια που είμαι καγκελάριος δεν συμμετάσχει σε άλλη σύνοδο κορυφής όσο παγωμένη ατμόσφαιρα... Έμεινα πληκτός από το χαρακτήρα δικαστηρίου που έλαβε η διαδικασία των ερωτήσεων την οποία αντιμετώπισα στο Στρασβούργο»²

10 χρόνια μετά τη γερμανική επανένωση περισσότεροι αναλυτές έχουν αποδεχθεί τις αποτιμήσεις που καταθέτουν, ότι όλα των εξελίξεων βρισκόταν στο γεγονός της διαδικασίας κατάρρευσης της πρώην σοβιετικής Ένωσης, που κατέστησε ισχύ αυτό που εθεωρείτο και ήταν νόμιμο επί σαράντα χρόνια. Σχολιάζοντας γεγονότα του δεύτερου εξαμήνου του 1990, το περιοδικό *Σπίγκελ* πέντε χρόνια μετά ήταν κατηγορηματικό: «χωρίς τη κατάρρευση των Ρώσων δεν μπορούσε να υπάρξει καμιά επανένωση». Κι έδινε μια ρεαλιστική εξήγηση για το πού στηρίχθηκε η επανένωση: «Τα τρία G: Glück, Geld, Gorbatschow», δηλαδή το τρίπτυχο ευτυχία, χρήμα και Γκορμπατσόφ, ήταν σύμφωνα με το σοβαρό γερμανικό περιοδικό θεμέλια της γερμανικής επανένωσης⁴.

Ο ΓΕΡΜΑΝΙΕΣ

Μερα, επτά χρόνια μετά την πτώση τείχους του Βερολίνου (9 Νοεμβρίου 1989) και έξι, χρόνια μετά την πολιτική ενότητα των δύο Γερμανιών (3 Οκτωβρίου 1990), η γερμανική κοινωνία φαίνεται να βυθίζεται σε μια μεταβατική φάση στην ιστορία της. Επιστημονικές έρευνες πιστώνουν αλλαγές στη νοοτροπία και τις αξιολογίες των πληθυσμών των δύο χωρών, σε σημείο που να επιτρέπουν ειδικούς αναλυτές να καταγράφουν πτώσεις όπου οι Δυτικοί έγιναν «αυλικότεροι» και οι Ανατολικοί «δυτικότεροι».

Η επιτυχής οικονομική μοντέρνα της «Δημοκρατίας της Βόννης» έχει αρχίσει σήμερα να παρουσιάζει σοβαρές ρωγμές. Για παράδειγμα, το σύστημα γενναίων κοινωνικών παροχών το οποίο εξασφάλισε ερπυστική ειρήνη για τέσσερις δεκαετίες

έχει καταστήσει τους Γερμανούς τους ακριβότερους εργάτες του κόσμου. Αυτή η πραγματικότητα σε συνδυασμό και με το τεράστιο κόστος της ανοικοδόμησης της πρώην Ανατολικής Γερμανίας έχουν οδηγήσει σε δυσβάσταχτα οικονομικά μεγέθη, με αποτέλεσμα το εθνικό χρέος να βρίσκεται σήμερα στο υψηλότερο σημείο της μεταπολεμικής περιόδου. Επιπλέον η γερμανική βιομηχανία οδηγείται σε αθρόα μεταναστεύση, καθώς οι περισσότερες επενδύσεις στο χώρο της βιομηχανίας πραγματοποιούνται πλέον στην πρώην Ανατολική Ευρώπη, όπου οι αποδοχές των εργαζομένων ανέρχονται μόλις στο 10% αυτών της Γερμανίας.

Πώς αντιμετωπίζουν όμως σήμερα την εξάχρονη νέα Γερμανία οι υπόλοιποι Ευρωπαίοι και κυρίως ο σημαντικότερος εταίρος της στην Ε.Ε., οι Γάλλοι; Την απάντηση έδινε πριν από ένα χρόνο η μεγάλη κυκλοφορία γαλλική συντηρητική εφημερίδα *Le Figaro* (3 Οκτωβρίου 1995), αναφερόμενη στα πέντε χρόνια της γερμανικής ενοποίησης: «Μπροστά στη Μεγάλη Γερμανία δεν χρειάζεται να φοβόμαστε. Πέντε χρόνια μετά την ενοποίηση, η Γαλλία και γενικά η Ευρώπη πρέπει να φοβούνται μόνο τη δική τους ανεπάρκεια. Την επιτυχημένη συνένωση Ανατολικής και Δυτικής Γερμανίας πρέπει να τη βλέπουμε σαν ένα μοντέλο και όχι σαν ένα σκιάχτρο...».

Ο παραπάνω σχολιασμός της γαλλικής εφημερίδας φαίνεται να εκφράζει σε μεγάλο βαθμό την άποψη που έχουν οι λαοί που γειτονεύουν με τη Γερμανία, όχι μόνο οι Γάλλοι, Βέλγοι, Ολλανδοί και Δανοί, αλλά και ανατολικοί γείτονες όπως οι Πολωνοί, ένας λαός που πλήρωσε με εκατοντάδες χιλιάδες νεκρούς τον ναζισμό της γειτονικής Γερμανίας.

«Η ενωμένη Γερμανία, κάποτε ήταν φόβητρο, σήμερα όμως έγινε μια μεγάλη ευκαιρία για την Πολωνία...», υποστήριζε η πολωνική εφημερίδα *Nova Europa*, σχολιάζοντας πριν από ένα χρόνο τα πέντε χρόνια της γερμανικής ενοποίησης⁵. Για την πολωνική εφημερίδα η ενοποίηση της Γερμανίας είναι μια από τις μεγαλύτερες κατακτήσεις της μεταπολεμικής Ιστορίας.

Κλείνοντας την ανάλυσή μας για τα έξι χρόνια της γερμανικής ενοποίησης, ας δούμε όμως πού βρίσκεται η ανάπτυξη του άξονα Παρισιού-Βόννης, ο οποίος λειτουργεί στη μεταπολεμική Ευρώπη ως κινητήριο μοχλός για την ευρωπαϊκή ενο-

ποίηση. Όταν εξελέγη ο Ζακ Σιράκ πρόεδρος της Γαλλικής Δημοκρατίας, οι Γερμανοί φοβήθηκαν προς στιγμή πως ο νέος πρόεδρος της Γαλλίας θα ήταν λιγότερο ενθουσιώδης από τον προκατόχό του Φρανσουά Μιτερράν, ο οποίος συνεισέφερε τα μέγιστα στη στενότερη γαλλογερμανική συνεργασία στα 14 χρόνια της προεδρίας του⁶.

Μικρορήγματα δημιουργήθηκαν στις σχέσεις των δύο χωρών, τα οποία επιχείρησαν να εκμεταλλευθούν και να προβάλλουν τα ευρωσκεπτικιστικά ρεύματα, κυρίως αυτά της γαλλικής δεξιάς. Ωστόσο μια ψυχραιμη παρατήρηση και ανάλυση των διαφορών της Γερμανίας με τη Γαλλία σε ό,τι αφορά την τροποποίηση των κοινοτικών θεσμών, οδηγεί μάλλον στο συμπέρασμα πως δεν πρόκειται για κρίση στις σχέσεις των δύο χωρών, αλλά για το αποτέλεσμα των δυσκολιών προσαρμογής τους σ' ένα νέο ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο. Ειδικοί στις γαλλογερμανικές σχέσεις όπως ο Axel Sauder⁷ υποστηρίζουν πως η Γαλλία και η Γερμανία πρέπει να επαναπροσανατολίσουν τη συνεργασία τους σε θέματα πρακτικής φύσης. Αντί να επιμένουν στο ρόλο του κινητήριου μοχλού της Ε.Ε. θα πρέπει να συμβιβαστούν με τον πιο ταπεινό ρόλο της ανεύρεσης πρακτικών λύσεων, σε θεμελιώδη ζητήματα όπως η Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας και η μεταρρύθμιση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Βλ. τηλεγράφημα του ΑΠΕ. Από την εφημ. *Καθημερινή* της 1ης Οκτωβρίου 1996.

2. Στο ίδιο.

3. Βλ. Γ. Δελαστίκ: «Ο φόβος μπροστά στην ενιαία Γερμανία», *Καθημερινή* της 8ης Οκτωβρίου 1995.

4. Στο ίδιο.

5. Βλ. αναλυτικά την ανταπόκριση του Π. Βαλασόπουλου από το Βερολίνο, στην εφημ. *Κυρ. Ελευθεροτυπία* της 8ης Οκτωβρίου 1995.

6. Για το ρόλο του Φρανσουά Μιτερράν στη γερμανική ενοποίηση βλ. το τελευταίο βιβλίο του Φρ. Μιτερράν που κυκλοφόρησε μετά το θάνατό του: *François Mitterrand, De l'Allemagne, de la France*, Éd. Odile Jacob, Παρίσι 1996, σελ. 247.

7. Ο Dr. Axel Sauder είναι ειδικός στις γαλλογερμανικές σχέσεις στο German Society for Foreign Policy Research Institute της Βόννης. Η *Καθημερινή* αναδημοσίευσε την 1η Οκτωβρίου 1995 άρθρο του από την εφημ. *Guardian*.

Ζαπατίστας

του Λεωνίδα Βαλασόπουλου

Στα μέσα του καλοκαιριού, από τις 27 Ιουλίου έως τις 3 Αυγούστου, το Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο των Ζαπατίστας (EZLN) οργάνωσε, με επίκεντρο την κοινότητα La Realidad (Η πραγματικότητα) της επαρχίας Τσιάπας στο νότιο Μεξικό, τη Διηπειρωτική Συνάντηση για την Ανθρωπότητα και ενάντια στον νεοφιλελευθερισμό. Πάνω από 3.000 άνθρωποι απ' όλο τον κόσμο ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμά τους και έφτασαν ως τα βουνά του μεξικανικού Νότου με κάθε μέσο.

Εραστές της ουτοπίας και της ανατροπής εξέφρασαν έμπρακτα την αλληλεγγύη τους στο αντάρτικο των Ζαπατίστας. Μεταξύ πολλών άλλων, στη Διεθνή Συνάντηση παρευρέθηκαν ο γάλλος κοινωνιολόγος **Αλαιν Τουρέν**, η **Ντανιέλ Μιτερράν**, ο καθηγητής κοινωνικών επιστημών **Ζερόμ Μπασέ**, ο σκηνοθέτης **Ζακ Μπλανκ** και ο ρώσος ομότεχνός του **Παβέλ Λουγκίν**, οι πρώην αντάρτες του Περού **Χιούγκο Μπλάνκο** και **Ντάγκλας Μπράβο**, ο ουρουγουανός συγγραφέας **Εντουάρντο Γκαλεάνο** καθώς και εκπρόσωποι οργανώσεων διαμαρτυρίας απ' όλο το κόσμο (Μητέρες της Πλατείας του Μαΐου απ' την Αργεντινή, το κίνημα των Ακτιμόνων στην Βραζιλία κ.ά.).

Στην έναρξη των εργασιών της συνάντησης, εκπρόσωπος του Μετώπου απηύθυνε χαιρετισμό επισημαίνοντας ότι το EZLN δεν αγωνίζεται και δεν μιλάει μόνο για το δικό του μέλλον, για το μέλλον του Μεξικού. «Αδέλφια από την Ασία, την Αφρική, την Ωκεανία την Ευρώπη και την Αμερική (...), πίσω από το μαύρο πρόσωπό μας, πίσω από την ένοπλη φωνή μας, πίσω από το ανείπωτο όνομά μας, πίσω από εμάς που βλέπετε, είμαστε εσείς. Πίσω τους βρισκόμαστε οι ίδιοι απλοί, συνηθισμένοι άνθρωποι που επαναλαμβάνονται σ' όλες τις φυλές, που έχουν όλα τα χρώματα, που μιλάνε όλες τις γλώσσες, που ζούν σ' όλους τους τόπους. Οι ίδιοι ξεχασμένοι άντρες και γυναίκες. Οι ίδιοι αποκλεισμένοι. Οι ίδιοι ενοχλητικοί. Οι ίδιοι κυνηγημένοι. Είμαστε εσείς...»¹.

Την ίδια στιγμή, τα ΜΜΕ όλου του κόσμου αποσιωπούσαν το γεγονός, έχοντας απορροφηθεί από τους Ολυμπιακούς αγώνες της Ατλάντας. Ο **Ολιβερ Στόουν**, η **Τζόντι Φόστερ** και η **Τζαίην Φόντα** δεν πήγαν τελικά στο Μεξικό όπως είχαν υποσχεθεί και έτσι το γεγονός πέρασε «στα ψιλά» των ηλεκτρονικών, κυρίως, μέσων ενημέρωσης. Ο Ζερόμ Μπασέ παρατήρησε: «Ο κόσμος των ΜΜΕ είναι ανίκανος να εκπροσωπήσει αυτό που δεν του μοιάζει. Κι αν το ζει, το

πλάθει κατ' εικόνα του...»

Με τις δυνάμεις του κυβερνητικού σπιντού να επιτηρούν από απόσταση αναπνοής απλώς για να κάνουν αισθητή την παρουσία τους, άνθρωποι απ' όλες τις ηπείρους συζήτησαν, συμβίωσαν, επικοινωνήσαν, γλέντησαν και τραγούδησαν για μια εβδομάδα στη ζούγκλα της Τσιάπας. Όμως, το καθεστώς βίας και ατιμωρησίας που κατείχε στις αρχές του χρόνου η Διεθνή Αμνηστεία δεν έχει πάψει να υφίσταται.

«Πίσω από την ένοπλη φωνή μας, είμαστε εσείς»

ανίσεις, στημένες δίκες, εξωδικαστικές κτελέσεις ανήκουν στην καθημερινή τική των κυβερνητικών αρχών. Έπει-
τό επίσκεψη εκπροσώπων της, η Διε-
Αμνηστία έκανε συστάσεις προς την
ρηση του Μεξικού ώστε να διασφαλι-
ο πλήρης σεβασμός των ανθρωπινων
ωμάτων πριν από το 2000². Μάταια

...
συνέντευξη Τύπου της τελευταίας
ας, η ανταποκρίτρια των *New York*
ρώτησε τον subcomandante Μάρκος,
εφαλής του ζαπατίστικου στρατού, αν
ωρεί η διαδικασία μετασχηματισμού
κινήματος σε πολιτικό μέτωπο (ας ση-
σουμε ότι έχει ιδρυθεί ήδη το Εθνικό
πολιτευτικό Μέτωπο, που αποτελεί
τικό φορέα του EZLN). Ο κουκουλο-
ος commandante απάντησε: «Ακολου-
ται δυο δρόμοι: από τη μια μεριά ο κα-
ιός, η εξάπλωση και οργάνωση, με κοι-
αρανομαστή την απόσταση από την
σία, και ο άλλος δρόμος είναι ο διάλο-
με τη κυβέρνηση που γίνεται κάτω από
πιωτική πίεση. Η μέθοδος της κυβέρνη-
κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσε-
ιάς οδηγεί στο συμπέρασμα ότι θα απο-
ει η προσπάθειά μας να γίνουμε πολιτι-
ύναμη και η παραμονή μας στα βουνά,
νεται, θα είναι πολύ πιο μεγάλης διάρ-
ις απ' ό,τι πιστεύαμε.»³

πολιτικός λόγος του Μάρκος και όλου
ζαπατίστικου κινήματος δεν μπορεί πα-
α βρίσκει απήχηση σε μεγάλα κοινωνι-
πρώματα – στα θύματα της επίτευξης
οικονομικού «θαύματος», όπως χαρα-
ριζόταν έως πρόσφατα, από τα δυτικά
ΙΕ, το Μεξικό. Η κυβέρνηση αντιλαμ-
εται ότι η εξέλιξη της κατάστασης μπο-
να ξεφύγει απ' τον έλεγχό της αν ο
LN αποκτήσει, μέσω του πολιτικού του
έα, επιρροή ανάλογη μ' αυτή που έχει
νύπαιθρο και στα αστικά κέντρα.

Γίσω από τις κουκούλες μας, βρίσκεται
πρόσωπο όλων των αποκλεισμένων γυ-
ιών, όλων των ξεχασμένων Ινδιάνων,
ν των κυνηγημένων ομοφυλοφίλων,
ν των περιφρονημένων νέων, όλων των
πημένων μεταναστών, όλων των κρα-
μένων για τη σκέψη και τα λόγια τους,
ν των ταπεινωμένων εργατών, όλων των
ρών από λήθη...»⁴

Διηπειρωτική Συνάντηση ολοκληρώθη-
διακηρύσσοντας τη δημιουργία ενός
πειρωτικού δικτύου αντίστασης και
λλακτικής επικοινωνίας ενάντια στον

Εξάπλωση και οργάνωση, στάση αναμονής από την εξουσία. Οι Ζαπατίστας είναι αποφασισμένοι να συνεχίσουν τον αγώνα τους στα βουνά.

νεοφιλελευθερισμό και για την ανθρωπό-
τητα. Με κορμό τις ιστοσελίδες του Ίντερ-
νετ, συντονίζεται η δράση τους και όσων
τους συμπαραστέκονται απ' όλο το κόσμο,
ώστε να οργανωθεί στην Ευρώπη στα τέλη
Νοεμβρίου μια διεθνής ημερίδα δράσης.

Τέσσερα χρόνια πριν, όταν οι Ζαπατίστας
βρίσκονταν κρυμμένοι στα βουνά της Τσιά-
πας προετοιμάζοντας το ιδιόμορφο, λόγω
τοπικών συνθηκών, ανταρτικό τους, ο πρω-
τοκαπετάνιος τους, «sub» Μάρκος, έγρα-
φε: «Η θύελλα θα γεννηθεί από τη σύγκρου-
ση των δύο ανέμων, πλησιάζει ο καιρός της,
ο φούρνος της Ιστορίας έχει ζεσταθεί. Τώρα
επικρατεί ο άνεμος που έρχεται από χαμη-
λά, έρχεται θύελλα... Έτσι θα γίνει. (...)
Όταν κοπάσει η θύελλα, όταν η βροχή και η
φωτιά ξαναφήσουν τη Γη στην ησυχία της, ο

κόσμος δεν θα είναι ο κόσμος αλλά κάτι κα-
λύτερο.»⁵ Ουτοπιστές ή όχι, ο Μάρκος και
οι σύντροφοί του συνεχίζουν στο δρόμο,
τον οποίο η υπόλοιπη υφήλιος έχει λησμο-
νήσει.

ΠΗΓΕΣ:

- 1,4. 27.7.1996, Aguascalientes της κοινότητας Oventik Chiapas, Μεξικό (εφημερίδα *Αλφα*, 7.9.1996)
2. Τριμηνιαία περιοδική έκδοση (Ιαν.-Μάρ. 1996) της Διεθνούς Αμνηστίας.
- 3: Κυριακάτικη *Αυγή*, 11.8.96
- 5: *Αύγουστος '92, Subcomandante Insurgente Marcos* (Συλλογή κειμένων και φωτογραφιών της Πρωτοβουλίας Αλληλεγγύης στον Αγώνα των Ζαπατίστας -Τ.Θ. 500-42 Τ.Κ. 540 13, Θεσσαλονίκη- για τη 2η επέτειο της εξέγερσης - 1/96).

ΒΑΡΥΣ ΧΕΙΜΩΝΑΣ

Η κυβερνητική απόφαση που επιτρέπει στις επιχειρήσεις να μειώσουν τα επιδόματα ασθενείας των εργαζομένων μέχρι και 20%, προκάλεσε θύελλα αντιδράσεων στη Γερμανία. Περίπου 100.000 εργάτες βγήκαν στους δρόμους την πρώτη του Οκτώβρη. Προγραμματίζονται ήδη νέες κινητοποιήσεις. Το κακό για τον καγκελάριο

Χέλμουτ Κολ είναι ότι ο φόβος νέων απεργιών και το μέγεθος των ζημιών μιας μεγάλης κινητοποίησης ανάγκασε ήδη κάποιες μεγάλες επιχειρήσεις, όπως η Mercedes-Benz να κάνουν πίσω. Την Τρίτη (1/10) που έγινε η απεργία, η επιχείρηση έχασε 52,4 εκατ. δολ. Συνολικά από τις κινητοποιήσεις των δύο τελευταίων εβδομάδων έχει ζημιές 220 εκατ. μάρκα. Οι ιθύνοντες αποφάσισαν, λοιπόν, να τα βρουν με τα συνδικάτα με απευθείας διάλογο όχι μόνο για τα επιδόματα ασθενείας, αλλά και για τις νέες συλλογικές συμβάσεις.

Ο φετινός χειμώνας αναμένεται βαρύς για τον γερμανό καγκελάριο, που φαίνεται όμως να πατάει στον περιορισμό της διαπραγματευτικής ισχύος των συνδικάτων για να περάσει τα μέτρα για τη μείωση του κόστους εργασίας. Ακόμα και το μεγαλύτερο συνδικάτο της Ευρώπης, η γερμανική IG Metall, δεν έχει πια τη δύναμη να διαπραγματευτεί για λογαριασμό όλων των εργαζομένων όπως γινόταν παλιότερα. Υπό την πίεση απολύσεων, οι ερ-

γαζόμενοι σε κάθε εταιρεία έχουν αρχίσει να διαπραγματεύονται απευθείας με τον εργοδότη τους αγνοώντας τις υπάρχουσες συλλογικές συμβάσεις εργασίας.

ΑΠΕΡΓΙΑΚΟΣ ΠΥΡΕΤΟΣ

Το ένα μετά το άλλο τα συνδικάτα στη Γαλλία δηλώνουν συμμετοχή στη γενική απεργία των εργαζομένων στον δημόσιο τομέα, που έχει προγραμματιστεί για τις 17 Οκτωβρίου.

Πριν από λίγες μέρες, οι εργαζόμενοι στη δημόσια επιχείρηση παροχής ηλεκτρικού ρεύματος και υγραερίου αποφάσισαν να στηρίξουν την κινητοποίηση. Η 24ωρη απεργία που αφορά 4 εκατ. δημοσίους υπαλλήλους και θα παραλύσει τη Γαλλία, είναι το αποκορύφωμα μιας σειράς κινητοποιήσεων που άρχισαν τον προηγούμενο μήνα.

ΤΑ ΕΒΑΛΕ ΜΕ ΤΗ ΛΙΡΕΤΑ

Ενδεικτική του παρασηνιακού αγώνα που γίνεται για μια θέση στην ΟΝΕ είναι η δήλωση που έκανε ο γάλλος πρόεδρος λίγες ημέρες πριν από τη

συνάντησή του με τον ιταλό πρωθυπουργό, **Ρομάνο Πρόντι**. Ο **Ζακ Σιράκ** δήλωσε ευθαρσώς ότι η Ιταλία δεν θα φτάσει τα κριτήρια σύγκλισης για να μπορεί το 1999 να υιοθετήσει το κοινό ευρωπαϊκό νόμισμα. Οι δηλώσεις του γάλλου προέδρου προκάλεσαν τις αντιδράσεις της Ιταλίας και ο **Ζακ Σιράκ** αναγκάστηκε να ανασκευάσει, προκειμένου να πραγματοποιηθεί τελικά η συνάντησή του με τον ιταλό πρωθυπουργό. Την επόμενη μέρα άρχισε στο Δουβλίνο η έκτακτη σύνοδο κορυφής που, όπως ήταν αναμενόμενο και εξαιτίας ακριβώς των διαφορετικών επιδιώξεων των 15, δεν έφερε αποτελέσματα.

Οι ηγέτες των χωρών-μελών περιορίστηκαν σε μια γενικόλογη δέσμευση ότι θα τηρήσουν το χρονοδιάγραμμα για την αναθεώρηση της συνθήκης του Μάαστριχτ. Δεν αποφάσισαν τίποτα και τα «μαχαίρια» φαίνεται ότι θα βγουν στη διακυβερνητική του Δεκεμβρίου, ενώ οι εργασίες για την αναθεώρηση του Μά-

αστριχτ μάλλον θα δρομολογηθούν μετά τις βρετανικές εκλογές.

ΧΑΣΑΜΕ ΤΟ ΟΖΟΝ... ΣΤΟΠ

Κάθε χρόνος που περνά είναι καταστροφικός για το όζον. Οι μετρήσεις που πραγματοποίησε η Διεθνής Μετεωρολογική Υπηρεσία στην Αρκτική, έδειξαν ότι τα επίπεδα του όζοντος στην ατμόσφαιρα είναι μειωμένα σε σχέση με πέρυσι.

Τα δεδομένα προέρχονται από τις 24 Σεπτεμβρίου μέχρι τις 30 Οκτωβρίου, και σύμφωνα με αυτά η τρύπα του όζοντος εμφανίστηκε φέτος νωρίτερα από άλλες χρονιές αν και, όπως υποστηρίζουν οι επιστήμονες, δεν είναι αποδεδειγμένο ότι είναι μεγαλύτερη. Φτάνει τα 20 εκατομμύρια τετραγωνικά χιλιόμετρα, η έκτασή της δηλ. είναι δύο φορές μεγαλύτερη από την επιφάνεια ανάμεσα στον Ατλαντικό και τα Ουράλια.

Αυτό που κατέγραψαν φέτος οι επιστήμονες είναι ότι σε ένα επίπεδο της ατμόσφαιρας, από 17 έως 22 χιλιόμετρα, δεν υπάρχει ίχνος όζοντος.

Απαισιόδοξοι δηλώνουν οι γιατροί για την πορεία της υγείας του ρώσου προέδρου. Η αντιπολίτευση μετά την παραίτησή του και ο πανίσχυρος πια άνδρας του Κρεμλίνου, ο γ.γ. του Συμβουλίου Ασφαλείας, στρατηγός **Α. Λέμπεντ** ταξιδεύει στην Δύση και διαβουλεύεται με τους αξιωματούχους του ΝΑΤΟ, τη διεύθυνση της Συμμαχίας προς Ανατολάς. Πολλοί βλέπουν σε αυτόν τον νέο ισχυρό ηγέτη της ρωσικής ομοσπονδίας.

ΟΙ ΚΛΑΣΙΚΟΙ της Νεφέλης

όλα τα αριστουργήματα
της παγκόσμιας λογοτεχνίας

μόνο με 500 δραχ.

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ
ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΣΧΙΝΑ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

1. ΦΡΑΝΤΣ ΚΑΦΚΑ: Γράμμα στον πατέρα
2. ΓΚΥΣΤΑΒ ΦΛΩΜΠΕΡ: Μια απλή καρδιά
3. ΧΟΡΧΕ ΛΟΥΙΣ ΜΠΟΡΧΕΣ: Η νύχτα των δώρων και άλλα διηγήματα
4. ΧΕΝΡΥ ΤΖΕΗΜΣ: Τέσσερις συναντήσεις
5. ΤΖΟΪΣ ΚΑΡΟΛ ΟΟΥΤΣ: Παζλ - Κοντά στο ποτάμι
6. ΟΣΚΑΡ ΟΥΑΪΛΝΤ: Η ψυχή του ψαρά
7. ΜΠΡΟΥΝΟ ΣΟΥΛΤΣ: Η νύχτα της μεγάλης εποχής
8. ΣΤΑΝΤΑΛ: Μίνα ντε Βανγκέλ
9. ΙΒΑΝ ΜΠΟΥΝΙΝ: Ο Κύριος από το Σαν Φραντσίσκο - Ωραία ζωή
10. ΝΤ. Χ. ΛΩΡΕΝΣ: Η γυναίκα που έφυγε μακριά με το άλογο
11. ΛΙΛΙΑΝ ΧΕΛΜΑΝ: Τζούλια
12. ΤΣΕΖΑΡΕ ΠΑΒΕΖΕ: Ο Κύριος Πέτρος και άλλα διηγήματα
13. ΓΚΥ ΝΤΕ ΜΩΠΑΣΑΝ: Η χοντρομπαλού

14. ΕΡΝΕΣΤ ΧΕΜΙΝΓΟΥΑΙΗ: Το φως του κόσμου και άλλα διηγήματα
15. ΒΙΡΤΖΙΝΙΑ ΓΟΥΛΦ: Λέσχη γυναικών και άλλα διηγήματα

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΑΝ

16. Ε.Μ. ΦΟΣΤΕΡ: Η αιώνια στιγμή
17. ΣΑΟΥΛ ΜΠΕΛΟΟΥ: Αναζητώντας τον κύριο Γκορν
18. ΕΡΜΑΝ ΕΣΣΕ: Ο Εξομολογητής
19. ΛΟΥΪΤΖΙ ΠΙΡΑΝΤΕΛΟ: Ο φεγγαροχτυπημένος και άλλα διηγήματα
20. ΣΑΤΩΜΠΡΙΑΝ: Οι περιπέτειες του τελευταίου Αβενσεράγου.

σε όλα τα βιβλιοπωλεία και περίπτερα
κάθε 1η και 15 του μήνα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
... η άλλη άποψη στο βιβλίο

Ασκληπιού 6, Αθήνα 106 80 • Τηλ.: 36 07 744, 36 39 962, Fax: 36 23 093

Επιμέλεια: Ε. Κολλιοπούλου, Δ. Κ. Σωτηρόπουλος

Ο βασιλιάς είναι άρρωστος

Πόλεμος τιμών έχει ξεσπάσει στη διεθνή αγορά αυτοκινήτου. Στο παγκόσμιο «Σαλόνι» που διοργανώνεται αυτές τις μέρες στο Παρίσι, οι αυτοκινητοβιομηχανίες ομολογούν σημαντική πτώση των φετινών κερδών τους και αναζητούν μεθόδους για να προσελκύσουν τον πελάτη: χαμηλές τιμές, νέα αεροδυναμικά σχέδια, περισσότερη ασφάλεια και κατάλληλη τεχνολογία που θα προστατεύει το περιβάλλον. Δεκάδες κάτοχοι ποδηλάτων και πατινιών βρήκαν την ευκαιρία να διαμαρτυρηθούν έξω από την καλοστημένη έκθεση εναντίον της μονοκρατορίας του αυτοκινήτου. Πολύ, βέβαια, απέχουμε από το να μιλάμε για τη χαμένη βασιλεία του τετράτροχου. Η δύναμη του πεντάλ που ανακαλύφθηκε στα τέλη του 19ου αιώνα ως τρόπος μετακίνησης, γρήγορα εξορίστηκε από τις πόλεις των δυτικών βιομηχανικών χωρών, κυρίως με τη μεταπολεμική έκρηξη της αυτοκινητοβιομηχανίας. Παρ' όλη την ευθύνη των οχημάτων εσωτερικής καύσης για τα ατυχήματα, τη ρύπανση αλλά και τη σπατάλη ενεργειακών πόρων, η ενθάρρυνση της χρήσης εναλλακτικών μέσων μεταφοράς εξακολουθεί να παραμένει δευτερεύον ζήτημα. Στην Αθήνα, η πρωτοδότηση του αυτοκινήτου σε σχέση με άλλα μέσα μετακίνησης έχει αρχίσει δειλά δειλά να προβληματίζει τους κατοίκους της. Πεζοί και, ακόμα περισσότερο, οι ηλικιωμένοι γίνονται συχνά θύματα βιαστικών οδηγών. Τα περισσότερα από 1,5 εκατ. αυτοκίνητα που κυκλοφορούν στους δρόμους δεν αφήνουν πολλά περιθώρια στην καθιέρωση μέτρων για την ενίσχυση του ποδηλάτου.

Ποδήλατο στην Αθήνα; Εφικτή λύση που δέλει καλή ισορροπία και, για τους πιο... απαιτητικούς, ειδική μάσκα για τις δύσκολες μέρες.

•••Ο σύλλογος Φίλοι του Ποδηλάτου είχε παλιότερα πρωτοστατήσει στην καθιέρωση του ποδηλάτου για την αντιμετώπιση των προβλημάτων μετακίνησης στην Αθήνα. «Η πολιτεία, εξαιτίας του πολιτικού κόστους, δεν αναλαμβάνει την πρωτοβουλία για μείωση της χρήσης του αυτοκινήτου. Το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο και εμείς ως σύλλογος έχουμε υποβάλει σχέδια στο δήμο για ποδηλατόδρομους από το 1992, που όμως δεν έχουν προχωρήσει. Η σημερινή τεχνολογία του ποδηλάτου επιτρέπει τη γρήγορη μετακίνηση στην πόλη, σε μια ακτίνα 7-8 χλμ. χωρίς μαγάλη σωματική καταπόνηση. Σύμφωνα με έρευνες έχει αποδειχτεί ότι ο ποδηλάτης, λόγω της ευελιξίας του οχήματός του, είναι πολύ λιγότερο εκτεθειμένος στα καυσαέρια απ' ό,τι ένας οδηγός αυτοκινήτου, εγκλωβισμένος μέσα στο καθημερινό μπουτιλιάρισμα. Η επιβολή του ποδηλάτου, ως εναλλακτικού τρόπου μετακίνησης, είναι θέμα συνήθειας. Ήδη σήμερα οι περισσότεροι οδηγοί αυτοκινήτων μάς αντιμετωπίζουν πολύ πιο προσεκτικά απ' ό,τι παλιότερα, εκτός βέβαια από μερικούς ταξιτζήδες...».

•••Ποδηλάτης στους δρόμους της Αθήνας – που, πάντως, προτιμά τις κατηφόρες: «Το ποδήλατο αποτελεί μια σοβαρή πρόταση για τη λύση του κυκλοφοριακού προβλήματος. Είναι απαραίτητο να πολλαπλασιαστούν τα ποδήλατα σε μια πόλη που πνίγεται από αυτοκίνητα και μπετόν. Ένα γνωστό παράδειγμα είναι το Αμ-

στερνταμ, όπου το αυτοκίνητο δεν έχει εξοριστεί το ποδήλατο. Η αλήθεια βέβαια είναι ότι η Αθήνα δεν έχει ανάλογη υποδομή και η κίνηση με ποδήλατο είναι οριακή. Η μορφολογία του εδάφους, η ρύπανση αλλά και η επιπολαιότητα των οδηγιών άλλων μέσων αποθαρρύνουν τους πολίτες από τη χρήση ποδηλάτου. Όμως με τον κατάλληλο εξοπλισμό όλα αντιμετωπίζονται. Δεν σου κοστίζει να βρω ότι δυσκολίες υπάρχουν. Φλερτάρω καθημερινά με τα μηχανάκια, ειδικά στις ανηφόρες αλλά στις κατηφόρες...».

•••Στα Χανιά, ο Θεμιστοκλής Πούντζας, πρώην μέλος του αθηναϊκού συλλόγου Φίλοι του Ποδηλάτου, και σήμερα εγκατεστημένος στην κρητική πόλη, διαπιστώνει καθημερινά τη σημαντική αύξηση των ποδηλάτων στην πόλη. «Οι περισσότεροι Χανιώτες έχουν ποδήλατο. Κυκλοφορούν μάλιστα και ακριβά μοντέλα, στοιχείο που υποδηλώνει τον πλουτισμό της πόλης. Γίνονται προσπάθειες για τη δημιουργία ποδηλατόδρομων από το δήμο, γιατί υπάρχουν προβλήματα, ιδιαίτερα τους καλοκαιρινούς μήνες, όταν τα μεγάλα τουριστικά λεωφορεία κλείνουν τους δρόμους. Παλιότερα έγινε μια σκέψη για συλλογική παρέμβαση που κειμένου να λυθούν κάποια προβλήματα, τελικά όμως δεν κάναμε τίποτα. Τώρα γίνεται προσπάθεια από έναν φυσιολατρικό σύλλογο να οργανώσει ομάδα ποδηλατιστών με σκοπό την ασφαλή προώθηση του ποδηλάτου».

ΣΕΙΡΑ: ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ

ΣΕΙΡΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΨΗΦΙΔΕΣ

ΑΝΔΡΟΣ ΑΡΓΥΡΙΟΥ - ΓΡΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ - ΣΤΡΑΤΗΣ ΠΚΑΣ - ΝΤΙΝΟΣ ΣΤΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ
 «... κείμενα για τον Νίκο Καββαδία»
ΝΙΝΑ Ι. ΙΑΚΩΒ
 «... αρχαιογνωσία του Οδυσσέα Ελύτη»
... ΚΟΠΙΔΑΚΗΣ
... ΙΑΔΝΗ». Μια σπουδή στον ερωτικό
 «... ρη»
... ΓΡΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ
 «... την οδόν των Φιλελλήνων» του
 «... μπειρίκου»
... ΝΝΗΣ ΚΑΛΙΟΡΗΣ
 «... κωσσικός αφελληνισμός»
 «... ν του μισοξενισμού και της
 «... ελείας»
... ΓΡΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ
 «... ρωτας στα χιόνια» του Αλ.
 «... αδιαμάντη»
... ΓΡΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ
 «... επιστήμιο Θεσσαλονίκης και
 «... ματική ζωή»
... ΓΕΙΑ ΦΡΑΝΤΖΗ
 «... κτικές μεταμορφώσεις» αντίδωρο
 «... Μάτση Χατζηλαζάρου»
... ΓΕΙΑ ΦΡΑΝΤΖΗ
 «... ως ή άλλως»
... ΝΙΑ ΙΛΙΝΣΚΑΓΙΑ
... ΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
 «... την πορεία της ελληνικής ποίησης.
 «... 20ού αιώνα»

ΣΕΙΡΑ: ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΛΟΓΟΣ

... RLES KAHN
 «... ναξίμανδρος και οι απαρχές της
 «... γνικής κοσμολογίας»
... ΝΥΣΙΟΥ ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΟΥ
 «... μυστικής θεολογίας»
 «... γωγή: VLADIMIR LOSKY»
... ΚΛΟΥ ΔΙΑΔΟΧΟΥ
 «... χείωσις Θεολογική»
 «... γωγή · Σχόλια: E.R. DODDS»
... KIRK
 «... κλειτος: τα κοσμολογικά
 «... πάσματα»
... ΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
 «... λίες στην Εξαήμερο»

ΝΙΚΟΣ ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ
 Για τον Γκράμσι. Μεταξύ Σαρτρ και
 Αλτουσέρ
 Παρεμβάσεις

ΠΙΕΤΡΟ ΙΝΓΚΡΑΟ
 Η κρίση και ο τρίτος δρόμος
ΛΟΥΓΙ ΑΛΤΟΥΣΕΡ
 Στοιχεία αυτοκριτικής
ΡΑΛΦ ΜΙΛΛΙΜΠΑΝΤ
 Το Κράτος στην καπιταλιστική
 κοινωνία.
 Ανάλυση του δυτικού συστήματος
 εξουσίας
ΤΣ. ΛΟΥΠΟΡΙΝΙ - Ε. ΜΠΑΛΙΜΠΑΡ -
Α. ΤΟΖΕΛ
 Η κριτικής της πολιτικής του Μαρξ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ
 Φύλλα - φτερά
ΜΑΡΙΑ ΤΟΥΝΤΑ
 Η δίκη του Φλωμπέρ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ
 Μεροληπτική κατάθεση
ΑΛΚΗΣ ΡΑΦΤΗΣ
 Η εργασία στην ποίηση
ΑΝΟΥΣΩ ΚΟΥΣΑΘΑΝΑ - ΡΟΕ
 Η Άλλη μου πατρίδα
ΓΙΩΡΓΟΣ Σ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΣ
 Απολογισμός και απολογία «από του
 φοβερού βήματος»

ΛΕΥΚΩΜΑΤΑ

ΚΑΤΙ ΤΟ «ΩΡΑΙΟΝ»
 Μια περιήγηση στην νεοελληνική
 κακογουστιά
ΑΡΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ
 Τα παλιά αθηναϊκά σπίτια
ΓΙΑΝΝΗΣ ΙΩΑΝΝΟΥ
 Ο Τρίτος Δρόμος
ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΑΪΤΖΗΣ
 Τσιγγάνικη ορχήστρα
ΜΙΛΤΟΣ ΣΚΟΥΡΑΣ
 Ιστορία μιας γραμμής
ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗΣ
 Το ημερολόγιο του Ανδρέα

ΔΟΚΙΜΙΑ

ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ
 Η Αδιαχώρητη Κοινωνία
ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΗΜ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗΣ
 Πολιτικό σύστημα και πολιτική
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ
 Θεσμοί, Ιδεολογία και Πολιτική στον
 Μεσοπόλεμο
ΠΕΤΡΟΣ ΠΙΖΑΝΙΑΣ
 Ο μαρξισμός της Ιστορικής
 Σοσιαλδημοκρατίας
ΑΛΚΗΣ ΡΑΦΤΗΣ
 Δημοκρατική διοίκηση επιχειρήσεων
ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΣΑΙΝ ΜΑΡΤΕΝ
 Λαμπράκηδες. Ιστορία μιας γενιάς
ΠΛΟΥΤΗΣ ΣΕΡΒΑΣ
 Το κυπριακό. «Στρατηγική» και
 στρατηγική
ΕΛΛΗ ΣΚΟΠΕΤΕΑ
 Το «Πρότυπο Βασίλειο» και η Μεγάλη
 Ιδέα
ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ
 Μια συνάντηση: Σεφέρης -
 Μακρυγιάννης
ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΛΙΑΠΗΣ
 Ο χορός στους Κουντουριώτες
ΠΕΤΡΟΣ ΜΑΡΤΙΝΙΔΗΣ
 Συνηγορία της παραλογοτεχνίας
ΑΛΚΗΣ ΡΑΦΤΗΣ
 Ο κόσμος του ελληνικού χορού
ΑΝΤΩΝΗΣ ΖΩΗΣ
 Η αρχαιολογία στην Ελλάδα
ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ
 Ο Βασιλιάς που πέθανε
ΥΓΕΙΑ • ΚΟΙΝΩΝΙΑ • ΠΟΛΙΤΙΚΗ
 Μελέτες για το Σύστημα Υγείας

Βιβλία που καλύπτουν
 τα ενδιαφέροντα
 και τους προβληματισμούς
 του σύγχρονου πολίτη

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ • ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ ΒΙΒΛΙΩΝ ΕΠΕ
 ΖΑΛΟΓΓΟΥ 6 • 106 78 ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ: 3645133 FAX: 3607878

Η ΑΠΟΤΥΧΙΑ ΤΗΣ ΑΝΟΙΞΗΣ

• Δίκαιη θεωρεί την ήττα Σαμαρά και τον αποκλεισμό της ΠΟΛΑΝ από το Κοινοβούλιο ο αναγνώστης μας.

Αγαπητό Αντί,

Αρκετοί δημοσιογράφοι σχολιάζουν ότι είναι άδικη η απουσία από την Βουλή της ΠΟΛΑΝ. Εγώ νομίζω ότι είναι δικαιοτάτη για τρεις κυρίως λόγους.

α) Ο κ. Σαμαράς και τα στελέχη του που ήταν βουλευτές της Ν.Δ. ψήφισαν ασμένως τον εκλογικό νόμο. Είναι δίκαιο να τον υποστούν.

β) Ο κ. Σαμαράς προπαγάνδιζε τον αποκλεισμό 120.000 Ελλήνων πολιτών της Θράκης από το δικαίωμα της εκπροσώπησης. Είναι δίκαιο να τον υποστεί.

γ) Ο κ. Σαμαράς κατείχετο από σουσουδίστικους οραματισμούς για διψήφιο ποσοστό (!) και απέρριπτε το αίτημα της Αριστεράς για απλή αναλογική.

Το φιλοθεάμον κοινό θα παρακολουθήσει τώρα το χαριτωμένο θέαμα των γραφικών πολιτευτών, που θα αναζητούν εδώ και εκεί στέγη, σπορ στο οποίο άλλωστε έχουν με επιτυχία θητεύσει, καλύπτοντας μια αξιοθαύμαστη ποικιλία χώρων, από τη μακαρίτισσα Εθνική Παράταξη (Στ. Στεφανόπουλος) έως και την Αριστερά (Λεντάκης).

«Έστιν δίκης οφθαλμός...»

Ευχαριστώ
Κων/νος Π. Δάρμος
Ροδοδάφνης 10,
Άνοιξη

Η ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ ΔΙΑ ΤΟΥ ΚΑΒΑΦΗ

Ο πρέσβης ε.τ. Θ. Στοφορόπουλος επισημαίνει την ανάκληση της ποίησης του Καβάφη από τους δημοσιογράφους και τους πολιτικούς αναλυτές, προκειμένου να ερμηνεύσουν τα γεγονότα.

Αγαπητέ κ. Διευθυντά,

Όλο κι εξαπλώνεται το φαινόμενο παράθεσης στίχων του Καβάφη εν μέσω συμφραζόμενων άσχετων με τα ποιήματα από τα οποία έχουν αποσπασθεί. Έτσι, τακτική

εκπομπή του Τρίτου Προγράμματος της ΕΡΑ έχει τον τίτλο «Δώδεκα και μισή. Πώς πέρασεν η ώρα.», καίτοι μεταδίδεται στις δωδεκάμιση το μεσημέρι, ενώ έντονη είναι η νυχτερινή ατμόσφαιρα του καβαφικού «Απ' τες εννιά...» (ο στίχος «απ' τες εννιά που άναψα την λάμπα» είναι ο μόνος που επαναλαμβάνεται στο ποίημα αυτούσιος). Άλλο παράδειγμα: κατά την υποδοχή των Ολυμπιονικών, ένας αρμόδιος περιέλαβε στην προσφώνησή του το δίστιχο: «Εδώ που έφθασες, λίγο δεν είναι / τόσο που έκαμες, μεγάλη δόξα», από το «Πρώτο Σκαλί». Αυτό, όμως, το λέει ο Θεόκριτος στον νέο ποιητή Ευμένη, που είχε μπορέσει ν' ανεβεί στο πρώτο μόνον σκαλί της τέχνης, όπου και μάλλον θα έμενε. Τι σχέση μπορεί να έχει με Ολυμπιονίκες; Και τώρα ο Αντήνωρ (ο σεβαστός και αγαπητός Σοφιανός Χρυσοστομίδης, του οποίου τη γνώση της ποίησης του συντοπίτη του Καβάφη και την αγάπη του γι' αυτήν δεν διανοούμαι ν' αμφισβητήσω) γράφει, στο σημείωμά του της 27ης Σεπτεμβρίου, πως η κυβέρνηση πρέπει να είναι «έτοιμη από καιρό» ν' αντιμετωπίσει την αμερικανική παρέμβαση στο Κυπριακό και στα ελληνοτουρκικά. Αλλά το «Απολείπειν ο θεός Αντώνιον» αναφέρεται στην αποδοχή αναπόφευκτου θανάτου. Συμφωνώ, βέβαια, αν αυτό είναι που υπονοείται, πως η πρωτοβουλία των ΗΠΑ μπορεί ν' αποδειχθεί μοιραία για ζωτικά συμφέροντά μας. Μόνον, όμως, αν δεν τηρήσουμε σταθερή στάση και αν παραδοθούμε «σαν έτοιμοι από καιρό».

Με φιλικούς χαιρετισμούς,
Θέμος Στοφορόπουλος

Ο συνεργάτης μας Σοφιανός Χρυσοστομίδης επισημαίνει τα εξής:

Αγαπητέ Χρήστο,

Εύστοχες οι παρατηρήσεις του αγαπητού πρέσβη Θέμου Στοφορόπουλου. Το φαινόμενο «παράθεσης στίχων του Καβάφη εν μέσω συμφραζόμενων άσχετων με τα ποιήματα από τα οποία έχουν αποσπασθεί», τείνει να γίνει –για να θυμηθούμε τον Ελύτη– κάτι σαν *rasse-partout*. («Να πάλι το *rasse-*

partout Καβάφη»)... Και φοβάμαι ότι, από την επισήμανση, δεν εξαιρούνται ούτε οι «συντοπίτες» του μεγάλου Αλεξανδρινού, οι οποίοι, ενίοτε, «αυθαιρετούν». [Τον χαρκτηρισμό μου τον είχε προσάψει, πριν από έναν ακριβώς χρόνο, προεδρικός υπουργός της κυβέρνησης Παπανδρέου, επειδή σε ένα σημείωμά μου στην *Αυγή* είχα χρησιμοποιήσει στίχους από το όχι πολύ γνωστό ποίημα του Καβάφη «Όταν ο φύλαξ είδε το φως...». Ο Ανδρέας Παπανδρέου βρισκόταν τότε, ακόμα, στο Ωνάσειο, η δεκτικότητα του (*susceptibility*) είχε περιορισθεί στο ελάχιστο, η γενικότερη κατάσταση της υγείας του παρέμενε κρίσιμη, αλλά οι προεδρικοί επέμεναν ότι «η χώρα διαθέτει πρωτοπουργό, είναι *αναντικατάστατος*», κ.λπ. Για την ιστορία, πάντως, παραθέτω τους τελευταίους στίχους από το ποίημα αυτό:

«...Αλλά το Άργος εμπορεί χωρίς Ατρείδας να / κάμη. Τα σπίτια δεν είναι παντοπενά. / Πολλοί βεβαίως θα μιλήσουνε πολλά. / Ημείς ν' ακούμε. / Όμως, δεν θα μας γεία το Απαραίτητος, το Μόνος, το Μεγάλος. / Και απαραίτητος, και μόνος, και μεγάλος αμέσως πάντα βρίσκεται κανένας άλλος».

Πλην η συγκεκριμένη παρατήρηση του φίλου πρέσβη είναι ορθή, μια και το *Απολείπειν ο θεός Αντώνιον* αναφέρεται, πράγματι, στην «αποδοχή αναπόφευκτου θανάτου», όσο και αν, για τους «συντοπίτες» του ποιητή, η Αλεξάνδρεια –στη μεταφορική της έννοια– ταυτίζεται όχι με το θάνατο, αλλά με τη ζωή. «Η Αλεξάνδρεια συνώνυμο της ζωής. Αναμφιβόλως έχει πολλήν εμορφιά το ποιητικό τούτο εύρημα του Καβάφη», γράφει ο Τίμος Μαλάνος, στα *Άπαντά* του.

Όμως, για να έλθουμε και στην «ταμπκιέρα». Ο πρέσβης Θέμος Στοφορόπουλος άμεσα ή έμμεσα υπαινίσσεται ότι ενδεχόμενη αποδοχή –από μέρους μας– της αμερικανικής πρωτοβουλίας στο Κυπριακό (για να περιορισθώ σ' αυτό) θα μπορούσε ν' αποδειχθεί μοιραία για τα ζωτικά συμφέροντά μας. Αλλά μια ζωή –επί 22, έστω, συναπτά έτη– δεν κάνουμε τίποτε άλλο παρά ν' απορρίπτουμε κάθε αμερικανικό ή βρετανικό ή αμερικανο-βρετανο-καναδικό

διο λύσεως του Κυπριακού, τότε «για η μετατραπεί η Κύπρος σε αβύθιστο αε-
λανοφόρο του ΝΑΤΟ», και τότε επειδή
«λφα ή βήτα δυτικό σχέδιο δεν ήταν σύμ-
ο με τους κανόνες δικαίου ή δεν αντα-
ρινόταν στον δικό μας σχεδιασμό. Ποι-
ίπε: «Άλλαι αι βουλαί των ανθρώπων
άλλαι αι βουλαί των πραγμάτων»;
ιραμένει γεγονός ότι ο πρωθυπουργός
ήμιτης, στην πρόσφατη επίσκεψή του
Λευκωσία, δήλωσε ότι «οι διάφορες
τοβουλίες, από οπουδήποτε και αν
έρχονται, είναι ευπρόσδεκτες, στο μέ-
που στοχεύουν στην υποβοήθηση των
σπαθειών του γενικού γραμματέα του

ΟΗΕ». Ορθή προσέγγιση, κατ' αρχήν. Μό-
νο που, ίσως, πρέπει να θυμηθούμε ότι δεν
υπήρξε, ως σήμερα, δυτικό σχέδιο λύσεως
του Κυπριακού, χωρίς τη σύμφωνη γνώμη
των Ηνωμένων Εθνών, όπως δεν υπήρξε
σχέδιο του οιοιδήποτε γενικού γραμματέα
του ΟΗΕ (Βαλντχάιμ, Κουέγιαρ, Γάλι),
χωρίς την εκ προοιμίου έγκρισή του από τις
ΗΠΑ. [Είναι κοινό μυστικό, λ.χ., ότι οι προ-
τάσεις Κουέγιαρ, έτους 1983, υποβλήθηκαν
πρώτα στον Ρέγκαν και ύστερα στην κυ-
πριακή κυβέρνηση και τον Ντενκτάς].

Με όλα τα παραπάνω δεν εισηγούμαι ότι
πρέπει να δεχθούμε πρόχειρα, αβασάνι-
στα, την επικείμενη αμερικανική πρωτο-

βουλία, η οποία –κατά τον πρόεδρο Γλ.
Κληρίδη– είναι «η σημαντικότερη, μέσα
στα τελευταία χρόνια». Εισηγούμαι, όμως,
να μη σπεύσουμε να την απορρίψουμε α-
πριόρι, επί τω ότι είναι... αμερικανική! Αν
μη τι άλλο, ας περιμένουμε να πληροφορη-
θούμε το ακριβές περιεχόμενό της, προτού
ανοίξουμε τον κρουνό των απορρίψεων και
αναθεμάτων μας. Δέχομαι ότι η πολιτική
συγκυρία πρέπει να μας προβληματίζει,
χωρίς να μας απορροφά. Από την άλλη,
όμως, οι ενστικτώδεις αντιδιαστολές δεν
είναι, νομίζω, ο καλύτερος οδηγός για την
προάσπιση του εθνικού συμφέροντος.

Σοφιανός Χρυσοστομίδης

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΔΙΧΩΣ ΤΑΜΠΟΥΡΛΟ

Αυτό το κείμενο αποτελεί απαντητικό σχόλιο στο άρθρο του κ. Τίτου Πατρίκιου «Οι εκλογές, η Ύδρα και η Λάρισα» που δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα «Τα Νέα» την
9/9/1996. Την 23η Σεπτεμβρίου το στείλαμε στην εφημερίδα για να το δημοσιεύσει στην στήλη της «Επιστολές», δίχως όμως μέχρι σήμερα (4/10/96) να το έχει πράξει.

Νομίζουμε ότι προάγεται η έννοια του διαλόγου με την δημοσίευσή του στο περιοδικό σας.

ι απόψε, αδέρφια, δεν είμαι πια ποιητής.
όψε δεν θέλω νάμαι ποιητής.
όψε είμαι ο τυμπανιστής μιας απέραντης στρατιάς
δύο δισεκατομμύρια μαχητές ακροβολισμένους μες τη
χτα.
ii προχωράμε.

ισος Λειβαδίτης, Ο άνθρωπος με το ταμπούρλο

Με αφορμή το άρθρο του κ. Τίτου Πατρίκιου («Οι εκλογές, η Ύδρα και η Λάρισα», Τα
ία, 21.9.1996) θα ήθελα να κάνω δύο παρατηρήσεις:

ΠΡΩΤΟΝ: Σύμφωνα με την ερμηνεία των στίχων του Εγγονόπουλου από τον κ. Πατρίκιο
λο είναι τα θανάσιμα αμαρτήματα που ίσως ο ίδιος έχει ή τουλάχιστον θέλει να αποφύγει:
να κλειστεί σε έναν ελεφάντινο πύργο κάνοντας τέχνη για την τέχνη και (ii) να υψώσει μο-
χος ή με λιγοστούς συντρόφους τα λάβαρα της επαναστατικής ανατροπής κάνοντας
ανάσταση για την επανάσταση.

Η θέση που διαφαίνεται αδρά μπορεί να διατυπωθεί ως εξής: απόρριψη της «εγκεφαλι-
ς» καλλιτεχνικής και κοινωνικής δράσης του ποιητή που εκδηλώνεται άλλοτε ως εσωτε-
ρή απομόνωση και άλλοτε ως γραφικού τύπου ιδιάνικες παραστάσεις. Μέχρις εδώ η
κούμενη κριτική και στα δύο μοτίβα «πρωτοπορίας» ικανοποιεί το επιστημονικό μας εν-
ιφέρον. Από την άλλη θα περιμέναμε με κρυφό ίσως ενθουσιασμό την ανάδειξη μιας άλ-
ς εικόνας ποιητή, αυτή του πρωτοπόρου, εμπιαθή ποιητή ή τουλάχιστον μια προσπάθεια
αναπροσδιορισμού της σχέσης του με το κοινωνικό του megάφωνο. Αντ' αυτού ο κ. Πα-
ίκιος μένει στο να διακηρύξει: «πολύ περισσότερο με συνεπαίρνει η συμβολική Λάρισα, με
αέναιες και αντιθετικές διασταυρώσεις των ανθρώπων, με την ατέρμονηδρομή και αντι-
ομή των πραγμάτων» και «ο ηρωισμός εξαρτάται από το κατά πόσο μεγάλος είναι ο κίν-
νος που αντιμετωπίζει κανείς» καταλήγοντας «γιατί λοιπόν ένας, Υδραίος ή ένας Αθηναί-
όπως εγώ, να μην πάει στην Λάρισα - και την συμβολική και την πραγματική;»

Φαίνεται τελικά ότι ο κ. Πατρίκιος ξεχνά (θυμίζοντάς μας ένα στίχο του Τ. Λειβαδίτη)
i «οι σημαίες φτιάχνονται από αίμα». Πραγματικά τι διαφορά έχει ένας ποιητής που
ε μένει στο κάστρο του, είτε αγρυπνά στο εγκεφαλικό του οδόφραγμα, από τον ποι-
ή που από τη μια απλά «τον συνεπαίρνουν οι αντίθετες διασταυρώσεις των ανθρώ-
ων» και από την άλλη απλά «πάει στην πραγματική και συμβολική Λάρισα»; Ένας ποιη-
ς μέλος του στρώματος της inteligenτίας κατά την γνώμη μας δεν «πάει» απλά
την συμβολική και πραγματική Λάρισα. Ο όρος της inteligenτίας, φορτισμένος φι-
σοφικά και ιστορικά, δεμένος με μια οργανική αντίληψη της σχέσης γνώσης και κοι-
νίας, αισθάνεται κατά κύριο λόγο βαθύτατο χρέος απέναντι στο λαό. Συντηρώντας
αφώς την πνευματική του ανεξαρτησία δεν παύει να εργάζεται αδιάκοπα για την προ-
πική αλλά κυρίως για την κοινωνική χειραφέτηση. Κατά τη γνώμη μας δεν υπάρχει
ισιαστική διαφορά παρά μόνο μορφικές αλλαγές και διαφοροποιήσεις της κυρίαρ-

ξης άποψης: ο πνευματικός άνθρωπος δεν (δια)κινδυνεύει από τίποτα και ούτε είναι
αναγκαίο να (δια)κινδυνεύει για τίποτα.

ΔΕΥΤΕΡΟΝ: Αυτή η παρατήρηση θα μας βοηθήσει να περάσουμε στη δεύτερη επισήμαν-
ση που αφορά την ίδια την επιλογή του κ. Πατρίκιου. Δεν μπορώ ούτε ως ή άλλως παρά «να
κρίνω για να κριθώ». Η τιμητική θέση στο ψηφοδέλτιο του ΠΑ.ΣΟ.Κ. αποτελεί κατά την γνώ-
μη μας όχι ένδειξη συμβολικής δύναμης του πνευματικού κόσμου αλλά συμβολικής και
πραγματικής αδυναμίας του. Η τιμητική αυτή θέση κατ' αρχήν δεν παύει να είναι «τιμητική»:
θυμίζει τα στασίδια της εκκλησίας που καταλαμβάνονται «τιμητικά» από ανθρώπους «χρή-
ζοντες βοήθειας». Επιπλέον η τιμητική αυτή θέση «δόθηκε» στον κ. Πατρίκιο. Η κομματική
ηγεία του ΠΑ.ΣΟ.Κ. παραχώρησε εκ των άνω τον μικρό αυτό χώρο και σε έναν ποιητή που
έτυχε να είναι ο κ. Πατρίκιος. Το όχημα της πολιτικής σε μια στροφή άδειασε μια θέση κάνο-
ντας χώρο για έναν ακόμη συνεπιβάτη αυτή τη φορά από τον ποιητικό μας κόσμο.

Βέβαια, από την άλλη, φωνές διαμαρτυρίας θα ακουστούν: ο ποιητής μας δεν προ-
σχώρησε σε ένα τυχαίο κόμμα, το ΠΑ.ΣΟ.Κ. είναι ένα σοσιαλιστικό-δημοκρατικό κόμμα
που για πολλά χρόνια εκφράζει ένα μεγάλο μέρος του λαού μας, έχει βελτιώσει την κα-
τάσταση της χώρας, έχει προβεί σε αλλαγές, έχει τιμήσει τον χώρο των γραμμάτων, η
οικονομική του πολιτική ξεφεύγει από τον εκθιασμό της πολιτικής οικονομίας του νεο-
φιλελευθερισμού. Την ίδια αυτή στιγμή μάς έρχεται στο μυαλό ο Γοργίας του Πλάτω-
νος. Και εκεί ο Καλλικλής, πρόδρομος αυτών των φωνών, στριμώχνει τον Σωκράτη λέ-
γοντάς του ότι υπάρχουν πολιτικοί που πραγματικά ενεργούν με γνώμονα το καλό των
συμπολιτών τους. Ο Σωκράτης ωστόσο σπεύδει να απαντήσει: ο Θεμιστοκλής, ο Περι-
κλής και οι υπόλοιποι έκαναν την Αθήνα μεγάλη, αν μεγαλείο είναι η ικανοποίηση όλων
των ορέξεων και των παθών μας, καλών όσο και κακών. Ωστόσο κανείς δεν έκανε τους
Αθηναίους καλύτερους (άσχετα με το τι θεωρούσε καλύτερο ο Σωκράτης). Έτσι για πα-
ράδειγμα και το ΠΑ.ΣΟ.Κ. έχτισε γέφυρες, πανεπιστήμια, νοσοκομεία, έκανε δρόμους,
κ.λπ., δίχως ωστόσο να συμβάλει στο αληθινό νόημα του σοσιαλισμού που είναι η πολύ-
πλευρη ανθρώπινη χειραφέτηση.

Τελειώνοντας, όμως, τι αντιπροσωπεύει πραγματικά ο τιμημένος με την δωδέκατη θέση
στο ψηφοδέλτιο της επικρατείας του ΠΑ.ΣΟ.Κ. ποιητής; Την εκλογή εκ των άνω ή την αξίω-
ση από τα κάτω: η αξία της τιμής μήπως μετεξελίσσεται στην αγοραία τιμή της αξίας;

Ιωάννης Καζλάρης, κοινωνιολόγος

ΥΠΑΡΧΕΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗ Ν.Δ.;

• Τις εξελίξεις στο κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης εξετάζει η (ψευδώνυμη, το όνομα του επιστολογράφου στη διάθεση του περιοδικού) επιστολή που ακολουθεί.

Αγαπητέ κ. Διευθυντά,

Ο κύκλος της πρώτης μεταπολιτευτικής περιόδου που κατάφερε να διαρκέσει κάτι περισσότερο από είκοσι δύο συναπτά έτη, αποπερατώθηκε (...) έπειτα από τη διεξαγωγή της τελευταίας εκλογικής αναμετρήσεως. Το δε αποτέλεσμα αυτής σηματοδότησε την απαρχή μιας νέας, κυρίαρχο χαρακτηριστικό γνώρισμα της οποίας είναι αδήριτα η βαθμιαία κλιμακούμενη εκλογική αποδυνάμωση της συντηρητικής παράταξης. Ήδη η δεύτερη διαδοχική ήττα που υπέστη η Ν.Δ., και μάλιστα υπό την σκιάν σημαντικών καλών οίωνων δεν αφήνει πολλά περιθώρια περί μιας διαφορετικής εκτιμήσεως των πραγμάτων. Πολύ γρήγορα και ειδικότερα από την πρώτη κιόλας μέρα κοινολόγησης των προθέσεων του πρωθυπουργού Κων/νου Σημίτη να οδηγήσει τη χώρα σε πρόωγη προσφυγή στη λαϊκή ετυμηγορία, ομολογουμένως προκάλεσε πρωτόγνωρη αναστάτωση που εν πολλοίς άγγιζε τα όρια του πανικού και της αμηχανίας στα ενδοκομματικά στελέχη της Ν.Δ. Και να συλλογιστεί κανείς πως το ίδιο το κόμμα, η ηγεσία και τα πρωτοκλασάτα στελέχη της Ν.Δ. σε συχνά -πυκνά διαστήματα τάσσονταν υπέρμαχοι της επίσπευσης της εκλογικής αναμέτρησης προκειμένου να αποκτήσει επιτέλους ο τόπος κυβέρνηση ισχυρή, ώστε να λάβει εκείνες τις απαραίτητες αποφάσεις όπου θα διέπονταν από την τόλμη, την αυταπάτηση, την ανιδιοτέλεια.

Ας μην εξακολουθούμε να τρέφουμε στον εαυτό μας αυταπάτες, η παράταξη του κ. Μιλτ. Έβερτ περιχαρακώθηκε καθ' όλη τη διαδικασία της προεκλογικής εκστρατείας σε μια σειρά από βαρύγδουπες, εθνικιστικές αδολεσχίες, σε μια πληθώρα λαϊκιστικών και κατ' επέκταση επικίνδυνων δονκιχωτισμών. Ο κ. Έβερτ διατύπωσε έναν παντελώς ατέρμονο, αλόγιστο πολιτικό λόγο. Αλλωστε, η διαπίστωση αυτή γίνεται πασίδηλα αντιληπτή, κατόπιν της παρουσίας -χρήσης- των σποραδικών ανεδαφικών επιχειρημάτων ιδίως για θέματα που άπτονται του εθνικού συμφέροντος.

Η Ν.Δ. απώλεσε για δεύτερη φορά εντός του διαστήματος των δύο εκλογικών αναμετρήσεων, την ευκαιρία να κατορθώσει να ανέλθει στον κυβερνητικό θώκο, επειδή αφ' ενός αρνήθηκε να παρουσιάσει πολιτι-

κό λόγο λιτό, εκλαϊκευμένο κατανοητό. Αρνήθηκε πεισματικά κι επίμονα να εκφέρει και να προτείνει σοβαρές, άμεσα υλοποιήσιμες προτάσεις, ιδέες, αποφάσεις. Αφ' ετέρου η Ν.Δ. έχασε και τούτες τις εκλογές διότι απλούστατα δεν κατέστη δυνατόν να κερδίσει την εμπιστοσύνη του εκλογικού σώματος.

Υπό το ασηκωτο βάρος και της νέας αυτής συντριβής, ο κομματικός σχηματισμός της «φιλελεύθερης» παράταξης άρχισε (...) ν' αναζητεί τα αίτια της νέας εκλογικής και πολιτικής κατάρπτωσης. Καθώς επίσης και τι πρόκειται πλέον ν' ακολουθήσει. Πάντως, λαμβάνοντας σοβαρά υπόψη την τροπή και φορά των εξελίξεων στο χώρο της Ν.Δ. καθίσταται λίαν πιθανή η περίπτωση ο συγκεκριμένος αυτός πολιτικός φορέας που παραμένει για την ώρα ακόμα ζωτικός, να απαξιωθεί, να τελετωθεί και κάποια στιγμή στο μεσοπρόθεσμο μέλλον να πάψει να υφίσταται με τη δομή και τη μορφή που παρουσιάζεται σήμερα στο πολιτικοκοινωνικό γίγνεσθαι.

Η τελευταία ετυμηγορία του εκλογικού σώματος κατέδειξε περίτρανα την οικτρή αδιαφορία, γιατί όχι κι απέχθεια, του κόσμου ανεξαρτήτως εισοδηματικής κατάστασης ή κοινωνικού στρώματος στις μυριάδες χίμαιρες που υποσχέθηκε με περισσή ευκολία ο περιβόητος λαϊκός καπιταλισμός ή ο αποκαλούμενος «ριζοσπαστικός φιλελευθερισμός». Είναι, λοιπόν, προφανές πως όταν η πλειονότητα των ψηφισάντων επιδείχνει σαφή προτίμηση προς τον ευρύτερο χώρο που καταλαμβάνεται από την κοινώς λεγόμενη κεντροαριστερά, είναι φυσικό παρεπόμενο η πολιτική αναρρίχηση της Ν.Δ. να τίθεται επί αμφιβόλω, ήτοι να ανακόπτεται αδόκητα. Συνεπώς, μονάχα την περαιτέρω συρρίκνωσή της προδιαγράφουν όσοι δογματικοί αντικρατιστές -νεοφιλελεύθεροι- σχεδιάζουν τη μεταμόρφωση της Ελλάδας από χώρα ανέκαθεν «σοσιαλιστική» σε μητρόπολη του θατσερικού μοντέλου -προτύπου- οικονομικοκοινωνικής διαχειρίσεως και ανάπτυξης.

Ουδείς επιθυμεί να δοκιμάσει στη ράχη είτε τη δική του, είτε κι ακόμα περισσότερο των παιδιών του, τους υπερφίλους πειραματισμούς του κ. Μάνου αλλά και των υπολοίπων ομοϊδεατών του. Καλώς ή κακώς, ο έλληνας πολίτης θέλει και πολλές φορές διεκδικεί κιόλας την κρατική μέριμνα, τη συμπαράσταση στον καθημερινό όγκο προβλημάτων που συναντά στο πέραςμα της ατραπού. Ιδιαίτερα στο πεδίο της υγειονομικής περίθαλψης αλλά και στην παιδεία ο μικρομεσαίος επαγγελματίας, ο υπάλλη-

λος, ο εργάτης, ο αγρότης, και κυρίως ο νέος άνθρωπος επιθυμεί και διεκδικεί τη φροντίδα της πολιτείας ώστε να παρέχεται αξιόλογη, ποιοτική υγεία και παιδεία.

Με άλλους λόγους, το σημείο εκείνο που πρέπει να κατανοηθεί σχεδόν απ' το σύνολο των επιφανών στελεχών είναι ότι τυχόν νεοφιλελευθεροποίηση του προγράμματος της Ν.Δ. θα δώσει και τυπικά τουλάχιστον το ύστατο ράπισμα. Αφότου μια τέτοια επολογή θα σημάνει την τελεσίδικη καταδίκη, όπου σε απλά ελληνικά μεταγράφεται σε οριστική εκλογική αποδυνάμωση. Στην περίπτωση της έκβασης αυτής ή παρόμοιας, υπεύθυνοι θα καθίστανται όλοι κι όσοι συνηγορήσουν στη μετάλλαξη της ιδεολογικής ταυτότητας του κόμματος.

Πότε επιτέλους θα καταστεί δυνατόν να συνειδητοποιήσουν οι «εγκέφαλοι» πως το πρόβλημα της αδυναμίας ή ακόμα και της σχετικής ανικανότητας της Ν.Δ. να μαγνητίσει ψηφοφόρους, πείθοντάς τους για την ορθότητα των επιλογών, απόψεων, εκτιμήσεων και πρακτικών της, εξαρτάται όχι τόσο -στο βαθμό άλλωστε που δίνεται η πρόταση βαρύτητα- από το δήθεν νεοπαγές ιδεολόγημα του νεοφιλελευθερισμού που επιδιώκεται να παρεισφρήσει μέσω κάποιων ολιγομελών ομάδων στον συγκεκριμένο αυτόν κομματικό χώρο. Όσο κυρίως από την αμεσότητα που θα παρουσιάζει στην ταπεινή οικονομική κοινωνική ελληνική πραγματικότητα. Αλήθεια, ακόμα δεν καταλάβανε στη Ν.Δ. ότι ο καιρός που οι ποιήλες και διχοστατικές ιδεολογίες βρισκόντουσαν στο μεγαλείο τους έχει παρέλθει ανεπιστρεπτί; Ας μην επιτρέπουμε στον εαυτό μας να διακατέχεται από σωρεία πλανών. Στην Ελλάδα ΔΕΝ μπορεί να ενδοκιμήσουν οι θατσερικές ντιρεκτίβες. Ασφαλώς χρειάζεται η νεοεκλεγείσα κυβέρνηση να εκλάβει τολμηρές, ρηξικέλευθες θα τονίζαμε προτάσεις-αποφάσεις. Ούτως ώστε να αποσοβηθεί ο μακροχρόνιος κίνδυνος της αείμνηστης πολιτικής ρήσης του λαμπρού πολιτικού ανδρός της σύγχρονης Ελληνικής Ιστορίας, του Χαρίλαου Τρικούπη, το «δυστυχώς επτωχεύσαμεν». Πάντοτε με γνώμονα την παρηγορία, το σκεπτικισμό, τη μεθοδικότητα και τη συστηματική οργανωτική διάθεση. Χωρίς την εντελώς πλεονασματική και ταυτοχρόνως βλαπτική ανάμειξη ανώφελων δογματικών ιδεολογικών ψευδοδιλημμάτων.

Εν κατακλείδι, η Νέα Δημοκρατία υπό τις υπάρχουσες δομές που τη σφυρηλατούν και τη συγκροτούν ως αυτόνομη ύπαρξη είναι αδύνατο να προχωρήσει επιτυχώς στο λικαυγές του 21ου αιώνα. Διά τούτο συνεπώς

γο καλούνται τα ιδρυτικά και μη μέλη
πάρουν εκείνες τις πρωτοβουλίες που
πλώς και μόνο θα προσφέρουν την δια-
ιση της περιπόθητης και ως τώρα ζη-
νης ενότητας, αλλά θα κατορθώσουν
από επάλληλες και προσεχτικές διερ-
ς να δώσουν ομοθυμώς το ΟΡΑΜΑ
οινωνία. Καλούνται, λοιπόν, τα ηγετικά
ικια της παρατάξεως να εγκαταλείψουν
ήθη του παρελθόντος τις όποιες αντιδι-
αι διαπροσωπικές αψιμαχίες είχαν και
ιτάξουν ή να τις παραμερίσουν ή εν τοι-
περιπτώσει να αποχωρήσουν οι ίδιοι. Η
παία εκλογική αναμέτρηση αποκάλυψε
άν η Ν.Δ. επιθυμεί να παραμείνει ενερ-
ο πολιτικό σκηνικό της χώρας ως ζωτι-
αι υγιής πολιτικός μηχανισμός, καλό θα
τότε, εκτός αλλαγής αρχηγού, να επι-
θεί η αναπροσαρμογή του υποτιθέμε-
ρογράμματος διακυβερνήσεως.(...)

Μετά τιμής
Ξένιος Χρήστου
Βόλος

ΤΕΩΣ, ΚΑΙ ΝΥΝ!

η Ν.Δ. γράφει και ο τακτικός μας
τολογράφος.

πτητέ κύριε διευθυντά,

πά την εκλογική ήττα της Νέας Δημο-
σίας, ο νυν πρόεδρος της, Μίλτων
ερε, αναλαμβάνοντας αυτοπροσώπως
κληση την ευθύνη, εγκατέλειψε το
μα με παραίτησή του, συχνά επανα-
βανόμενη διαδικασία (αποπομπή συνε-
ν) στην ίδια συχνότητα με την οποία
νοθετείται και η ισπανική Φουέντε
χούνα. Το δυσνόητο για τον με κοινό
πολίτη είναι η αναστολή των συνεπειών
σηματοδότησαν παράκαμψη με την
νεκλογή του τέως σε νυν. Πρόκειται για
ώδες πνευματικό φαινόμενο, η αυθαι-
α της απόφασης για την επιλογή θα
τει να γίνει αντιληπτή ως υποκειμενι-
για, ώστε ο αναγκαίος περιορισμός να
ανοίξει την όρεξη για περισσότερα πα-
οια συμβάντα. Ευτυχώς που το ενδοπα-
χισιακό αποτέλεσμα ανακοινώθηκε με
χρονη αναπροσαρμοσμένη στίξη.

Φιλικότατα
Τάσος Γούλας
Nienburg-Γερμανία

ΣΗΜΑΝΣΕΙΣ II

ρί Σλαβομακεδόνων, Ουράνιου
ίου και άλλων, η επιστολή που
λουθεί:

πλητό Αντί,

η στήλη «Αντιστάσεις» (τχ. 617) οι κ. Ε.
λαιοπούλου και Λ. Βαλασόπουλος κά-
ν λόγος περί μακεδονικής μειονότητας

(χωρίς εισαγωγικά). Η «μακεδονική μειο-
νότητα» είναι γνωστή μόνον χάρη στην λαϊ-
κιστική προπαγάνδα της εθνικιστικής
ακροδεξιάς παρατάξεως της Π.Γ.Δ.Μ. Σε
καμιά διεθνή συνθήκη δεν γίνεται αναφορά
«μακεδονικής μειονότητας» στην Ελλάδα.

Το σίγουρο είναι ότι υπάρχει μακεδονική
μειοψηφία, εννοώντας ότι οι Έλληνες της
Μακεδονίας είναι λιγότεροι από τους
Έλληνες των υπολοίπων περιοχών της χώ-
ρας και, κυρίως, σε σχέση με τους Έλληνες
του Λεκανοπεδίου.

Όσον αφορά το «Ουράνιο Τόξο», αποτε-
λεί πολιτικό σχηματισμό, ο οποίος υποστη-
ρίζει την ύπαρξη σλαβο-μακεδονικής μειο-
νότητας στην Ελλάδα. Ο μηχανισμός του
και η εκλογική του δύναμη προέρχονται
από πολίτες του Ελληνικού Κράτους, οι
οποίοι είτε λόγω παραπληροφόρησης είτε
λόγω χρηματισμού, οικειοθελώς ή όχι, ενι-
σχύνουν τις επιδιώξεις φιλοαμερικανικών
σλαβικών κύκλων. Ακόμη, η δράση τους
δεν είναι ασύνδετη ούτε με τις δραστηριό-
τητες του Σωκράτη Κόκκαλη στην Ανατολι-
κή Ευρώπη ούτε με τη δημιουργία «Μαύ-
ρης Αγοράς» στο Κράτος των Σκοπίων,
επίτευγμα του («εμπάργκο») οικονομικού
αποκλεισμού που επέβαλε(;) η κυβέρνηση
Παπανδρέου στη γειτόνα χώρα.

Όσο για την Ο.Α.Κ.Κ.Ε., αποτελεί υπό-
λειμμα παλαιοκομμουνιστικού ύφους και
κοκκινοφασίζουσας νοοτροπίας.

Επίσης, πρέπει να επισημανθεί ότι κάποι-
οι από τους «προστάτες» των ανθρωπίνων
δικαιωμάτων (π.χ. διάφορες αντιρατσιστι-
κές οργανώσεις) τρέφουν ιδιαίτερη συμπά-
θεια για το Θέμο Αναστασιάδη. Μάλιστα,
έχουν εκδηλώσει και δημοσίως την υποστή-
ριξή τους προς το Θ. Αναστασιάδη, όταν
αντιμετώπιζε την αντίδραση των συναδέλ-
φων του απέναντι στον φασισμό, την ξενο-
φοβία, τον μισανθρωπισμό, τον μισογυνι-

σμό, την αναλήθεια και την αντιδεοντολο-
γία, που ο Θ. Αναστασιάδης καλλιεργεί κα-
λυμμένος πίσω από την «δημοσιογραφική»
του ιδιότητα (βλ. σχετικά δημοσιεύματα
και στο Αντί).

Επιπλέον, πρέπει να επισημανθεί ότι το
ύφος της «Κίνησης για τα Πολιτικά και
Κοινωνικά Δικαιώματα» (π.χ. «...δεν είναι
διατεθειμένοι να περιμένουν άλλο. Καμιά
ανοχή...») δεν είναι καλύτερο από εκείνο
των φασιστών τους οποίους καταγγέλλει.
Ούτε, βεβαίως, το ήθος με το οποίο η «Κί-
νηση» αυτή ισχυρίζεται ότι εκπροσωπεί «α-
ριστερά, το αντιρατσιστικό κίνημα, τους με-
τανάστες και τους μειονοτικούς».

Κάποιοι, λοιπόν, ή υποκρίνονται πως πρε-
σβεύουν τα όσα διακηρύττουν, ή επιμένουν
να θεωρούν τους πολίτες αδαείς.

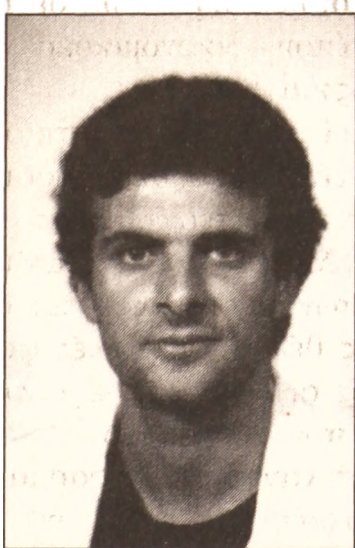
Ευχαριστώ,
Αλέξανδρος Χ. Μήτσιου,
Ωραιόκαστρο Θεσσαλονίκης,
Μακεδονία

Οι συνεργάτες μας επισημαίνουν:

Η ύπαρξη της μειονότητας με την ουσια-
στική έννοια του όρου, έστω μικρότερη
αριθμητικά «από τους Έλληνες των υπόλοι-
πων περιοχών της χώρας», δεν χρειάζεται
τη δική μας επιβεβαίωση. Όσο για την ονο-
μασία της, με ή χωρίς εισαγωγικά, δεν νο-
μίζουμε ότι έχει σημασία, τη στιγμή που για
το όνομα του γειτονικού κράτους έχουν
προταθεί 140 (!) ονόματα.

Για τη φυσιογνωμία των κομμάτων και
των κινήσεων που υπερασπίζονται τα αν-
θρώπινα δικαιώματα των συγκεκριμένων
πολιτών δεν επιθυμούμε να γίνουμε οι τελι-
κοί κριτές τους. Εστιάζουμε την προσοχή
μας στον αγώνα τους για την υπεράσπιση
της ελεύθερης έκφρασης, η οποία δεν πρέ-
πει να σχετίζεται με σκοπιμότητες, ονομα-
σίες και άλλα τινά.

ΕΛ. Κ. - Α. Β.

Φώτης Τερζάκης Η διαλεκτική επαναπροσδιορισμένη

Συμβολή στη διερεύνηση
των φιλοσοφικών και ανθρωπολογικών
θεμελίων μιας έννοιας

εκδόσεις φιλίστωρ
Θεμιστοκλέους 31, τηλ. 38.18.457

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΝΕΟΙ ΤΙΤΛΟΙ 1996

- ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ** 20+1 ιστορίες από το διαγωνισμό του *Elle* (1996)
- ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΔΑΦΝΗ** Μάρσα Ματρούχ και άλλες παράξενες ιστορίες
- ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ ΧΡΗΣΤΟΣ** Ιστορίες της σιγανής βροχής
- ΑΝΔΡΟΥΛΑΚΗΣ ΜΙΜΗΣ** Ο Μυστικός Νοέμβρης (*Μυθιστόρημα*)
- ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ ΛΕΝΤΙΤΣΙΑ** Μακρινός κόσμος (*Μυθιστόρημα*)
- ΓΑΛΑΝΟΣ ΑΛΕΚΟΣ** Με το Σταυρό και το ξίφος (*Αφηγηματικό Συναξάρι*)
- ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΥ ΝΤΟΡΑ** Ο μεγάλος θυμός (*Μυθιστόρημα*)
- ΓΚΙΩΝΗΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ** Το περίπτερο (*Αφήγημα*)
- ΖΑΡΟΚΩΣΤΑ ΚΑΤΕΡΙΝΑ** Το καθαρό χάδι (*Νουβέλα*)
- ΖΕΗ ΑΛΚΗ** Νεανική φωνή (*Διηγήματα*)
- ΘΕΟΤΟΚΑΣ ΝΙΚΟΣ – ΣΩΤΗΡΙΟΥ ΚΩΣΤΑΣ** Οι αχινοί (*Μυθιστόρημα*)
- ΚΑΡΑΚΑΤΣΑΝΗ ΡΟΥΛΑ** Έξω απ' τη ΣΟΝΙΑ στις επτά
- ΚΑΡΑΤΖΑΦΕΡΗ ΙΩΑΝΝΑ** Με τη γλώσσα των χεριών (*Μυθιστόρημα*)
- ΚΑΣΟΛΑΣ ΜΗΤΣΟΣ** Ο Πρίγκιπας (*Μυθιστόρημα*)
- ΚΑΤΟΣ ΓΙΩΡΓΟΣ** Το παράπονο του Οδυσσέα (*Μυθιστόρημα*)
- ΚΙΖΗΛΟΣ ΒΑΣΙΛΗΣ** Ο Μάγος (*Μυθιστόρημα*)
- ΚΟΛΥΒΑΣ ΧΡΗΣΤΟΣ** Μετανάστες στον άλλο κόσμο (*Διηγήματα*)
- ΚΟΡΡΕΣ ΜΑΝΟΛΗΣ** Φυλής 380β (*Μυθιστόρημα*)
- ΚΥΡΙΑΖΗΣ ΝΙΚΟΣ** Παιχνίδια με τη φωτιά (*Μυθιστόρημα*)
- ΜΑΓΡΙΖΟΥ-ΣΑΪΑΣ ΒΕΑΤΡΙΚΗ** Στην Πολυξένη (*Μυθιστόρημα*)
- ΜΕΓΑΛΟΥ-ΣΕΦΕΡΙΑΔΗ ΛΙΑ** Η γυναίκα της άμμου (*Μυθιστόρημα*)
- ΜΕΓΑΛΟΥ-ΣΕΦΕΡΙΑΔΗ ΛΙΑ** Σαν το μετάξι (*Μυθιστόρημα*)
- ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ** Γκαρσονιέρα για παλιά βιβλία (*Διηγήματα*)
- ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ ΑΜΑΝΤΑ** Γιάντες (*Μυθιστόρημα*)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Η σύγχρονη εκδοτική παρουσία στα ελληνικά γράμματα

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΝΕΟΙ ΤΙΤΛΟΙ 1996

- ΝΟΛΛΑΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ** Τα θολά τζάμια (Διηγήματα)
- ΞΑΝΘΟΥΛΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ** Το τρένο με τις φράουλες (Μυθιστόρημα)
- ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΝΤΙΝΟΣ** Περίπτωση μολότωφ (Μυθιστόρημα)
- ΠΑΝΑΓΟΥ ΕΜΥ** Ο έρωτας έβλεπε στη θάλασσα (Μυθιστόρημα)
- ΠΑΝΣΕΛΗΝΟΣ ΑΛΕΞΗΣ** Ζαΐδα ή Η καμήλα στα χιόνια (Μυθιστόρημα)
- ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΓΙΑΝΝΗΣ** Χωρίς κίνητρο (Μυθιστόρημα)
- ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ ΘΑΝΑΣΗΣ** Η πλατεία (Μυθιστόρημα)
- ΠΑΤΕΡΑΚΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ** Το αγόρι (Μυθιστόρημα)
- ΡΟΚΟΣ ΚΥΡΙΑΚΟΣ** Ένας επικίνδυνος γλύπτης (Διηγήματα)
- ΡΟΥΣΣΟΣ ΤΑΣΟΣ** Ο Οδυσσέας (Μυθιστορία)
- ΣΕΧΙΔΟΥ ΓΙΩΤΑ** Άγαμος Έρως (Μυθιστόρημα)
- ΣΙΩΤΗΣ ΝΤΙΝΟΣ** High Life (Αφηγήματα)
- ΣΚΑΜΠΑΔΩΝΗΣ ΓΙΩΡΓΟΣ** Ο στρατηγός κεντάει (Διηγήματα)
- ΣΜΠΩΚΟΥ ΕΛΕΝΗ** Ημερονύχτια (Μυθιστόρημα)
- ΣΟΛΔΑΤΟΣ ΓΙΑΝΝΗΣ** Το αίνιγμα (Μυθιστόρημα)
- ΣΟΥΡΟΥΝΗΣ ΑΝΤΩΝΗΣ** Μισόν αιώνα άνθρωπος (Αφηγήματα)
- ΣΟΥΡΟΥΝΗΣ ΑΝΤΩΝΗΣ** Το μπαστούνι
- ΣΤΑΥΡΙΑΝΟΣ ΓΙΩΡΓΟΣ** ΣΑΝ ΝΑ ΜΗΝ ΥΠΗΡΞΑΝΕ ΠΟΤΕ
1. Μητροπόλεις (Μυθιστόρημα)
- ΣΦΥΡΙΔΗΣ ΠΕΡΙΚΛΗΣ** Ψυχή μπλε και κόκκινη (Μυθιστόρημα)
- ΤΣΑΛΙΚΟΓΛΟΥ ΦΩΤΕΙΝΗ** Η κόρη της Ανθής Αλκαίου (Μυθιστόρημα)
- ΤΣΙΤΑΣ ΜΑΚΗΣ** Πάτυ εκ του Πετρούλα (Διηγήματα)
- ΦΑΚΙΝΟΣ ΑΡΗΣ** Οι παράνομοι (Μυθιστόρημα)
- ΧΑΝΤΖΗ ΟΛΓΑ** Ο έρωτας δεν είναι πάντα τοκογλύφος (Μυθιστόρημα)
- ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑ** Ακτή στο φως του χειμώνα (Διηγήματα)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Η σύγχρονη εκδοτική παρουσία στα ελληνικά γράμματα

ΕΠΙσημαίνουμε

ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΥΠΠΟ

«Η καλή λειτουργία της Ολυμπιακής ή του ΟΣΕ, ο σεβασμός του κράτους δικαίου ή η τήρηση των προϋποθέσεων της προφυλάκισης είναι ζητήματα πολιτισμού πολύ περισσότερο απ' ό,τι η επιχορήγηση ενός θιάσου», δήλωσε, ανάμεσα σε πολλά άλλα, ο νέος υπουργός Πολιτισμού Ευάγγελος Βενιζέλος στη δημοσιογράφο Ν. Κοντράρου-Ρασσιά, σε συνέντευξη που της παραχώρησε (Ελευθεροτυπία, 9.10.1996). Μια δήλωση με σημασία, αφού δείχνει ότι, μολονότι καθαρόαιμος πολιτικός, ο νέος ΥΠΠΟ έχει επίγνωση ότι ο πολιτισμός είναι κάτι πολύ ευρύτερο από την τεχνοκρατική διαχείριση των καθεαυτών προβλημάτων του υπουργείου του. Ωστόσο, επειδή ένας υπουργός Πολιτισμού κρίνεται κυρίως από τη διαχείριση των προβλημάτων του υπουργείου του, ο κ. Βενιζέλος είναι υποχρεωμένος με αυτά τα προβλήματα να ασχοληθεί. Χρειάζεται και επινοητικότητα, και ανεξαρτησία, και γνώση των ορίων που πρέπει να θέτουν τα συντεταγμένα συμφέροντα συντεχνιών του πολιτιστικού χώρου, και περιχαράκωση των όρων συνεργασίας που θέτουν διάφορες μεγάλες προσωπικότητες του καλλιτεχνικού και του πολιτιστικού χώρου. Κοντολογίς, χρειάζεται μεράκι και η βαθιά κατανόηση κάθε προβλήματος που ανακύπτει. Εκεί κρίνονται οι προϊστάμενοί του – κι όχι από τη θεαματική διάσταση που δίνουν στο έργο τους, από τις δημόσιες σχέσεις ή από εντυπωσιακές χειρονομίες. Ελπίζουμε ότι ο κ. Βενιζέλος θα θελήσει να προσεγγίσει την ουσία των προβλημάτων του υπουργείου του – και δεν θα τα χρησιμοποιήσει απλώς ως ένα θεαματικό εφελτήριο για να ενισχύσει τη φιλόδοξη πολιτική του σταδιοδρομία.

ΗΛΙΑΣ ΚΑΝΕΛΛΗΣ

Ο ΠΙΕΡ ΜΠΟΥΡΝΤΙΕ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

ΕΝΑΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΚΟΡΥΦΑΙΟΥΣ φιλοσόφους θα τιμήσει αυτές τις μέρες το Πανεπιστήμιο Αθηνών. Τη Δευτέρα 14 Οκτωβρίου και ώρα 7 μ.μ. στη Μεγάλη Αίθουσα Τελετών του Πανεπιστημίου Αθηνών, ο **Πιερ Μπουρντιέ**, καθηγητής Κοινωνιολογίας του Collège de France και διευθυντής του Κέντρου Ευρωπαϊκής Κοινωνιολογίας, θα αναγορευθεί επίτιμος διδάκτωρ του τμήματος Νομικής της Σχολής Νομικών, Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Αθηνών. Εξάλλου, την Τρίτη, 15.10, στις 7.30 μ.μ., στο Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών (Σίνα 31), ο γάλλος διανοητής θα δώσει διάλεξη με θέμα «Ο ρόλος των διανοουμένων σήμερα». Η εκδήλωση συνδιοργανώνεται από το Ινστιτούτο και το περιοδικό *Σύγχρονα Θέματα/Liber*.

Ο Πιερ Μπουρντιέ γεννήθηκε το 1930 στη Νότιο Γαλλία και σπούδασε φιλοσοφία στην École Normale Supérieure στο Παρίσι στα τέλη της δεκαετίας του '40 και στις αρχές της δεκαετίας του '50. Υπηρέτησε τη στρατιωτική του θητεία στην Αλγερία και γνώρισε από πρώτο χέρι τη γαλλική αποικιοκρατία. Εκεί συνειδητοποίησε ότι ο φιλόσοφος πρέπει να συνδέσει την επιστήμη του με την κοινωνιολογία και την ανθρωπολογία. Μεταξύ 1959 και 1962, δίδαξε φι-

λοσοφία στη Σορβόννη. Το 1964 έγινε διευθυντής ερευνών στην École des Hautes Études. Την ίδια χρονιά γίνεται διευθυντής της σειράς «Le sens Commun» των εκδηλώσεων Minuit, ενώ το 1975 ιδρύει και διευθύνει από τότε το περιοδικό *Actes de la recherche en sciences sociales*. Από το 1981 κατέχει την έδρα της Κοινωνιολογίας στο Collège de France. Έχει δημοσιεύσει κείμενα για την Αλγερία, την τέχνη, τη λογοτεχνία, τη γλώσσα, για την εκπαίδευση και, βέβαια, για την κοινωνιολογία. Το όνομα του Πιερ Μπουρντιέ έχει συνδεθεί τόσο στενά στην Ελλάδα με την κοινωνιολογία της εκπαίδευσης, ώστε οι ελάχιστες συζητήσεις που αναπτύχθηκαν να παραγνωρίζουν το πολύμορφο και πολυσύνθετο έργο του. Μερικά από τα πιο σημαντικά του έργα κυκλοφόρησαν στα ελληνικά με την επιμέλεια του Νίκου Παναγιωτόπουλου, από τις εκδόσεις Καρδαμίτσα και Δελφίνι.

Στα 30 και πλέον χρόνια διεθνούς επιστημονικής παρουσίας του, ο γάλλος φιλόσοφος παρήγαγε τεράστιο επιστημονικό έργο εμπειρικής και θεωρητικής έρευνας το οποίο μεταφράστηκε σε πολλές γλώσσες και ενέπνευσε μεγάλο αριθμό ερευνών, πολλές φορές και σε διαφορετικούς επιστημονικούς χώρους.

Σωτήρης Νταλής

ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

• **Δεπτε:** Την έκθεση ζωγραφικής της Κυριακής Χριστακοπούλου στο Αέναον (Αντερσεν 18, Κατεχάκη), με τίτλο *Τα παράθυρα*. Παλιά παράθυρα και παντζούρια (φωτ., στο πλάι) μεταμορφώνονται σε πολύπτυχα όπου, πάνω τους, ζωγραφίζεται το περιβάλλον ενός οικείου παρελθόντος. Εγκαίνια, 14.10.

• **Ακούστε:** Το δισκο-συλλογή της ACT UP με εννέα από τα σημαντικότερα σχήματα της εγχώριας ανεξάρτητης σκηνής. Μεταξύ άλλων, συμμετέχουν οι Deus X Machina, Teminal Curve, Στέρεο Νόβα, Make Believe και Honeydive. Ο δίσκος και το CD συνοδεύονται από ένθετο στο οποίο περιλαμβάνονται σκίτσα του Παντελή Παντελόπουλου, κόμικς του Δημήτρη Παπαϊωάννου και ένα κείμενο του Αλέξη Μπίστικα.

• **Παρακολουθήστε:** Τις εργασίες της διήμερης συνάντησης με τίτλο «Ορθολογικότητα στην κοινωνία και την επιστήμη», που στόχο έχει την ανάδειξη της επικαιρότητας της Σχολής της Φραγκφούρτης. Συμμετέχουν οι καθηγητές Ρολφ Βίλγκερσχαους, Γεράσιμος Κουζέλης, Δ. Μαρκής, Χέλμουτ Ντούμπιελ, Ανδρέας Πόλτερμαν, Κοσμάς Ψυχοπαίδης, Π. Σολώλας, Ζ. Παπαδημητρίου. Δευτέρα 14, Τρίτη 15.10, στο Ινστιτούτο Γκαίτε.

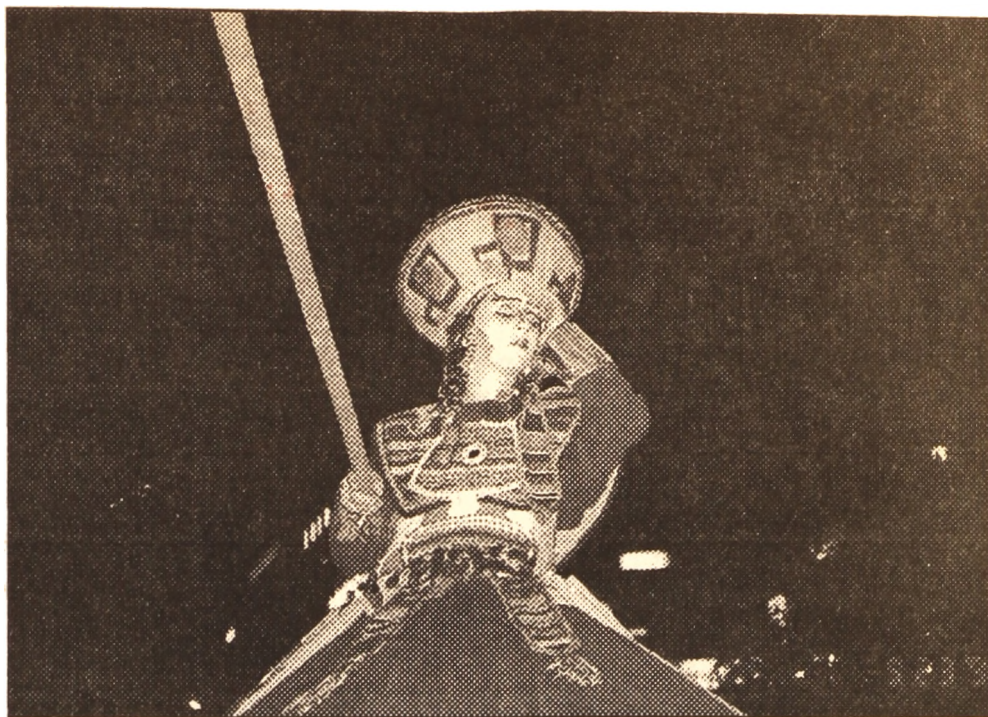
• **Ακούστε:** Τον Τζων Λιούρι, τον πλέον αγαπητό εκπρόσωπο της σύγχρονης τζαζ στο ελληνικό κοινό (ίσως και επειδή είναι αδέχαστος στις ταινίες του Τζαρμους) με την μπάντα του The Lounge Lizards. Σήμερα, Παρασκευή 11 και αύριο 12.10 στο Ρόδον (Μάρνη) – I scream, you scream, we all scream for ice-cream, φθινοπωρικά.

ΟΜΜΕΝΟΙ ΞΥΛΟΠΟΔΑΡΟΙ

ΠΡΟΤΟΤΥΠΟ ΤΡΟΠΟ και α-
επτη εξέλιξη ξεκίνησαν
δηλώσεις των φετεινών
πριών» στη Θεσσαλονί-
γαλλικός θίασος θεάτρου
«Φρις» παρουσίασε, ή
χιστον προσπάθησε να
σιάζει, την παράσταση
τομανία το βράδυ της 25
μβρίου στην οδό Τσιμι-
πό το ύψος της οδού Ικτί-
ς την πλατεία Αριστοτέ-
λοι από τους οδηγούς των
ινήτων, που είχαν εγκλω-
λόγω της παράστασης,
ησαν να κορνάρουν και
υχάρουν. (σ.σ. Και, κατά
ώμη μας, καλά έκαναν.

Χάθηκαν οι πλατείες και οι
ελεύθεροι χώροι σ' ολόκληρη τη
Θεσσαλονίκη; Έπρεπε το θέα-
μα να παραλύσει, ντε και καλά,
την κυκλοφορία;). Οι ηθοποιοί,
επάνω στα ξυλοπόδαρα, δεν
πτοούνταν και αδιαφορώντας
συνέχιζαν με άψογο στυλ την
παράσταση. Πεζοί που απο-
λάμβαναν το αναπάντεχο θέα-
μα έβριζαν τους ανυπόμονους
αυτοκινητιστές και ο αντιδή-
μαρχος Πολιτισμού Νίκος Τα-
χιός ζήτησε από τους ηθοποι-
ούς να ολοκληρώσουν σύντομα
την εκδήλωση. Λίγο πριν από
τις 9, οι ηθοποιοί αποχώρησαν
από την πλ. Αριστοτέλους, ενώ
η διάρκεια της παράστασης εί-

Θέατρο δρόμου, εντάξει. Αλλά και στη μέση του δρόμου, ώρα
κυκλοφοριακής συμφόρησης; Φωτ.: Μελίνα Τσαμπάνη

χε «ψαλιδιστεί» κατά 75 λεπτά.

Αρκετός κόσμος είχε αρχίσει
να φτάνει στην πλατεία Αριστο-
τέλους αφού το πρόγραμμα των
εκδηλώσεων ανέφερε ότι στις 9
στο χώρο της πλατείας θα υπήρ-

χε παράσταση θεάτρου δρόμου.
«Καλή αρχή» από μια εκδήλω-
ση που κόστισε 10 εκατ. δρχ. –
κι όλα αυτά λίγο πριν το σωτή-
ριο πολιτιστικό έτος 1997...

Λεωνίδας Βαλασόπουλος

ΚΑΙ ΜΟΝΟ Η ΑΓΑΠΗ ΕΙΝΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ

ΘΕΑΤΡΟ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ
ΓΡΑΣΗ, είναι λει-
ία. Το αποτέλε-
τρέπεται να είναι η
νία, κι αυτή θα εί-
ξεκούρασή μας,
μια αρμονία
ρική». Το από-
μα είναι από ση-
α του Γιώργου
λό, που συνό-
το πρόγραμμα
ργου Επιθεωρη-
ν Γκόγκολ, σε
πιαση του Εθνι-
εάτρου, το 1945.
ισότερα «απο-
ματα» από το σύ-
της σκηνογραφί-
αι της ενδυματο-
ής δουλειάς του Γιώργου Βακαλό, θα στεγά-
ι ως τις 25 Οκτωβρίου, στο νέο κτίριο της
ς Βακαλό (Λάμπρου Κατσώνη 26, ΙΚΑ, λ.
νδρας). Οι μακέτες από τις δουλειές του
ου Βακαλό (που γεννήθηκε στην Κωνσταντι-
λη το 1902 και σταμάτησε την επαφή του με
ηνογραφία και τα χρώματα το 1991), θα συ-
ρωθούν μετά το τέλος της έκθεσης σε αρχείο,
α είναι στη διάθεση σπουδαστών και μελετη-
Ο Γιώργος Βακαλό προτιμούσε να μιλά μέσω
ώματος, γιατί «το χρώμα είναι που θα ενώσει
ά το θεατή και τον ηθοποιό, αλλιώς δημιουρ-

«Μόνο το κενό είναι δίχως χρώμα»: Γιώργος Βακαλό.

γείται το κενό. Μόνο το κενό είναι δίχως χρώμα.
Και το χρώμα δεν είναι η πλάκα, οι μονόχρωμοι
όγκοι. Είναι η αντίθεση, η σύνθεση, η ισορροπία.
Και το μαύρο ακόμα, χρησιμοποιώντας το έτσι, εί-
ναι ένα από τα κυριότερα χρώματα». Αυτό το παι-
χνίδι αντιθέσεων, συνθέσεων και ισορροπιών, που
για χρόνια «έπαιζε» ο Γιώργος Βακαλό ντύνοντας
θεατρικές παραστάσεις και ηθοποιούς, θα δούμε
–ή θα ξαναδούμε– στην έκθεση που έχει σκοπό να
τιμήσει τη μνήμη του, τη διδακτική αλλά και τη σκη-
νογραφική του προσφορά.

Όλγα Σελλά

ΕΙΚΑΣΤΙΚΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑ ART THERAPY

Το ΚΙΕΣ «ΓΡΑΦΙΣ», μετά
από πολυετή θητεία στο χώ-
ρο των Εικαστικών Τεχνών,
κατά τη διάρκεια της οποίας
δίδαξε σε «νέους» όλων των
ηλικιών την τέχνη της ζω-
γραφικής και του σχεδίου
αλλά και την επαγγελματική
προοπτική των Εικαστικών
Τεχνών, εγκαινιάζει στις 19
Οκτωβρίου 1996, σειρά σε-
μιναρίων Εικαστικής Θερα-
πείας, που θα εξελιχτούν σε
τακτικές συναντήσεις ομά-
δων.

Η Εικαστική Θεραπεία,
ένα θέμα ευρύτατα εφαρμο-
σμένο στο εξωτερικό αλλά
σχετικά άγνωστο στην
Ελλάδα, είναι μια επιστήμη
που χρησιμοποιεί τις Εικα-
στικές Τέχνες σε συνδυα-
σμό με εφαρμογές της Ψυ-
χολογίας. Απώτερος σκο-
πός, μεταξύ άλλων, είναι η
προσωπική ελεύθερη έκ-
φραση και η αυτογνωσία.

ΥΠΟΘΕΣΗ ΚΩΣΤΑ ΚΟΝΤΟΔΗΜΟΥ

ΣΚΕΦΤΟΜΑΙ ΟΤΙ γράφοντας για πρόσωπα που δεν υπάρχουν πλέον γύρω μας είναι ένας τρόπος να συνειδητοποιείς πόσα πράγματα απ' αυτά μπορεί να είναι ζωντανά. Η απλωμένη μας ύπαρξη, δηλαδή, που ο βιολογικός νόμος δεν μπορεί το ίδιο εύκολα να καταλύσει. Οπότε, οι συχνές αναφορές του *Αντί* δεν είναι κάτι τόσο κακό όσο νόμιζα συνήθως.

Ο **Κώστας Κοντοδήμος**, που πολύ περισσότεροι θα είχαν την ευκαιρία να τον γνωρίσουν στο επόμενο μέλλον, δεν ήταν απ' τους ανθρώπους για τους οποίους τα όρια του ρεαλισμού και της τρέχουσας λογικής σήμαιναν κάτι. Το έδειχνε και στα βιβλία του (*Σιγά τον πολυέλεο, Ο γιος που δεν θα θέλατε να είχατε, Επιχείρηση Santa Moutramas...*) -όπου σάρκαζε το σύμπαν αυτοσαρκασζόμενος συγχρόνως-, ώσπου το από μηχανής θαύμα -που χρησιμοποιούσε συνέχεια για να απογειώνει την πλοκή- έκανε τα πάντα να φαντάζουν δυνατά, σε μια ανά-

μειξη χιούμορ και πικρής γνώσης.

Έτσι απογειωνόταν κι ο ίδιος, στήνοντας (μαζί με φίλους που πολλαπλασιάζονταν συνέχεια) εφήμερα χωριά με τη μορφή της γιορτής. Οπουδήποτε θεωρούσε ότι υπήρχαν ανοιχτά ρήγματα τα οποία απειλούσαν την έγχρωμη εικόνα που είχε για τον κόσμο ο ίδιος. Στη μετασεισμική Κόνιτσα, στην απομονωμένη και απομονωτική Θράκη, όπου στήθηκαν εφήμερες γέφυρες με ταυτόχρονα εκδηλώσεις, εκθέσεις ζωγραφικής, συναυλίες νέων απ' όλα τα Βαλκάνια, συζητήσεις, τσιμπούσια. Βάζοντας ανθρώπους και φυλές στο χάρτη της φαντασίας. Αξιοποιώντας την τρέλα και την ύστατη γνώση κι αφού είχε βρει πρώτα το μοχλό, τη λέξη που απογειώνει κάθε φορά το μήνυμα: «*Βαλκάνια όνειρα*», «*Το ρήγμα που ενώνει*»...

Στην άκρη του χρόνου του, στα 36, ετοιμάζε ο ίδιος να διακωμωδήσει την υγεία του και τη συνείδηση του θανάτου, ετοιμάζο-

ντας σημμένα ιατρικά ανακοινωθέντα σε βίντεο. Έτσι όπως ήταν, με το μόνο σκουλαρίκι και το τατουάζ δάκρυ κάτω απ' το μάτι. Ο ποιητής, περικυκλωμένος. Δεν πρόλαβε. Ούτε και να στήσει το «Τέλος του κόσμου», μια γιγάντια εγκατάσταση στα καπνομάγαζα της Ξάνθης με υλικά απ' το χώρο, φως, γλυπτά, σκοτάδι, καταναλωτικά απορρίμματα, θεατρικά και μουσική. Ή η παλιά ιδέα για ένα γκράφιτι ειρήνης μέχρι τα σύνορα. Τα όποια σύνορα.

Θέλω να πιστεύω ότι η γέφυρά του θα εξακολουθήσει να επεκτείνεται. Τρελοί θαμμένοι στα θεμέλια. Άνεμος κυματίζει τους περαστικούς. Διαβάστε όπου βρείτε Κώστα Κοντοδήμο.

Τζήμης Ευθυμίου

ΥΓ. Έτσι, στο άσχετο, μια κουβέντα που πέταξε κάποτε, δεν ξέρω καν αν είναι δική του. «*Μην κόβεις τα αγκάθια που πληγώνουν. Πότιζε και ξέρε το. Πληγώνουν*».

ΤΟ ΕΜΦΥΛΙΟ ΔΡΑΜΑ: ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΣΤΟ ΠΑΝΤΕΙΟ

Με αφορμή την επέτειο της 28ης Οκτωβρίου, το περιοδικό δοκιμές οργανώνει στο Πάντειο Πανεπιστήμιο εκδήλωση με θέμα Το εμφύλιο δράμα, το Σάββατο 19 Οκτωβρίου (ώρα 10.00-13.30). Συμμετέχουν οι: Προκόπης Παπαστράτης («Από την Αντίσταση στον προαναγγελθέντα Εμφύλιο»), Νίκος Κοταρίδης («Ούτε άτιμος ούτε ατιμασμένος: Αντίσταση και Εμφύλιος στο ιδίωμα της συγγένειας»), Νίκος Σιδέρης («Το εμφύλιο πνεύμα: εκφάνσεις του Εμφυλίου στην πολιτική κουλτούρα»), Παναγής Παναγιωτόπουλος («Ποια μνήμη για την ήττα; Δικαιωτικές αφηγήσεις των ελλήνων κομμουνιστών»), Στρατής Μπουρνάζος («Ο αναμορφωτικός λόγος των νικητών στο Μακρόνησι και η ένταξη του Εμφυλίου στην προαιώνια ιστορία της φυλής») και Άγγελος Ελεφάντης («Το ζήτημα της εξουσίας στην Ελλάδα της Αντίστασης και του Εμφυλίου»).

ΝΙΚΟΣ ΑΛΕΞΙΟΥ: Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ

Την περασμένη Τρίτη πέθανε ο **Νίκος Αλεξίου**, από εγκεφαλικό επεισόδιο που υπέστη στην πατρίδα του, τη Σκύρο. Τα τελευταία χρόνια ήταν γνωστός ως κριτικός των εικαστικών τεχνών του *ΡΙζοσπάστη*, με τον οποίο συνεργαζόταν αδιαλείπτως από τη νόμιμη επανέκδοσή του μέχρι τον περασμένο Ιούλιο, οπότε και δημοσιεύτηκε το τελευταίο του κείμενο.

Ο Νίκος Αλεξίου γεννήθηκε το 1906. Σπούδασε νομικά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, ζωγραφική στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών και Ιστορία της Τέχνης στην Ολλανδία. Μαγιστής από τα φοιτητικά του χρόνια, συνδέθηκε κομματικά με το Σοσιαλιστικό Κόμμα όταν γενικός γραμματέας του ήταν ο

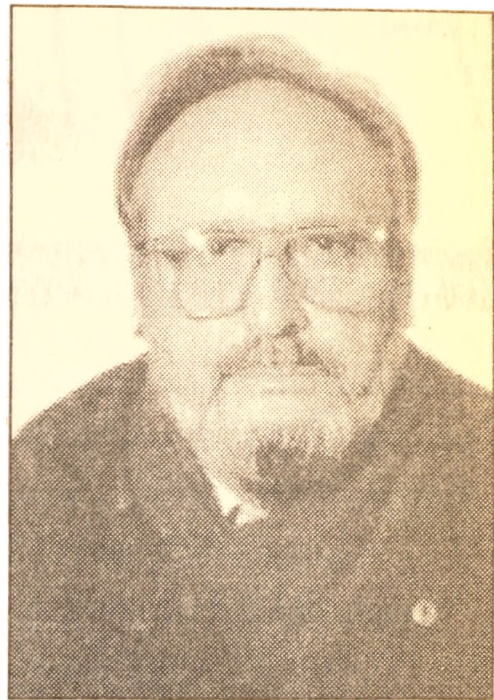
Στρατής Σωμερίτης. Αργότερα, όταν συστάθηκε το ΕΑΜ, εκ μέρους του Σοσιαλιστικού Κόμματος το ιδρυτικό υπέγραψε ο μετέπειτα γραμματέας του Σοσιαλιστικού Κόμματος, Χωμενίδης, ωστόσο είναι γνωστό ότι, αργότερα, στις συνεδριάσεις του ΕΑΜ στην κατοχή και μετέπειτα, το Σοσιαλιστικό Κόμμα εκπροσωπούσε ο Αλεξίου, με το ψευδώνυμο Καράς. Από το 1930 ως το 1950 υπέστη πολλές διώξεις, φυλακές και εξορίες για τις ιδέες και την πολιτική του δράση, με τελευταίο τόπο κράτησής του τη Μακρόνησο.

Στα μέσα της δεκαετίας του '30 συνδέθηκε με τη **Μέλπω Αξιώτη**. Μάλιστα, ο πρόσφατα εκδοθείς τόμος *Η Μεσοπολεμική Πεζογραφία*, των εκδόσεων

Σοκκόλη, στη σελίδα 281 του β' τόμου, περιέχει στίχο της μυκονιάτισσας συγγραφέως φιλοτεχνημένο από τον Αλεξίου.

Βιοπορίσθηκε ως δικηγόρος ενώ από το 1952 άρχισε να ασχολείται με την τεχνοκριτική, γράφοντας κυρίως στο *Βήμα* ως το 1967. Η λαϊκή τέχνη ήταν στο επίκεντρο των ενδιαφερόντων του, και τη θεωρούσε τη γνησιότερη μορφοποίηση της συλλογικής ψυχής του λαού μας. Συνέταξε τον θεωρητικό προγραμματισμό για την ίδρυση Οργανισμού Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης και εξέδωσε τα βιβλία *Μοντέρνα Τέχνη*, *Αισθητικά Σημειώματα* και *Αναφορά στην Τέχνη*. Τιμήθηκε με βραβείο του ΥΠΠΟ επί υπουργίας Μελίνας Μερκούρη.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

Πέθανε, σε ηλικία 74 χρόνων, από ανακοπή, ο Αριστοτέλης Νικολαΐδης, λογοτέχνης και ψυχίατρος. Γεννήθηκε στην Μυτιλήνη στις 25 Νοεμβρίου 1922. Κατά τη διάρκεια της Κατοχής έλαβε ενεργό μέρος στην αντίσταση και φυλακίστηκε από τους κατακτητές. Σπούδασε Ιατρική στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και ειδικεύθηκε στην Ψυχιατρική. Συνέχισε τις σπουδές του στο Παρίσι. Εκτός Ελλάδος, εργάστηκε ως ψυχίατρος στις Ηνωμένες Πολιτείες και στην Ελβετία. Υπήρξε διευθυντής του Διεθνούς Κέντρου Επιστημονικής Ορολογίας και Γλώσσας και ιδρυτικό μέλος του Ελληνικού Γλωσσικού Ομίλου. Έργα του, μυθιστορήματα, ποιήματα και δοκίμια, με-

ταφράσθηκαν στα γαλλικά, γερμανικά, αγγλικά, ρωσικά, σουηδικά και σε άλλες γλώσσες.

Δημοσιεύθηκαν δέκα ποιητικές συλλογές του και τα *Συγκεντρωμένα ποιήματα* (Πλέθρον, 1990). Ένας πρώτος τόμος των δοκιμίων του με τον τίτλο *Ο τρόπος της γλώσσας και άλλες εγγραφές* δημοσιεύθηκε το 1987 («Εστία»). Το πεζογραφικό του έργο συνίσταται από τα μυθιστορήματα: *Οι συνυπάρχοντες*, Μόντρεαλ 1969, *Η εξαφάνιση*, Κέδρος 1975 (Πρώτο κρατικό βραβείο μυθιστορήματος), *Στην Κίτρινη ώρα*, Κέδρος 1980, *Εξορκίζοντας θάνατο*, Κέδρος 1985, *Ο Ιερός Μαστός*, Κέδρος 1987, *Ο ανιχνευτής*, Εστία

1989. Τα διηγήματα σε δύο τόμους: *Ο Κόσμος είναι άλλος*, Κέδρος 1978, *Ανθρώπων εξ ανθρώπων*, Καστανιώτης 1982, *Κάτω από τα βλέφαρα*, Κέδρος 1981. Επίσης κυκλοφόρησαν το *Dictionnaire de mots inexistants*, ed. Metropolis, Geneve, 1989 και οι μεταφράσεις: *Τ.Σ. Έλιοτ – Άπαντα τα ποιήματα*, Κέδρος 1984.

Έμφραγμα

Ο έκανε κρύο, πολύ και πρώιμο γι' αυτές τις μέρες, κι εγώ ακινητοποιημένος σχεδόν στο κρεβάτι ένοιωθα βαθεία μες στην ψυχή να βλύζει ο χρόνος μου, σαν να τον άκουα κελάρυσμα από κάποια άγνωστη πηγή. Είχα τύχη γιατί ο Κωστής μου έφερε τα βραβούργια κονσέρτα σε κασέτες και τ' άκουα χαμηλά χαμηλά και μες, σε μια συνεχή σχεδόν ροή. Σε λίγο είχα ταυτίσει σχεδόν την δική μου χρονική ροή με την δική τους και όταν σταματούσαν οι έστες αισθανόμουν σχεδόν να χάνομαι. Ήθελα να τ' ακούω συνεχώς. Με ηρεμούσαν και ταυτόχρονα με διατηρούσαν στη ζωή, πάχιστον όσο και τα φάρμακα –ένοιωθα– που μου έδιδαν οι γιατροί. Το άκουσμα τούτο –και από τότε δεν πέρασε σχεδόν μέρα χωρίς να τ' ακούσω έστω και για λίγο– είμαι σίγουρος πως είχε και ακολουθεί να έχει πάντα μια θεραπευτική επίδραση επάνω μου: μιλά μονάχα για την αναμφισβήτητη ψυχολογική και καθαριστική επίδραση της μουσικής, αλλά για την ειδική σωστική ενέργεια στην πάλη ζωής και θανάτου, όπου όλα θαρρείς εξαρτώνται από μικρές κλωστές, από λίγες χορδές. Το πώς θα παιχθούν αυτές οι χορδές ή πώς θα συντονισθούν, αποτελεί ακριβώς ένα από τα μυστήρια στις κρίσιμες στιγμές της ύπαρξης. Ο καθένας φυσικά είναι

διαφορετικός και σε κάθε έμφραγμα επίσης οι παράγοντες διαφέρουν. Από τις κληρονομικές καταβολές που παίζουν τον ρόλο τους μέχρι την επίδραση του τσιγάρου, υπάρχει μια πολύπλοκη αλληλεπίδραση από βιοχημικούς παράγοντες, συνήθειες, περιβάλλοντα, ψυχικές διεργασίες, μα κανείς ποτέ δεν μπορεί να ξέρει επακριβώς την ποσοστιαία τους αναλογία στην κατάλυση ενός εμφράγματος. Η στηθάγχη κάνει τους μνεύμονες να μοιάζουν σαν ένα όργανο απ' όπου λείπει ο αέρας, μια φουσαρμόνικα που την ακινητοποιούν σχεδόν αόρατες και μυθικές, θα έλεγα, δυνάμεις. Σε ποιο πνευστό αυτό το άγχος μπορεί να βρει την ανταπόκρισή του; Α, αλλοιώς, ποιος είναι στην κάθε περίπτωση ο καλύτερος τρόπος να το αντιμετωπίσεις; Εκείνες τις μέρες στο νοσοκομείο, εκτός από τις τόσες άλλες εξαρτήσεις, αισθανόμουν και μιαν απόλυτη σχεδόν, όπου συντονίζονταν όλες οι άλλες: αυτό το φλάουτο από τα κονσέρτα που ανάβλυζε ή έσταζε σαν ελιξήριο. Ώς τότε, λοιπόν, αυτή η μυστική κλεψύδρα;

Από το βιβλίο του Αριστοτέλη Νικολαΐδη
Κάτω από τόσα βλέφαρα, Κέδρος, 1992.

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

του ΔΗΜΗΤΡΗ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗ

Η κάπως ασυνήθιστη αυτή ευκαιρία μου δόθηκε από ένα συνέδριο για τη διατήρηση των έργων της μοντέρνας αρχιτεκτονικής, από το '30 και ύστερα, δηλαδή για όλα εκείνα που

Ταξιδεύοντας στη Σλοβακία

εμείς συστηματικά αλλοιώνουμε, ξεπατώνουμε και αφανίζουμε. Όλα εκείνα που δεν μετράνε γιατί δεν είναι «νεοκλασικά» (τρομάρα μας κι αν ξέραμε τι είναι νεοκλασικά).

Ηταν το τέταρτο στη σειρά τέτοιο διεθνές συνέδριο, με εκπροσώπους μαζεμένους από την Αργεντινή και τη Ν. Ζηλανδία ως τη Ρωσία. Η οργάνωση που ξεκίνησε και κατευθύνει αυτήν την προσπάθεια **do.co.mo.mo.** (αρχικά των λέξεων *documentation and conservation of modern movement*) και έχει την έδρα της στην Ολλανδία – μια χώρα με σεβαστή παραγωγή μοντέρνας αρχιτεκτονικής. Το ωραίο είναι πως η οργάνωση αυτή είναι N.G.O., δηλαδή δεν σχετίζεται με κυβερνητικές υπηρεσίες ή έστω με διεθνείς οργανισμούς (π.χ. UNESCO, ICOMOS), προσπαθώντας έτσι να απαλλαγεί από τη σχετική γραφειοκρατία και αρτηριοσκλήρωση. Ως τώρα τουλάχιστον δείχνει πως τα καταφέρει, παρ' όλα τα οικονομικά προβλήματα που ενέχει μια τέτοια επιλογή. Σημασία επίσης έχει ότι η οργάνωση αυτή έχει ξυπνήσει το ενδιαφέρον πολλών χωρών, ότι συνεχώς η φήμη της (άρα και η αποτελεσματικότητά της)

απλώνεται παντού και ότι έχει, σε συνεργασία με καθιερωμένους διεθνείς οργανισμούς, αναλάβει ενεργό δράση παντού (δυστυχώς, το εργοστάσιο Φιξ του **Τάκη Ζενέτου** δεν πρόλαβε αυτές τις εξελίξεις...)

Η Ελλάδα, αυτή τη φορά, όπως έκαναν άλλωστε όλες οι υπόλοιπες χώρες, είχε να δείξει ένα κατάλογο με δέκα επιλεγμένα έργα του '30 για να μπουν στον διεθνή κατά-

λογο μοντέρνας αρχιτεκτονικής που τώρα ετοιμάζεται. Αλλά αυτή ήταν μόνο η αρχή. Έχει ιδιαίτερη σημασία το να βρίσκεσαι παρέα με τόσο ενθουσιασμένο κόσμο, να ανταλλάσσεις εμπειρίες και γνώσεις, να μαθαίνεις

πόσα πράγματα έχουν γίνει αλλού (ενώ εμείς κοιμόμαστε). Έτσι, όταν κάποτε τελείωσε η γιορτή, φύγαμε με τη σιωπηρή υπόσχεση να μην αφήσουμε να ξεθυμάνει αυτή η ατμόσφαιρα.

Αλλά παράλληλα με όλα αυτά τα ωραία, τα «επιστημονικά», βρισκόμασταν εκεί, σε έναν άγνωστο τόπο όπου μιλούσαν μια μυστηριακή γλώσσα, σε καθημερινή επαφή με έναν κόσμο σε μας ασυνήθιστο, παράξενα οικείο και συγκινητικό. Μου θύμιζε την Ελλάδα αμέσως μετά τον πόλεμο, όλη εκείνη την αξιοπρεπή στέρηση, τη λιτότητα (που είχε αναχθεί σε εθνική αρετή), αλλά και την απλή ζωή, τα καθαρά βλέμματα. Η Σλοβακία είναι σήμερα μια φτωχή, μικρή χώρα δίπλα στην αριστοκρατική Αυστρία, απαρνημένη από την (πλουσιότερη) Τσεχία – απομονωμένη αλλά την ίδια στιγμή με φανερά τα σημάδια μιας κουλτούρας ίσως τσαλαπατημένης αλλά ζωντανής. Στο τόσο χαρακτηριστικό φυσικό τοπίο της κεντρικής Ευρώπης γύρω μας, με δάση, λιβάδια και ποτάμια, συχνά παρεμβάλλονταν τεράστια απαρхайωμένα εργοστάσια και φυτεμένες πολυκατοικίες-πύργοι. Δεν τολμούσα καν να μαντέψω το εδώ «κατά κεφαλήν εισόδημα» αλλά γρήγορα έμαθα πόσο μακριά πας με ένα δολάριο στο χέρι.

Στους σταθμούς των λεωφορείων, στους δρόμους των μικρών, άσημων κωμοπόλεων που περπατήσαμε ή διασχίζαμε, μακριά από τουριστικές διαδρομές και σκηνογραφίες,

κινιόταν ένα ζωντανό πλήθος «επαρχμα» στην καθημερινότητά του ενώ γύρω του γάντιες αφίσες πρόβαλαν τη «νέα ζωή» δυτικής κατανάλωσης: αναψυκτικά, κοσμήματα, ιδιωτικές τράπεζες. Εκεί όπου μερικές φορές, οι συνθήκες ήταν **σπαρτιάτικες**: το φθινόπωρο, να λείπουν και οι στοιχειώδεις (για μας) ανέσεις. Όταν είδα τη χειροποίητη με κλωστή νάυλον από πετονιά, το φθινόπωρο να έχει έναν μόνο (κρατικό) σταθμό και δέκα γυναίκες με πράσινες φόρμες μαζεύουν δίπλα δίπλα τα πεσμένα φύλλα στο πάρκο, ήξερα πως με είχε τραβήξει η σαφής εκείνη η μηχανή του Χρόνου.

Όμως, το τελευταίο βράδυ, πίσω από την Μπρατισλάβα με βροχή, ψάχνοντας για εστιατόριο, βρεθήκαμε με έναν φίλο και ένα κοινό συνοικιακό φαγάδικο. Μετά από απαραίτητη παντομίμα καταφέραμε να βρούμε ένα εστιατόριο, βρεθήκαμε με έναν φίλο και ένα κοινό συνοικιακό φαγάδικο. Μετά από απαραίτητη παντομίμα καταφέραμε να βρούμε ένα εστιατόριο, βρεθήκαμε με έναν φίλο και ένα κοινό συνοικιακό φαγάδικο. Μετά από απαραίτητη παντομίμα καταφέραμε να βρούμε ένα εστιατόριο, βρεθήκαμε με έναν φίλο και ένα κοινό συνοικιακό φαγάδικο.

Η Σητεία έχει βέβαια πάρει σήμερα τον δρόμο της και είναι αγνώριστη, τίποτα θυμίζει εκείνη την πόλη που επισκεψαίτο το '60. Έχει κι αυτή «ενταχθεί» στα κριτήρια εκμετάλλευσης των βόρειων παραρτημάτων της Κρήτης, ψάχνοντας για επενδύσεις αξιοποιήσιμες. Κι αν φωνάζουν μερικοί πωλητές ψωνισμένοι που θέλουν να σώσουν ψυχή τους – καλή τους η ώρα. Ακόμα εκείνο το αρμυρίκι που φαντάστηκα, αλλά αν υπάρχει ακόμα στην «αναβαθμισμένη» παραλία της πόλης. Βγήκαμε κάπου στην ομίχλη της Μπρατισλάβας. Οι νέοι που μας είχαν δώσει πριν οδηγίες στο δρόμο να φτάσουμε ως εδώ, φορούσαν «αμερικανικά» και μασούσαν τσίγκλες, μια κοπέλα μάλιστα από αυτούς ήξερε καλά αγγλικά. Αλλού όμως είχαμε δεινοπαθήσει για να συνεννοηθούμε, ακόμα κι εκεί όπου επαφή με ξένους φαινόταν πιο συχνή. Οι υπάλληλοι φορούσαν λευκές εργαστηριακές στολές και κολυμπούσαν παντού σε μια αφόρητη γραφειοκρατία, ο έλεγχος των πόντων έφτανε σε σουρεαλιστικά ύψη και όλα προχωρούσαν με το πάσο τους. Πόσο άσχετο με το χρόνο θέλει αυτός ο τόπος για να γίνει μια άλλη Σητεία;

ΠΡΟΤΙΜΩ ΤΗΝ ΚΟΛΑΣΗ ΤΟΥ ΧΑΟΥΣ
ΤΗΝ ΚΟΛΑΣΗ ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ»

κυρία Βισλάβα Συμπόρσκα, την πρώτη
της πολωνικής λογοτεχνίας, το βραβείο
έφερε μονάχα σκοτούρες και βάσανα.
ς, για μας που αγαπάμε τα ποιήματά της,
στιγμή μεγάλης χαράς.

ρία, η ομορφιά, η αυτο-ειρωνεία της
της Συμπόρσκα μας συντρόφευσαν επί
τίες. Τα ποιήματα αυτά ήταν για μας
ρία για έναν ήρεμο στοχασμό μέσ' στη
ιά, όταν μας περιέβαλλαν από παντού η
νη, οι φωνές, η φασαρία. Ήταν πηγή
της για τους αδύναμους και σεμνότητας
ους επηρμένους.

πούμε επιτέλους, ότι είναι μια γιορτή για
ους εργαζόμενους της *Gazeta*.. Εδώ και
ά χρόνια, η Βισλάβα Συμπόρσκα τιμά με
κτικά της χρονογραφήματα τη δική μας
α: *Gazeta*-Βιβλία.

α δραματική στιγμή πριν από μερικά
α προσφύγαμε στο ποίημα της κυρίας
βα «Μίσος» για να δώσουμε μορφή στις
μας συγκινήσεις και ηθικές πεποιθήσεις.
οίημά της «Δυνατότητες», η Βισλάβα Συ-
σκα έγραφε:

τιμώ τον εαυτό μου να αγαπά τους ανθρώπους
τον εαυτό μου να αγαπά την ανθρωπότητα. /
μώ να μην ισχυρίζομαι / πως για όλα φταίει
ικό. / Προτιμώ τους ηθικολόγους, που δεν μου
ονται τίποτα. / Προτιμώ τις κατακτημένες χώ-
ό εκείνες που κατακτούν. / Προτιμώ την κό-
του χάους από την κόλαση της τάξης».

μείς ακριβώς αυτό προτιμούμε, κυρία Βι-
α. Σας συγχαίρουμε, χαιρόμαστε και -πά-
όλα- ευχαριστούμε.

Άνταμ Μίχνικ

«**Σ**την ποιήτρια από την Πολω-
νία, Βισλάβα Συμπόρσκα,
απονεμήθηκε το βραβείο
Νόμπελ για τη λογοτεχνία», ανέφε-
ραν τα τηλεγραφήματα των ειδη-
σεογραφικών πρακτορείων, το
βράδυ της 3ης Οκτωβρίου. Η
απροσδόκητη από τους περισσότε-
ρους απόφαση της Σουηδικής
Ακαδημίας των Γραμμάτων εξέ-
πληξε εξίσου και την ίδια. Λίγο με-
τά την ανακοίνωση του φετινού

Βισλάβα Συμπόρσκα

παρεκβαίνει από
το κυρίως θέμα
της, την ανάδειξη
της βαθιάς αρμονι-
κής σχέσης του αν-
θρώπου με τα πράγματα,
για να προβεί σε πολιτικό

σχολιασμό. Το έκανε το 1957, με
το ποίημα «Φωνάζοντας τον Γέτι»,
όπου παρομοιάζει τον Στάλιν με
τον χιονάνθρωπο των Ιμαλαΐων.
Ή, λίγο αργότερα, όταν έγραψε το
ποίημα με τον χαρακτηριστικό τί-
τλο «Η πρώτη φωτογραφία του Χίτ-
λερ». Θεωρεί ότι για τους πνευμα-
τικούς ανθρώπους η αφιέρωση
στην πνευματική ζωή είναι η σημα-
ντικότερη παρέμβασή τους στα
πράγματα της ζωής.

Με την είδηση της βράβευσής της,
στο *Αντί* μας κατέλαβε αμηχανία –
όπως, άλλωστε, και τον υπόλοιπο
ελληνικό Τύπο. Θέλοντας να είμα-
στε ουσιαστικοί στην προσέγγιση
της ποίησής της, καταφύγαμε σ'
έναν παλιό φίλο, τον Άνταμ Μίχνικ,
διευθυντή σήμερα της *Gazetta*, της
μεγαλύτερης εφημερίδας της Πολω-
νίας – με την οποία η Συμπόρσκα
συνεργαζόταν στη σελίδα του βιβλί-
ου. Μας έστειλε ένα μικρό σημείω-
μα για την ποιήτρια – και ένα πολύ
μεγαλύτερο δοκίμιο, το οποίο μετα-
φράζουμε και θα δημοσιεύσουμε σε
επόμενο τεύχος μας.

βραβείου, με ένα άλλο τηλεγράφη-
μα, μεταδιδόταν η δήλωση της ποι-
ήτριας που ζει ήσυχια στην Κρακο-
βία: «Είμαι πολύ ευτυχισμένη. Ό-
μως φοβούμαι ότι, τις μέρες που έρ-
χονται, η ζωή μου δεν θα είναι πια
τόσο ήσυχη».

Η Βισλάβα Συμπόρσκα γεννήθη-
κε το 1923 στο Κόρνικ της Δυτικής
Πολωνίας. Σπούδασε στη Σχολή
Γραμμάτων και Κοινωνιολογίας
του Πανεπιστημίου της Κρακο-
βίας. Ποιήματα πρωτοδημοσίευσε
το 1945, μια ιδιαίτερα σκληρή πε-
ρίοδο για τους λογοτέχνες στην
Πολωνία, αφού η πρωτότυπη λογο-
τεχνική παραγωγή βρισκόταν αντι-
μέτωπη με τους λογοκριτικούς μη-
χανισμούς και την ακαμψία του σο-
σιαλιστικού ρεαλισμού. Η ποίησή
της, λιτή, επιδιώκει την ανάδειξη
των απλών πλευρών της ζωής, συ-
χνά είναι ειρωνική και χιουμορι-
στική, ενώ πάλλεται από εσωτερι-
κότητα και, πολλές φορές, από λυ-
ρισμό. Ελάχιστες φορές

Οι μεγάλοι δημιουργοί

ΜΙΑ ΣΥΝΟΜΙΛΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΑΪΖΕΡΜΠΑ

Η Νυχτερίδα του Αγιάζ Σαλάγιεφ προβλήθηκε πέρσι στο Διεθνές Διαγωνιστικό τμήμα του Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης. Δεν ήταν από τις ταινίες που βραβεύτηκαν, ήταν όμως από εκείνες που άφησαν τις καλύτερες εντυπώσεις και κατέδειξαν κάποιες νέες δυνάμεις στο χώρο της κινηματογραφίας, προερχόμενες από χώρες που μέχρι πρόσφατα δεν γνωρίζαμε καν τη γεωγραφική τους θέση κι όπου παρ' όλες τις δυσκολίες παραγωγής, προώθησης και διανομής, αναδεικνύουν νέα ταλέντα και διεκδικούν μια θέση στον πολιτιστικό χάρτη της Ευρώπης. Πριν από λίγες μέρες, η Νυχτερίδα προβλήθηκε στο Παλλάς, στο 9ο Κινηματογραφικό Πανόραμα της Ελευθεροτυπίας. Με την ευκαιρία αυτή, δημοσιεύουμε σήμερα συνέντευξη που μας παραχώρησε ο αζερμπαϊτζανός σκηνοθέτης.

της Λίλης Εξαρχοπούλου

Ο Αγιάζ Σαλάγιεφ σπούδασε κριτική κινηματογράφου στη Σχολή Κινηματογράφου της Μόσχας. Σήμερα διδάσκει στην Κινηματογραφική Σχολή του Μπακού και είναι καλλιτεχνικός διευθυντής των Κινηματογραφικών Αρχείων της χώρας του. Η νυχτερίδα είναι η πρώτη του ταινία με υπόθεση και γι' αυτό εκπλήσσουν οι σκηνοθετικές αρετές και η ευαισθησία της. Πρόκειται για μια ερωτική ιστορία με ήρωες έναν καθηγητή τέχνης και μια νεαρή κοπέλα που μαγεύεται από τις γνώσεις του. Η υπόθεση τοποθετείται το 1930, όταν ο κινηματογράφος γίνεται ομιλών, κι αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την εξέλιξη της υπόθεσης μια και ο καθηγητής τυφλώνεται όταν ακούει για πρώτη φορά να ομιλούν σε ταινία. Ο ήχος που παρεισφρέει στο οπτικό/κινηματογραφικό πεδίο τον ταραξεί. «Η μοίρα των πρωταγωνιστών μου», λέει ο σκηνοθέτης, «είναι εξίσου τραγική με την προσπάθεια να ενώσεις την τέχνη με τη ζωή. Για τον πρωταγωνιστή, η κατάκτηση της γυναίκας σημαίνει την κατάκτηση της ζωής, αλλά δεν μπορεί να την κατακτήσει παρά μόνο σκοτώνοντάς την. Οι τρόποι με τους οποίους η κοπέλα προσπαθεί να του ξεφύγει περνούν μέσα από τις διαφορές τέχνης που στην ταινία διαιρούνται σε κεφάλαια: "Εικαστικά", "Θέατρο", "Κινηματογρά-

φος", "Αρχιτεκτονική", "Λογοτεχνία". Οι επιμέρους ενότητες προκύπτουν από τον κεντρικό ήρωα που ζει στον κόσμο της τέχνης: θέλει να ζήσει την τέχνη και, ταυτόχρονα, να αρπαχτεί από τη ζωή και γι' αυτό χρειάζεται την κοπέλα. Ο καθηγητής, παρ' ότι ασχολείται με τις τέχνες, κατ' ουσίαν αποδέχεται συνολικά μόνο τη λογοτεχνία. Το μόνο που τον κάνει να κατανοήσει τα όσα συμβαίνουν γύρω του είναι ο Λόγος, κι αυτό διαφαίνεται στην ταινία από την εμφάνιση του ομιλούντος κινηματογράφου. Ας μην ξεχνάμε ότι ο κινηματογράφος εξαρτάται από την ύπαρξη του φιλμ ως υλικού· ο Λόγος δεν εξαρτάται από το χαρτί που μπορεί να ξανατυπωθεί. Η λέξη Έρως ενυπάρχει, δεν εξαρτάται από τη συγκεκριμένη γλώσσα, ελάχιστοι εξάλλου γνωρίζουν αρχαία ελληνικά. Οι υπόλοιπες τέχνες δεν έχουν την ίδια εμβέλεια με τον Λόγο, π.χ. στο θέατρο εάν πεθάνει ένας ηθοποιός πεθαίνει κι η παράσταση, στην αρχιτεκτονική ένα κτίριο μπορεί να καταστραφεί κ.λπ. Μόνο ο Λόγος δεν πεθαίνει».

Μιλώντας για τη χώρα του, ο Σαλάγιεφ υποστηρίζει πως, αν και μουσουλμανική, δεν υπάρχει ο φανατισμός που δεσπόζει σε άλλες ισλαμικές χώρες, πιθανόν διότι γεωγραφικά βρίσκεται στα σύνορα δύο ηπείρων, της Ευρώπης και της Ασίας, και έχει επιρροές και από τις δύο. Ήταν η

πρώτη χώρα πριν και από την Τουρκία που στην αρχή του αιώνα άλλαξε τη γραφή της από την αραβική αλφάβητο στη λατινική. Στα μέσα του 19ου αιώνα μεταστάθηκε ανάμεσα στη Ρωσία και το Ιράν κι έτσι, σήμερα, μεγάλο μέρος του πληθυσμού του Ιράν είναι Αϊζεμπαϊτζανοί. Η χώρα υπήρξε ανεξάρτητη και παλαιότερα αλλά για δύο μόνο χρόνια, από το 1918 ως το 1920. Μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης ξαναέγινε ανεξάρτητη αλλά αντιμετωπίζει το σοβαρότατο πρόβλημα του πολέμου με την Αρμενία. Δεν λείπουν υπάρχουν μόνον στην πόλη που γεμίζει από πρόσφυγες και, ταυτόχρονα, οι διαμάχες μεταξύ των δημοκρατικών και των αντιδημοκρατικών δυνάμεων είναι συνεχείς. Μερικές από τις δομές έχουν αλλάξει προσώπιο, όπως συμβαίνει και σε όλες τις άλλες δημοκρατίες που αποτελούσαν την πρώην Σ.Ε.

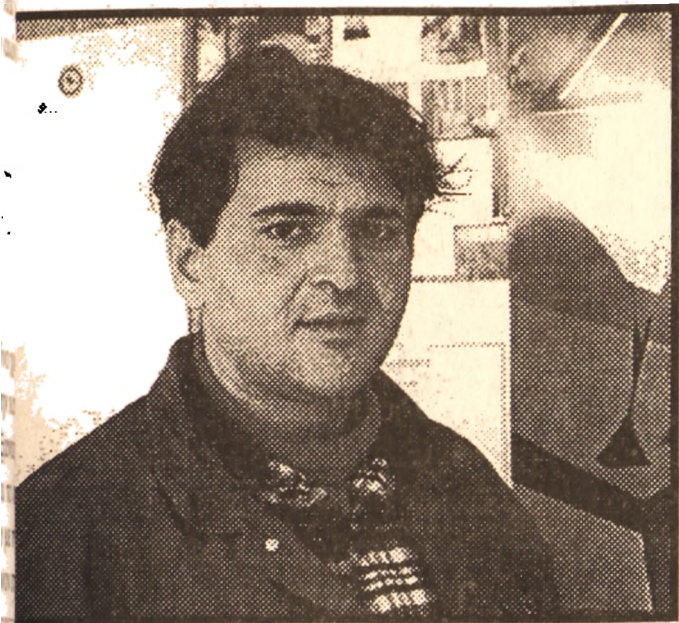
«ΜΟΝΟ Η ΤΕΧΝΗ ΕΙΝΑΙ ΑΙΩΝΙΑ»

Παρ' όλη αυτή τη σύντομη εισαγωγή για την κατάσταση στη χώρα του, ο Αγιάζ Σαλάγιεφ τονίζει ότι ο ίδιος απεχθάνεται κάθε σχέση με την πολιτική και τους πολιτικούς, διότι θεωρεί ότι είναι τελείως ανήθικοι. «Μόνο η τέχνη είναι κάτι που παραμένει αιώνιο», συνοψίζει. «Ποτέ δεν ανήκα σε κόμμα, ούτε στο κομμουνιστικό που εκείνη την εποχή σου έδινε πολλές ευκαιρίες για καριέρα. Δεν ψηφίζω ποτέ και δεν συμμετέχω με κανένα τρόπο στην πολιτική, είμαι έξω από όλα αυτά».

Ισχυρίζεται επίσης ότι ο ίδιος δεν θεωρεί ότι έχει εθνικότητα. «Είμαι πέραν των εθνικών προβλημάτων και του πατριωτισμού. Φυσικά ζω στο Αϊζεμπαϊτζάν διότι μου αρέσει να κάνω ταινίες σ' έναν χώρο που γνωρίζω και, επιπλέον, διότι νιώθω ένα συναίσθημα ανάλογο μ' αυτό που νιώθει κανείς για την οικογένειά του, δηλαδή αγάπη και μίσος. Παρόμοια συναισθήματα τρέφω κι εγώ για την πατρίδα μου κι αυτό αποτελεί λίπασμα για την τέχνη. Παντού νιώθω ξένος κι αυτό μπορεί να είναι τραγικό, αλλά από την άλλη και πολύ δημιουργικό. Πατρίδα μου είναι οι φίλοι μου, οι συνεργάτες, το σπίτι μου, τα βί-

ΣΚΗΝΟΘΕΤΗΣ ΚΑΤΕΣΤΡΕΨΑΝ ΤΟ ΣΙΝΕΜΑ

ΑΝΘΩΝΗΣ ΣΚΗΝΟΘΕΤΗΣ ΑΓΙΑΖ ΣΑΛΑΓΙΕΦ

«Αιτική είναι ανήθικη», υποστηρίζει ο Αγιάζ Σαλαγιέφ. «Μόνο η τέχνη μπορεί και παραμένει».

Νιώθω πολύ ξένος παντού κι υπάρχουν φορές που προτιμώ να μένω σε ξενονταγώγια γιατί σ' έναν τέτοιο χώρο δεν σου πιάνει τίποτα».

Ρωτώντας για τις κινηματογραφικές του αναφέρεται στον Αγγελόπουλο: «Είχα δει το Τοπίο στην ομίχλη κι ανήθικα ότι είχα μια συγγένεια μ' ανήθικα σκηνοθέτη. Με άγγιξε ιδιαίτερα μια σκηνή της ταινίας, εκεί όπου ο Ορέστης περπατά στο δρόμο ένα κομμάτι φιλμ. Το φιλμ αυτό με απασχόλησε πολύ κι αποτέλεσε ένα ναύσμα για τη δική μου ταινία. Φιλμ που βρίσκει ο Ορέστης με τα παιναίδια κενό, δεν υπάρχουν φιγούρες, κι έχει μεταφερθεί στην ταινία μου ξαφνικά βλέπουμε μόνο μια μαύρη λωρίδα. Ενυπάρχει επίσης και σε άλλες ταινίες: στις γυναίκες με τα τσαντόρ, στην ταινία του πρωταγωνιστή μου. Εξάλλου γράψα το σενάριο της Νυχτερίδας για χρονιά που είδα την ταινία του Ουμπόου, το 1988». Σπεύδει πάντως να υποστηρίξει ότι δεν είναι σεναριογράφος, κλέφτεται ο ίδιος κάποιες ιστορίες στη συνέχεια απευθύνεται σε επαγγελματίες σεναριογράφους. Ωστόσο, η αρχή της Νυχτερίδας δεν ήταν πολύ διακριτική από το τελικό αποτέλεσμα, την ηρωμένη ταινία. «Το ζήτημα είναι συνθήκες κάτω από τις οποίες γίνονται παραγωγές μας», λέει ο σκηνοθέ-

της, «είναι πάρα πολύ κακές, οπότε δεν έχεις περιθώριο αυτοσχεδιασμού, πρέπει να έχεις τα πάντα στο μυαλό και στο χαρτί, ακόμη και το πώς θα γίνει το τελικό μοντάζ, διότι συχνά δεν υπάρχει η δυνατότητα να ξαναγυρίσεις κάποια σκηνή».

Για τα μελλοντικά του σχέδια αναφέρει: «Είμαι φιλόδοξος. Έχω στο μυαλό μου κάποιες ιστορίες, αλλά δεν μου αρέσουν τόσο πολύ ώστε να μπω σ' αυτό τον δύσκολο αγώνα να βρω χρηματοδότηση. Σκέφτομαι ότι πρέπει να βρω μια πολύ δυνατή ιστορία που να έχει θέμα αυτό που με απασχολεί περισσότερο απ' όλα, τον αγώνα που

κάνει ο κινηματογράφος για να επιβιώσει». Μιλώντας για τον κινηματογράφο των δημιουργών λέει: «Μερικές φορές νιώθω ότι οι μεγάλοι δημιουργοί όπως ο Αγγελόπουλος, ο Ταρκόφσκι, ο Αντονιόνι, κατέστρεψαν τον κινηματογράφο. Μια μέρα έδειξα στους φοιτητές μου το High Noon του Τσίνεμαν, μια ταινία του 1952 και το βρήκαν έξοχο. Πρόκειται για μια ταινία βαθιά και φιλοσοφημένη που προσέφερε πολλά στην κωδικοποίηση της κινηματογραφικής γλώσσας αλλά ταυτόχρονα είναι και μια ταινία που κερδίζει το κοινό. Αυτό με έκανε να ξανασκεφτώ την εποχή του Τσάρλι Τσάπλιν, τότε που ο πιο ευφυής κινηματογραφιστής ήταν και ο πλέον δημοφιλής. Σήμερα, υπάρχει ένα χάσμα ανάμεσα στα δημοφιλή φιλμ τύπου Σπύλμπεργκ και στις καλλιτεχνικές ταινίες. Υπήρχαν όμως εποχές που αυτά τα δύο είδη ήταν γεφυρωμένα και νομίζω ότι ήρθε ο καιρός να γεφυρωθούν και πάλι».

ΣΙΝΕΜΑ: ΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΙΔΕΕΣ

Στην παρατήρησή μου ότι η ταινία του είναι πολυεπίπεδη και ότι ο κάθε θεατής, ανάλογα με την προπαίδειά του, μπορεί να καταλάβει διαφορετικά πράγματα, απαντά ότι αυτό τον εντυπωσίασε. «Θεωρούσα ότι η ταινία μου ήταν μια απλή μελοδραματική ερωτική ιστορία και ότι αυ-

τά που ήθελα να πω δεν επηρέαζαν κανέναν άλλο πέρα από μένα. Ανακάλυψα όμως ότι πολύ λίγοι άνθρωποι την κατάλαβαν και παραξενεύτηκα». Μήπως όμως αυτό οφείλεται στη θεωρητική του ενασχόληση με τον κινηματογράφο; «Δεν θεωρώ τον εαυτό μου κριτικό ή σκηνοθέτη αλλά κινηματογραφιστή, έναν άνθρωπο που δουλεύει για τον κινηματογράφο. Στην ιστορία του κινηματογράφου αφθονούν τα παραδείγματα τέτοιων ανθρώπων, η γαλλική νουβέλ βαγκ προήλθε από ανθρώπους που ήταν ταυτόχρονα κινηματογραφιστές και κριτικοί. Πιστεύω ότι τα όρια μεταξύ αυτών των επαγγελματιών θα μπορούσαν να μην υπάρχουν. Ας μην ξεχνάμε ότι ο κινηματογράφος είναι κάτι το πολύπλοκο και ειδικό. Δεν έχει ξεκάθαρα όρια. Στη ζωγραφική κάποιος αρχίζει να ζωγραφίζει από μικρή ηλικία, ενώ στον κινηματογράφο μπορείς να γίνεις καλός κινηματογραφιστής κι όταν είσαι 40 ή 50 ετών. Όταν αισθάνεσαι ότι κάτι έχεις να πεις αλλά δεν μπορείς να γράψεις ποίηση ή μουσική, μπορείς να γίνεις κινηματογραφιστής. Πολλές φορές ο κινηματογράφος δεν χρειάζεται προπαίδευση, από την άλλη όμως για να γίνεις κινηματογραφιστής πρέπει να έχεις ολοκληρωμένες απόψεις για το τι θέλεις να πεις». Όταν όμως έχεις γνώσεις της ιστορίας του κινηματογράφου, των τεχνικών του, της λογοτεχνίας, ο κινηματογράφος γίνεται εγκεφαλικός, αντιτάσσω. «Εδώ ίσως έχετε δίκιο» λέει, «και θεωρώ ότι αυτό είναι το αδύνατό μου σημείο. Νιώθω συχνά ότι είμαι πολύ εγκεφαλικός και δεν μπορώ να μεταφέρω αισθήματα. Το μεγάλο σινεμά μπορεί να μεταφέρει διαμιάς τα πάντα, και τα αισθήματα και τις ιδέες. Αυτό συμβαίνει εξάλλου με όλα τα μεγάλα έργα τέχνης. Οι μεγάλες ταινίες είναι πολύ έξυπνες και βαθιές και μπορούν να μεταφέρουν ιδέες μέσα από τα συναισθήματα και τα συναισθήματα μέσα από ιδέες, πράγμα που δεν μπορώ να πω ότι έχω καταφέρει ακόμη. Χρειάζεται κάποια τριβή κι ελπίζω ότι θα το επιτύχω, εάν όχι στην επόμενη ταινία μου διότι θα είναι ακόμη νωρίς, σίγουρα στη μεθεπόμενη».

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

του ΔΗΜΗΤΡΗ ΧΑΡΙΤΟΥ

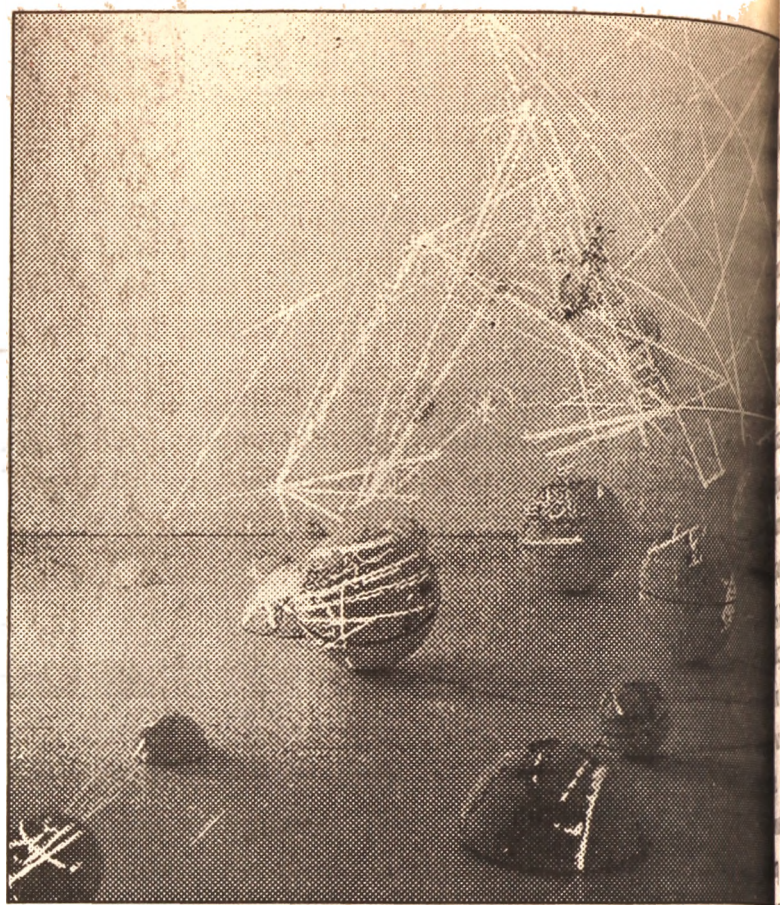
Δεν υπάρχουν μόνο οι Έλληνες μετανάστες στα ορυχεία του Βελγίου ή τα εργοστάσια της Γερμανίας και της Σουηδίας. Δεν είναι μόνο το σφύζον επιστημονικό μας δυναμικό που πραγματοποιεί λαμπρή καριέρα κι από

γνωστό, από το 1992 διευθύνει το Κέντρο Σύγχρονης Εικαστικής Δημιουργίας «Πινακοθήκη Λ. Κανακάκης», στο Ρέθυμνο) από τη διοργάνωση των «Polytropes», **Βάσια Καρκαγιάννη-Καρμπελιά** (ιστορικό της τέχνης) να παρουσιαστεί και στην Κρήτη.

Ένα εικαστικό «νόστιμον ήμαρ», λοιπόν, προς μια ιδεατή «Ιθάκη» —η οποία, στην προκειμένη περίπτωση, είναι ο

απεχθέστατος τουριστικός Μινώταυρος— για τους **Θεόδουλο, Ιάσωνα Καραϊνδρό, Άντα Κορφιάτη, Βασίλη Μιχαήλ, Αντώνη Νίκογλου, Ηλία Πούλο, Γιώργο Σηφιανό, Κωστή Τριανταφύλλου** και **Χρήστο Τζίβελο**. Τους συμπληρώνουν οι προσκληθέντες —ευγενική ανταπόδοση— δύο Γάλλοι **Hélène Mugot** και **Jean-Paul Marcheschi**.

Στους λειτουργικά και με ποιοτική φαντασία διασκευασμένους χώρους του παλαιού σαπυνοποιείου, στην παλιά πόλη του Ρέθυμνου, εγκαταστάθηκαν τα *Πολύτροπα*. Τρόποι δηλαδή έκφρασης πολλοί, δίχως κανέναν, έστω και διαφαινόμενο, δεσμό μεταξύ των μελών της ομάδας, μορφής, υλικών, τρόπων δουλειάς ή και γενέθλιας μνήμης. Είμαι Έλληνας δεν σημαίνει πλέον ούτε καν είμαι κάτοικος. Άλλωστε, τόσο οι «πληροφορίες» όσο και τα ίδια τα «υλικά» αποτελούν ένα άμεσα προσπελάσιμο άθροισμα κοινών δυνατοτήτων, κάτω από την επίδραση της παγκοσμιοποιημένης κοινότητας παρασκευής ερεθισμάτων ή αφορμών ιδεολογικού, κοινωνικού, ακόμα και δεξιολογικού περιεχομένου. Όλοι ξέρουμε πού γίνεται, τι και πώς. Βέβαια, η αναφορά αυτή σε μια αναπόφευκτη (και αποδεκτή) επικοινωνιακή παγκοσμιοποίηση δεν αναιρεί τις αξίες του ατομικού ιδιώματος. Ίσως μάλιστα την επαυξάνει αυτή ακριβώς η θαρραλέα πλοήγηση στις θάλασσες του απροσδόκητου, μια και έτσι λειτουργεί τόσο για τον καλλιτέχνη,

Θεόδουλος, *Αυτόφωτα-Ετερόφωτα*, 1995. Τσιμέντο, οδοντογυάλι, τηλεόραση, προβολέας διαφανούς

Πολύτροπα - Κρήτη

τις δύο πλευρές του Ατλαντικού είναι και η εικαστική μας διασπορά. Ασφαλώς, υπάρχουν και άλλες καλλιτεχνικές μεινότητες και μάλιστα σε ευρύτερη διασπορά, όμως δεν είναι τόσο πολυάριθμες όσο αυτή των εικαστικών μας δημιουργών.

Πρόκειται για μια ιστορία που ξεκίνησε από τη δεκαετία του '50 και συνεχίζεται, ενώ δεν θα μπορούσε να δώσει κάποιους ακριβείς αριθμούς. Άλλοι απ' αυτούς κάποτε επιστρέφουν, άλλοι όχι.

Μια τέτοια ομάδα της διασποράς από εννιά εικαστικούς της νεότερης γενιάς (ο ένας απ' αυτούς, ο **Χρήστος Τζίβελος**, δεν υπάρχει πια, από πέρσι το καλοκαίρι) ζει βασικά και εργάζεται στη Γαλλία με επιτυχημένη καλλιτεχνική πορεία. Τον περασμένο χρόνο, στον πύργο Κάντιλακ, γαλλικό ιστορικό μνημείο κοντά στο Μπορντώ, που χρησιμοποιείται συχνά για σύγχρονες καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, διοργανώθηκε έκθεση με δουλειά της πιο πάνω ομάδας με τον τίτλο: *Polytrope*. Αυτή την εκδήλωση ζήτησε η **Μαρία Μαραγκού** (η οποία, όπως είναι

όσο και για τον αποδέκτη του καλλιτεχνικού. Από τη στιγμή που η τέχνη απασχολείται από κάθε λειτουργικό προσεγγισμένο με χαρακτήρα εξάρτησης, είναι σε θέση να μας πάει από τον εύφορο αισθητικό παράδεισο μέχρι την κόλαση της πλήξης και της αδιαφορίας.

Είναι ακριβώς αυτά τ' συναισθήματα που —σε μια φυσικά ελεγχόμενη κλίμακα— μας προκύπτουν από τις επιμέρους παρουσίες των ένδεκα «πολύτροπων» δημιουργών.

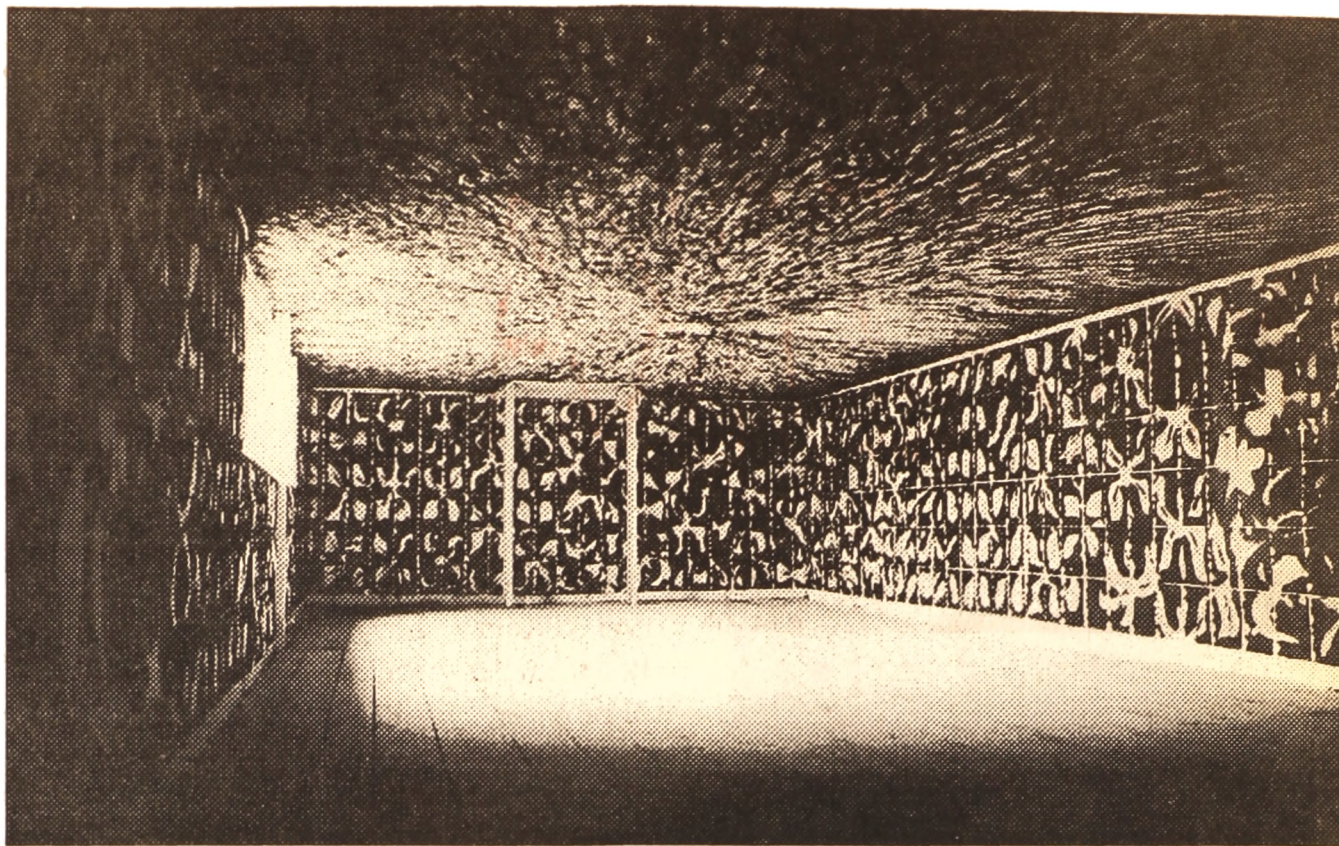
Ακαριαία αισθήματα εντυπωσιασμού αλλά και θαυμασμού αναδίδει η υποβλητική εγκατάσταση του Θεόδουλου στο μισοσπασμένο πατάρι, κερδίζοντας τις εντυπώσεις της πιο ολοκληρωμένης πρότασης. Μέσα σε σιωπή κοσμολογικής καταγωγής, σφαιρικές, ολόκληρες ή μισές, από πυκνό και λεπτό υλικό, σε διάφορα μεγέθη, σκορπισμένες στο δάπεδο και κάποιες αναρτημένες σε μια πλευρά, δίνουν αστρικού αναπτύσσματος. Κάποιες απ' αυτές αφήνουν απλώς παράθυρο, σε σχήματα ψηφίων του ελληνικού αλφαβήτου, να βγαίνει φως στο χρώμα του νέον, σαν μηνύματα από έγκλειστο πολιτισμούς. Η προβολή μιας σαρωτικής φωτεινής δέσμης από το δάπεδο καλύπτει αυτό το «μερικό» σύμπαν με μια συναρπαστική γραφή γεωμετρικών αναπτύξεων: καμπύλες, τόξα, γωνίες, διανύσματα, σταυρώσεις. Σχεδιασμός, που λες και προσπαθεί να βρει τις συντεταγμένες και τα τοπογραφικά αζιμούθια της ποίησης. Και το καταφέρει.

των **Καραϊνδρος** επιχειρεί να μας ξει τον διανοητικό του εντυπωσιασμό τα απεριόριστα μεγέθη των φυσικών και την αποδεικτική τους δύναμη σε εικαστικές εκδοχές, όπως σε την περίπτωση ο χρόνος, το φως, η τα. Στη δική του εγκατάσταση επι-νται εικαστικοί τρόποι «μέτρησης» τωστά, εικονοποίησης της σχέσης 1 όλεπτο 300.000 χιλιόμετρα ταχύτη-ίτερα εντυπωσιακή ήταν η «γραφή» έρμονης γραμμής με κιμωλία πάνω μαυροπίνακες συνολικού μήκους 3 τρων, δηλαδή 1:10.000 της πιο πάνω ης, χειρονομία που στοίχισε κάποι-δες ώρες εργασίας, πράγμα που ση-ότι θα χρειάζονταν περίπου 240 για να σχεδιαστούν τα 300.000 χι-ρα.

νοιολογική «Αβαρία» της **Άντας** ιτη συνδυάζει την επιδέξια κατα-με την ποιητική φόρτιση, σε μια κα-εμένη σύζευξη. Ένα «τοπίο», όπως καλεί η ίδια, με οριζόντια τσακισμέ-ι σε ποικίλο ύψος ασβεστολιθικούς, μικρών διαστάσεων, πάνω στους ε είναι εγγάραχτα, σαν με εγκαυστι-βολα ή γράμματα ενός πλούσιου αλ-ωστου γλωσσικού κώδικα. Η γεωμε-προσαρμογή της σύνθεσης έχει ως μέσα από μια ενοραματική πρό-το προτείνει άλλωστε η ίδια η Κορ-όταν απέναντι αναρτά την τολμηρή γλωπτη, αρχετυπική παρασήμανση αγωγής της τέχνης: μια μεγάλη φω-ία, με ενδιαφέρουσες επεξεργα-νός μεγεθυμένου, αιδοιόσχημου κό-σουπιάς και τη σκιερή διαγραφή υναικείου ειδώλου στο κέντρο του, ημίζει» το αιδοίο που γεννάει τέ-

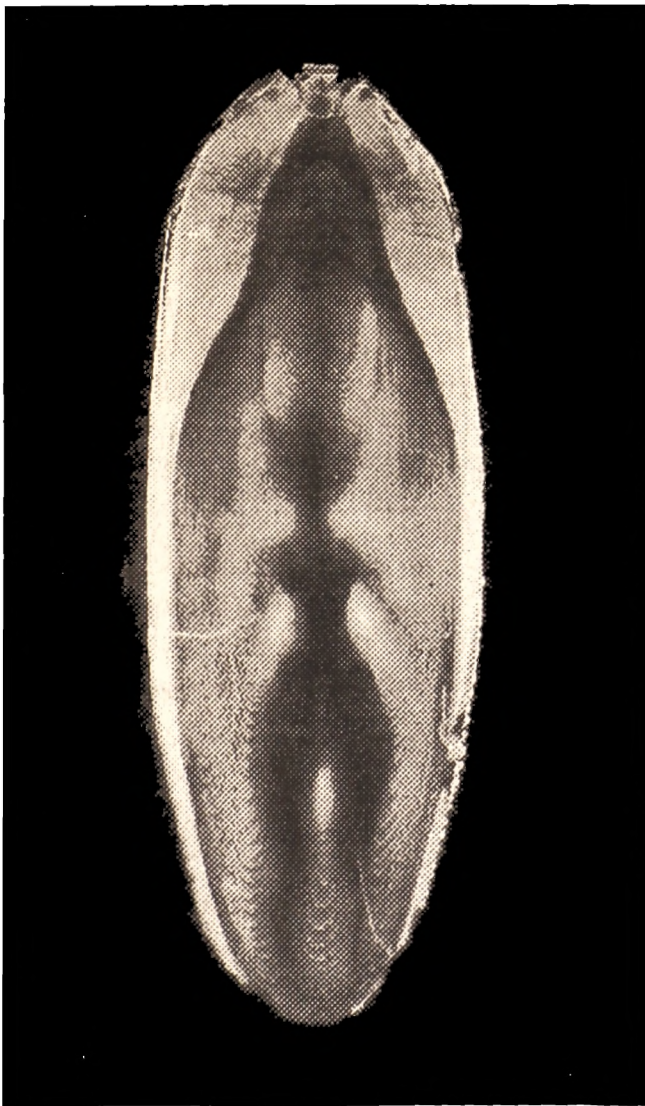
εταλλοτεχνήματα του **Βασίλη Μι-δέες** του μοναδικού που επαναλαμ-ι ως οικογένεια ομοιόμορφη αλλά /μεγεθών, όπως και οι «Κεραυνοβο-ου **Κωστή Τριανταφύλλου**, δεν συ-ισαν την προσοχή μας. Ίσως, προ-α χώρου, συνοίκησης. Άλλωστε, : εμφαντικά αιτήματα αυτής της εκ-ης ήταν η «επικοινωνία».

25 πλακίδια από χαρτί σε ξύλο του **Ιούλου**, διαστάσεων 55 X 54,5 εκατ., ισιάζουν ευπρόσδεκτα με τα πλού-ιλίμψηστα «αφηγήματα» σε βαθείς τικούς τόνους και χρωματικά ημιτό-θώς οι διαστρώσεις τους διαχέονται : πάνω στην επιφάνεια. Εντούτοις, : τικά ανάλογο με του Πούλου, εγχεί-ου **Jean-Paul Marcheschi** ξεπερνά-

Jean Paul Marcheschi, *Le Chambre d'Enfant, Réseit*, 1990.
Ζωγραφική σε τοίχο.

ει κατά πολύ τη διακοσμητική πρόταση του έλληνα καλλιτέχνη και μετατρέπεται σ' ένα δραματικό εφιάλτη, γίνεται αυτό που γρά-φει ο Renaud Camus: «Ένας άνθρωπος αφουγκράζεται τη νύχτα». Πληθωρική εν-νοιολογική σύλληψη, με μια πρωτότυπη φόρτιση μπαρόκ. Περισσότερα από 600 φύλλα χαρτί τραβηγμένα από σπιράλ τε-τράδια, καπνισμένα με κερί, και ένα αφά-νταστα πλούσιο εικαστικό υλικό που πα-ραλλάσσεται από σελίδα σε σελίδα με εξέ-

Άντα Κορφιάτη, *Χωρίς τίτλο*.

λιξη από το πλήρως καπνισμένο μέχρι το μερικό. Όνειρα μαύρα και φωτεινά με ελευθεριάζουσες πλήρως ερμηνευτικές δυ-νατότητες, αλλά έτσι κι αλλιώς καταξιωμέ-νη στο αποτέλεσμα έμπνευση.

Το περίεργο με τα «Μαύρα» και «Φωτει-νά δωμάτια» της **Hélène Mugot** είναι ότι, πέρα από την άψογη εκτέλεση, η προσπά-θεια της κατ' αντιδιαστολή ανάγνωσης εξαντλείται γρήγορα. Η λογοτεχνία της ει-κόνας δεν αντιστρέφεται. Κάποτε λες: Εντάξει, αυτό ήταν, πάμε πιο κάτω. Ενώ ο **Αντώνης Νίκογλου** με λιγότερο πρωτότυ-πους τρόπους βγάζει σαφώς περισσότερη ατμόσφαιρα, πληρότητα, ποιητική καταύ-γηση από τα σκίτσα-ίχνη που αποτυπώνο-νται στο φωτογραφικό χαρτί με επιδέξια ανάδειξη των δυνατοτήτων της εμουλσιόν.

Την προικισμένη εικαστική του προσωπι-κότητα επιβεβαιώνει άλλη μια φορά ο **Γιώρ-γος Σηφιανός** με την κατασκευή της σώρευ-σης αριθμού από βαριές πέτρες πάνω σε μια βάση από λεπτούς χάρτινους κυλίνδρους σε όρθια τοποθέτηση. Ένα σε πρώτη εντύπωση παιχνίδι συμμετριών, προεξοχών, αντιθέσε-ων, ετερότητας υλικών, χρωματικών συσχε-τισμών, καταλήγει σε ευφρόσυνο σύνολο με αντοχή στις οπτικές επεξεργασίες.

Τέλος, η παρουσία –οδυνηρή– του **Χρή-στου Τζίβελλου**, που τόσο αδόκητα και πρόωρα «έφυγε» πέρσι –στη μνήμη του άλ-λωστε είναι αφιερωμένη η εκδήλωση–, με δύο δείγματα από τα γνωστά του modeling phenomena, μας θυμίζει το αυθεντικό του ταλέντο, την ικανότητα να δεσμεύει πρωτο-γενείς σχέσεις φύσης και ανθρώπινης αντί-ληψης και να τις μετατρέπει σε άρτιες εικα-στικές προτάσεις. Φως το έργο του, φως και η μνήμη του.

Τα Άγρια & τα Ήμερα

του Παναγιώτη Ιωαννίδη

ΚΟΜΗΣ ΤΗΣ ΦΛΑΝΔΡΑΣ, Μαύροι Βάλτοι, Ιωσηφίνη-Καρλόττα... Εδώ, στην «πρωτεύουσα της Ευρώπης», είναι σταθμοί του μετρό, που κερδίζουν ακόμη περισσότερο σε ποιητικότητα από τη διπλή αναγραφή τους στα γαλλικά και τα φλαμανδικά.

Το ένδοξο φλαμανδικό παρελθόν έχει κρατήσει τα ποσοστά του στον πληθυσμό, που υπερσχύει κατά 60 προς 40%. Ωστόσο, η αναλογία αυτή αντιστρέφεται θεαμακά (20-80%) στην πρωτεύουσα, παρ' όλο που αυτή βρίσκεται εντός της φλαμανδικής επικράτειας. Ετούτη η ανωμαλία, που τη γνωρίζουν καλά οι ενδιαφερόμενοι, αν πιστέψουμε τα αυτοκόλλητα: «*Γαλλόφωνες Βρυξέλλες: Πρωτεύουσα της Ευρώπης - Μιλώ γαλλικά από αγάπη*», οφείλεται μάλλον στο ότι η υψηλή αστική τάξη, η πολιτική και οικονομική δύναμη έχει περάσει στα χέρια των Βαλλόνων εδώ και λίγους αιώνες. Αναρωτιέται κανείς αν αυτή η ανισότητα δεν αντικατοπτρίζεται εν μέρει και στο μορφωτικό επίπεδο, σαν αντικρίζει τη διαφημιστική αφίσα της ταινίας *Διαβολική*. Το όνομά της, κοινό· αριστερά από πάνω, προηγείται, στη φλαμανδική, η φράση: «*Ένας άντρας, δύο γυναίκες. Η σύνθεση δεν μπορεί παρά να είναι...*». Από την άλλη πλευρά η φράγκικη λεπταίσθητη οξύτητα εισάγει τον τίτλο ελλειπτικά, στακάτο: «*Αγγελική Γοητευτική. Αισθησιακή. Φλογερή. Μακκιαβελική...*».

Όπως σε ολόκληρη τη Βόρειο Ευρώπη, η οικιακή οικονομία θριαμβεύει, με τρόπο που, σε μεσογειακά μάτια, μοιάζει μίζερος. Και καλά, τα 80 γιαουρτάκια με χαμηλά λιπαρά, ή οι 40 βιντεοκασέτες, αγορασμένα στο σουπερμάρκετ. Αλλά τι να πει κανείς για το λαμπτήρα χαμηλής κατανάλωσης μεσ' στην απλίκα-«κρίνο», ιδωμένα πίσω από τις «βουάλ» κουρτίνες σαλονιού των προαστίων; Ερήμην των αστόχαστων ιδιοκτητών, ένα σκληρό εξόγκωμα σημερινής τεχνολογίας έχει χωθεί μέσα στην πιο τρυφερή πτυχή του ασυγχρόνιστου μικροαστισμού.

Το ίδιο ανυποψίαστη πιάστηκε και η χριστιανική ομάδα που περιστοίχισε τη φράση «*Ο Χριστός έρχεται*» με τα ανθρωπάκια του Κηθ Χαίηρινγκ, τον καλλιτέχνη που άστραψε με το ανατρεπτικό του χιούμορ, πριν πεθάνει, νεότατος, στη Νέα Υόρκη στα τέλη της δεκαετίας του '80.

Κοντολογίς, λίγο πιο κάτω από την επιφάνεια, ο άψογος μηχανισμός αρχίζει να ρετάρει. Οργάνωση φαίνεται να υπάρχει, αλλά προς όφελος ποιανού;

Στο λεωφορείο, σηκώθηκα για να κατέβω. Μπροστά στην πόρτα, δύο κουμπιά. Το ένα κόκκινο: «*ΣΤΟΠ. Σε περίπτωση κινδύνου*», προφανώς δεν ήταν το κατάλληλο. Το άλλο, κρίνοντας από το επεξηγηματικό σχεδιάκι, χρησίμευε για να ανοίγουν οι πόρτες. Ποιο να χτυπήσεις; Κανένα· εναπόθεσα τις ελπίδες μου στην ευρωπαϊκή ευγένεια και αντίληψη του οδηγού, που με έβλεπε όρθιο. Λάθος· εκείνος συνέχισε απτόητος. Χτυπάω κι εγώ το κόκκινο κουδούνι, δεν συνέβη τίποτε απολύτως. Λίγο πριν την επόμενη στάση (ένα χιλιόμετρο απόσταση), δυο κοπέλες πλησιάζουν την άλλη πόρτα και πατούν το άλλο κουμπί. Κουδούνισμα ακούστηκε αλλά οι πόρτες δεν άνοιξαν παρά μόνο αφού σταμάτησε το όχημα...

Κάπου μοιάζει να ανοίγεται μια ρωγμή σ' αυτό το σύστημα – και όχι μόνο λόγω των πρόσφατων σκανδάλων της παιδοφιλικής εγκληματικότητας, ή της δολοφονίας ενός πρώην πρωθυπουργού. Μια ελαφριά ανησυχία, μια λεπτότατη αβεβαιότητα έχει καταλάβει τους κατοίκους.

Σαν αυτή των ηλικιωμένων κυριών που αναρωτιούνται μέσ' στον υπόγειο, αν ο τίτλος του ιππότη είναι κληρονομικός.

– Ξέρετε, πάντως –άλλαξε κάπως το θέμα η πιο ενημερωμένη–, ο γιος ενός κόμη λέγεται υποκόμης και μόνον μετά το θάνατο του κόμητος ονομάζεται κόμης.

– Λαμβάνει τον τίτλο του πατέρα του, διευκρίνισε η διπλανή της.

Ή σαν την αμφιβολία του γεράκου που είδε αναρτημένη την ανακοίνωση του «67ου Σαλονιού Τροφίμων και Οικιακών Τεχνών».

– Είχα πάει στο 1ο, όταν παρουσίασαν την Κόκα-Κόλα για πρώτη φορά. Α, μερικά πράγματα δεν τα ξεχνάει κανείς· πρέπει να ήμουν μεταξύ 7 και 17 ετών.

ΜΙΑ ΛΕΙΠΤΗ ΑΒΕΒΑΙΟΤΗΤΑ

Θεατρικά κείμενα

ρικό κείμενο, όντας πράγματι ατελές χωρίς τη σκηνική του αναπαράσταση, διαθέτει ωστόσο εν δυνάμει όλα τα στοιχεία που θα επιτρέψουν τις περισσότερες της μιας σκηνοθετικές του ερμηνείες. Περισσότερο από ποτέ, το σύγχρονο δραματικό κείμενο, ενέχει συχνά ένα πλήθος από σκηνικές οδηγίες που κατά κάποιον τρόπο καθιστούν τον γραφέα του ένα είδος άδηλου σκηνοθέτη. Τέτοιο παράδειγμα αποτελεί και το τελευταίο έργο του Μάτεσι, *Προς Ελευσίνα*. Οι κωμωδίες των κλασικών, όπως ο *Μολιέρος* ή ο *Γκολντόνι*, από την άλλη, έχουν πάντοτε πεδίο δοκιμής για τους σύγχρονους σκηνοθέτες. Ακόμη περισσότερο, όταν πρόκειται για έργα που έχουν δοκιμαστεί επί σκηνής παρά ελάχιστες φορές ή και καθόλου. Τέτοιο είναι το παράδειγμα της Παμέ-*Γκολντόνι* που γνωρίζει την πρώτη επαγγελματική της παράσταση στην Ελλάδα το περσινό καλοκαίρι. Τέ-*ίσης*, είναι το παράδειγμα της σχετικά άγνωστης μονόπρακτης κωμωδίας του *Μολιέρου*, *Η Κόμησσα του ανιά*, που μεταφράστηκε φέτος για πρώτη φορά στα ελληνικά, περιμένοντας πλέον τον σκηνοθέτη της.

ς *Μάτεσις*,
λ *Ελευσίνα*. Θέατρο
στία, Αθήνα 1995

ύλος *Μάτεσις*, ένας από
ημαντικότερους σύγχρο-
λληνες δραματουργούς,
ν ικανότητα να δημιουρ-
ασικά τραγικούς ήρωες
πό μοντέρνες θεατρικές
ς. Το *Προς Ελευσίνα* απο-
ια πορεία «προς». Ενέχει,
ό τον τίτλο του, την κίνη-
αναζήτηση, αλλά με αβέ-
ο στόχο. Στην πραγματι-
, ο στόχος προσδιορίζε-
έργο από πολύ νωρίς: ο
ς της *Μητέρας* υποχρεώ-
πόλοιπα μέλη της οικογέ-
α συνοδεύσουν τη σορό
ον τόπο καταγωγής της,
ραθαλάσσια πόλη, για να
εκεί. Μόνο που ο Πατέ-
Κόρη, ο Μεγάλος και ο
ς Γιος θα ακολουθήσουν
ρεία προς τη θάλασσα και
σωπική τους διεξοδο. Στο
θα αποκαλυφθούν ή θα
ύψουν σταδιακά το εσώ-
ναι τους, την τραγικότητα
αρχής τους. Οδηγούνται,
ραγματικότητα, στη συ-
τους, ως μόνη λύτρωση
αρχής τους και γι' αυτό
ται σε πρόσωπα τραγικά.
ς τους, αν και θεατή μόνο
ν Μεγάλο Γιο, η Μητέρα,
ήδη στο επέκεινα αλλά

και μένοντας σ' εκείνο το μετα-
βατικό στάδιο που την υποχρεώ-
νει η αναμονή της ταφής της
στον γενέθλιο τόπο, αποτελεί
την απτή απόδειξη μιας πορείας
προς το θάνατο ή, καλύτερα,
προς το μη-είναι. Τούτη τη συ-
νειδητή πορεία, όμως, ακολου-
θεί και ο Μεγάλος Γιος, αυτός
όχι προς το θάνατο αλλά προς
έναν ομολόγό του με την έννοια
της τοποθέτησης εκτός κοινω-
νίας, δηλαδή προς την τρέλλα.
Πορείες παράλληλες που, ως
ένα βαθμό, γίνονται ισότιμες.
Όμως, και η Κόρη, εκπροσωπώ-
ντας ένα είδος κοινωνικής ανο-
μίας, λόγω της εγκυμοσύνης της
από μια αιμομικτική σχέση,
εμπίπτει, και αυτή, στο καθε-
στώς του α-κοινωνικού ατόμου:
τόσο η επιδιωκόμενη, με κομπο-
γιαννιτισμούς, έκτρωση στην
οποία αποβλέπει, όσο και η τελι-
κή της απόφαση να κρατήσει τον
αιμομικτικό καρπό και να επι-
στρέψει στο χωριό, την καθι-
στούν, για τις ηθικές οριοθετή-
σεις του κειμένου, άτομο παρεκ-
κλίνουσας συμπεριφοράς. Όσο
για τον Μικρό Γιο, η ξαφνική
εγκληματική του πράξη, ως αντί-
στιξη και ξέσπασμα της μέχρι
τότε υπομονετικής του στάσης,
τον εξοστρακίζει από τα κοινω-
νικώς αποδεκτά. Έτσι, η μετά-
πτωση στο α-κοινωνικό συνο-
δεύει τη μοίρα όλων των προσώ-

πων που θα περιθωριοποιηθούν
οριστικά κατ' ανάλογο τρόπο
που κι ο θάνατος της *Μητέρας*
αποτελεί οριστική και αμετά-
κλητη περιθωριοποίηση από τον
κόσμο των ζωντανών. Οι κατα-
στάσεις των ηρώων δείχνουν
ακριβώς πώς τρέχουν προς την
«ειμαρμένη» αφού γι' αυτούς
ισχύει το αδύνατον της επιλογής,
ίδιον του τραγικού.

Σε αντιδιαστολή με τα υπόλοι-
πα πρόσωπα, ωστόσο, το πρόσω-
πο του Πατέρα εκπροσωπεί την
αντίστροφη όψη της τραγικότη-
τας. Ουσιαστικός θύτης, χωρίς
συνείδηση των πράξεών του και
των συνεπειών που αυτές έχουν
επιφέρει, όντας ο μόνος που επι-
καλείται τη θρησκεία, είτε επα-
ναλαμβάνοντας την ιδιότητα του
ως Χριστιανός είτε το χρέος του
να θάψει τη γυναίκα του εκεί που
εκείνη θέλησε, ανάγεται σε πρό-
σωπο φαιδρό, σε καθαρό αντι-
ήρωα που επιπλέει όλων των κα-
ταστάσεων και διασώζεται. Ο
Μάτεσις δείχνει εδώ αδυσώπη-
τος στη σκιαγράφηση του: υστε-
ρόβουλες σκέψεις, μικροψυχία,
εγωισμός αλλά και παντελής έλ-
λειψη ποιητικής υπόστασης, ήτοι
τραγικότητας, αποτελούν τα χα-
ρακτηριστικά του. Η αντιπαρά-
θεση της τραγικής ανύψωσης
των άλλων προσώπων που εξέρ-
χονται των κοινωνικών προδια-
γραφών με την καθημερινότητα

Χρήσιμη έκδοση για τη
μελέτη της ποίησης του
Γιώργου Σεφέρη το βιβλίο
*Εισαγωγή στην Ποίηση του
Σεφέρη. Επιλογή κριτικών
κειμένων* (Επιμέλεια:
**Δημήτρης
Δασκαλόπουλος**,
Πανεπιστημιακές Εκδόσεις
Κρήτης, Ηράκλειο 1996). Η
επιλογή μέσα από το
σύνολο της πολύ μεγάλης
σεφερικής βιβλιογραφίας
εκείνων των άρθρων που θα
κατόρθωναν να
αποκαταστήσουν μια
συνολική και συνάμα
κριτική εποπτεία στο έργο
του είναι πράξη που
υποδεικνύει, επίσης, την
κριτική στάση του
επιμελητή της έκδοσης. Ο
Δ. Δασκαλόπουλος
κατόρθωσε μια εξαιρετικά
ενδιαφέρουσα
συγκέντρωση και
επανέκδοση σημαντικών
άρθρων για το σεφερικό
έργο μέσα από την οποία
προβάλλεται λόγος επιχει-
ρημάτων – με λίγα λόγια,
λόγος κριτικός. Κείμενα
που προκάλεσαν και ακόμη
μπορούν να προκαλέσουν
προβληματισμό και γόνιμη
συζήτηση. Και καλύπτει μια
περίοδο από το 1931,
χρονιά κατά την οποία
εμφανίζεται στα γράμματα
ο Σεφέρης με την πρώτη
ποιητική συλλογή του
Στροφή, ως τις μέρες μας.

Ψηφιδωτό πεπραγμένων
θα μπορούσε να
χαρακτηρίσει κανείς το
βιβλίο του **Αντώνη Ζέρβα**,
*Τα Άκτα [Το Έπος της
Ομιλίας μας]*. Μεικτή
διήγηση (εκδ. Ίνδικτος,
1996). Ψηφιδωτό λόγου
καταρχήν, καθώς δεν
διστάζει να αναμειξει τον
ποιητικό με τον πεζό λόγο,
τις επιστολές με τα
χρηστικά κείμενα, τον
δοκιμιακό λόγο με τη

λογοτεχνική επινόηση. Βιβλίο τολμηρό, χωρίς αμφιβολία, και δύσκολο. Ο αναγνώστης θα πρέπει να υποτάξει την ανυπομονησία του και να αντλήσει από τα «άκτα», δηλαδή τα γεγονότα, τις πράξεις, τα πράγματα, εκείνα τα στοιχεία που μπορεί να προσεταιρισθεί. Πρόκειται για μια «Ομιλία» για μια επικοινωνία με τη φωνή, το λόγο και με τις ενδιάμεσες χειρονομίες. Αξίζει τον κόπο: «Τα δύο καρβέλια που μας είχαν ακολουθήσει σιωπηλά δίχως σταγόνα ιδρώτα, στάθηκαν δίπλα μας αρίγητα και ο Εκθέτης, αφού τα φίλησε, τα κατατεμάχισε με τα μικρά και χοντρά του δάχτυλα και μας μοίρασε τα υπολογισμένα κομμάτια του. Ψίχα και κόρα, τρίμματα: κόρα και ψίχα, σουσάμι.»

Ω του θαύματος! Βιβλιαράκι με τίτλο *Το αλφαβητάρι του φοιτητή* και υπότιτλο *Όλα όσα πρέπει να ξέρεις και δεν σου έχουν πει για τα ΑΕΙ και τα ΤΕΙ* γραμμένο με χιούμορ από την **Αλεξάνδρα Ψαλτίδου** (εκδ. Δίαυλος, 1996). Παρά την πρώτη έκκληση, γεγονός παραμένει ότι μπορεί ο «νεοφώτιστος» φοιτητής να βρει συγκεντρωμένες αρκετές χρήσιμες πληροφορίες για το πώς και με ποιο τρόπο λειτουργούν τα πανεπιστήμια και τα τεχνολογικά εκπαιδευτικά ιδρύματα και να φωτιστεί. Τώρα γιατί αυτή η συγγραφική και εκδοτική πρακτική δεν θα μπορούσε να προέρχεται από το ίδιο το υπουργείο Παιδείας –έστω και με λιγότερο χιούμορ– δεν γνωρίζουμε. Σε μια τέτοια περίπτωση θα

λόγου και συμπεριφορών του «χριστιανού» Πατέρα διέπει το πνεύμα του έργου, δείχνοντας, στην ουσία, την αντιπαράθεση της αρχαιοελληνικής υπέρβασης με την ελληνοχριστιανική υποκρισία.

Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο, τα τραγικά πρόσωπα του έργου αποποιούνται, ουσιαστικά, την ατομικότητα και γίνονται φορείς αξιών, ανάλογα με εκείνα της αρχαίας τραγωδίας. Παράλληλα, το μεταφυσικό των εμφανίσεων της Μητέρας στον Μεγάλο Γιο κατά τη διάρκεια της πορείας δεν αναδεικνύει μόνο το ένθεο της τρέλας εν συνειδητή εξέλιξη του τελευταίου αλλά και την προθετικότητα του έργου να καταστήσει κοινωνό κάποιων Μυστηρίων τον ίδιο το θεατή. Και τούτη είναι μια διάσταση του έργου που θα πρέπει, κατά τη γνώμη μου, να ληφθεί υπόψη από τον εκάστοτε σκηνοθέτη του.

Το κείμενο του Μάτεσι, πέρα από τα ποικίλα μηνύματα που μπορεί να εξαγάγει μια φιλολογική μελέτη, παρουσιάζει και ένα ιδιαίτερο παραστασιολογικό ενδιαφέρον. Η επί της ίδιας θεατρικής σκηνής κίνηση της άμαξας που φέρει το φέρετρο προς τον τόπο προορισμού δημιουργεί αντικειμενικά πλείστα προβλήματα αναπαράστασης των διαφορετικών χώρων. Εδώ, όμως, προβλέπεται μια απόλυτη σκηνική οικονομία (που θα μπορούσε να παραπέμπει ακόμα και στο αποστασιοποιητικό, από αυτή την άποψη, θέατρο του Μπρεχτ ή και σε πρώιμες μορφές θεάτρου όπως οι μεσαιωνικές φάρσες), μέσω της προσωποποίησης των σκηνικών αντικειμένων, του τρόπου λειτουργίας τους πάνω στη σκηνή και της μετάπλάσής τους, γεγονός που εγκαλεί το θεατή να συνειδητοποιεί πως βρίσκεται στο θέατρο θέτοντας σε λειτουργία τους μηχανισμούς αναίρεσης της θεατρικής ψευδαίσθησης.

Το θεατρικό έργο του Μάτεσι, παρά την τραγική υφή που ενέχει, συνδιαλέγεται ταυτόχρονα με το σύνολο, σχεδόν, του σύγ-

χρονου ευρωπαϊκού θεάτρου. Οι προσωποποιήσεις /μεταφορές της νύχτας, της φωτιάς, της εκκλησίας που καθίστανται δρώντα πρόσωπα ενέχουν το λυρισμό που συναντάμε στο θέατρο του Λόρκα. Η θεατροποίηση του θεάτρου, ιδιαίτερα με την επί σκηνής παρουσίαση στον υπερυψωμένο σκηνικό χώρο της Μητέρας που διατείνεται πως έπαψε να αποτελεί πρόσωπο του έργου, πως αποποιείται πλέον το ρόλο για τον οποίο την είχαν επιλέξει, δημιουργώντας έτσι έναν ορθολογικοποιημένο διάλογο μεταξύ πραγματικού και υπερβατικού που μόνο η σκηνή του θεάτρου μπορεί να φιλοξενήσει, συνδιαλέγεται με το θέατρο του Ζενέ. Κι ακόμη, οι σχεδόν ασφυκτικές, προς το σκηνοθέτη, σκηνικές οδηγίες, τοποθετούνται στην ίδια γραμμή πλεύσης που χαρακτηρίζουν σημαντικό μέρος της σύγχρονης δραματουργίας, από τον Σ. Μπέκετ ως τον Π. Χάντκε.

Ο Μάτεσις, παρ' όλα αυτά, φτιάχνει ακόμη μια φορά ένα έργο ολότελα ελληνικό και χαρακτηριστικά δικό του, παρά το γεγονός ότι ο ίδιος αναφέρει πως η υπόθεση στηρίζεται στο μυθιστόρημα του Φώκνερ, *As I lay down*, με δραστικές, φυσικά, αλλαγές σε όλα τα στοιχεία. Η μαρτυρία του δεν αποτελεί παρά μια ενδιαφέρουσα υπόθεση εργασίας για τον μελετητή όπου θα βρει ένα έδαφος πρόσφορο για διακειμενικές αναλύσεις.

Το έργο γνώρισε ήδη ένα ατυχές και γι' αυτό σύντομο ανέβασμα στη σκηνή του Εθνικού Θεάτρου. Φέτος το χειμώνα, όμως, η επικίνδυνη αυτή «κάθοδος στον Άδη» που προτείνει ο Μάτεσις, ανακοινώθηκε πως θα φιλοξενηθεί στην κλασική πλέον αλλά πάντα πρωτοπόρα σκηνοθετικά σκηνή του Ανοιχτού Θεάτρου, με την καθοδήγηση του Γιώργου Μιχαηλίδη.

Κάρλο Γκολντόνι, Παμέλα
Μιφρ. Άννα Βαρβαρέσου
Εκδ. Δωδώνη,
Αθήνα-Γιάννινα 1995

Ο Γκολντόνι είναι πολύτιμος στον τόπο μας και όλοι γνωστές κωμωδίες του έχουν λοξενηθεί αρκετές φορές μόνο στις κλειστές αθηναϊκές αίθουσες αλλά και στα ανοικτά θέατρα του καλοκαιριού, ειδικά από τα ΔΗΠΕΘΕ που πατά έτσι, σε στέρεο έδαφος άποψη κειμένου που, ταυτόχρονα, προσφέρεται για νέες σεγγίσεις. Το καλοκαίρι 1995, το ΔΗΠΕΘΕ Κρήτης έβγαλε έναν νέο σχετικά σκηνοθετημένο έργο, την *Παμέλα*. Η επιτυχεμένη μετάφραση που ακούστηκε ανέβασμα αυτό της Άννας Βαρβαρέσου κυκλοφορεί σε βιβλίο που είναι ταυτόχρονα και γραμμάτιο της παράστασης.

Όπως πληροφορούμαστε από τη θεατρολόγο Ρέα Γρηγορίου που κάνει την εισαγωγή του κειμένου, η *Παμέλα* (*Pamela*) είναι η πρώτη κωμωδία του Γκολντόνι χωρίς μάσκες και ανήκει στη σειρά των 16 κωμωδιών που έγραψε ο βενετός συγγραφέας για το θίασο του Μιντεμπλακ, κατά την περίοδο 1750-51. Η επιτυχία του έργου που ανέβηκε το 1750 στη Βενετία οδήγησε τον Γκολντόνι να γράψει και μια συνέχεια, την *Παμέλα Ύπανδρο* (*Pamela in rita*). Η υπόθεση προέρχεται από το ομώνυμο μυθιστόρημα του S. Richardson, γραμμένο τον 18ο αιώνα. Αυτό εξηγεί και το γεγονός πως η *Παμέλα* είναι το πρώτο έργο του Γκολντόνι που μεταφράζεται στα αγγλικά το 1756. Άλλωστε, η υπόθεση εκτυλίσσεται στην Αγγλία.

Η Ρέα Γρηγορίου, ανατρέχοντας στις πηγές του νεοελληνικού θεάτρου, διαπιστώνει πως η *Παμέλα* μεταφράστηκε στα ελληνικά και παίχτηκε στα Επτάνησα ήδη από το τέλος του 18ου αιώνα. Ως πρώτη, βέβαιη μετάφραση της στα ελληνικά θα πρέπει να θεωρηθεί εκείνη του Π. Λαμπρινιζιώτη με τίτλο *Η Αρετή της Παμέλας* (1791), ενώ ακολουθεί η μετάφραση του Ιω. Καρ-

οικότητα της Παμέλα
 ωρώπη αλλά και στην
 (τουλάχιστον ως κείμε-
 νίδεται κυρίως στην ηθι-
 κηση της υπόθεσής της.
 λα, μια καμαριέρα στο
 ς Μυλόρδου του οποί-
 νε η μητέρα, αντιστέκε-
 αρά στις όποιες ερωτι-
 άσεις του νεαρού αφε-
 ης Μπόνφιλ ο οποίος
 πίζει, με τη σειρά του,
 διλήμματα κινούμενος
 ου έρωτά του και ενός
 ου με την Παμέλα και
 βίβαστου ενός τέτοιου
 ε την κοινωνική του θέ-
 ίση θα επέλθει ευτυχής
 ι αποκαλυφθεί πως η
 είναι κόρη ευγενούς.
 λντόνι, εδώ, απαλλαγ-
 τό τα διάφορα μπουφό-
 κωμικά στοιχεία της
 ι ντελ Αρτε φτιάχνει
 ο με μορφή αστικού
 ς. Ψυχογραφικός σχε-
 των προσώπων, κοινω-
 οεκτάσεις των κατα-
 και τοποθέτηση υπέρ
 κής ισοτιμίας των κοι-
 τάξεων (έστω κι αν τε-
 λική της Παμέλας οφεί-
 ν ευγενή της προέλευ-
 ίρα κληρονομείται...),
 ιση των νέων ηθικών
 ων που αναπτύσσο-
 εποχή εκείνη στην Ευ-
 ι ειδικά στο Παρίσι
 έργο εκπροσωπεί ο
 Ερνολντ, ένας ελευθε-
 νέος) και στις οποίες
 εται η πουριτανή Αγ-
 ρα, όμως, από τα σαφή
 ι του έργου, η Παμέλα
 μια ιδιαίτερα προσεγ-
 οκή, δεν πλατειάζει
 δημιουργεί ολοκληρω-

Η Κόμησσα του Σκαρμπανιά, όπως χάριν ευφωνίας και προσομοίωσης με τα ελληνικά τοπωνύμια απέδωσε ο Α. Σακελλαρίου τη μονόπρακτη κωμωδία *La Comtesse d' Escarbagnas*, είναι μια σχετικά άγνωστη και αμετάφραστη ως την παρούσα έκδοση κωμωδία του Μολιέρου, γραμμένη το 1671 με την ευκαιρία κάποιων περιγκιπτικών γάμων. Όπως επισημαίνει ο μεταφραστής, αποτελούσε τμήμα ενός μεγάλου θεάματος: αφού προηγούνταν οι επτά πρώτες σκηνές της κωμωδίας, παρεμβαλλόταν σε πέντε πράξεις ένα χαμένο σήμερα ποιμενικό δράμα με ιντερμέδια από παλιά μπαλέτα των έργων του Μολιέρου και ακολουθούσαν οι δύο τελευταίες σκηνές της Κόμησας. Όπως στα περισσότερα έργα του, και εδώ ο Μολιέρος έχει ένα πραγματικό πρότυπο για τη διαγραφή του χαρακτήρα της Κόμησας, τη Σάρα ντε Περύς, κόρη του Κόμη ντ' Εσκάρ. Το έργο, χωρίς ιδιαίτερη υπόθεση, αποτελεί ένα σχόλιο (συννά, κατά τον τρόπο του Μολιέρου, λίγο χονδροειδές) πάνω στο σνομπισμό και την επιδειξιμανία των επαρχιωτών αριστοκρατών. Κατά τη γνώμη μου, ωστόσο, το ενδιαφέρον όποιου προσεγγίζει ακόμη και σήμερα το έργο αυτό έγκειται στη διάρθρωσή του και στο παιχνίδι με την αμφισημία που ενέχει σε τέτοιο έντονο βαθμό ώστε να μοιάζει αυτό το κυρίαρχο θέμα του. Ο συγγραφέας χειρίζεται τα πρόσωπα ως ρό-

Δημήτρης Τσατσούλης

ο χαρτοκόπτης

Ο Αντρεατίκ Ντρομάνικου και τι δεν θα

ΤΟ ΠΙΟ ΠΙΘΑΝΟ: Δεν θα προλάβει να ζησει ό,τι και οι άλλοι συμπατριώτες του που σ' αυτή την κατωφερή χερσόνησο των Βαλκανίων ζήτησαν το ψωμί που λείπει προσωράς από τη δική τους. Που πάει να πει: να δουλεύει ολημερίς στην ντομάτα και στις οικοδομές, να ξεχερσώνει άγριες πλαγιές, να ξεκοπρίζει στάβλους κι ανήμπορες κυράδες, να κοιμάται κατάχαμα στα χωράφια, να περπατάει νύχτα από χωριό σε χωριό και να έχει τις φραντζόλες μέσα σε πλαστικές σακούλες, όπως άλλοι τις πλάκες χρυσού. Ή ακόμη –γιατί όχι;– να πουλάει την απελπισία του κορμιού του σε ύποπτα στενά, να κοιτάζει πώς μπορεί να κάνει δικό του ένα βεσπάκι ή κάποιο ΒΜΧ και, τέλος τέλος, να μην τολμάει να πει το «όχι» σε κάποιον που θα του προτείνει την πρώτη κλεψιά. Τίποτα απ' όλα αυτά δεν θα προφτάσει ο χρόνος να φιλοδώρησει στον δεκατριάχρονο Αλβανό. Εδώ και λίγες μέρες, μια σφαίρα, βόλι «τυχαίο» κι «αθέλητο», τον έχει στείλει πίσω στη μάνα του και βαθιά μες στο χώμα του χωριού του που, όταν ήταν ακόμη πιο ανήλικος, το έπαιρνε στα χέρια και μ' αυτό έφτιαχνε πήλινους βόλους και άλλα παιχνίδια της αθώας ανέχειάς του. Από μια άποψη, επομένως, καλύτερα που γλίτωσε τόσο νωρίς απ' όλα τα βάσανα, που τον παραμόνευαν στη γωνία και ήταν έτοιμα να σπαράξουν το κορμί και την ψυχή του. Καλύτερα έτσι...

Μ' ΑΥΤΟ ΤΟ ΣΚΕΠΤΙΚΟ, ΝΑΙ. Όμως εκείνα τα λίγα γέλια που είναι πρόθυμη η ζωή να χαρίσει, τα λόγια που θα άκουγε από κάποιο κοριτσίστικο στόμα και θα έκαναν την καρδιά του να πεταρίσει παράξενα, τη γλύκα του τίμιου ύπνου ή τη δύναμη των χεριών του, το αστραφτερό φως ενός πρωινού και τη μελένια γαλήνη κάποιου απόβροχου, τη λαχτάρα της όποιας επιστροφής και το πείσμα της εφηβείας, την ελπίδα που θα έφερνε ο επόμενος αιώνας και μαζί τα καινούργια γεγονότα της νέας χιλιετίας – όλα αυτά, κακόμοιρε δεκατριάχρονε, «πού θα τα βρεις... και τι ζωή χωρίς αυτά θα κάμεις»; Πού να 'ξεραν οι χιλιάδες συνομήλικοί σου, σ' αυτήν εδώ την παρ' ολίγο πατρίδα σου, ότι έγινες το ανάποδο παράδειγμα της ομηρικής φιλοξενίας που μαθαίνουν στα σχολεία και οι δάσκαλοί τους την εγκωμιάζουν ως «το κυριότερο γνώρισμα της φυλής μας»;... Το πολύ πολύ –κυριολεκτώντας η έκφραση και όχι σε φάση έκπτωσης– να βρεθεί ένας Δημήτρης Νόλλας και , παίρνοντας στην πένα του τη ζωή και το θάνατό σου, να τα στεγάσει σε κάποιον «Φιλόξενο στάβλο», σαν εκείνον τον αριστουργηματικό που έχτισε αυτός μες στο τελευταίο του βιβλίο.

ΟΣΟ ΓΙΑ ΣΕΝΑ, άτυχε και δύσμοιρε Αντρεατίκ, ένα να ξέρεις:

Όταν από εδώ και στο εξής θα γίνεται λόγος για το πέλαγος της Αδριατικής, με το δικό σου πρόσωπο θα το εικονίζουμε στη φαντασία μας. Έτσι, σαν ελάχιστο μνημόσυνο της ηλικίας και της μοίρας σου, αλλά και αντί για κόλλυβα αυτού που ήμαστε κάποτε και που σήμερα με κάθε τρόπο το αρνούμαστε...

ΑΠΟ ΤΟΝ
ΚΩΣΤΑ
ΑΚΡΙΒΟ

Δεκέμβρης του '44

ΝΕΟΤΕΡΗ ΕΡΕΥΝΑ
ΝΕΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

Επιμέλεια
Γρηγόρης Φαράκος

φιλίστωρ

Δεκέμβρης του '44

Νεότερη έρευνα
Νέες προσεγγίσεις

Επιμέλεια:
ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΦΑΡΑΚΟΣ

Εκδόσεις **φιλίστωρ**

Θεμιστοκλέους 31
10677 Αθήνα • Τηλ. 3818457

Παραγγελίες • διανομή:

ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΥ

Γραβιάς 9-13, τηλ. 3807689

ΤΙ ΑΚΡΙΒΩΣ ΗΤΑΝ ο Δεκέμβρης του '44;

- Ποιοι ήθελαν να συντρίψουν το μεγάλο λαϊκό κίνημα του ΕΑΜ/ΕΛΑΣ δύο μόλις μήνες μετά την απελευθέρωση της χώρας από τη γερμανική κατοχή;
- Ποιοι ήταν οι βασικοί παράγοντες που οδήγησαν στη Δεκεμβριανή σύγκρουση;
- Πόσο σφράγισε ο Δεκέμβρης την κατοπινή πορεία της χώρας και πόσο νωπά είναι ακόμα τα σημάδια του;

– Κρίσιμα ερωτήματα για ένα από τα δραματικότερα κεφάλαια της νεοελληνικής ιστορίας, στα οποία απαντούν διακεκριμένοι επιστήμονες, ιστορικοί, ερευνητές και δημοσιογράφοι. Ό,τι νεότερο έχουν προσφέρει ως τώρα η σύγχρονη σκέψη και η έρευνα, πλαισιωμένο με ντοκουμέντα και αποδείξεις, θα το βρει ο αναγνώστης καταχωρημένο σ' αυτό το πολύτιμο βιβλίο, αποτύπωμα μιας εποχής και ενός αγώνα, που μπορεί να τέλειωσε με ήττα, αλλά δε χάθηκε.

Καταθέτουν τις απόψεις τους:

Ελένη Αντωνιάδη,

Ιστορικός

Τασούλα Βερβενιώτη,

Δρ. Ιστορίας

Ζαχαρίας Δεμαθάς,

Οικονομολόγος

Φίλιππος Ηλιού,

Ιστορικός

Θανάσης Καλαφάτης,

Καθηγητής στο Οικονομικό Παν/μιο Πειραιά

Ηλίας Κατσούλης,

Καθηγητής Παντείου Παν/μίου

Γιούλα Κουτσοπανάγου,

Ιστορικός-ερευνήτρια

Λεωνίδας Κύρκος

Γαβρίλης Λαμπάτος,

Καθηγητής-ερευνητής

Γιώργος Λεονταρίτης,

Δημοσιογράφος, συγγραφέας

Γιώργος Μαργαρίτης,

Καθηγητής στη Φιλοσοφική Σχ. Παν/μίου Κρήτης

Ιορδάν Μπάεφ,

Δρ. Φιλοσοφίας

Φοίβος Οικονομίδης,

Δημοσιογράφος, συγγραφέας

Προκόπης Παπαστράτης,

Καθηγητής Ιστορίας στο Πάντειο Παν/μιο

Απόστολος Στρογγύλης,

Δημοσιογράφος, συγγραφέας

Γρηγόρης Φαράκος

Χάγκεν Φλάισερ,

Καθηγητής Ιστορίας στο Παν/μιο Αθηνών

Σύγχρονη ελληνική ποίηση

Πρόδρομος Χ. Μάρκογλου

ΕΣΧΑΤΗ ΥΠΟΣΧΕΣΗ

Ποιήματα 1958 - 1992

ΝΕΦΕΛΗ

Μόλις κυκλοφόρησε

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

...προωθούν το ελληνικό βιβλίο

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6, ΑΘΗΝΑ 106 80, ΤΗΛ.: 36 07 744, FAX: 36 23 093